

University of Groningen

Atlas van de lokale lasten 2006

Allers, M.A.; Hoeben, C.; Veer, J. Th. van der; Gerritsen, E.; Zeilstra, A.S.; Toolsema, L.A.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2006

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Allers, M. A., Hoeben, C., Veer, J. T. V. D., Gerritsen, E., Zeilstra, A. S., & Toolsema, L. A. (2006). Atlas van de lokale lasten 2006. Groningen: COELO.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Atlas van de lokale lasten 2007

ISBN 978 90 76276 427
ISSN 1566-1245

© COELO, Groningen 2007

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Atlas van de lokale lasten 2007

dr. M.A. Allers
dr. C. Hoeben
drs. J. Th. van der Veer
drs. A.S. Zeilstra

COELO

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
Faculteit der Economische Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 800
9700 AV Groningen

www.coelo.nl

Inhoud

I Algemeen deel

Woord vooraf	6
2007: een overzicht	7
Woonlasten: ontwikkeling sinds 1998	9
Beperking en maximering OZB	19
Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten	21

II Gemeenten

Algemeen

1 Artikel 12-status en gemeentelijke herindeling	24

OZB

2 Waarestijging woningen	26
3 Waarestijging niet-woningen	26
4 Gemiddelde woningwaarde	28
5 OZB-tarief woningen	30
6 OZB-tarief woningen als percentage van maximumtarief	30
7 Mutatie ozb-tarief woningen	32
8 OZB-aanslag woning met gemiddelde waarde	34
9 Gestandaardiseerd OZB-tarief woningen	34
10 OZB-tarief gebruiker niet-woningen	36
11 OZB-tarief gebruiker niet-woningen als percentage van maximumtarief	36
12 OZB-tarief eigenaar niet-woningen	38
13 OZB-tarief eigenaar niet-woningen als percentage van maximumtarief	38
14 Mutatie ozb-tarief gebruiker niet-woningen	40
15 Mutatie ozb-tarief eigenaar niet-woningen	40
16 Gestandaardiseerd OZB-tarief niet-woning (gebruiker plus eigenaar)	42
17 Hefboomeffect	44
18 Rek in de begroting	44

Milieuheffingen

19 Reinigingsheffing: tariefsystemen	46
20 Tarief reinigingsheffing éénpersoonshuishouden	48
21 Tarief reinigingsheffing meerpersoonshuishouden	48
22 Mutatie tarief reinigingsheffing meerpersoonshuishouden	50
23 Rioolrecht: tariefsystemen eigenarenheffing	52
24 Rioolrecht: tariefsystemen gebruikersheffing	52
25 Tarief rioolrecht éénpersoonshuishouden	54
26 Tarief rioolrecht meerpersoonshuishouden	54
27 Mutatie tarief rioolrecht meerpersoonshuishouden	56
28 Kostendekkendheid reinigingsheffing	58
29 Kostendekkendheid rioolrecht	58

Gemeentelijke woonlasten

30 Woonlasten éénpersoonshuishouden	60
31 Woonlasten meerpersoonshuishouden	62
32 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden	64
33 Netto woonlasten	66
34 Verhouding woonlasten één- en meerpersoonshuishouden	68
35 Verhouding woonlasten eigenaar en gebruiker	68
36 Gemeentelijke progressiefactor	68

Kwijtschelding

37 Kwijtscheldingsmogelijkheden reinigingsheffing	70
38 Kwijtscheldingsmogelijkheden rioolrecht	70
39 Woonlasten na kwijtschelding	72

Overige belastingen

40 Toeristenbelasting: tariefsystemen	74
41 Tarief toeristenbelasting	76
42 Mutatie tarief toeristenbelasting	76
43 Hondenbelasting	78
44 Mutatie hondenbelasting	78

Secretarie

45 Paspoort	80
46 Mutatie paspoort	80
47 Rijbewijs	82
48 Mutatie rijbewijs	82
49 Uittreksel GBA	84
50 Mutatie uittreksel GBA	84

III Provincies

Inleiding

Het provinciale belastinggebied	87

Opcenten

51 Opcenten op de motorrijtuigenbelasting	88
52 Mutatie opcenten op de motorrijtuigenbelasting	88

IV Waterschappen

Inleiding

Waterschappen en waterbeheer	91

Verontreinigingsheffing

53 Tarief verontreinigingsheffing	96
54 Mutatie tarief verontreinigingsheffing	96

Omslagen

55 Tarief ingezetenenomslag	98
56 Mutatie tarief ingezetenenomslag	98
57 Tarief omslag gebouwd	100
58 Mutatie tarief omslag gebouwd	100

Kwijtschelding

59 Kwijtscheldingsnorm waterschapsbelastingen	102

V BIJLAGEN

Verantwoording	104
Woonlasten per gemeente (tabel)	106
60 Gemeenten en stadsdelen	116
Noten	118

Woord vooraf

Atlas

De eerste COELO-Atlas van de lokale lasten verscheen in 1997. Sindsdien is dit naslagwerk aanzienlijk uitgebreid en verbeterd. De nadruk ligt nog steeds op de woonlasten voor huishoudens. Voor alle gemeenten worden OZB, rioolrecht en reinigingsheffingen uitgebreid in kaart gebracht: heffingssystematiek, tarieven en kwijtschelding. Ook is onderzocht welke gemeenten de hoogste en laagste woonlasten hebben. Hiernaast bevat de atlas onder meer kaarten over de toeristenbelasting, de hondenbelasting en de kosten van paspoorten en rijbewijzen. Naast de gemeentelijke heffingen zijn de provinciale opcenten en de meeste waterschapsheffingen meegenomen.

Systematiek

Gemeenten kennen soms uiteenlopende tarieven voor verschillende delen van hun grondgebied, als erfenis van gemeentelijke herindelingen. In deze atlas is er daarom voor gekozen zo nodig delen van gemeenten afzonderlijk op te nemen. Ook de Amsterdamse stadsdelen, die verschillende reinigingsstarieven kennen, zijn apart opgenomen. De consequentie is dat niet gemeenten maar delen van gemeenten de kleinste eenheden vormen. Het woonlastenoverzicht (tabel 5, bijlage) kent daardoor niet 443 maar 486 (deel)gemeenten. Het alternatief - de betreffende gemeenten weglaten - levert geen beter overzicht op. Het werken met gemeentelijke gemiddelden voor dergelijke gevallen druist in tegen de filosofie van de COELO-atlas: het zo gedetailleerd mogelijk in kaart brengen van de variatie op het gebied van de lokale lasten.

Het is helaas niet goed mogelijk de waterschappen net zo uitgebreid te behandelen als de gemeenten. Dit hangt samen met de gecompliceerde heffingsstructuur, waarvan het bijbehorende kaartmateriaal niet digitaal beschikbaar is. Wel is nagegaan waar de waterschapslasten en de som van gemeentelijke en waterschapslasten het hoogst en het laagst zijn.

De gegevens in deze atlas hebben betrekking op het jaar 2007. Bedragen zijn uitgedrukt in euro's per jaar. Lage niveaus worden blauw afgebeeld; hoge niveaus in rood. Hieraan ligt geen waardeoordeel ten grondslag over de wenselijkheid van bepaalde tariefniveaus of de ontwikkeling daarvan.

Gegevens

Bij veel gemeenten bestaat de behoefte de precieze tarieven te kennen van bijvoorbeeld omliggende gemeenten. Die tarieven zijn terug te vinden op de website van COELO (www.coelo.nl). Deze site bevat een kaart waarop slechts met de muis hoeft te worden geklikt om de tarieven in beeld te krijgen.

De gegevens zijn grotendeels verzameld door middel van een elektronische vragenlijst. Doordat het verkeerd verstaan of het verkeerd overnemen van gegevens met deze methode niet mogelijk is, is deze manier van gegevensinzameling betrouwbaarder dan een telefonische enquête. Bovendien zijn diverse controles ingebouwd, die de kans op vergissingen bij het invullen verkleinen. Hoewel er aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens de grootst mogelijke aandacht is besteed, leert de ervaring toch dat een dergelijk groot databestand zelden geheel foutloos is. De auteurs houden zich van harte aanbevolen voor eventuele correcties, die meteen in de COELO-website zullen worden verwerkt. Ook inhoudelijke suggesties zijn overigens welkom.

Indeling

Deze atlas bestaat uit verschillende delen. *Deel I* bevat dit voorwoord en een overzicht van de belangrijkste uitkomsten van het tarievenonderzoek (hoogte, verdeling, trends). Hierna volgt een bespreking van enkele actuele onderwerpen: het niveau en het verloop van de gemeentelijke woonlasten sinds 1998, de gedeeltelijke afschaffing en maximering van de OZB en de problemen die komen kijken bij het vergelijken van OZB-tarieven en woonlasten tussen gemeenten. *Deel II* bestaat uit een serie gemeentekaarten met toelichtende tekst. *Deel III* behandelt de provinciale belasting en *deel IV* de waterschapsbelastingen. *Deel V* bevat een aantal bijlagen (verantwoording, woonlastentabel, overzicht gemeenten en Amsterdamse stadsdelen in 2007, noten).

Dank

Aan de totstandkoming van deze atlas hebben veel mensen meegewerkt. Allereerst willen wij de mensen bij de gemeenten bedanken die onze vragenlijst hebben ingevuld. Simon Boddeüs, Emile Bornebroek, Mark Kruidhof, Regina Thie en Eelco Zandberg hebben geholpen bij de dataverzameling en -verificatie. Eduard Gerritsen heeft commentaar geleverd op een eerdere versie van deze atlas. Wijnand Dekking (UvW) heeft waardevolle suggesties gedaan voor wat betreft de tekst over de waterschappen. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de papieren en de digitale atlas berust uiteraard geheel bij de auteurs.

2007: een overzicht

Hieronder worden in vogelvlucht de belangrijkste punten uit deze atlas belicht. De details vindt u elders in deze atlas.

Tariefmutatie 2007

Met ingang van 2007 wordt voor de onroerendezaakbelastingen de waarde in peiljaar 2005 als grondslag gebruikt. Vorig jaar was dit 2003. De waarde van woningen is hierdoor gemiddeld 6,9 procent gestegen. Om te voorkomen dat de OZB-opbrengst onbedoeld stijgt zijn de tarieven neerwaarts aangepast. Gecorrigeerd voor de waardeverandering ligt het gemiddelde OZB-tarief voor woningen 2,3 procent hoger dan vorig jaar. Het gemiddelde huishouden betaalt dit jaar daardoor 5,47 euro meer aan OZB. Het tarief voor gebruikers van niet-woningen is nu 1,4 procent hoger en dat voor dat voor eigenaren van niet-woningen 1,6 procent. Ter vergelijking: de inflatie bedraagt circa 1,25 procent.

Het gemiddelde rioolrecht voor huishoudens stijgt dit jaar met 9,04 euro (6,7 procent) en de gemiddelde reinigingsheffing met 6,00 euro (2,3 procent).

De zalmsnip is in 2005 afgeschaft, maar 5 gemeenten verlenen thans op eigen kosten een heffingskorting. De hoogste korting geeft Kapelle (50 euro).

Tabel 1 Tarievenoverzicht 2007

	Tarief in euro's			Verandering t.o.v. 2006			Zie blz.
	Laagste	Gemiddelde ^a	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste	
Gemeenten							
OZB woning (eigenaar) ^b	0,87	2,43	4,75	-53%	2,3%	75%	34
OZB gebruiker niet-woning ^b	0,70	3,58	8,10	-59%	1,4%	61%	36
OZB eigenaar niet-woning ^b	0,87	4,46	9,93	-59%	1,6%	61%	38
Reinigingsheffing ^c	24	263	372	-22%	2,3%	39%	48
Rioolrecht ^c	18 ^d	144	358	-50%	6,7%	186%	54
Woonlasten ^{ce}	437	613	1.089	-18%	3,8%	38%	62
Provincies							
Opcenten motorrijtuigenbelasting ^g	116	133	148	0%	4,1%	20,3%	88
Waterschappen							
Verontreinigingsheffing ^c	127	162	216	-3,6%	1,0%	6,9%	96
Ingezetenenomslag	14	41	94	-15,8%	1,5%	9,6%	98
Omslag gebouwd ^b	0,27 ^d	0,54	1,51	-12,7%	1,7%	12,6%	100

^a Gemiddelden zijn gewogen naar aantal inwoners (gemeenten en provincies), vervuilingseenheden (verontreinigingsheffing), aantal ingezetenen (ingezetenenomslag) of woz-waarde (omslag gebouwd). Nultarieven zijn meegerekend.

^b De verandering ten opzichte van 2006 is gecorrigeerd voor de waardeverandering van de grondslag.

^c Meerpersoonshuishouden.

^d Wordt niet overal geheven.

^e Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde betaalt aan OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, na aftrek van eventuele heffingskorting.

^f Hotelovernachting.

^g Volkswagen Golf van 1000 kg, benzinemotor, op jaarbasis.

72 procent van alle gemeenten heft toeristenbelasting. Het tarief van de toeristenbelasting gaat (gemiddeld in alle gemeenten) met 2,6 procent omhoog. Aan hondenbelasting, die in 73 procent van de gemeenten voorkomt, wordt gemiddeld 2,0 procent meer betaald (tarief voor één hond).

Paspoort (+8,05 euro, dat is 20,5 procent) en rijbewijs (+4,59 euro, ofwel 13,2 procent) zijn bijna overal duurder geworden. Dat komt door de introductie van nieuwe, minder fraudegevoelige modellen, die duurder zijn om te fabriceren.

Aan provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting is men dit jaar gemiddeld 4,1 procent meer kwijt dan het jaar ervoor. Het gemiddelde tarief voor de verontreinigingsheffing (waterschappen) stijgt met 1,0 procent en dat van de ingezetenenomslag met 1,5 procent. Het gemiddelde tarief van de omslag gebouwd (de "OZB van de waterschappen") loopt op met 1,7 procent.

Gemeentelijke woonlasten

Onder de woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus een eventuele heffingskorting. Voor het gemiddelde meerpersoonshuishouden stijgen de gemeentelijke woonlasten dit jaar met 22,53 euro (3,8 procent). De belangrijkste stijger is het rioolrecht: 9,04 euro (6,7 procent). Dit komt gedeeltelijk doordat 4 gemeenten een rioolrecht invoerden. Verder moeten gemeenten veel in de riolering investeren als gevolg van strengere milieueisen op het gebied van oppervlakte- en grondwater ter bestrijding van regionale en stedelijke wateroverlast, en moet er veel riolering worden vervangen. Verwacht wordt dat het rioolrecht om deze redenen nog een aantal jaren flink zal blijven stijgen. De reinigingsheffing draagt 6,00 euro bij aan de woonlastenstijging (+2,3 procent), en de OZB-aanslag 5,47 euro (+2,7 procent). De resterende woonlastenstijging is het gevolg van het feit dat dit jaar minder gemeenten een heffingskorting verlenen.

Achter de gemiddelde stijging gaan lokale veranderingen schuil die lopen van een verlaging met 18 procent (Leudal/Hunsel) tot een verhoging met 38 procent (Leiden). In de goedkoopste gemeente bedragen de woonlasten 437 euro (Terneuzen) en in de duurste 1.089 euro (Blaricum). De gemiddelde woonlasten liggen op 613 euro. Eénpersoonshuishoudens zijn gemiddeld 66 euro goedkoper uit dan meerpersoonshuishoudens. Net als vorig jaar zijn er maar weinig gemeenten waar huishoudens met een minimuminkomen gemeentelijke belastingen verschuldigd zijn.

Woonlasten inclusief waterschapslasten

Nemen we ook de waterschapslasten mee,¹ dan zijn de woonlasten het laagst in Zevenaar (644 euro). Op de tweede plaats komt, net als in 2006 Putten (667 euro). De derde plek is voor het oostelijke deel van Tilburg dat binnen het gebied valt van waterschap De Dommel (670 euro). West-Tilburg maakt deel uit van waterschap Brabantse Delta; de totale woonlasten zijn hier 687 euro.

De duurste plek om te wonen is Blaricum, waar het gemiddelde huishouden 1.368 euro per jaar betaalt, 1.089 euro aan de gemeente en 278 euro aan het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Op de tweede plaats staat Bloemendaal (1.328 euro) en op de derde plaats Abcoude (1.285 euro).

Netto woonlasten

Het is niet altijd zo dat gemeenten met hoge woonlasten ook veel geld overhouden aan de belastingen die zij van huishoudens innen. Dat komt doordat gemeenten met relatief waardevol onroerend goed binnen de grenzen een lagere algemene uitkering van het Rijk ontvangen dan andere gemeenten. Zij worden geacht een groter deel van hun uitgaven uit hun eigen belastinginkomsten te financieren. De netto woonlasten geven een indicatie van het bedrag dat een gemeente per huishouden van de woonlasten overhoudt. De netto woonlasten zijn de woonlasten gecorrigeerd voor de verevening van belastingcapaciteit via de algemene uitkering.

De netto woonlasten zijn het laagst in Ameland (359 euro). De hoogste netto woonlasten heeft Abcoude (904 euro). Van gemeenten met hoge netto woonlasten die geen bijzondere kostenposten hebben mag worden verwacht dat zij hun inwoners een bovengemiddeld voorzieningenniveau bieden. Is dat niet zo dan wordt er niet efficiënt gewerkt.

Tariefdifferentiatie

Dit jaar woont 17,9 procent van de Nederlanders in gemeenten waar de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) afhangt van de hoeveelheid aangeboden huishoudelijk afval (*diftar*). Dat was in het jaar 2000 nog 9,7 procent. Ook bij rioolrecht wordt gebruik gemaakt van (naar watergebruik) gedifferentieerde tarieven (12 procent van de bevolking), maar het effect hiervan is kleiner omdat het waterverbruik minder prijsgevoelig is dan het afvalaanbod.

Gevolgen OZB-regelgeving

Gemeenten hebben in 2006 aanzienlijk minder vrijheid gekregen om hun eigen OZB-tarieven vast te stellen en dus om eigen middelen te verwerven. Dit kan gevolgen hebben voor de overige lokale belastingen. Zo is het bijvoorbeeld minder goed mogelijk om de kosten van de riolering of de reiniging uit de OZB-opbrengst te betalen.

De kostendekking van het rioolrecht en de reinigingsheffing is inderdaad verder gestegen, respectievelijk van 93,5 naar 96,3 procent en van 96,6 naar 97,3 procent. 4 gemeenten voeren een rioolrecht voor huishoudens in, twee gemeenten een reinigingsheffing.

Het ziet er niet naar uit dat gemeenten massaal andere belastingen invoeren om onder de OZB-maximering uit te komen. Hoewel 4 gemeenten een toeristenbelasting invoeren, schaffen er 2 hun toeristenbelasting juist af. Tegenover de 3 gemeenten die een hondenbelasting introduceren staat 1 gemeente waar deze belasting verdwijnt. De tariefstijgingen van de toeristenbelasting en van de hondenbelasting zijn bovendien beperkt.

Woonlasten: ontwikkeling sinds 1998

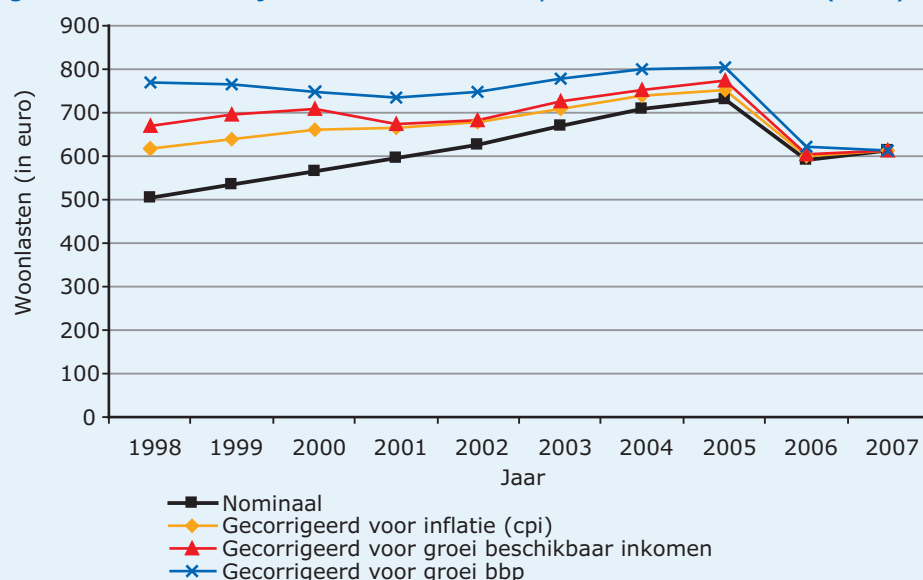
Inleiding

Dit onderdeel schetst een beeld van het niveau, de ontwikkeling en de samenstelling van de gemeentelijke woonlasten sinds 1998, het eerste jaar waarvoor vergelijkbare cijfers bestaan. Allereerst wordt een beeld gegeven van de ontwikkeling van de totale woonlasten in Nederland en wordt nagegaan in hoeverre de lastenontwikkeling varieert tussen gemeenten en tussen afzonderlijke belastingen.² Daarna wordt bekeken in hoeverre inwoners zelf invloed hebben op de belastingtarieven in hun gemeente. Een stijging is immers geen probleem als de burger het er mee eens is (bijvoorbeeld om een hoger voorzieningenniveau te bekostigen).

Niveau lokale lasten

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat ruim drie cent naar de gemeenten.³ De gemeentelijke lasten zijn dus minder hoog dan wel eens wordt gedacht. Figuur 1 geeft het niveau van de woonlasten voor huishoudens (OZB, reinigingsheffing en rioolrecht, minus een eventuele heffingskorting anders dan de recent afgeschafte zalmsnip) sinds 1998. Wie naar de nominale cijfers kijkt ziet een stijging van circa 500 euro tot 732 euro in 2005, waarna de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen leidt tot een daling naar 590 in 2006. Vervolgens stijgen de woonlasten weer tot 613. Deze cijfers houden echter geen rekening met de geldontwaarding. Gecorrigeerd voor de inflatie, de groei van het beschikbaar inkomen of de groei van het BBP is de stijging tot 2005 vrij beperkt geweest, zoals de figuur laat zien.

Figuur 1 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (euro)

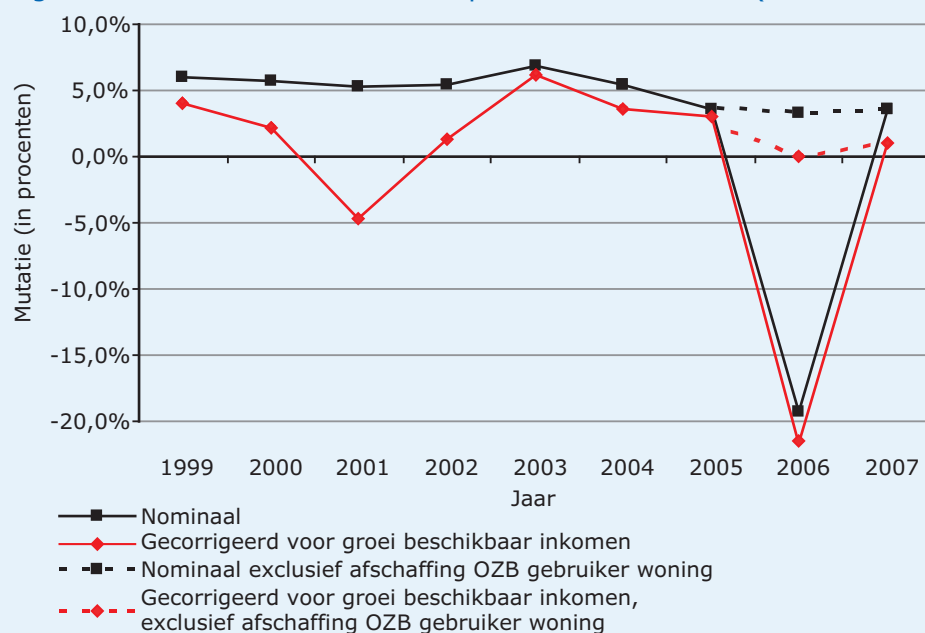

Lastenstijging

Voor het overzicht in dit hoofdstuk corrigeren wij de tariefmutaties voor de groei van het nominale beschikbare gezinsinkomen.⁴ Het nominale beschikbare gezinsinkomen is van 1998 tot 2007 toegenomen met 34 procent. Hiervan is 23 procentpunt geldontwaarding en de rest een toename van de koopkracht. Naarmate huishoudens over meer inkomen beschikken geven zij meer uit, niet alleen door zelf meer aan te schaffen, maar ook door hogere eisen aan de overheid te stellen. Zo wordt ook van gemeenten steeds meer geëist, en daar is extra geld voor nodig. Door de tariefontwikkeling te corrigeren voor de groei van het beschikbare gezinsinkomen kan worden nagegaan of de bestedingen aan lokale overheidsdiensten gelijke tred houden met de inkomensgroei.

Figuur 2 toont de jaarlijkse stijging van de gemeentelijke woonlasten. De nominale groei schommelt in de jaren 1998 - 2004 rond de zes procent. In 2005 was sprake van een trendbreuk: sindsdien ligt de nominale groei rond de drie procent (even afgezien van de afschaffing van de gebruikersheffing in 2006). In de jaren 2000-2002 lag de voor de inkomensgroei gecorrigeerde lastenstijging aanzienlijk onder de nominale groei, als gevolg van de voorspoedige economische ontwikkeling en van de belastingverlaging in 2001. Ook in 2006 en 2007 was de voor de inkomensgroei gecorrigeerde lastenstijging gering.

Figuur 2 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden (exclusief zalmsnip)

Tabel 2 laat zien wat de gemiddelde jaarlijkse groei is geweest van de belangrijkste gemeentelijke belastingen voor huishoudens. Het rioolrecht en de reinigingsheffing zijn sterker gestegen dan de inkomensgroei, maar de OZB is hierbij achtergebleven. Het achterblijven van de stijging van de OZB wordt veroorzaakt door het afschaffen van de OZB gebruiker woningen in 2006. Wanneer alleen wordt gekeken naar de OZB-aanslag voor eigenaren, dan stijgt de gemiddelde aanslag voor een woning. Uit het voorgaande resulteert een woonlastendaling van gemiddeld 1,1 procent per jaar als zowel het gebruikers- als het eigenarendeel van de OZB wordt meegenomen, en een gemiddelde woonlastenstijging van 1,7 als alleen het eigenarendeel van de OZB in de berekening wordt betrokken. Er bestaan echter grote verschillen tussen gemeenten. Om hier meer zicht op te krijgen bekijken we de verschillende belastingen hierna afzonderlijk.

Tabel 2 Gemiddelde jaarlijkse mutatie woonlasten 1998-2007, gecorrigeerd voor de groei van het beschikbare gezinsinkomen (%)

OZB-aanslag gemiddelde woning	-5,3
OZB-aanslag gemiddelde woning (excl. OZB gebruikers)	1,1
Reinigingsheffing meerpersoonshuishouden	0,7
Rioolrecht meerpersoonshuishouden	2,8
Woonlasten meerpersoonshuishouden	-1,1
Woonlasten meerpersoonshuish. (excl. OZB gebruikers)	1,7

OZB

Bij de OZB kijken we niet naar de tarieven, maar naar de aanslag voor een woning met een in de desbetreffende gemeente geldende gemiddelde waarde. In de loop van de beschouwde periode zijn de woningen enkele keren opnieuw getaxeerd, waardoor de waarde flink toenam. De tarieven zijn toen verlaagd. Door naar de aanslag voor een gemiddelde woning te kijken kunnen we een zuivere vergelijking maken.

Gemiddeld betaalt een huishouden in 2007 206 euro aan OZB. Gecorrigeerd voor de groei van het nominale beschikbare gezinsinkomen is de gemiddelde OZB-aanslag in de periode 1998 - 2007 gemiddeld 5,3 procent per jaar gedaald. In 26 gemeenten steeg de gemiddelde OZB-aanslag, en in 449 gemeenten daalde deze.⁵

Indien het gebruikersdeel van de OZB buiten beschouwing wordt gelaten, stijgt de voor de groei van het nominale beschikbare gezinsinkomen gecorrigeerde OZB-aanslag voor eigenaren met 1,1 procent per jaar. In 388 gemeenten steeg de gemiddelde OZB-aanslag voor eigenaren, en in 87 gemeenten daalde deze. Achter deze gemiddelden gaan grote verschillen tussen gemeenten schuil.

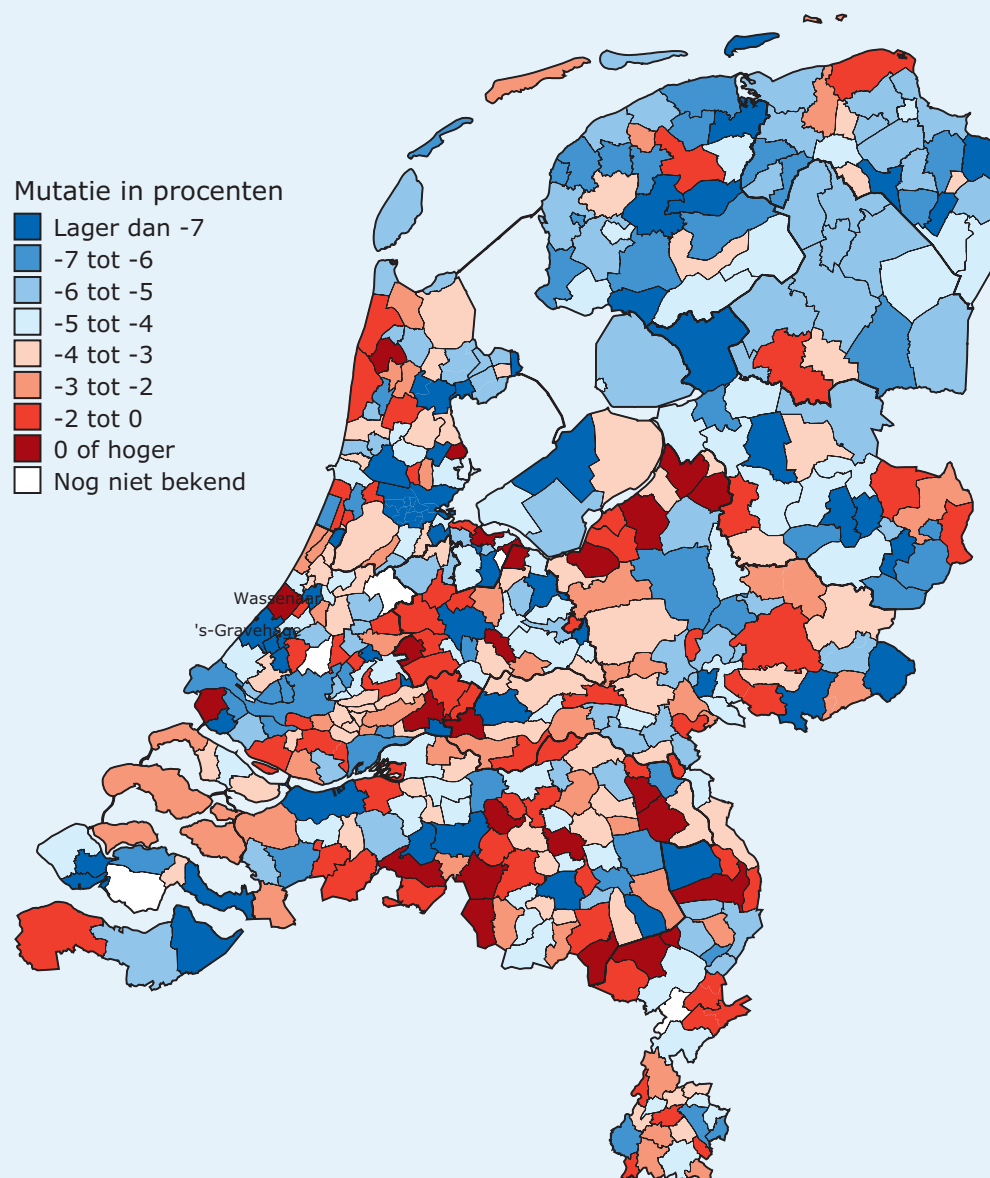
De OZB-aanslag voor een woning steeg gemiddeld het meest in Wassenaar (met 6,3 procent per jaar, exclusief de afgeschafte gebruikersheffing zelfs met gemiddeld 13,5 procent per jaar). Door een fundamentele verandering in het verdeelsysteem van de algemene uitkering uit het gemeentefonds krijgen gemeenten met relatief dure woningen sinds 1997 een lagere uitkering van het Rijk. Dit omdat zij geacht worden zelf meer belasting te kunnen heffen. Zij kunnen deze inkomstendaling compenseren door de OZB te verhogen. Wassenaar is één van de gemeenten die dit heeft gedaan.

De grootste daling van de gemiddelde OZB-aanslag voor een woning vond plaats in 's-Gravenhage (gemiddeld -12,5 procent per jaar, zonder gebruikersheffing -6,5 procent). Dit is een voormalige artikel 12-gemeente. Om voor artikel 12 in aanmerking te komen zijn gemeenten verplicht hoge OZB-tarieven te hebben. Na van deze status te zijn verlost heeft 's-Gravenhage het OZB-tarief verlaagd of nauwelijks laten stijgen, waardoor het tarief sterk achterbleef bij de inkomensgroei.

OZB woning met gemiddelde waarde

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

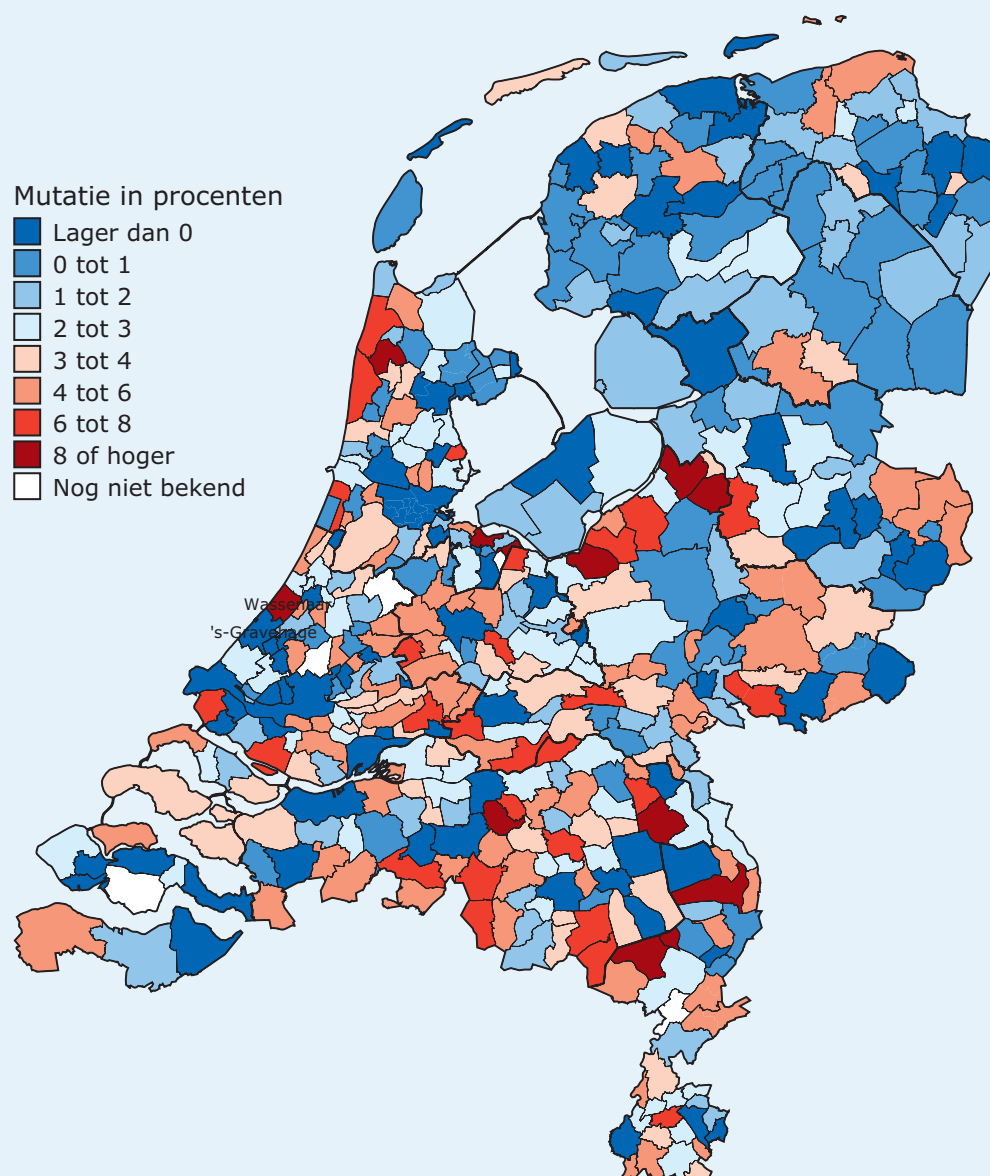
Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

OZB eigenaar woning met gemiddelde waarde

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

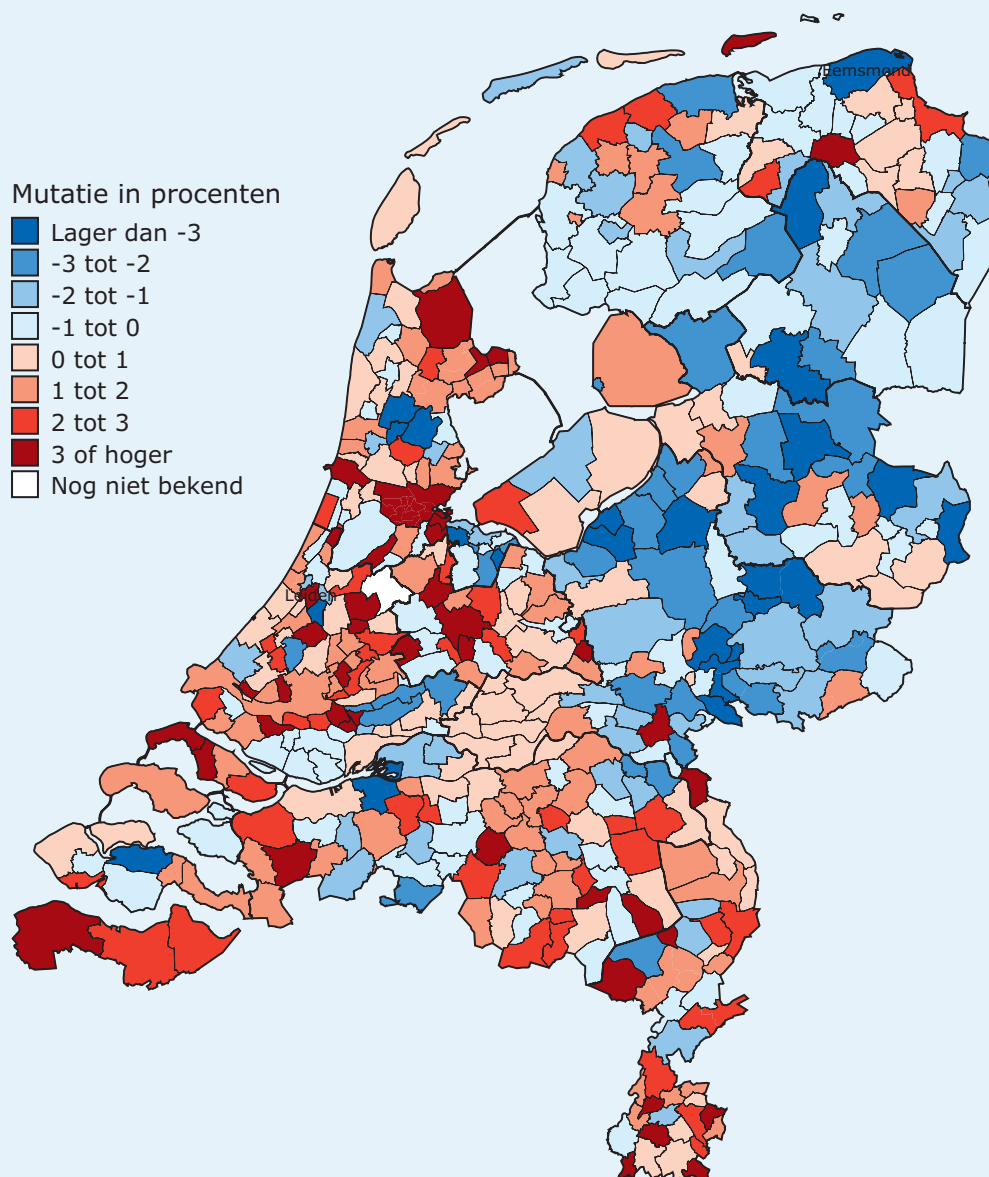
Reinigingsheffing

De reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) voor een meerpersoonshuishouden is gecorrigeerd voor de groei van de beschikbare gezinsinkomens van 1998 tot 2007 met gemiddeld 0,7 procent per jaar gestegen. In 2007 ligt het gemiddelde tarief op 263 euro. 279 gemeenten verhoogden hun tarief in de beschouwde periode sterker dan de inkomensgroei, in 204 bleef het tarief achter bij de inkomensgroei. De kosten van de vuilinzameling en -verwerking zijn de eerste helft van het afgelopen decennium aanzienlijk toegenomen. De laatste jaren is de kostenstijging minder groot. De tarieven zijn gestegen door de hogere kosten en door de stijging van de kostendekking van de tarieven van 82 tot 97,3 procent.⁶ In 2007 bedraagt de kostendekking van de reinigingsheffing in 83 procent van de gemeenten 100 procent. De grootste stijging vond plaats in Leiden (gemiddeld 12,8 procent per jaar). In 1998 had Leiden een zeer laag tarief, dat later zelfs op nul is gezet. Pas dit jaar is weer een positief tarief ingevoerd. Ook nu is de kostendekking overigens nog laag (nog geen 50 procent).

Reinigingsheffing meerpersoonshuishouden

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

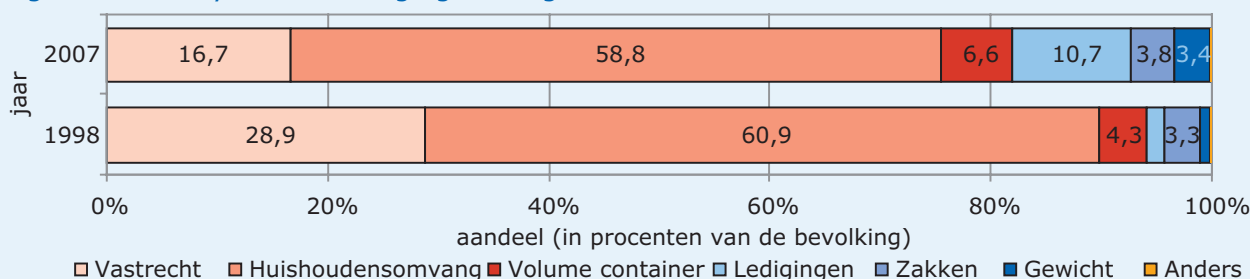
Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

Eemshard is de gemeente met de grootste gemiddelde jaarlijkse daling (21,4 procent). Eemshard, met een tarief van 157 euro in 1998, heeft net als Leiden het tarief van de reinigingsheffing enige jaren op nul gezet. De vuilverwerking werd toen bekostigd uit de opbrengsten van de OZB.⁷ Door de heffing niet formeel af te schaffen was het eenvoudig deze desgewenst weer in te voeren. Naar aanleiding van de afschaffing van de OZB voor gebruikers van woningen heeft Eemshard dit jaar de reinigingsheffing weer verhoogd van nul tot 24 euro voor een meerpersoonshuishouden (de laagste reinigingsheffing van Nederland). Eemshard is voornemens de reinigingsheffing verder te verhogen en deze verhoging maximaal gelijke tred te laten houden met de verlaging van de compensatie van het Rijk voor het wegvallen van het gebruikersdeel van de OZB.⁸

De afgelopen tien jaar vond een verschuiving plaats in de tariefsystematiek van de reinigingsheffing (zie figuur 3). Het aantal gemeenten dat alleen een vastrecht hanteert is aanzienlijk gedaald. Een tarief dat alleen afhangt van de huishoudensomvang komt iets minder voor, terwijl een tarief dat alleen wordt bepaald door het volume van de container iets vaker voorkomt. In vergelijking met 1998 passen aanzienlijk meer gemeenten een vorm van tariefdifferentiatie (*diftar*) toe, waarbij het te betalen bedrag afhangt van de hoeveelheid aangeboden afval ("de gebruiker betaalt"). In 1998 had 5,7 procent van de Nederlandse bevolking met een dergelijk systeem te maken, in 2007 is dit opgelopen tot 17,9 procent. In 2007 wordt in de meeste gevallen van diftar betaald per lediging (10,7 procent van de bevolking) hoewel betaling per aangeschafte speciale vuilniszak (3,8 procent), of per gewicht (3,4 procent) ook voorkomt. Ter vergelijking: in 1998 betaalde 1,5 procent van de bevolking per lediging, 3,3 procent per speciale vuilniszak en 0,9 procent per gewicht.

Figuur 3 Tariefsystemen reinigingsheffing

Rioolrecht

Meerpersoonshuishoudens zijn het afgelopen decennium elk jaar gemiddeld 2,8 procent meer gaan betalen aan rioolrecht (gecorrigeerd voor de ontwikkeling van het beschikbaar inkomen). Deze stijging is hoger dan die van de OZB-aanslag voor eigenaren en ook hoger dan die van de reinigingsheffing. Naar verwachting zullen de rioolrechten ook de komende jaren een aanzienlijke stijging te zien geven, doordat aangescherpte milieuregelgeving extra kosten met zich meebrengt en doordat een aanzienlijk deel van het rioolnetwerk aan vervanging toe is. Verder is de kostendekkingsgraad van het rioolrecht (de mate waarin de lasten van de riolering worden bekostigd uit de opbrengst van het rioolrecht) opgelopen van 71 tot 96,3 procent.⁹ Deze toename is mede te verklaren doordat 29 gemeenten het rioolrecht invoerden. Bovendien kunnen door de invoering van het verbrede rioolrecht in 2008 de kosten van maatregelen die bijvoorbeeld uit het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) voortvloeien, gefinancierd worden uit het rioolrecht.

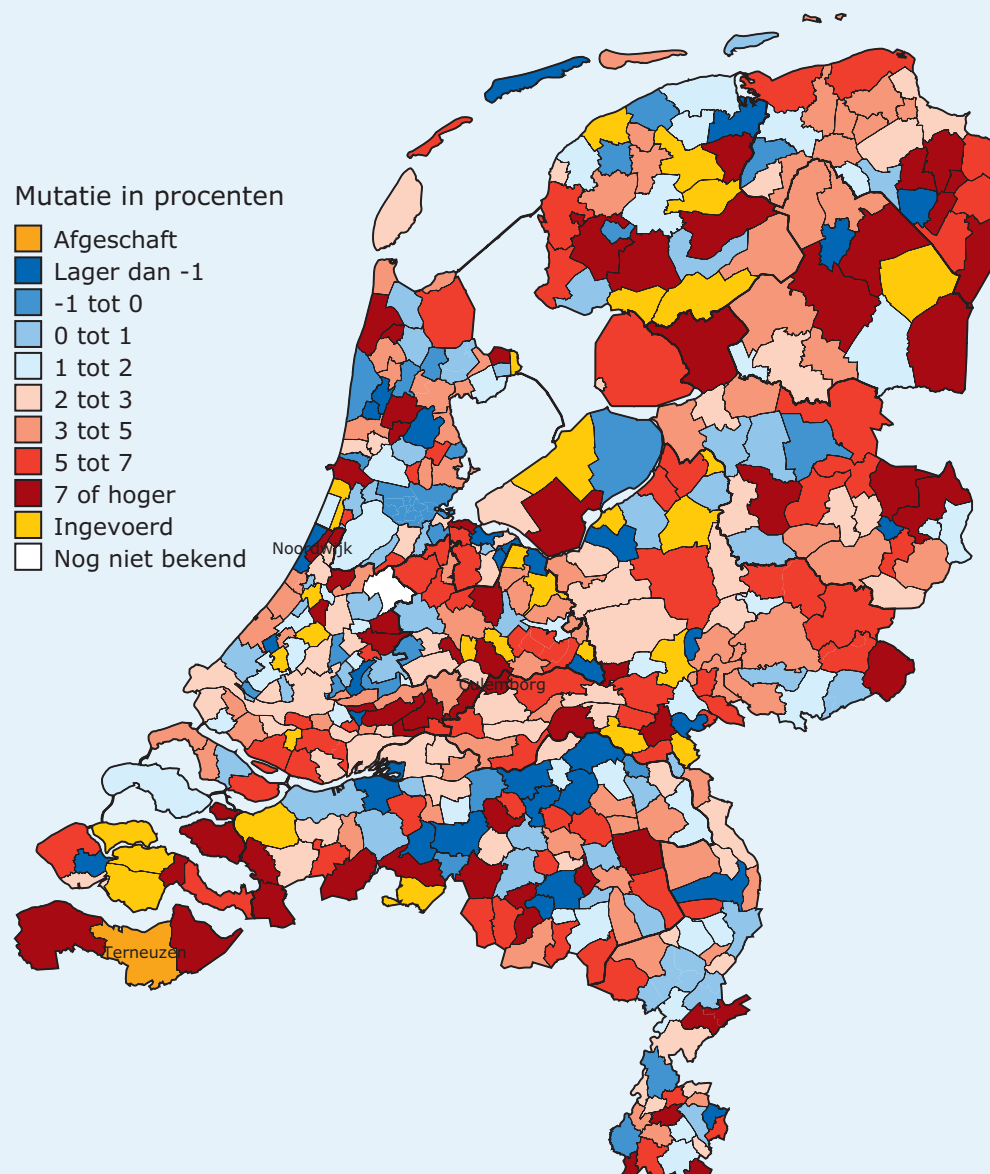
In 386 gemeenten steeg het rioolrecht sterker dan het gezinsinkomen, 29 gemeenten voerden een rioolrecht in. In 68 gemeenten daalde het rioolrecht in verhouding tot het beschikbare gezinsinkomen; 1 hiervan schafte het rioolrecht zelfs af (Terneuzen).

De kaart laat zien dat gemeenten met grote tariefstijgingen over het gehele land voorkomen. Het rioolrecht is – gecorrigeerd voor de groei van het beschikbare gezinsinkomen – het meest verhoogd in Culemborg (gemiddeld 24,0 procent per jaar). Noordwijk verlaagde het tarief met gemiddeld 6,3 procent per jaar.

Rioolrecht meerpersoonshuishouden

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

Woonlasten

OZB, reinigingsheffing en rioolrecht vormen samen de woonlasten voor huishoudens. Voor een meerpersoonshuishouden zijn deze woonlasten, gecorrigeerd voor de groei van het beschikbare gezinsinkomen, gemiddeld 1,1 procent per jaar gedaald. Voor éénpersoonshuishoudens is de daling overigens iets groter: gemiddeld 1,5 procent per jaar.

In 342 gemeenten bleven de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens achter bij de groei van het beschikbare gezinsinkomen, in 133 gemeenten stegen de woonlasten harder. Inwoners van Goes zijn er financieel het meest op vooruitgegaan: zij betaalden elk jaar gemiddeld 5,0 procent minder aan de gemeente. De grootste stijger is Vaals met 4,6 procent per jaar.

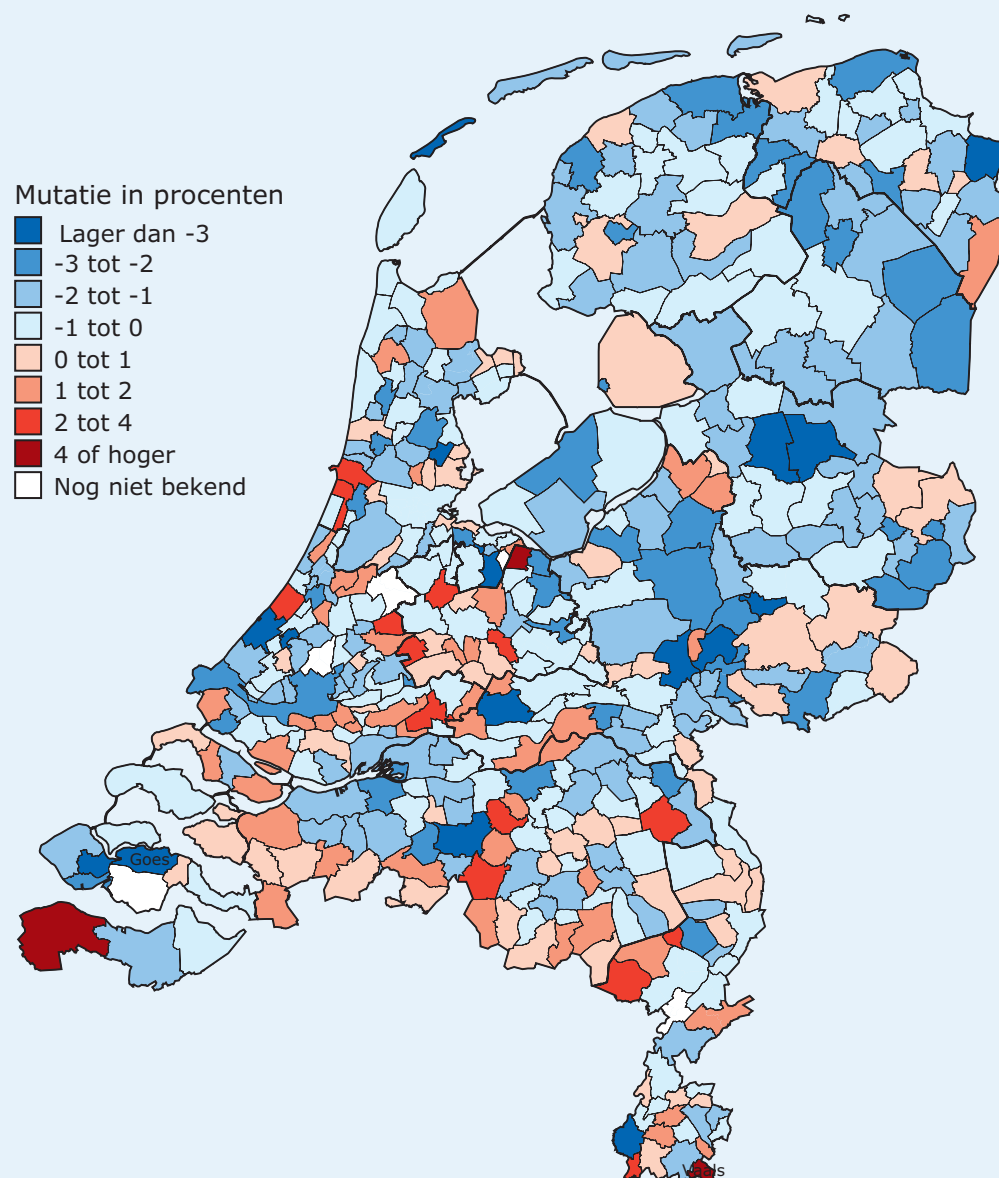
Indien de in 2006 afgeschafte OZB voor gebruikers buiten beschouwing wordt gelaten stijgen de woonlasten gemiddeld 1,7 procent per jaar en stijgen de woonlasten het meest in Eemnes (met 7,8 procent per jaar) en dalen de woonlasten het sterkst in Vlieland (met 1,8 procent per jaar). De stijging van de woonlasten voor éénpersoonshuishoudens bedraagt 1,5 procent per jaar als de OZB voor gebruikers buiten beschouwing wordt gelaten.

De kaarten laten zien dat de woonlasten in het noordoosten van Nederland het minst zijn gestegen.

Woonlasten meerpersoonshuishouden

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

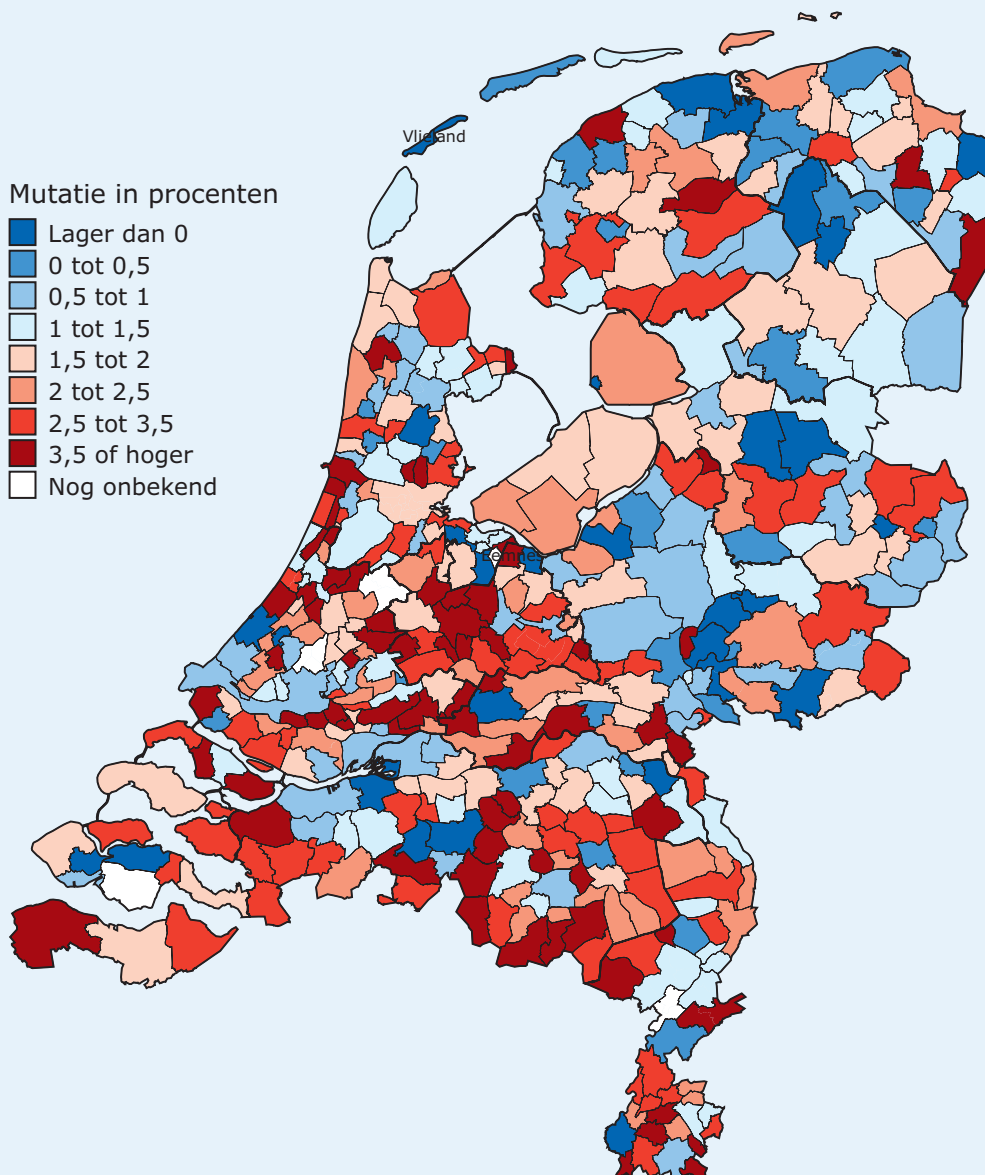
Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

Woonlasten meerpersoonshuishouden (excl. OZB gebruikers)

Gemiddelde jaarlijkse mutatie 1998-2007

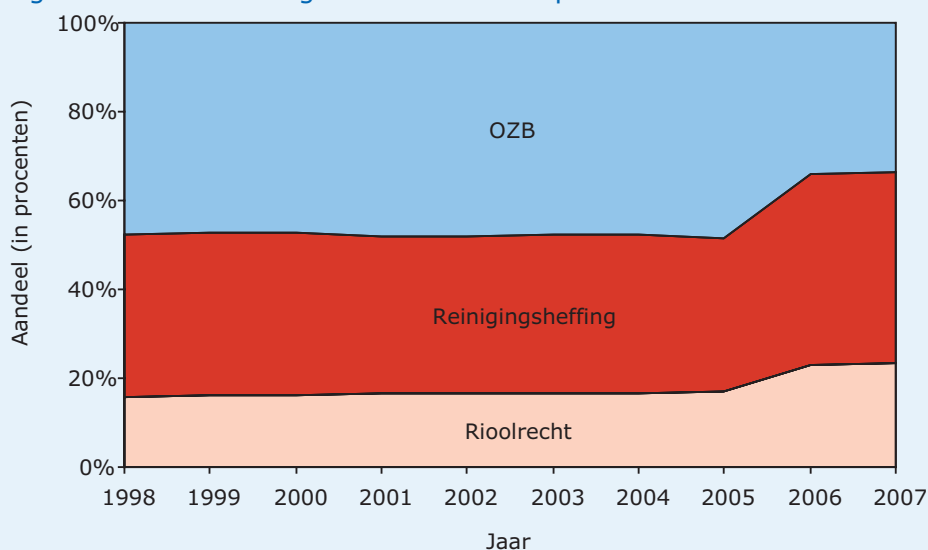
Gecorrigeerd voor groei beschikbaar gezinsinkomen

Samenstelling woonlasten en toekomstige ontwikkeling

Figuur 4 laat zien dat de samenstelling van de gemeentelijke woonlasten tot 2006 weinig is veranderd. De OZB nam bijna de helft van de woonlasten voor zijn rekening, de reinigingsheffing ruim een derde en het rioolrecht een zesde. Pas met de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen komt hierin verandering, en daalt het aandeel van de OZB in de woonlasten tot 34 procent. Ook in 2007 ligt dit percentage op 34.

Figuur 4 Samenstelling woonlasten meerpersoonshuishouden

Gezien de grote opgaven waarvoor gemeenten nog staan op het gebied van de riolering, valt te verwachten dat het rioolrecht de komende jaren blijft stijgen met percentages die aanzienlijk boven de inflatie uitkomen (zie de tekst bij kaart 27). Door de gedeeltelijke afschaffing van de OZB is het aandeel van het rioolrecht in de woonlasten toegenomen tot 24 procent. De stijging van het rioolrecht heeft voortaan dus een grotere invloed op de groei van de woonlasten. De procentuele woonlastenstijging ligt hierdoor hoger dan zonder afschaffing het geval was geweest.

De stijging van de reinigingsheffing is geringer dan die van het rioolrecht, en wordt de komende jaren mogelijk verder getemperd door nieuwe regelgeving die producenten verantwoordelijk maakt voor het inzamelen van verpakkingen (zie de tekst bij kaart 22).

Invloed van de burger op de lokale tarieven

Uit het bovenstaande blijkt dat de woonlasten lang niet zo sterk stijgen als wel wordt gesuggereerd. Maar belangrijker dan de vraag hoe sterk deze stijging precies is, is de vraag in hoeverre inwoners van gemeenten hierop invloed hebben. Op zichzelf zou een sterke stijging immers geen probleem zijn, zolang de lokale belastingbetaler het daarmee eens is, bijvoorbeeld omdat hij een hoger voorzieningenniveau wenst. Stilzwijgend wordt vaak verondersteld dat het tegendeel het geval is: gemeentebestuurders zouden niet luisteren naar de wensen van hun inwoners. In hoeverre hebben burgers invloed op de lokale belastingtarieven? We onderscheiden hierbij twee deelvragen: (1) heeft de beslissing in het stemhokje invloed op de hoogte van de belastingtarieven, en (2) houden bestuurders, eenmaal gekozen, bij het vaststellen van de tarieven rekening met de wens van de kiezers?

De eerste vraag is eenvoudig te beantwoorden. Uit tal van onderzoeken blijkt dat de politieke kleur van het lokale bestuur van invloed is op de belastingdruk. Ook voor Nederland is dit aangetoond.¹⁰ Hoe groter het aandeel van rechtse partijen in de gemeenteraad, hoe lager de belastingdruk (en vermoedelijk het voorzieningenniveau). Deze conclusie is getrokken na correctie voor andere factoren die bepalend zijn voor de hoogte van de belastingdruk. De lokale kiezer heeft dus wel degelijk invloed op de hoogte van de lokale lasten die hij betaalt. Mensen stemmen echter niet alleen met de portemonnee. Het is denkbaar dat bestuurders de belastingtarieven ongestraft denken te kunnen opschroeven, omdat kiezers ze daar toch niet op afrekenen. Uit recent onderzoek blijkt echter dat gemeentebestuurders - van links tot rechts - huiverig zijn hun tarieven te veel te laten afwijken van tarieven in naburige gemeenten, omdat zij vrezen hierop bij de verkiezingen te worden afgerekend.¹¹

Door te stemmen op partijen die meer of minder voorzieningen via lokale belastingen willen bekostigen kan de kiezer invloed uitoefenen op de lokale lastendruk. Bovendien blijkt dat lokale bestuurders - van links tot rechts - zich zorgen maken over hun herverkiezing, op het moment dat zij een belastingverhoging overwegen. Het beeld van gemeentelijke lasten die niet gehinderd door enige democratische controle de pan uit rijzen is dus niet op feiten gebaseerd.

Beperking en maximering OZB

Met ingang van 2006 is de OZB op het gebruik van woningen afgeschaft. De resterende OZB-tarieven zijn bovendien aan maxima gebonden. Dit onderdeel geeft een overzicht van de maximeringsregels en gaat in op enkele van de belangrijkste problemen die daaraan kleven. Sommige hiervan hebben gevolgen voor de manier waarop deze atlas is samengesteld.

Maximering

De resterende drie OZB-tarieven zijn elk aan een afzonderlijk maximum gebonden. Voor eigenaren van woningen is dit 6,62 euro, voor eigenaren van niet-woningen 8,29 euro en voor gebruikers van niet-woningen 6,68 euro. Naast maximumtarieven is ook een maximale tariefstijging geïntroduceerd, om te voorkomen dat gemeenten met tarieven onder het maximum maar boven het rekestarief "ongewenst snel" naar het maximum toe kunnen bewegen. Per OZB wordt een drempeltarief vastgesteld. Tarieven onder het drempeltarief kunnen tot dat drempeltarief worden verhoogd, voor tarieven op of boven het drempeltarief geldt een maximaal stijgingspercentage. De maximale tariefstijging wordt per kabinetsperiode (en niet per raadsperiode) vastgesteld en is gekoppeld aan de verwachte groei van het BBP en de inflatie. Thans bedraagt de maximale tariefstijging 2,75 procent. Omdat het maximumtarief niet mag worden overschreden geldt voor sommige gemeenten een lagere maximumstijging. Gemeenten die met het maximumtarief niet uitkomen kunnen ontheffing vragen bij de provincie.

Problemen met de maximering

Maximering van lokale belastingtarieven beperkt de gemeentelijke beleidsvrijheid en drukt daarom de welvaart. Immers, een belangrijke reden voor het bestaan van lokale belastingen is dat gemeenten, door meer of minder belasting te heffen, het lokale voorzieningenniveau kunnen aanpassen aan de lokale behoeften. Kan dat niet langer, dan ontstaat eenheidsworst. Alleen in het extreme geval waarin de inwoners van alle gemeenten precies evenveel gemeentelijke voorzieningen wensen gaat dit argument niet op. Die situatie is in Nederland niet aan de orde. Naast dit fundamentele argument tegen maximering zijn er de nodige praktische bezwaren.

Vanuit de wetenschap en vanuit organisaties als de Rgf en de VNG is tijdig gewaarschuwd voor verschillende technische problemen die aan de in 2006 ingevoerde maximeringssystematiek kleven. Dit is door de wetgever genegeerd. Het kabinet heeft onlangs echter aangegeven hiernaar opnieuw te willen kijken.¹² Een eventuele oplossing van deze problemen zal de regelgeving, die toch al door weinigen geheel wordt doorgrond, aanzienlijk ingewikkelder kunnen maken.

Waardedaling en tariefmaxima

Bij de maximeringssystematiek is stilzwijgend uitgegaan van een voortdurende stijging van de waarde van onroerende zaken. Dat is echter bepaald geen wetmatigheid. Dit jaar zien bijvoorbeeld 22 gemeenten de gemiddelde waarde van de niet-woningen binnen hun grenzen dalen. Normaal gesproken zouden gemeenten dit compenseren door hogere OZB-tarieven vast te stellen. De maximering van de tarieven kan dit echter onmogelijk maken. Het gevolg kan zijn een gedwongen – en door de wetgever onbedoelde – daling van de OZB-opbrengst.

Maximale tarieven zijn moeilijk en ook pas achteraf vast te stellen

Gemeenten met tarieven boven het rekestarief kunnen de maximale tarieven die zij mogen vaststellen berekenen door de tarieven voor het jaar ervoor¹³ te corrigeren voor de prijsstijging van onroerende zaken, en deze vervolgens te verhogen met de maximale opbrengststijging (in 2007: 2,75 procent).¹⁴ Het probleem hierbij is dat gemeenten pas in een laat stadium weten hoe sterk de prijsstijging van onroerende zaken (de stijging van de belastinggrondslag, gecorrigeerd voor het volume-effect ofwel de areaaluitbreiding) is. Doordat nu jaarlijks opnieuw wordt getaxeerd moet steeds worden gewacht op de uitkomst van de jaarlijkse waardebeoordeling. Met name doordat belastingplichtigen nogal eens bezwaar maken tegen de taxatie van hun eigendom laat die uitkomst soms lang op zich wachten.¹⁵ Gemeenten moeten dus een slag slaan naar de voor hen geldende maximale tarieven. Eventueel te hoge tarieven moeten in het jaar erna worden gecompenseerd door een minder grote opbrengststijging.¹⁶ Aan belastingplichtigen is dit moeilijk uit te leggen, laat staan dat zij een en ander kunnen narekenen.

Strategisch gedrag

Gemeenten die hun tarieven minder verhogen dan toegestaan beperken daarmee de maximaal haalbare OZB-opbrengst tot in lengte van jaren. Het is niet mogelijk om een kleinere tariefverhoging later weer in te halen.¹⁷ Dit is vooral relevant voor gemeenten die nog niet precies weten hoe sterk de waarde van onroerende zaken is toegenomen. Als zij een veiligheidsmarge inbouwen om te voorkomen dat zij het maximum overschrijden, is de kans groot dat de OZB-opbrengst minder stijgt dan achteraf gezien

was toegestaan. Er zijn overigens gemeenten die dit probleem omzeilen door het tarief sterker te laten stijgen dan nodig om de gewenste opbrengst te halen, en ter compensatie een korting verlenen op het te betalen tarief. Zie de tekst bij kaart 5 en kaart 10.

Tariefverlagingen, die regelmatig voorkwamen,¹⁸ zullen wellicht schaarser worden. Aan de andere kant is dit natuurlijk wel een mogelijkheid waarop een college "over het graf heen" kan regeren. Verlaag de tarieven vlak voor de verkiezingen als je partij naar verwachting flink gaat verliezen, en je opvolgers zitten krap bij kas.

Afrondingen

De tarieven die een gemeente maximaal mag vaststellen zijn het resultaat van een berekening. Er bestaat onduidelijkheid over de manier waarop de uitkomst van deze berekening moet worden afgerond. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een gemeente die in 2006 een tarief voor woningen had van 2,54 (gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling) mag het tarief, omdat het boven het drempeltarief ligt, in theorie met 2,75 procent verhogen. Dit is 0,0699 euro. Net geen zeven cent dus. Naar beneden afgerond op 6 cent zou dit een verhoging zijn van 2,36 procent. De in theorie toegestane verhoging met 2,75 procent wordt dan maar voor 86 procent benut. Naar boven afronden op 7 cent lijkt redelijk, maar eerder heeft de rechter in soortgelijke gevallen tarieven onverbindend verklaard.¹⁹ De meicirculaire 2006 (blz. 56) rondt rekenkundig af. De septembercirculaire 2006 raadt aan af te ronden in het belang van de burger respectievelijk het bedrijfsleven. Waarom is het zo moeilijk om heldere richtlijnen te geven?

Waar in deze atlas wordt aangegeven dat bepaalde OZB-tarieven boven de voor de desbetreffende gemeente geldende maximumtarieven liggen, bedoelen wij dat het tarief hoger is dan het door ons – op basis van de *voorlopige* waardeontwikkeling – berekende maximum, waarvan wij de decimalen (ongeacht hun waarde) naar boven afronden op hele centen. Het is goed mogelijk dat dergelijke gemeenten uiteindelijk – als de definitieve waardeontwikkeling bekend is – niet boven het maximum uitkomen.

Relatie met algemene uitkering

Bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt rekening gehouden met de mate waarin gemeenten zelf belasting kunnen heffen. Daartoe bevat het verdeelstelsel een zogeheten eigeninkomstenmaatstaf, die gekoppeld is aan de waarde van onroerende zaken.²⁰ Hoe hoger deze waarde, hoe meer een gemeente wordt geacht zelf in zijn inkomstenbehoefte te voorzien. De nieuwe wetgeving doorkruist deze systematiek op twee manieren, die beide te voorkomen waren geweest.²¹

Gemeenten die bij een herwaardering van onroerende zaken een bovengemiddelde waardegroei laten zien, ontvangen daarna minder geld uit het gemeentefonds, omdat zij geacht worden zelf meer te kunnen heffen. Door de maximering zal dit laatste lang niet altijd meer het geval zijn.²² Dit betekent dat gemeenten met een bovengemiddelde waardeontwikkeling de daling van hun uitkering uit het gemeentefonds in veel gevallen niet kunnen compenseren. Dat geldt dit jaar alleen al bij de OZB voor woningen voor ruim veertig gemeenten.

Een andere weeffout is het gevolg van het feit dat de gemeentelijke belastingcapaciteit via de verdeling van het gemeentefonds slechts gedeeltelijk wordt verevend. Immers, de eigeninkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 70 procent van de waarde van niet-woningen en 80 procent van de waarde van woningen. Dat betekent dat gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald OZB-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. De tariefmaximering houdt hiermee geen rekening. De maxima en de drempeltarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Het gevolg is dat gemeenten met lage waarden van onroerende zaken – met name in de periferie gelegen – minder financiële armslag zullen krijgen. Gemeenten met dure huizen, veel recreatiewoningen of grote industrieën hebben meer te besteden.

Conclusie

De regelgeving met betrekking tot de maximering van de OZB behandelt gemeenten ongelijk en is bovendien moeilijk uitvoerbaar. Anders dan vorig jaar is het voor burgers niet goed mogelijk om te controleren of de gemeente zich aan de regels houdt; er zijn geen "harde" maxima voor de OZB-tarieven te bepalen omdat de uiteindelijke waardestijging van onroerende zaken pas later bekend is.

Het is buitengewoon hoopgevend dat het kabinet heeft aangegeven te willen kijken naar de problemen met de maximering. Sommige hiervan kunnen vrij eenvoudig worden opgelost. Voor andere zijn alleen ingewikkelder oplossingen mogelijk. Dit pleit – samen met het principiële argument van de lokale beleidsvrijheid – voor het afschaffen van de maximering van de OZB.

Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten

Appels en peren

Een van de doelen van deze atlas is het vergelijken van de hoogte van de belastingen in verschillende gemeenten. Dat is alleen niet zo eenvoudig als het lijkt. Zo wordt bijvoorbeeld bij gelijke OZB-tarieven in gemeenten met dure huizen meer OZB betaald dan in gemeenten met goedkope huizen. Verder kan een gemeente met hoge OZB-tarieven lage tarieven kennen voor rioolrecht of reinigingsheffing. Ook zijn sommige gemeenten veel meer aangewezen op hun eigen belastinginkomsten dan andere gemeenten, omdat zij een lagere algemene uitkering ontvangen uit het gemeentefonds.

Hoe kunnen lokale lasten nu zinvol worden vergeleken? Wij onderscheiden hierbij twee perspectieven: dat van de belastingbetaler en dat van de gemeente. Voor de belastingbetaler gaat het er in de eerste plaats om hoeveel hij betaalt. Voor de gemeente gaat het er om hoeveel middelen de belastingheffing per saldo oplevert. Het perspectief van de belastingbetaler kan worden gehanteerd bij het beantwoorden van de vraag: in welke gemeente betaalt de burger meer? Het perspectief van de gemeente is van toepassing wanneer men wil weten welke gemeente per saldo meer overhoudt aan de belastingheffing, en dus welke gemeente – als de overige omstandigheden gelijk zijn – meer voorzieningen kan bieden.

Eerst gaan we na hoe de hoogte van de OZB vanuit deze perspectieven kan worden vergeleken. Daarna kijken we naar het geheel van de lokale woonlasten: OZB, rioolrecht en reinigingsheffing.

Vergelijking hoogte OZB: het perspectief van de belastingbetaler

Om te weten te komen of de OZB in de ene gemeente hoger is dan in de andere kunnen om te beginnen de OZB-tarieven worden vergeleken. Een dergelijke vergelijking zegt echter betrekkelijk weinig. Immers, lage tarieven kunnen in combinatie met een hoge grondslag best tot een hoge belastingaanslag leiden. Een zelfde soort huis is in de ene gemeente veel duurder dan in de andere. Bovendien staan in de ene gemeente meer villa's dan in de andere. Vanuit het standpunt van de belastingbetaler is de *gemiddelde belastingaanslag* een nuttiger indicator dan het tarief. De gemiddelde aanslag voor een woning is de aanslag voor een woning met een voor de gemeente geldende gemiddelde waarde, ofwel, wat de gemiddelde burger aan OZB betaalt. Omdat niet-woningen zeer divers van aard en waarde zijn is dit concept voor niet-woningen minder geschikt. De gemiddelde OZB-aanslag voor woningen is weergegeven in kaart 8.

Vergelijking hoogte OZB: het perspectief van de gemeente

Vanuit het gezichtspunt van de gemeente moet nog rekening worden gehouden met iets anders: de verevening van belastingcapaciteit via de algemene uitkering. De belastingopbrengst van de OZB is gelijk aan het tarief maal de grondslag. Gemeenten waar de belastinggrondslag - de waarde van de onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen - relatief laag is, moeten dus hogere OZB-tarieven vaststellen dan gemeenten waar deze hoog is om een zelfde belastingopbrengst te genereren. Om deze verschillen in belastinggrondslag te verevenen is in 1997 een eigeninkomstenmaatstaf ingevoerd in het verdeelstelsel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Gemeenten met een hoge belastingcapaciteit ontvangen een lagere algemene uitkering, omdat zij geacht worden zelf meer belasting te kunnen heffen. De algemene uitkering aan een individuele gemeente wordt verlaagd met een bedrag dat is gerelateerd aan de OZB-opbrengst bij hantering van het rekentarief (belastinggrondslag keer rekentarief). Het rekentarief is afgeleid van het gemiddelde OZB-tarief. Het totaal van deze "kortingen" vloeit overigens weer in het gemeentefonds. De eigeninkomstenmaatstaf beïnvloedt uitsluitend de *verdeling* van het gemeentefonds, niet de *omvang* ervan.

Bij een volledige verevening van belastinggrondslag zou een gemeente geen direct financieel belang meer hebben bij uitbreiding van de lokale belastinggrondslag. De extra belastingopbrengst wordt dan (bij hantering van het rekentarief) immers precies tenietgedaan door de verlaging van de algemene uitkering. Dat vond men destijds ongewenst. De gemeentelijke belastingcapaciteit wordt daarom slechts *gedeeltelijk* gecompenseerd. De eigeninkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 70 procent van de waarde van niet-woningen en 80 procent van de waarde van woningen.²³ Doordat niet volledig wordt verevend kunnen gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald OZB-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. Gemeenten met een lage waarde van onroerende zaken kennen dan ook relatief hoge OZB-tarieven.

Om de hoogte van de OZB-tarieven toch te kunnen vergelijken zijn *gestandaardiseerde* tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo (dus rekening houdend met de eigeninkomstenmaatstaf) dezelfde OZB-opbrengst per inwoner.²⁴

Gestandaardiseerd OZB-tarief

Om de berekening inzichtelijk te maken geven we hier een rekenvoorbeeld. We vergelijken de gemeente met de laagste woningwaarde per inwoner (Reiderland, 53.604 euro) met de gemiddelde gemeente waar de woningwaarde per inwoner 91.712 euro bedraagt. Uitgangspunt is dat de eigeninkomstenmaatstaf voor een gemeente met een gemiddelde belastingcapaciteit per saldo geen effect heeft: het af te dragen bedrag is gelijk aan het bedrag dat via de algemene uitkering weer terugkomt. Reiderland ontvangt als gevolg van de eigeninkomstenmaatstaf een algemene uitkering die per inwoner 29 euro hoger ligt dan die voor een gemeente met een gemiddelde belastingcapaciteit. Dit is berekend als 80 procent van het verschil tussen de landelijke per capita waarde van woningen en die waarde in Reiderland, gedeeld door 2.500 en vermenigvuldigd met het rektarief voor eigenaren van woningen (2,34 in 2007). Bij een verevening van honderd procent zou Reiderland niet 29 euro maar 36 euro per inwoner extra aan algemene uitkering ontvangen. Dit blijkt als bij de bovenstaande berekening geen 80 procent maar honderd procent van de woningwaarde wordt genomen. Door de onvolledige verevening komt Reiderland dus 7 euro per inwoner tekort. Om per saldo evenveel te besteden te hebben als een gemeente met gemiddelde woningwaarde moet Reiderland een OZB-tarief hanteren dat 33 cent hoger ligt.²⁵ Het gestandaardiseerde tarief voor woningen is voor Reiderland dus gelijk aan het feitelijke tarief min 33 cent. Het gestandaardiseerde tarief voor niet-woningen wordt op soortgelijke wijze berekend.

Relatie met tariefmaximering

Bij de in 2006 ingevoerde maximering van de OZB-tarieven wordt net gedaan of elke gemeente bij een bepaald OZB-tarief evenveel te besteden heeft. Immers, de maxima en de drempeltarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Er wordt dus net gedaan of verschillen in belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel worden verevend. Gemeenten met een lage belastingcapaciteit hebben bij een bepaald tarief echter aanzienlijk minder te besteden dan gemeenten met een hoge belastingcapaciteit. De tariefmaximering houdt hiermee op geen enkele manier rekening. Het gevolg is dat gemeenten met lage waarden van onroerende zaken minder financiële armslag krijgen.²⁶ Om dit te voorkomen zou de tariefmaximering betrekking moeten hebben op de gestandaardiseerde OZB-tarieven, niet op de feitelijke tarieven.

Woonlasten: het perspectief van de belastingbetaler

De hoogte van de OZB kan vanuit het perspectief van de belastingbetaler worden vergeleken aan de hand van de gemiddelde belastingaanslag. Maar, zoals gezegd, de OZB kan hoog zijn terwijl de tarieven voor het rioolrecht of de reinigingsheffing laag zijn, of omgekeerd. Sommige gemeenten bekostigen (een deel van) de kosten van de riolering of de reiniging uit de OZB. Daarom vergelijken we ook het geheel van de gemeentelijke woonlasten: de som van de gemiddelde OZB-aanslag, het rioolrecht en de reinigingsheffing, verminderd met een eventuele heffingskorting. Voor éénpersoonshuishoudens gebeurt dit in kaart 30, voor meerpersoonshuishoudens in kaart 31.

Woonlasten: het perspectief van de gemeente

Doordat gemeenten met dure woningen een lagere algemene uitkering ontvangen uit het gemeentefonds (het Rijk vindt immers dat ze zelf meer belasting kunnen heffen) hebben zij over het algemeen hogere woonlasten, zonder daar meer middelen aan over te houden. Een vergelijking van de woonlasten gaat vanuit gemeentelijk perspectief dus mank. Hiervoor moet de gemiddelde OZB-opbrengst worden gecorrigeerd voor het feit dat verevening van belastingcapaciteit plaatsvindt. De zo berekende netto woonlasten geven weer wat de gemeente per saldo – dus na rekening te houden met de verevening van belastinggrondslag – overhoudt aan de belastingheffing. De netto woonlasten zijn gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De extra OZB-opbrengst die gemeenten met dure woningen nu nodig hebben om de lagere algemene uitkering te compenseren is van de bruto woonlasten afgetrokken. Bij gemeenten met lage woningwaarden is het profijt van de verevening bij de bruto woonlasten opgeteld.

Als we afzien van verschillen in de kosten van riolering en afvalverwijdering geven de netto woonlasten aan of gemeenten meer of minder te besteden hebben om hun voorzieningenniveau op peil te houden dan andere gemeenten. Verschillen in kosten, behoeften en belastingcapaciteit zijn (in theorie) geëgaliseerd via de verdeling van de algemene uitkering. Gemeenten die dan relatief veel geld binnenkrijgen zouden een relatief hoog voorzieningenniveau moeten hebben. Anders werken ze niet efficiënt. De kanttekeningen hierbij zijn dat het verdeelsysteem van de algemene uitkering natuurlijk niet perfect is.²⁷ Verder zijn er verschillen in de kosten van riolering en vuilnisophaal en -verwerking, die tot hogere opbrengsten kunnen nopen.²⁸ Ook is geen rekening gehouden met de belasting op niet-woningen, en kunnen sommige

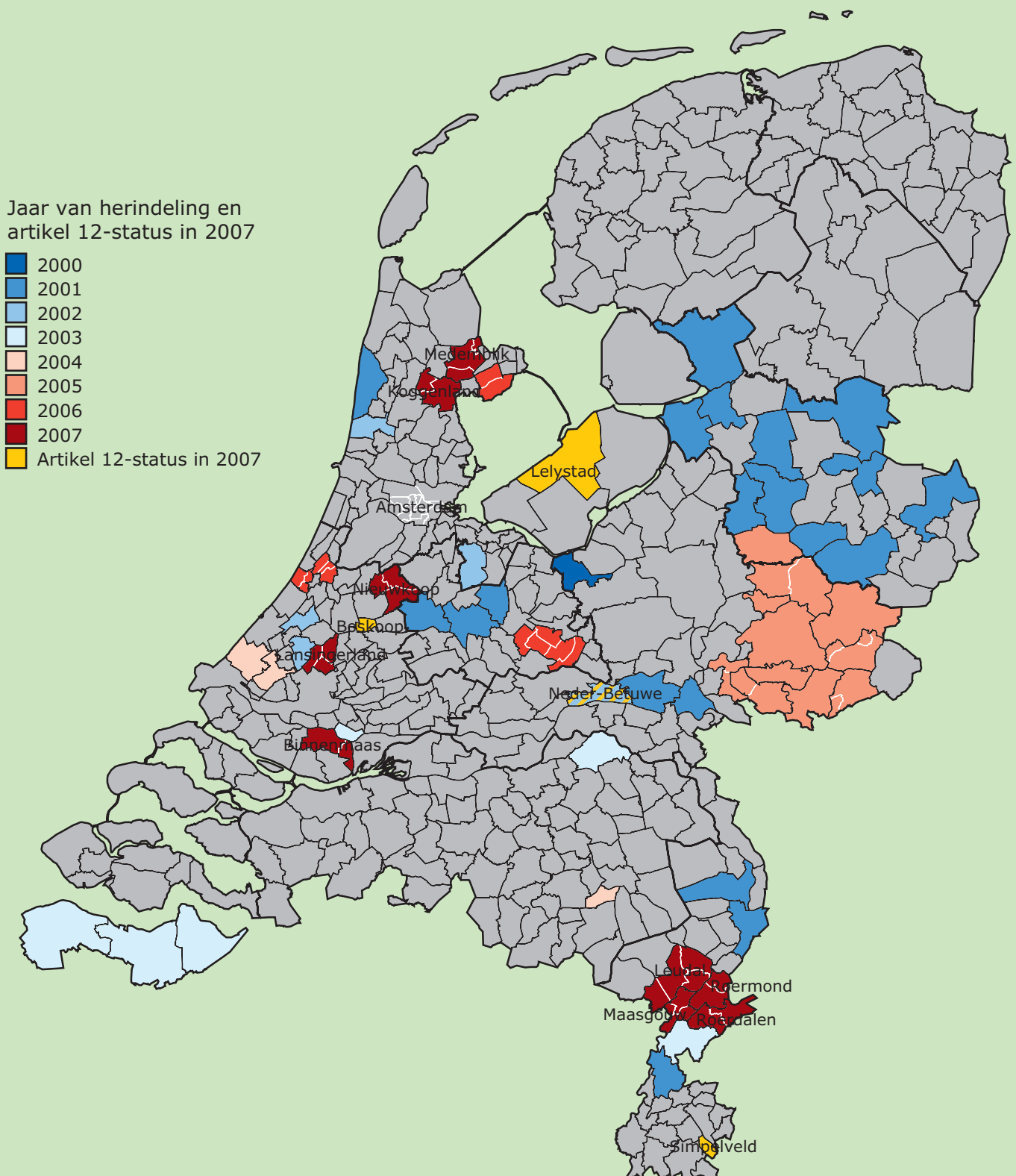
gemeenten vrij gemakkelijk alternatieve geldbronnen aanboren (bijvoorbeeld toeristenbelasting). Er zijn bovendien gemeenten met hoge inkomsten uit rente of dividend. Redenen genoeg dus om verschillen in netto woonlasten voorzichtig te interpreteren.

Samenvatting

Om te kunnen vergelijken in welke gemeente de burger meer of minder aan OZB betaalt kan het beste de gemiddelde OZB-aanslag worden vergeleken. Dit is de aanslag voor een woning met gemiddelde waarde. Om te vergelijken welke gemeente per saldo meer of minder aan de OZB overhoudt is het gestandaardiseerde OZB-tarief een betere maatstaf. Dit is het tarief gecorrigeerd voor het feit dat de belastinggrondslag niet volledig wordt verevend, zodat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te genereren.

Hoge OZB-tarieven kunnen samengaan met lage tarieven voor andere heffingen. Om na te gaan in welke gemeente de burger duurder of goedkoper uit is, worden daarom de woonlasten vergeleken. Die bestaan uit de gemiddelde OZB-aanslag, het rioolrecht en de reinigingsheffing (soms verminderd met een heffingskorting). De hoogte van de woonlasten is geen goede maatstaf voor het bedrag dat de gemeente beschikbaar krijgt om voorzieningen te bekostigen. Daarvoor worden de netto woonlasten gebruikt: de woonlasten gecorrigeerd voor het feit dat gemeenten met dure woningen een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangen.

1 Artikel 12-status en gemeentelijke herindeling

Artikel 12-status en gemeentelijke herindeling

Gemeentelijke herindeling

Van 2006 op 2007 is het aantal gemeenten met 15 afgenomen tot 443. Op de kaart hiernaast zijn de heringedeelde gemeenten donkerrood gekleurd. Gemeenten die de afgelopen jaren zijn heringedeeld zijn ook ingekleurd. Sommige heringedeelde gemeenten hanteren voor een aantal gemeentelijke belastingen nog verschillende tarieven in de territoria van de opgeheven gemeenten. Ook de Amsterdamse stadsdelen kennen verschillende belastingtarieven. In deze uitgave zijn daarom ook de binnengemeentelijke tariefgebieden ingekleurd. De relevante binnengrenzen zijn op de kaart hiernaast wit ingetekend.

Artikel 12

Gemeenten die in ernstige financiële problemen verkeren, kunnen op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (FVW) een aanvullende uitkering aanvragen. Dit kan als de algemene middelen van de gemeente aanmerkelijk en structureel tekortschieten om in de noodzakelijke behoeften te voorzien, terwijl de eigen inkomsten zich op een redelijk peil bevinden. Dit laatste betekent (in 2007) concreet dat reinigingsheffingen en rioolrechten kostendekkend moeten zijn, dat het gewogen gemiddelde OZB-tarief zo hoog moet zijn dat de opbrengst tenminste 2,75 procent hoger is dan die in 2006 (waarbij voor 2006 wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde tarief van ten minste 3,70 euro per 2.500 euro WOZ-waarde), en het rioolrecht ten minste 137,00 euro per aansluiting. Niet-kostendekkende tarieven voor riool en reiniging zijn wel toegestaan als deze door een hoger OZB-tarief worden gecompenseerd. Artikel 12-gemeenten zijn dus genoodzaakt hoge tarieven te hanteren. Of dit ook altijd tot hoge lasten voor hun inwoners leidt, hangt af van de waarde van de onroerende zaken binnen deze gemeenten.

Aantal artikel 12-gemeenten gestabiliseerd

In de jaren tachtig hadden nog tientallen gemeenten de artikel 12-status. Sindsdien is dit aantal gestaag teruggelopen, onder meer door de voortdurende gemeentelijke herindelingen en de invoering van de nieuwe Financiële-verhoudingswet die beter rekening houdt met kostenverschillen tussen gemeenten.²⁹ Dit jaar zijn er vier artikel 12-gemeenten, vorig jaar waren het er vijf.³⁰ Op de kaart zijn artikel 12-gemeenten geel gekleurd.

Waardestijging woningen en niet-woningen

Taxatie

Met ingang van 2007 wordt de waarde van woningen en van niet-woningen jaarlijks opnieuw vastgesteld, waarbij het peiljaar telkens een jaar opschuift. Voor 2007 geldt de waarde op 1 januari 2005. Doordat niet meer eens in de twee of de vier jaar wordt getaxeerd zijn de waardesprongen bij hertaxatie met ingang van volgend jaar minder groot. Een nadeel is wel dat de nieuwe waarde vaak pas in een laat stadium definitief kan worden vastgesteld (onder meer als gevolg van bezwaar en beroepprocedures), zodat gemeenten hun definitieve OZB-tarieven pas laat kunnen vaststellen.

Doordat voor 2007 de woningwaarde geldt in peiljaar 2005, en niet zoals vorig jaar in peiljaar 2003, ligt in de meeste gemeenten de waarde van woningen en niet-woningen dit jaar hoger dan vorig jaar. Afgezien van deze waardestijging kan de waarde van de onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen ook zijn toegenomen door nieuwbouw (of afgenomen door sloop). Deze zogeheten areaalontwikkeling wordt bij de waardeontwikkeling niet meegerekend. De waardeontwikkeling is onder meer van belang omdat op basis daarvan moet worden berekend hoeveel de OZB-tarieven mogen stijgen in gemeenten die met hun tarief boven het drempeltarief zitten. Ook wordt de waardeontwikkeling in deze atlas gebruikt om de mutatie van de OZB-tarieven te corrigeren. Immers, hogere waarden leiden vaak tot lagere tarieven. Om de reële tariefontwikkeling te berekenen wordt de waardeontwikkeling gebruikt.

Waardestijging woningen

Zoals gezegd zijn de definitieve waardemutaties nog niet beschikbaar op het moment dat deze atlas is samengesteld. De vermelde waardeontwikkelingen betreffen voorlopige cijfers. Sommige gemeenten konden ook geen voorlopige waardeontwikkeling geven. In die gevallen is – voor zover beschikbaar – uitgegaan van cijfers van de Waarderingskamer. Dit zijn de gemeenten die wit zijn omljnd op nevenstaande kaarten.

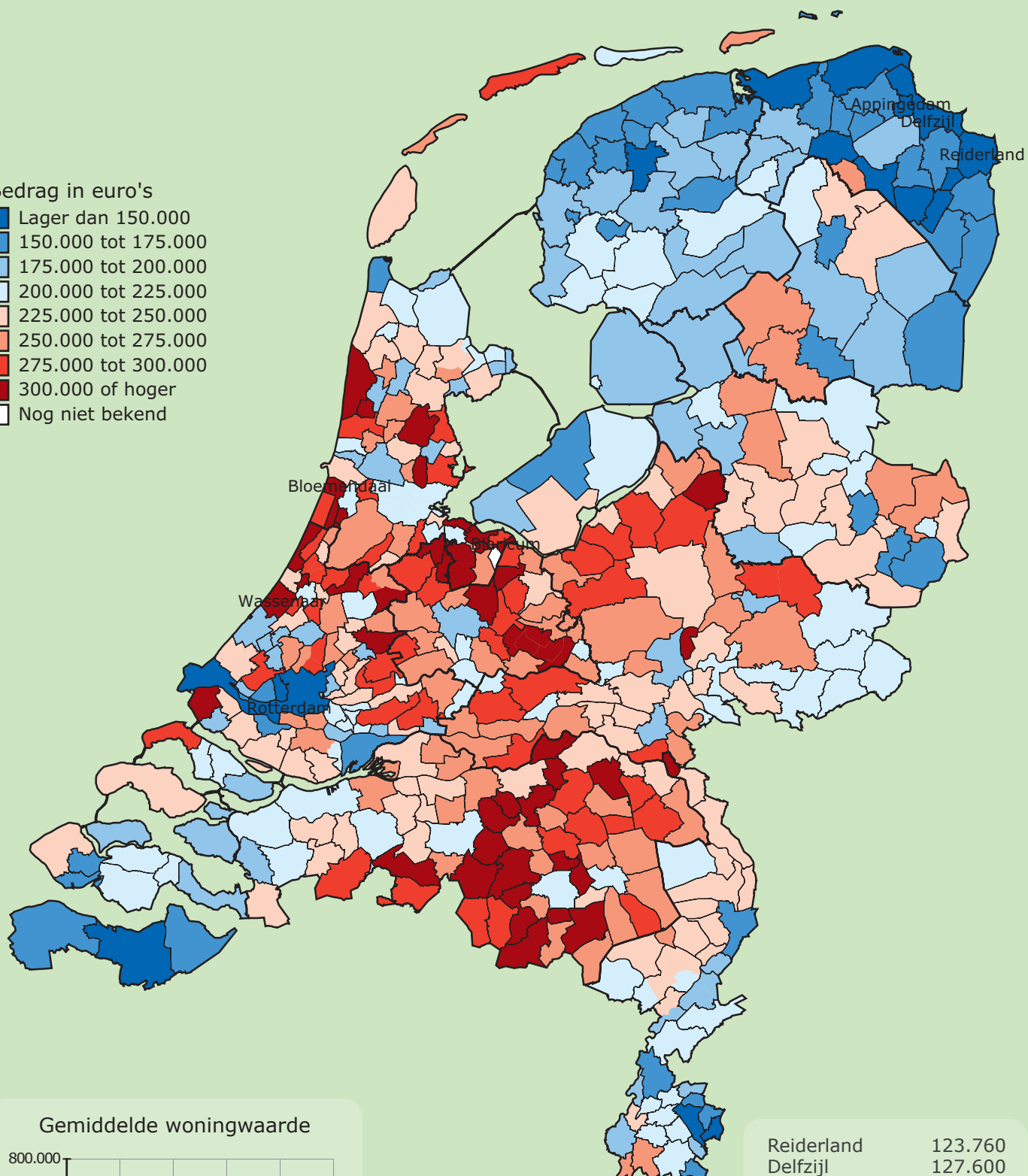
De gemiddelde waardeontwikkeling van woningen varieert van 0,9 procent in Uithoorn tot 22,0 op Vlieland. Gemiddeld bedroeg de waardestijging 7,1 procent. Voor 66 procent van de gemeenten geldt dat de waardeontwikkeling tussen de 5 en de 10 procent ligt.

Waardestijging niet-woningen

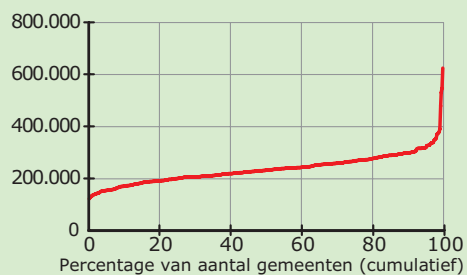
De gemiddelde waardeontwikkeling van niet-woningen varieert van -6,7 procent in Ouder-Amstel tot 26,2 in Gemert-Bakel. Gemiddeld bedroeg de waardestijging 3,7 procent. In 60 procent van de gemeenten ligt de waardeontwikkeling tussen de 1 en de 6 procent. In 22 gemeenten daalt de gemiddelde waarde van niet-woningen.

4 Gemiddelde woningwaarde

- Bedrag in euro's
- Lager dan 150.000
 - 150.000 tot 175.000
 - 175.000 tot 200.000
 - 200.000 tot 225.000
 - 225.000 tot 250.000
 - 250.000 tot 275.000
 - 275.000 tot 300.000
 - 300.000 of hoger
 - Nog niet bekend

Gemiddelde woningwaarde

Reiderland	123.760
Delfzijl	127.600
Appingedam	130.221
Wassenaar	530.962
Blaricum	547.056
Bloemendaal	624.800
Gemiddelde	217.609
Mediaan	233.200

Gemiddelde woningwaarde

Gemiddelde

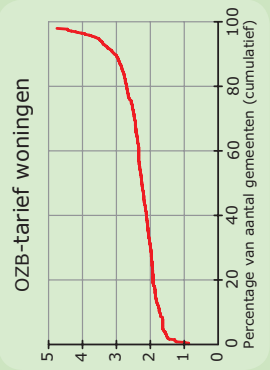
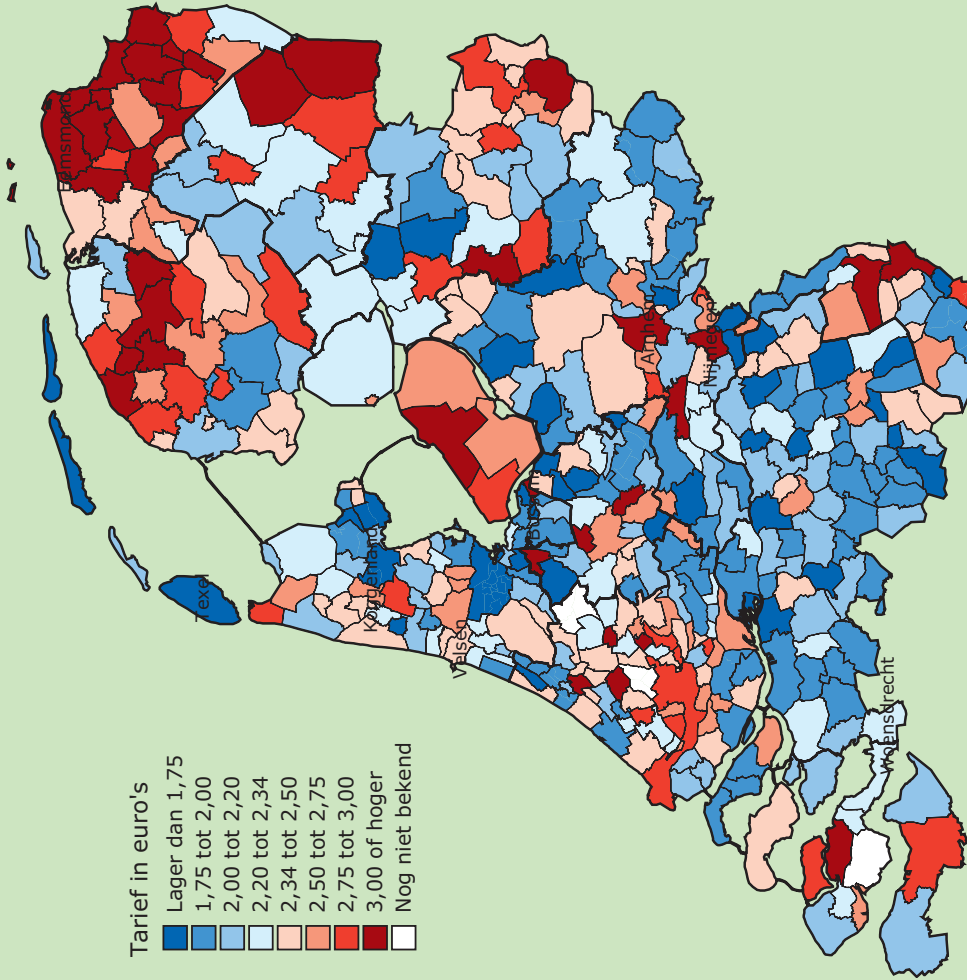
De taxatiewaarde van een woning bedraagt gemiddeld 218.000 euro. Dat is 6,9 procent meer dan vorig jaar. Via de OZB-aanslag (en in sommige gemeenten ook via het rioolrecht) werkt de woningwaarde door in de woonlasten die huishoudens moeten betalen. Ook de omslag gebouwd van de waterschappen, de inkomstenbelasting (het eigenwoningforfait en de vermogensheffing in box 3) en de overdrachtsbelasting gebruiken de woningwaarde als grondslag.

Omdat de definitieve waardcijfers van onroerende zaken nog niet beschikbaar zijn, vermelden wij voorlopige gegevens. Die zijn berekend door de gemiddelde waarde van woningen binnen een gemeente in 2006 te verhogen met behulp van de voorlopige waardestijging voor die gemeente.

Grote verschillen

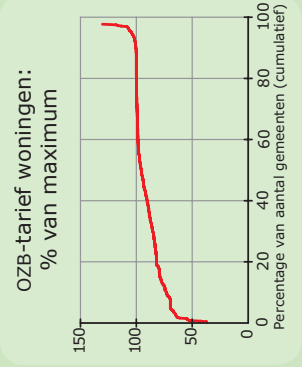
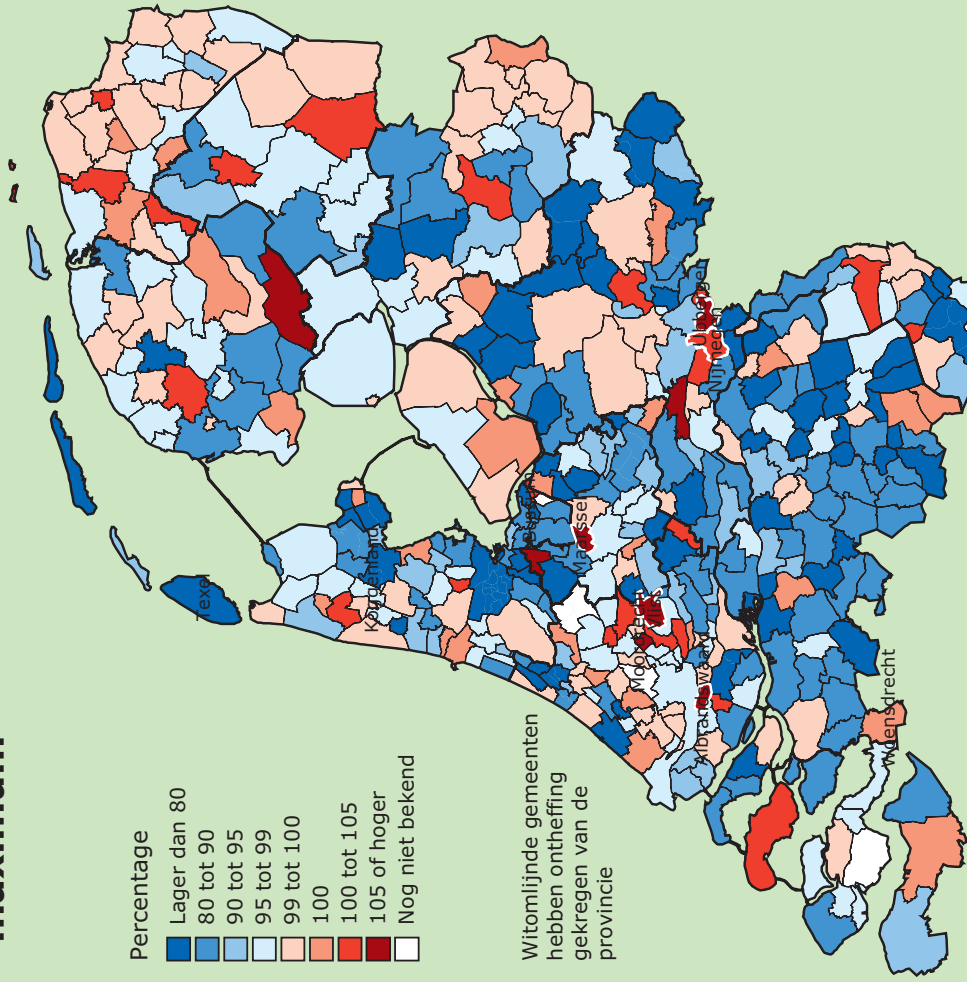
De goedkoopste woningen staan in de periferie: het Noorden, Zeeland en Limburg, maar ook in en om Rotterdam zijn woningen gemiddeld weinig waard. In Reiderland bedraagt de gemiddelde woningwaarde 123.760 euro. De duurste woningen staan in de villadorpen rond de grote steden. Bloemendaal spant de kroon met een gemiddelde waarde van 624.800 euro. De verschillen in de waarde van onroerende zaken hebben twee oorzaken. Ten eerste zijn sommige plaatsen gewilder dan andere: een vrijwel identieke woning is in Bloemendaal veel meer waard dan in Reiderland. Daarnaast verschilt de samenstelling van het woningenbestand: in Bloemendaal staan veel villa's, in Reiderland meer eenvoudige woningen.

5 OZB-tarief woningen

Koggenland	0,87
Texel	1,00
Bussum	1,23
Arnhem	4,43
Nijmegen	4,44
Eemshoek	4,75
Gemiddelde Mediaan	2,43
	2,24

6 OZB-tarief woningen: percentage van maximum

Koggenland	37%
Texel	43%
Bussum	53%
Moordrecht	114%
Sittard-Geleen	117%
Maarssen	130%
Gemiddelde Mediaan	92%
	95%

OZB-tarief woningen

ozb

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen. De opbrengst behoort tot de algemene dekkingsmiddelen. De OZB op het gebruik van woningen is met ingang van 2006 afgeschaft. Eigenaren van woningen betalen nog wel OZB, net als eigenaren en gebruikers van niet-woningen. De tarieven worden uitgedrukt in euro's per 2.500 euro economische waarde van de onroerende zaken. Deze waarde wordt periodiek opnieuw getaxeerd conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Tot 2006 mocht elke gemeente de tarieven zo hoog vaststellen als zij wilde, zolang het tarief voor eigenaren niet meer dan 125 procent van dat voor gebruikers bedroeg. Thans is de hoogte van de afzonderlijke tarieven gemaximeerd.

Kaart 5 laat het OZB-tarief zien voor eigenaren van woningen. Blauwtinten geven tarieven onder het rekentarieef weer, roodtinten tarieven vanaf het rekentarieef. Een aantal gemeenten had bij het ter perse gaan van deze atlas nog geen definitieve OZB-tarieven vastgesteld.

Tarieven

In 45 procent van de gemeenten ligt het tarief boven het drempeltarief van 2,34 euro. Het gemiddelde tarief bedraagt 2,43 euro. Dat is (gecorrigeerd voor de waardeinstijging) 2,3 procent hoger dan vorig jaar, een stijging die hoger ligt dan de inflatie (circa 1,25 procent). In 65 procent van de gemeenten ligt het tarief tussen 2,00 euro en 3,00 euro (zie de figuur bij de kaart). Ter vergelijking: het eigenwoningforfait komt gemiddeld overeen met een tarief van 5,78 euro per 2.500 euro aan WOZ-waarde en het gemiddelde tarief van de met de OZB vergelijkbare omslag gebouwd van de waterschappen bedraagt 0,54 euro.³¹ Dit jaar heeft Koggenland het laagste tarief (0,87 euro) en Eemsmond het hoogste (4,75 euro). Een vergelijking van de tarieven is echter niet helemaal eerlijk, omdat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te krijgen dan gemeenten met dure huizen (zie "Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten" in deel I van deze Atlas). Kaart 9 laat daarom de gestandaardiseerde tarieven zien, die hiervoor zijn gecorrigeerd.

Woensdrecht verhoogt het tarief maximaal (tot het rekentarieef) en verleent op dit tarief een korting van tien cent. Op deze manier heeft de gemeente meer ruimte om in de toekomst het OZB-tarief verder te verhogen (Velsen doet iets soortgelijks bij niet-woningen, zie de tekst bij kaart 10). De korting is verwerkt in het tarief in kaart 5 (maar niet in kaart 6).

Maximering onduidelijk geregeld

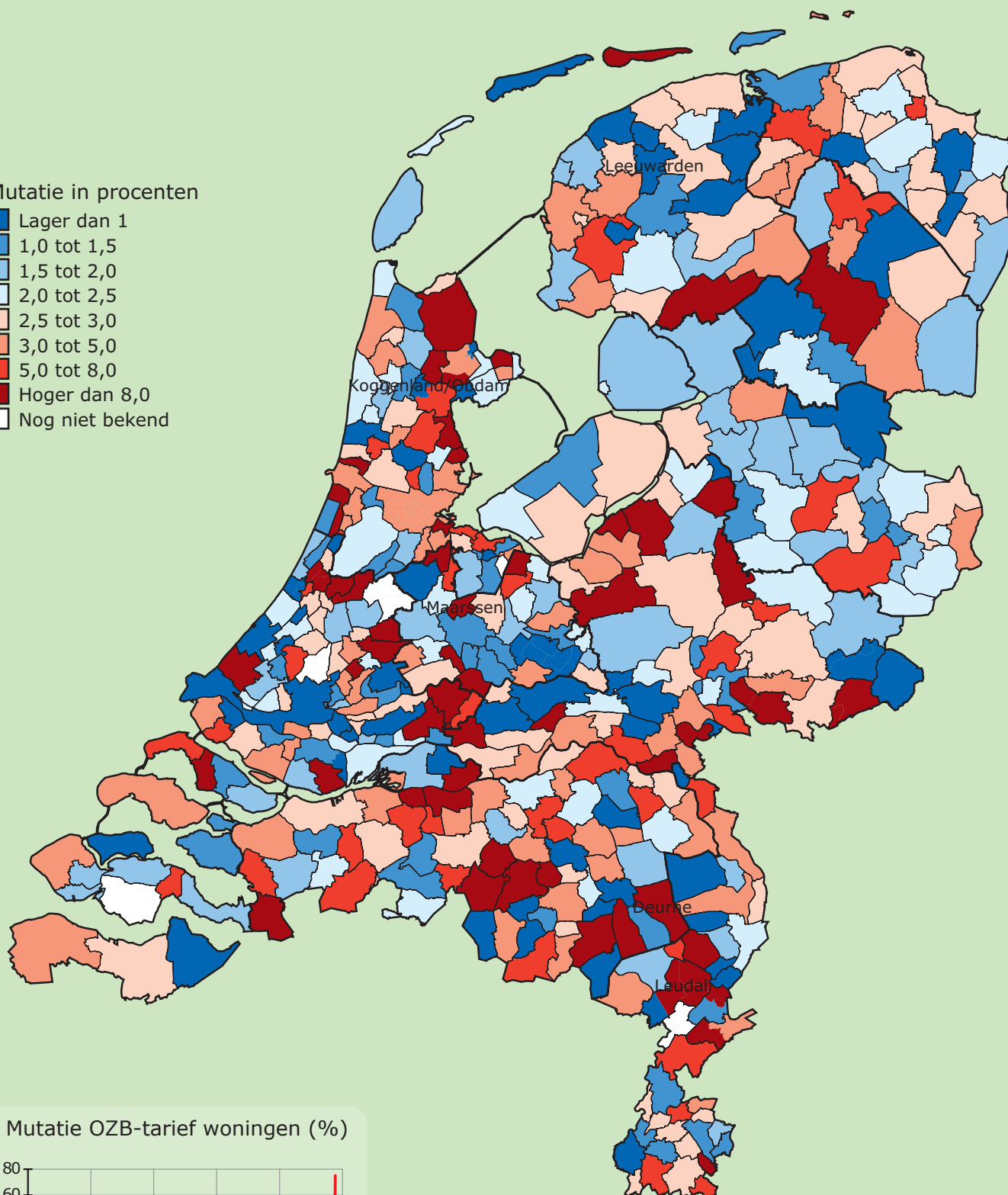
Het tarief dat een gemeente ten hoogste mag heffen is voor gemeenten die boven het drempeltarief zitten de uitkomst van een rekensom (zie "Beperking en maximering OZB" in deel I). Het oude tarief moet worden omgerekend naar een tarief op basis van het nieuwe peiljaar, en dan met 2,75 procent worden verhoogd. Hoe deze uitkomst moet worden afgerond is niet wettelijk geregeld. Dat is jammer, want dit leidt tot onduidelijkheden. Een andere complicatie is dat de definitieve waardeontwikkeling pas na afloop van een jaar bekend wordt, terwijl de belastingtarieven al in het jaar ervoor moeten worden vastgesteld. Noodgedwongen wordt dus gebruik gemaakt van voorlopige gegevens om de maximale tarieven voor een gemeente te berekenen. Mocht achteraf blijken dat tarieven te hoog zijn geweest dan moet dat in het jaar erna worden gecompenseerd. Andersom geldt dat "te lage" tarieven achteraf niet mogen worden gecompenseerd.

Afstand tarieven tot maxima

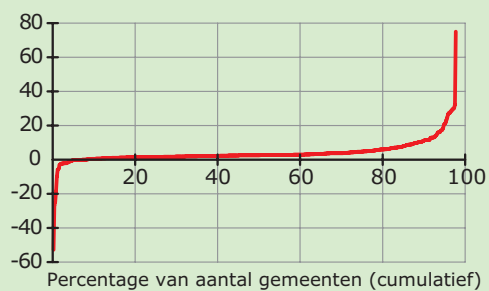
Kaart 6 toont in hoeverre het maximumtarief wordt bereikt bij de OZB op het bezit van woningen. De gebruikte maxima zijn berekend op basis van de voorlopige waardeontwikkeling. De kaart geeft het percentage weer van het maximum dat daadwerkelijk wordt geheven. Gemeenten die op 100 procent zitten hadden geen hoger tarief kunnen vaststellen, tenzij de provincie ontheffing verleent (wit omlind op kaart 6). Koggenland (37 procent) zit het verst onder het maximumtarief, Maarssen (130 procent) zit het hoogst. Gemiddeld bedraagt het tarief 92 procent van het maximum. Als alle gemeenten hun OZB-tarief voor woningen maximaal zouden hebben verhoogd zou de opbrengst 128 miljoen euro (9,1 procent) hoger zijn geweest. Van de gemeenten boven het rekentarieef zit 35 procent op ten minste het maximale tarief dat voor die gemeente kan worden berekend. In totaal hebben 37 gemeenten een tarief dat boven het maximum ligt (groter of gelijk aan het naar boven afgeronde maximum). 6 hiervan hebben ontheffing gekregen van de provincie (wit omlind op de kaart). De overige gemeenten verwachten kennelijk dat de uiteindelijke waardeontwikkeling zo uitpakt dat zij binnen de wettelijke norm blijven. Gebeurt dat niet, dan moeten zij volgend jaar hun tarief zodanig aanpassen dat het teveel gehevene weer aan de belastingbetaler wordt teruggegeven.

7 Mutatie OZB-tarief woningen (Gecorrigeerd voor waardeontwikkeling)

Mutatie in procenten

Mutatie OZB-tarief woningen (%)

Koggenland/Obdam	-53%
Leudal/Hunsel	-27%
Leeuwarden	-25%
Leudal/Heythuysen	30%
Deurne	32%
Maarsse	75%

Mutatie OZB-tarief woningen

Tariefmutaties

Om de tariefontwikkeling te kunnen bepalen zijn de tarieven in 2007 vergeleken met de tarieven in 2006 die zijn gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling. Het gemiddelde tarief van de OZB op het eigendom van woningen is – aldus gecorrigeerd - dit jaar 2,3 procent verhoogd. Gemeenten met een tarief onder het rekentarieef verhoogden hun tarief met gemiddeld 3,9 procent; gemeenten die al op of boven het rekentarieef zaten (en dus maximaal 2,75 procent mochten stijgen) verhoogden hun tarief met gemiddeld 1,3 procent. De tariefverschillen lijken dus af te nemen, een trend die al langer bestaat.

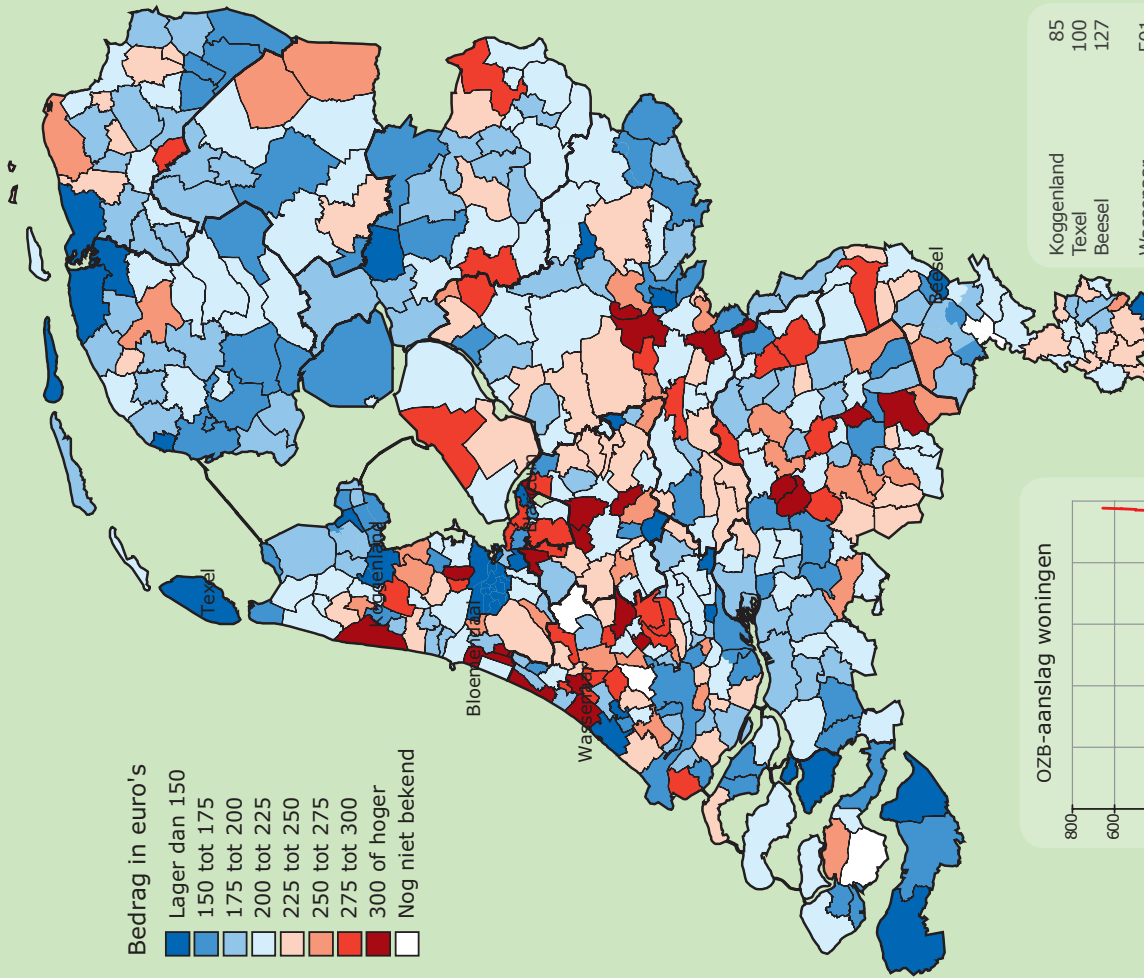
Dit jaar daalt het tarief (na correctie voor de waardeontwikkeling als gevolg van de overgang op waardepeiljaar 2005) in 37 gemeenten. De grootste dalingen vonden plaats in het heringedeelde Koggenland/Obdam (-53 procent) en Leudal/Hunsel (-27 procent).

De grootste tariefverhoging vindt dit jaar plaats in Maarssen (75 procent). In Deurne ligt het OZB-tarief dit jaar 32 procent hoger dan vorig jaar. Deze gemeenten zijn goede voorbeelden van de twee belangrijkste redenen voor tariefverhogingen: financiële problemen en de wens het voorzieningenniveau te verhogen.

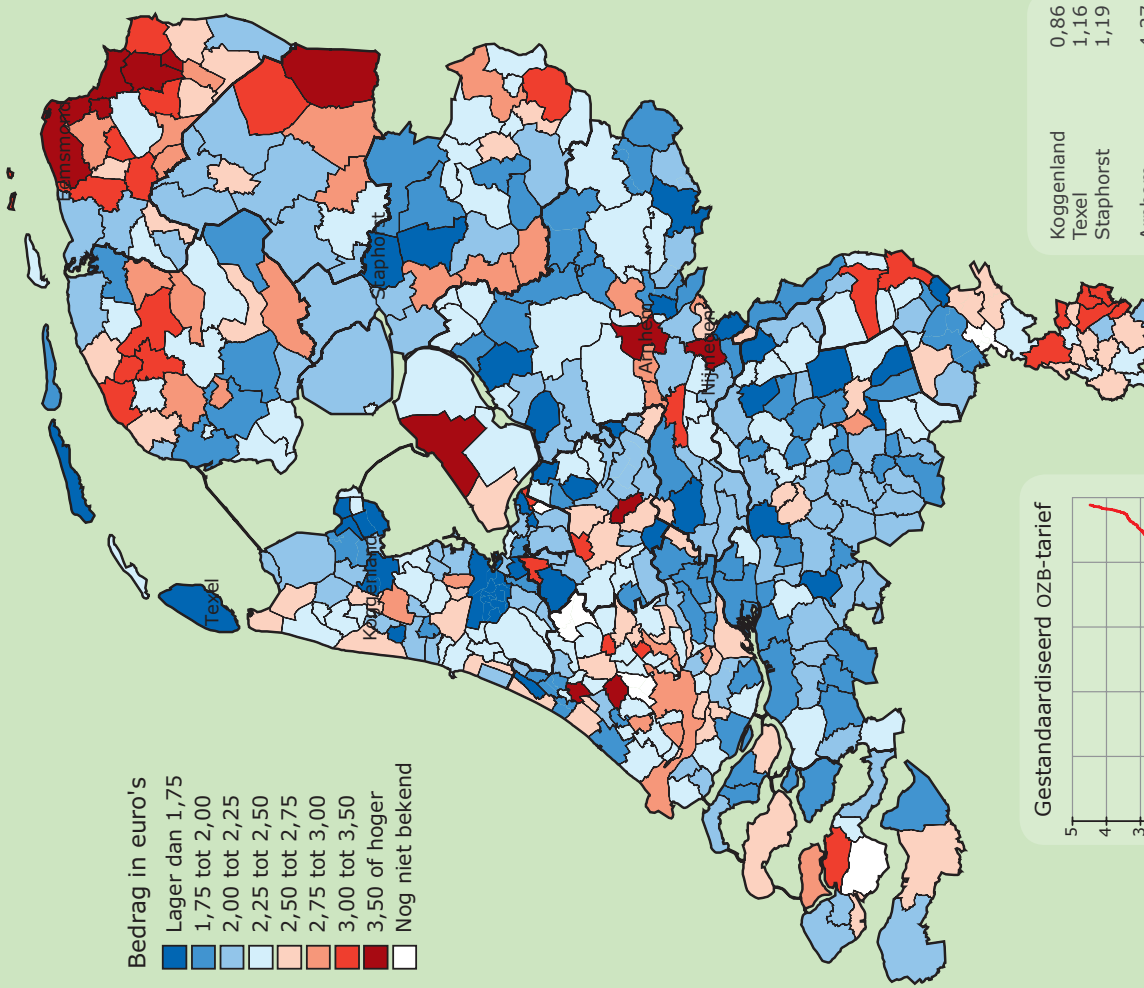
Maarssen heeft van de provincie ontheffing gekregen om het OZB-tarief hoger vast te stellen dan de Gemeentewet toelaat. Dit omdat men geen andere mogelijkheid ziet om de financiële problemen te boven te komen. Als gemeenten er ondanks hoge belastingtarieven niet in slagen om de begroting weer structureel sluitend te krijgen, dan kunnen zij terugvallen op artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (zie de tekst bij kaart 1).

Deurne besluit tot een forse verhoging van het OZB-tarief om een ambitieus raadsprogramma te kunnen bekostigen. Men kiest er bewust voor de belasting te verhogen om daarmee te investeren in allerlei voorzieningen. Zo wil men meer geld besteden aan wijkvoorzieningen, peuterspeelzalen en de leefbaarheid van kleine kernen, en moet er een nieuwe bibliotheek, een nieuwe muziekschool en een cultureel centrum komen. Doordat de afvalstoffenheffing als gevolg van meevallende kosten dit jaar aanzienlijk omlaag gaat, stijgen de woonlasten per saldo niet. Deurne had de vrijheid om te kiezen voor een forse belastingverhoging. Veel gemeenten hebben die keus niet als gevolg van de maximering van de OZB (zie kaart 18).

8 OZB-aanslag woning met gemiddelde waarde

9 Gestandaardiseerd OZB-tarief woningen

Gemiddelde aanslag en gestandaardiseerd OZB-tarief woningen

Vergelijken is lastig

Een vergelijking van de OZB-tarieven tussen gemeenten zegt betrekkelijk weinig. Immers, lage tarieven kunnen in combinatie met een hoge grondslag best tot een hoge belastingaanslag leiden. Vanuit het standpunt van de belastingbetaler is de gemiddelde aanslag daarom een nuttiger indicator dan het tarief. Vanuit het gezichtspunt van de gemeente moet nog rekening worden gehouden met iets anders: de verevening van belastingcapaciteit via de algemene uitkering. We presenteren daarom in deze atlas twee vergelijkingsmaatstaven: de hoogte van de aanslag bij een voor de gemeente geldende gemiddelde woningwaarde (kaart 8) en het gestandaardiseerde OZB-tarief (kaart 9 voor woningen en kaart 16 voor niet-woningen). Deze maatstaven worden uitgebreid behandeld in deel I van deze Atlas ("Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten").

Gemiddelde aanslag

Voor de doorsnee belastingbetaler is wat de gemeente aan de OZB overhoudt minder belangrijk dan wat hij er zelf aan betaalt. De hoogte van de OZB kan vanuit de belastingbetaler gezien het best worden vergeleken met behulp van de hoogte van de aanslag voor een woning met de in de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde. De zo gedefinieerde gemiddelde OZB-aanslag varieert van 85 euro in Koggenland tot 656 euro in Blaricum (kaart 8). Blaricum heeft geen uitzonderlijk hoog tarief, maar de huizen zijn er wel buitengewoon duur. Het (naar inwoners gewogen) gemiddelde ligt op 206 euro. Dit is 5,47 euro (2,7 procent) meer dan vorig jaar. In 55 procent van de gemeenten ligt de gemiddelde aanslag tussen 200 euro en 300 euro.

Gedeeltelijke verevening van belastingcapaciteit leidt tot tariefverschillen

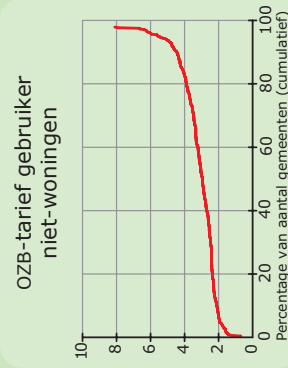
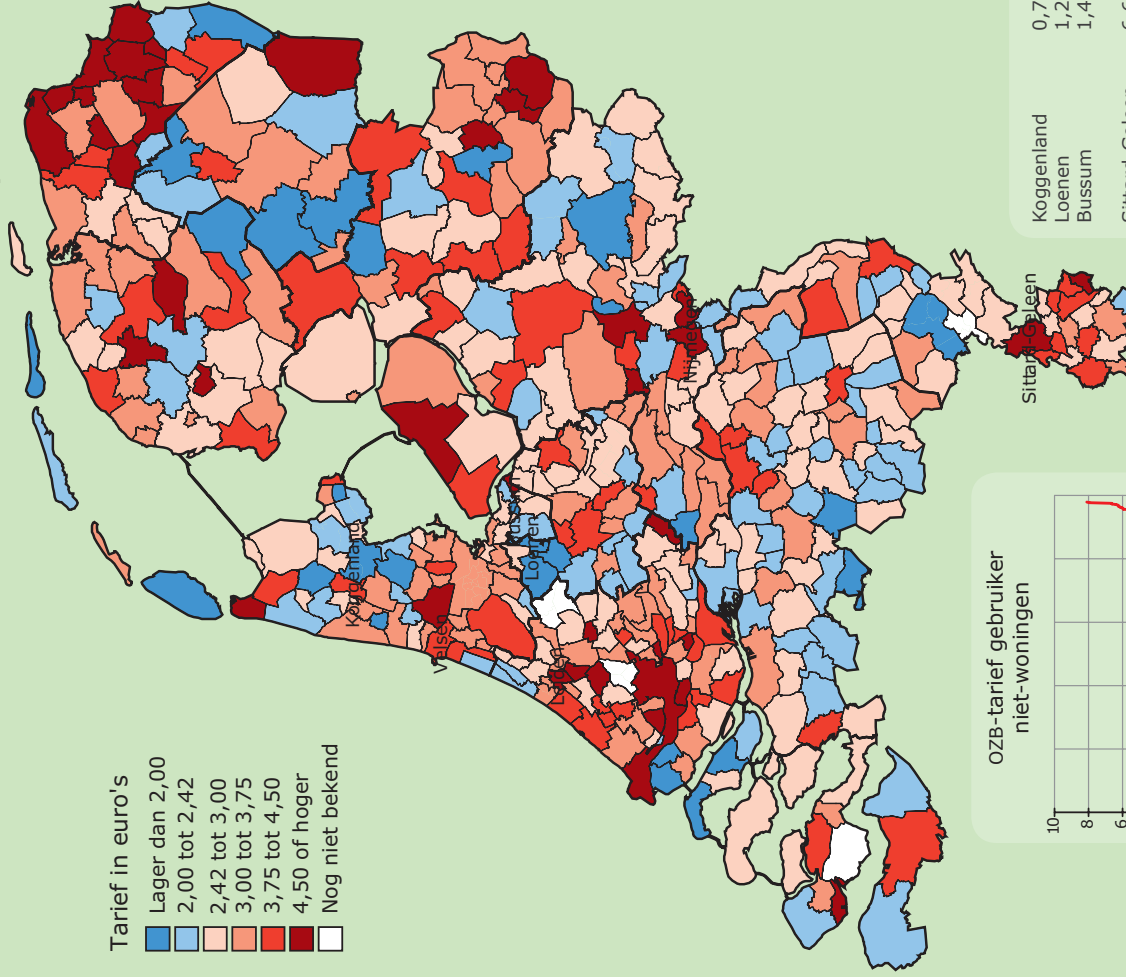
De belastingopbrengst is gelijk aan het tarief maal de grondslag. Gemeenten waar de belastinggrondslag - de waarde van de woningen die binnen de gemeentegrenzen staan - relatief laag is, moeten dus hogere OZB-tarieven vaststellen dan gemeenten waar deze hoog is om een zelfde belastingopbrengst te genereren. Om deze verschillen in belastinggrondslag te verevenen kent het verdeelstelsel van de algemene uitkering de zogeheten eigeninkomstenmaatstaf. Gemeenten met een hoge belastinggrondslag ontvangen een lagere algemene uitkering, omdat zij geacht worden zelf meer belasting te kunnen heffen; gemeenten met een lage belastinggrondslag ontvangen een hogere uitkering. Deze verevening is echter niet volledig. Dat betekent dat gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald OZB-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. Dit is één van de redenen dat gemeenten met een lage waarde van onroerende zaken relatief hoge OZB-tarieven kennen.

Gestandaardiseerd tarief

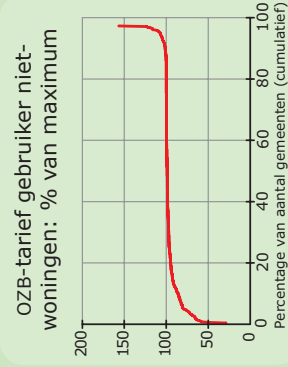
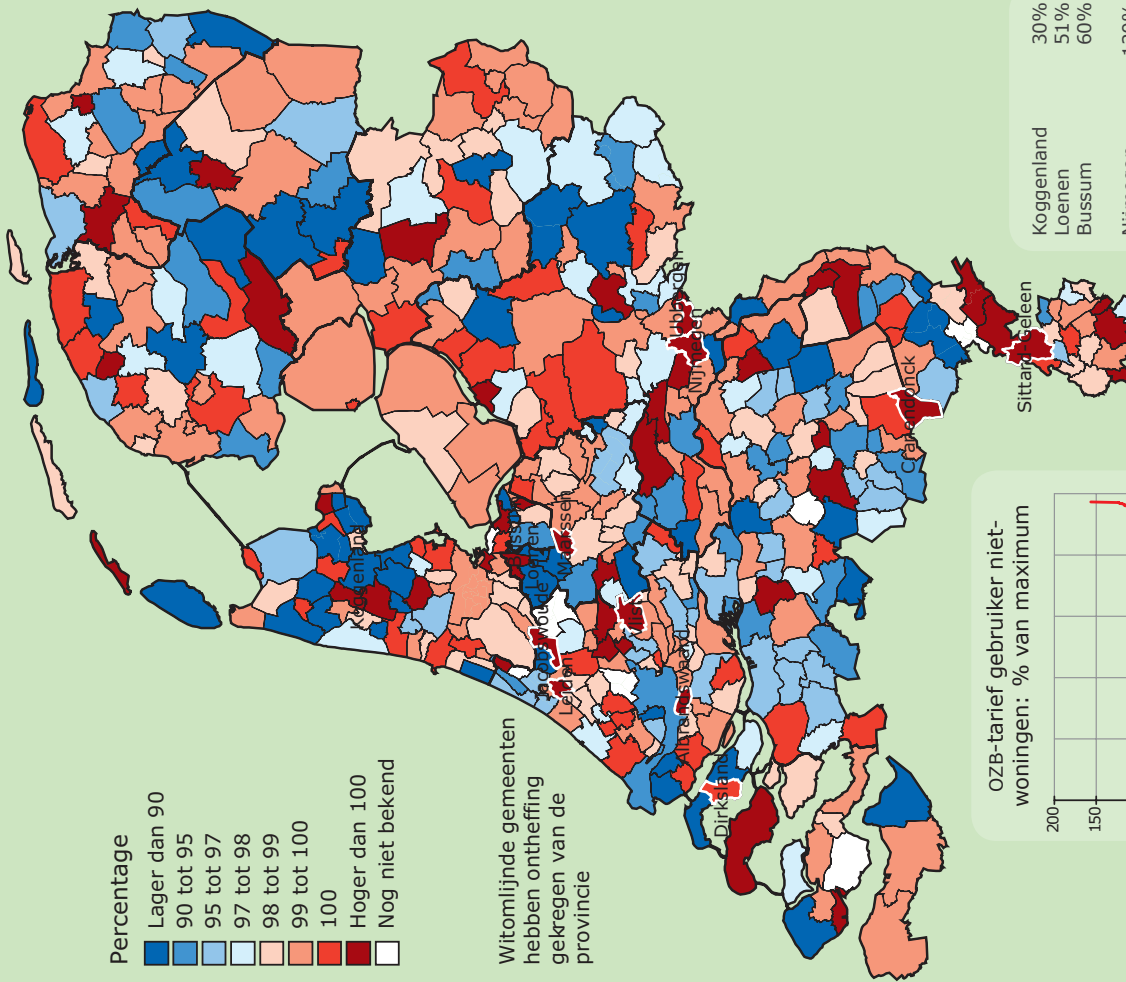
Om de hoogte van de OZB-tarieven vanuit gemeentelijk perspectief te kunnen vergelijken zijn *gestandaardiseerde* tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo (dus rekening houdend met de eigeninkomstenmaatstaf) dezelfde OZB-opbrengst per inwoner.

Koggenland heeft voor woningen het laagste gestandaardiseerde OZB-tarief (0,86 euro), Eemsmond het hoogste (4,48). Het gemiddelde bedraagt 2,41 euro.

10 OZB-tarief gebruiker niet-woningen

11 OZB-tarief gebruiker niet-woningen: percentage van maximum

OZB-tarief gebruiker niet-woningen

Tarief

Zowel de eigenaar als de gebruiker van een niet-woning betaalt OZB. Kaart 10 laat het tarief voor de gebruiker zien. De verhouding tussen het tarief voor de eigenaar en dat voor gebruiker is overigens niet erg interessant. Dit zegt namelijk niets over de vraag welk deel de eigenaar of de gebruiker uiteindelijk betaalt. Immers, belasting wordt als het even kan afgewenteld. Zo zal de eigenaar van een bedrijfspand, wanneer de marktomstandigheden dat toelaten, de OZB die hij moet betalen zoveel mogelijk doorberekenen in de huur.

Gemeenten die onder het drempeltarief zitten (en hun tarief dus ten minste tot dat drempeltarief mogen verhogen) zijn blauw gekleurd, gemeenten die daarop of daarboven zitten (en hun tarief niet meer dan 2,75 procent mogen laten stijgen) rood. Gemiddeld bedraagt het OZB-tarief voor gebruikers van niet-woningen 3,58 euro. Dat is 1,4 procent hoger dan vorig jaar. Het OZB-tarief voor niet-woningen varieert van 0,70 euro in Koggenland tot 8,10 euro in Leiden (kaart 10).

Velsen geeft (bij apart raadsbesluit) een korting op het tarief dat in de belastingverordening staat. Deze gemeente heeft afspraken gemaakt met het lokale bedrijfsleven, waarvan een lagere OZB onderdeel is. De constructie via een korting maakt het mogelijk om de OZB voor niet-woningen later weer te verhogen zonder daarbij belemmerd te worden door de maximeringsregels van de OZB. Het ongedaan maken van de verleende korting komt aan de orde als het bedrijfsleven zich onverhoopt niet aan de afspraken houdt, of wanneer de budgettaire situatie dit noodzakelijk maakt. Het tarief in kaart 10 is inclusief korting. De korting is niet verwerkt in kaart 11.

Maximum

Kaart 11 laat zien in welke mate de belastingcapaciteit wordt benut. Bedacht moet worden dat de maximale tarieven die gemeenten mogen hanteren noodgedwongen zijn berekend op basis van *voorlopige* waardecijfers. Eventuele te hoge tarieven moeten volgend jaar worden gecompenseerd. Als maxima hoger uitvallen dan aanvankelijk gedacht dan is compensatie echter niet meer mogelijk.

Het tarief van Maarssen ligt op 157 procent van het tarief dat de gemeente ten hoogste mocht vaststellen. Voor de overschrijding van het maximum is in een aantal gevallen toestemming verleend door de provincie. Dit is aangegeven door een wit lijntje om de gemeente. Koggenland heeft met een tarief van 30 procent van het voor deze gemeente geldende maximum nog de meeste ruimte om het tarief te verhogen.

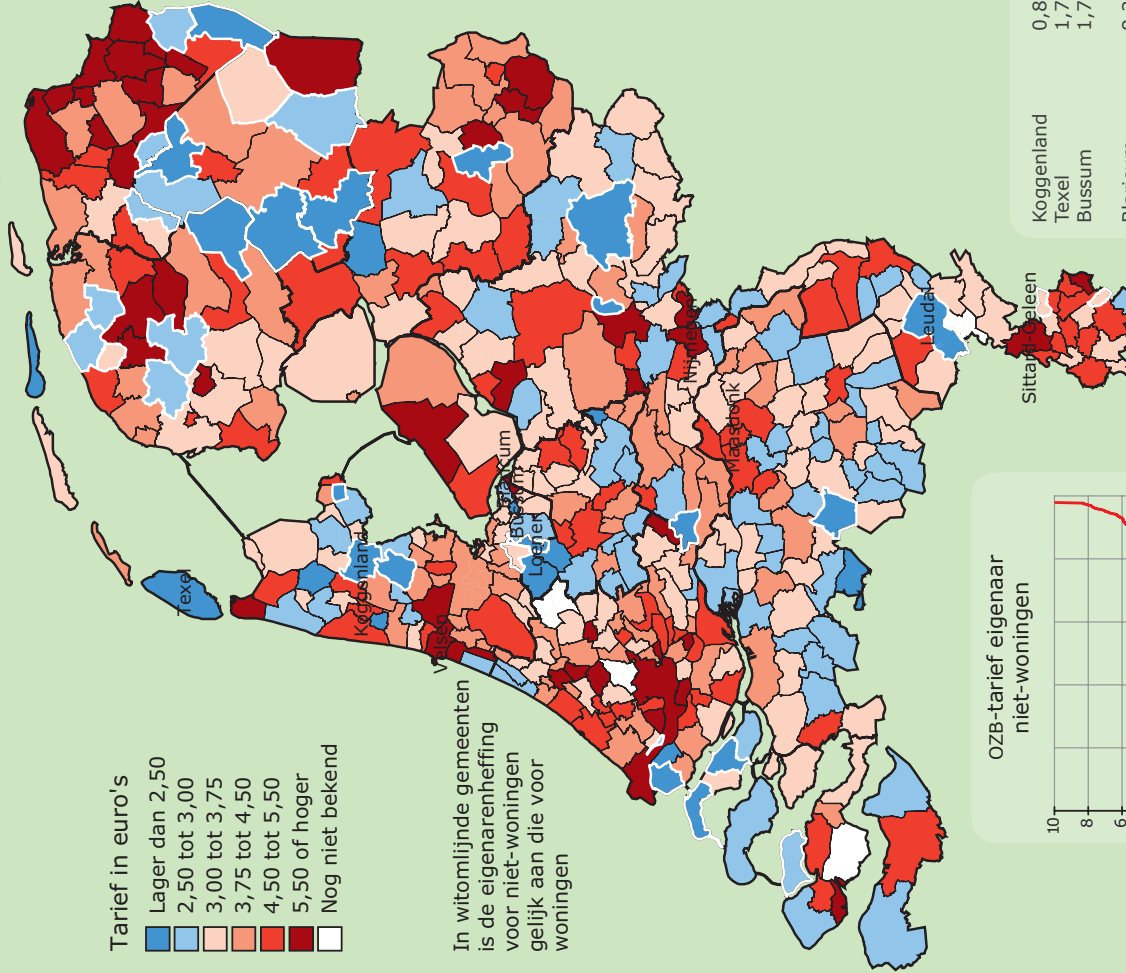
Gemiddeld (naar inwonertal) is het tarief voor niet-woningen vastgesteld op 98 procent van het in de desbetreffende gemeenten geldende maximum. Als alle gemeenten hun OZB-tarieven voor gebruikers van niet-woningen maximaal zouden hebben verhoogd zou de opbrengst slechts 7,0 miljoen euro (1,2 procent) hoger zijn geweest dan de huidige opbrengst.

In totaal hebben 72 gemeenten een tarief dat boven het maximum ligt (groter of gelijk aan het naar boven afgeronde maximum). 10 hiervan hebben ontheffing gekregen van de provincie (wit omljnd op de kaart). Kennelijk gaan de overige gemeenten er van uit dat het maximum uiteindelijk zo zal uitvallen dat zij binnen de wettelijke grenzen blijven.

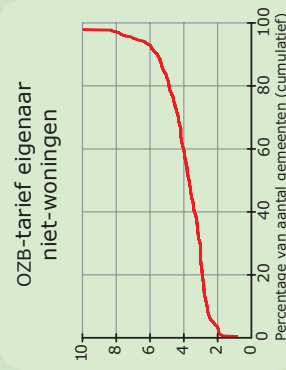
12 OZB-tarief eigenaar niet-woningen

- Tarief in euro's
- Lager dan 2,50
 - 2,50 tot 3,00
 - 3,00 tot 3,75
 - 3,75 tot 4,50
 - 4,50 tot 5,50
 - 5,50 of hoger
 - Nog niet bekend

In witoilijnde gemeenten is de eigenarenheffing voor niet-woningen gelijk aan die voor woningen

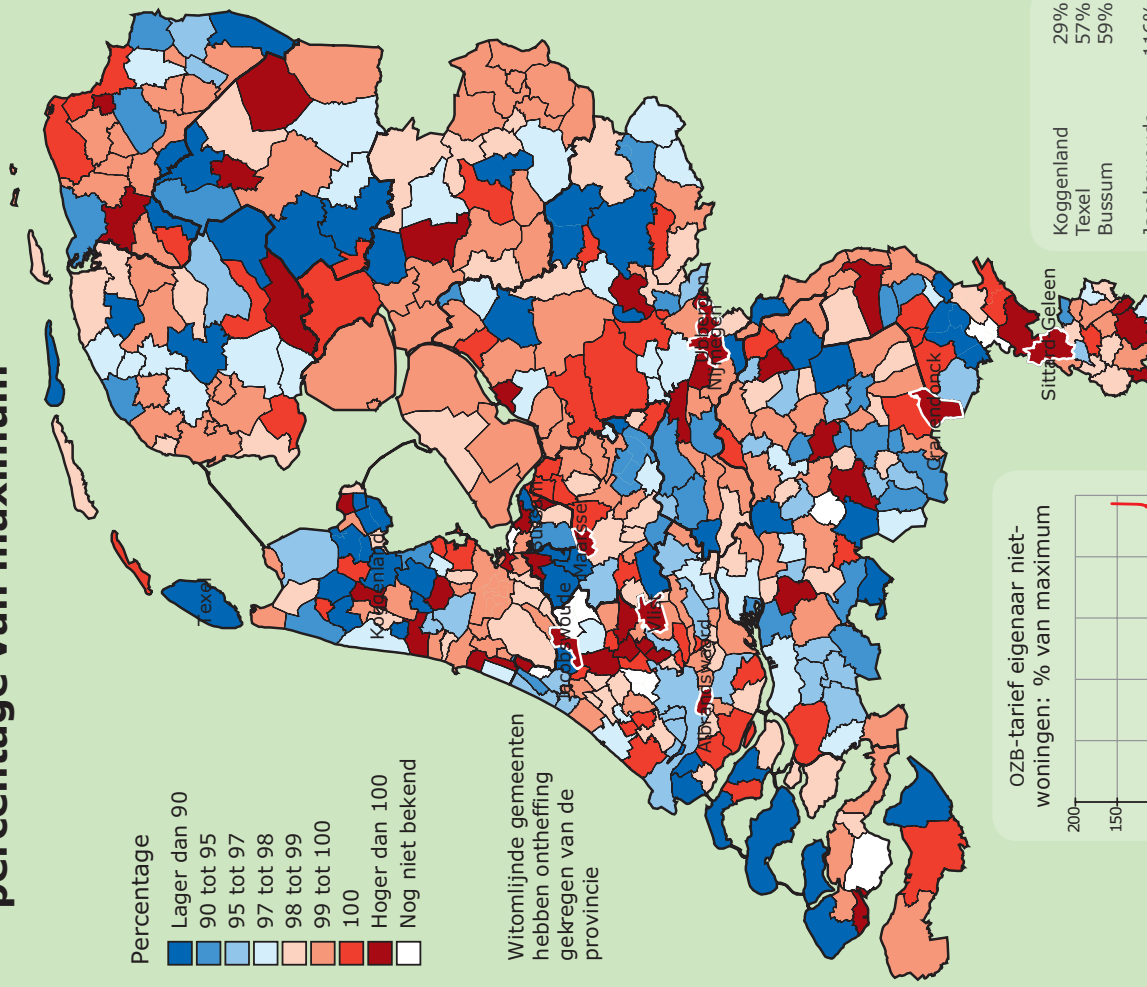
Koggenland	0,87
Texel	1,70
Bussum	1,76
Blaricum	8,29
Sittard-Geleen	8,29
Nijmegen	9,93
Gemiddelde Mediaan	4,46
	3,67

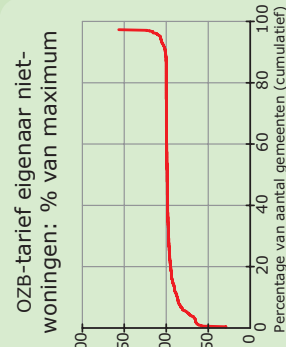
13 OZB-tarief eigenaar niet-woningen: percentage van maximum

- Percentage
- Lager dan 90
 - 90 tot 95
 - 95 tot 97
 - 97 tot 98
 - 98 tot 99
 - 99 tot 100
 - 100
 - Hoger dan 100
 - Nog niet bekend

Witoilijnde gemeenten hebben ontheffing gekregen van de provincie

Koggenland	29%
Texel	57%
Bussum	59%
Jacobsvoude	116%
Nijmegen	120%
Maarsse	157%
Gemiddelde Mediaan	98%
	99%

OZB-tarief eigenaar niet-woningen

Relatie tarief eigenaar en gebruiker niet-woningen

De verhouding tussen het OZB-tarief voor de eigenaar van een niet-woning en dat voor de gebruiker bedraagt gemiddeld 125 procent. Tot 2006 mocht dit percentage niet hoger zijn dan 125. Met de in 2006 ingevoerde maximering is deze limiet afgeschaft, maar doordat de tariefmaxima en de drempeltarieven zijn gebaseerd op de voor 2006 geldende OZB-tarieven doet de voormalige relatieve limiet zijn invloed nog steeds gelden: 330 gemeenten zitten wat deze verhouding betreft tussen 124 en 126 procent. Leudal zit met 100 procent het laagst, Loenen met 157 het hoogst. De verhouding tussen het tarief voor de eigenaar en dat voor gebruiker zegt overigens niets over de vraag welk deel de eigenaar of de gebruiker uiteindelijk betaalt (zie de tekst bij kaart 10 en kaart 34).

Relatie eigenarentarief woningen en niet-woningen

Met ingang van 1997 mochten voor woningen andere OZB-tarieven worden vastgesteld dan voor niet-woningen (voornamelijk bedrijven). Tariefdifferentiatie werd destijds toegestaan omdat woningen veel sterker in waarde bleken te stijgen dan niet-woningen. Door verschillende tarieven te hanteren konden gemeenten voorkomen dat de aandelen van beide categorieën in de OZB-opbrengst na hertaxatie erg zouden veranderen. Met ingang van 2006 bestaat er geen limiet meer voor de verhouding tussen het tarief voor woningen en dat voor niet-woningen. In plaats hiervan zijn de afzonderlijke tarieven gemaximeerd.

In Maasdonk bedraagt het eigenarentarief voor niet-woningen 317 procent van dat voor woningen. Gemiddeld ligt het tarief niet-woningen op 184 procent van dat voor woningen. 33 gemeenten hanteren voor woningen en voor niet-woningen hetzelfde tarief. Deze zijn op kaart 12 aangegeven met een witte grens.

Tarief eigenaar

Kaart 12 laat het tarief zien voor eigenaren van niet-woningen. Gemeenten die onder het drempeltarief zitten (en hun tarief dus ten minste tot dat drempeltarief mogen verhogen) zijn blauw gekleurd, gemeenten die daarop of daarboven zitten (en hun tarief niet meer dan 2,75 procent mogen laten stijgen) rood. Gemiddeld bedraagt het tarief 4,46 euro. Dat is 1,6 procent hoger dan vorig jaar. Het tarief varieert van 0,87 euro in Koggenland tot 9,93 euro in Nijmegen.

Het tarief voor Velsen is inclusief de verleende korting (zie de tekst bij kaart 10).

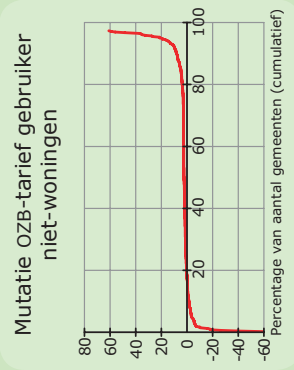
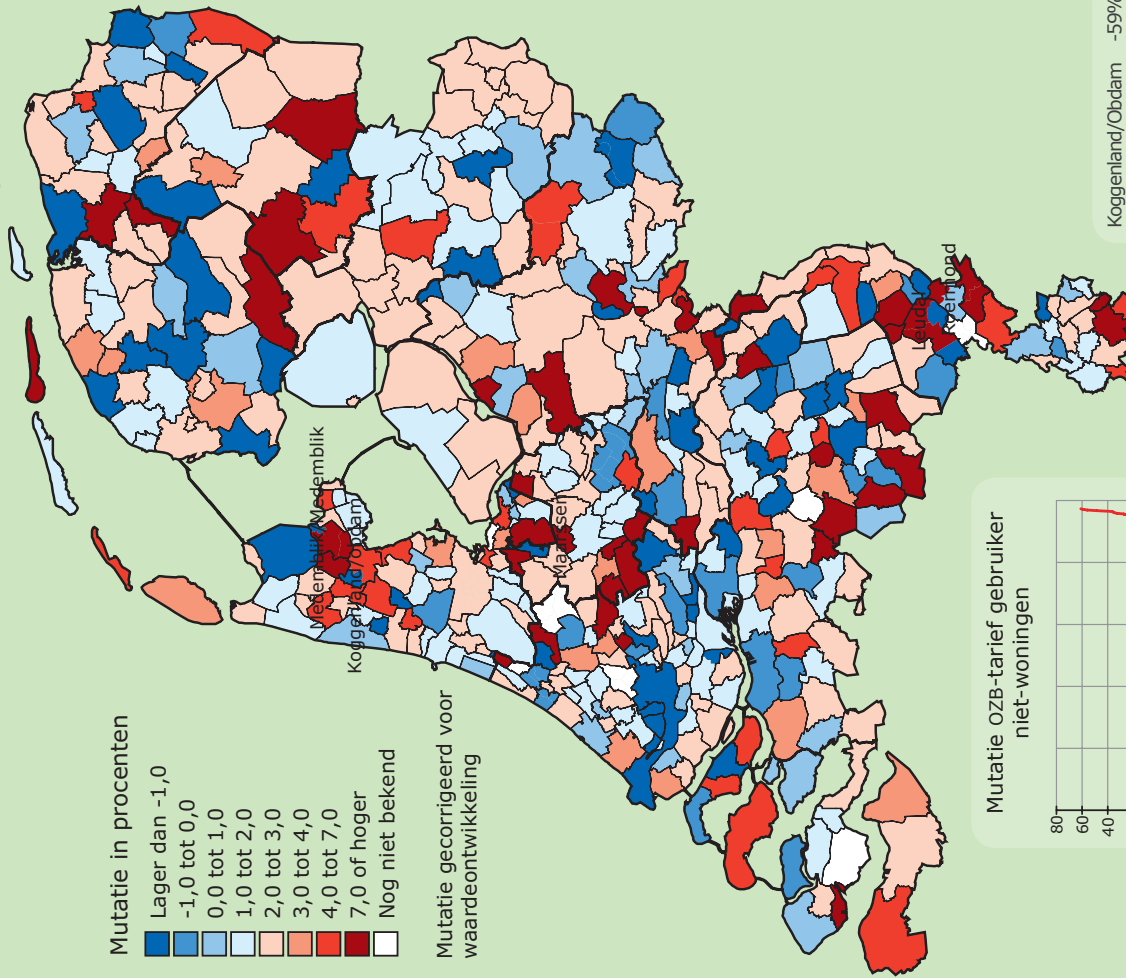
Maximum

Kaart 13 laat de benutting van de belastingcapaciteit zien, gebaseerd op de *voorlopige* waardeontwikkeling van niet-woningen. Het tarief van Maarssen ligt op 157 procent van het tarief dat de gemeente ten hoogste mocht vaststellen. Voor de overschrijding van dit maximum kan toestemming worden verleend door de provincie. Dit is aangegeven door een wit lijntje om de gemeente. Koggenland heeft met een tarief van 29 procent van het voor deze gemeente geldende maximum nog de meeste ruimte om het tarief te verhogen.

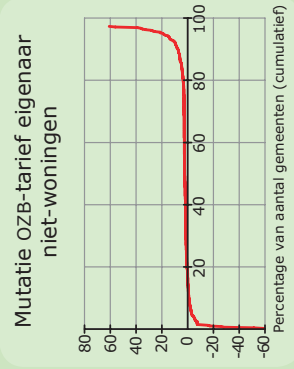
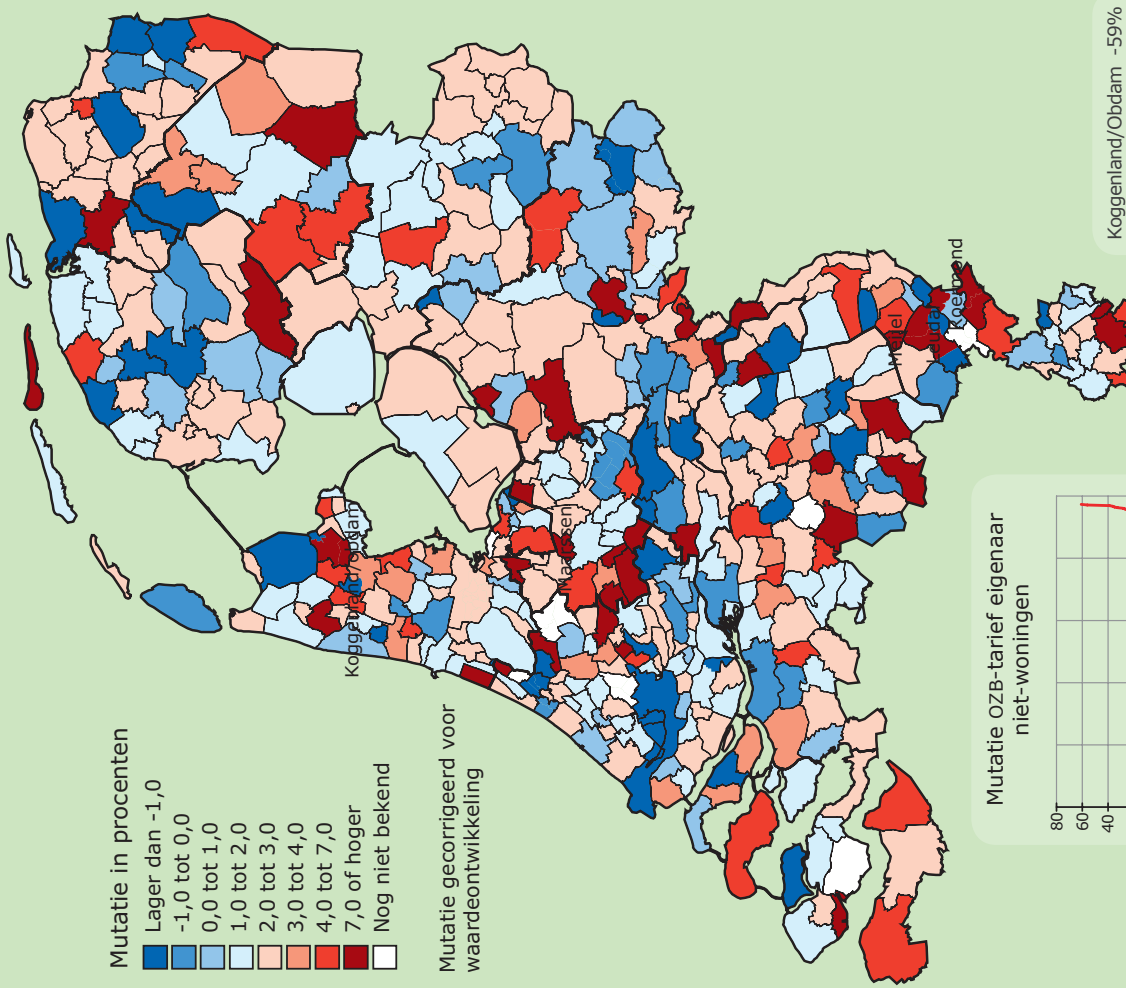
Gemiddeld (naar inwonertal) is het tarief voor niet-woningen vastgesteld op 98 procent van het in de desbetreffende gemeenten geldende maximum. Als alle gemeenten hun OZB-tarieven voor eigenaren van niet-woningen maximaal zouden hebben verhoogd zou de opbrengst slechts 10,7 miljoen euro (1,5 procent) hoger zijn geweest dan de huidige opbrengst.

In totaal hebben 44 gemeenten een tarief dat boven het maximum ligt (groter of gelijk aan het naar boven afgeronde, op de voorlopige waardestelling gebaseerde maximum). 8 hiervan hebben ontheffing gekregen van de provincie (wit omlijnd op de kaart).

14 Mutatie OZB-tarief gebruiker niet-woningen

15 Mutatie OZB-tarief eigenaar niet-woningen

Mutatie OZB-tarief niet-woningen

Mutatie gebruikerstarief

Kaart 14 laat zien in hoeverre het OZB-tarief voor gebruikers van niet-woningen is aangepast. Deze mutatie is gecorrigeerd voor de gemiddelde waardestijging van niet-woningen binnen elke gemeente. De tariefmutatie varieert van -59 procent in het heringedeelde Koggenland/Obdam tot 61 procent in Maarsssen, dat als gevolg van financiële problemen van de provincie ontheffing heeft gekregen om het tarief boven het maximum vast te stellen.

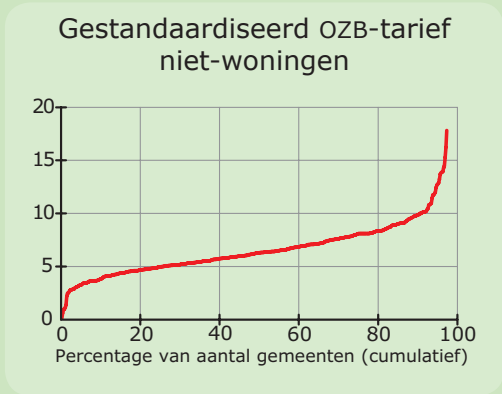
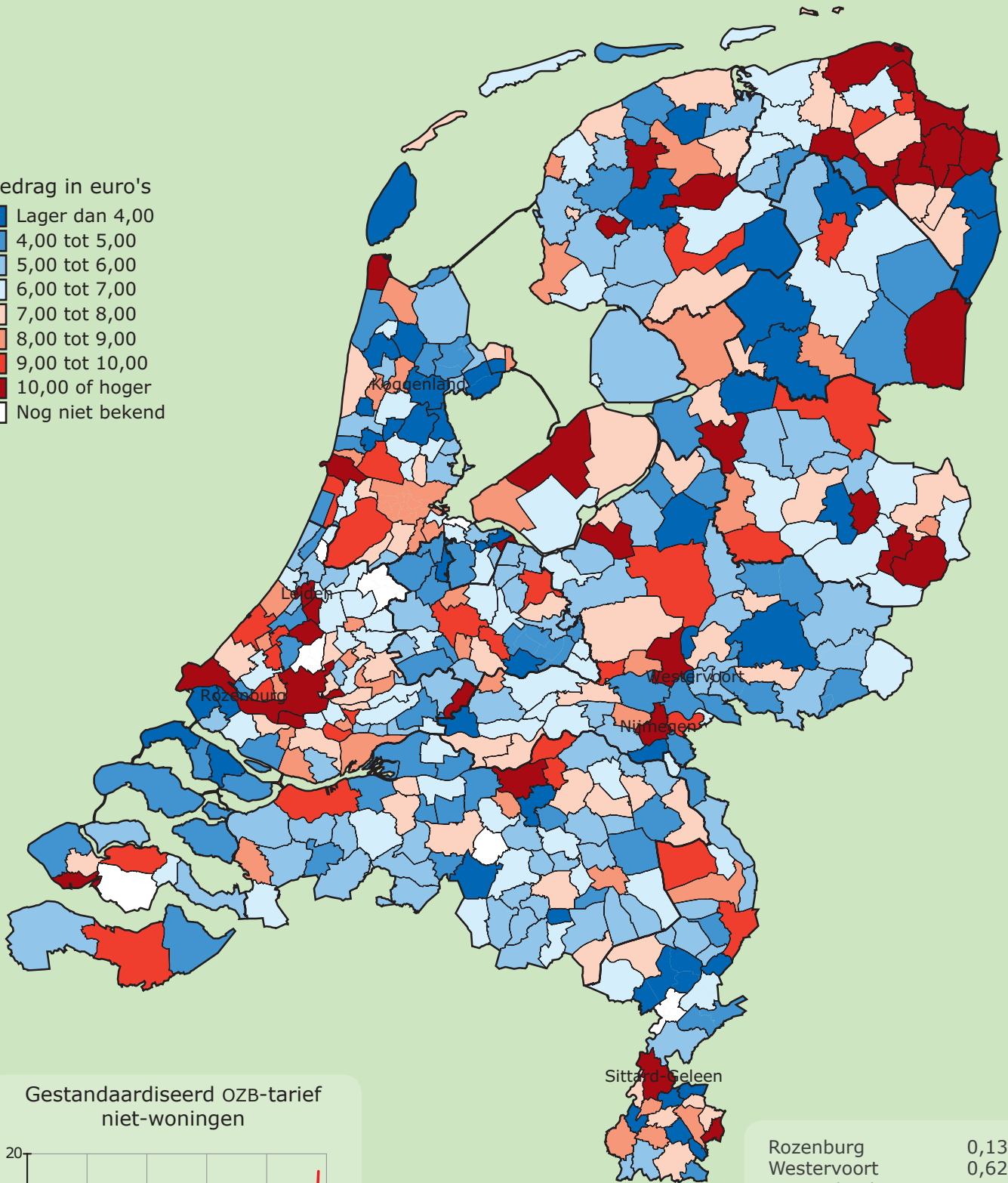
Het gemiddelde tarief stijgt met 1,4 procent. 73 gemeenten verlagen het (voor waardestijging gecorrigeerde) tarief.

Mutatie eigenarentarief

Kaart 15 toont de ontwikkeling van het OZB-tarief voor eigenaren van niet-woningen, eveneens gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling. 69 gemeenten verlagen het tarief, het heringedeelde Koggenland/Obdam het meest (-59 procent). Maarsssen kent ook hier de grootste tariefstijging (61 procent).

Het gemiddelde tarief stijgt met 1,6 procent.

16 Gestandaardiseerd OZB-tarief niet-woningen

Rozenburg	0,13
Westervoort	0,62
Koggenland	0,96
Sittard-Geleen	15,29
Leiden	16,24
Nijmegen	17,81
Gemiddelde	7,83
Mediaan	6,21

Gestandaardiseerd OZB-tarief niet-woningen

Vergelijkbaarheid ozb-tarieven beperkt

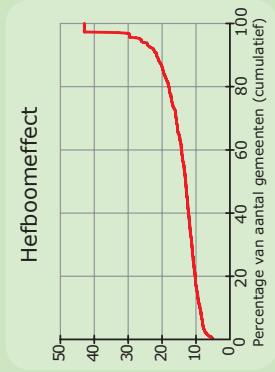
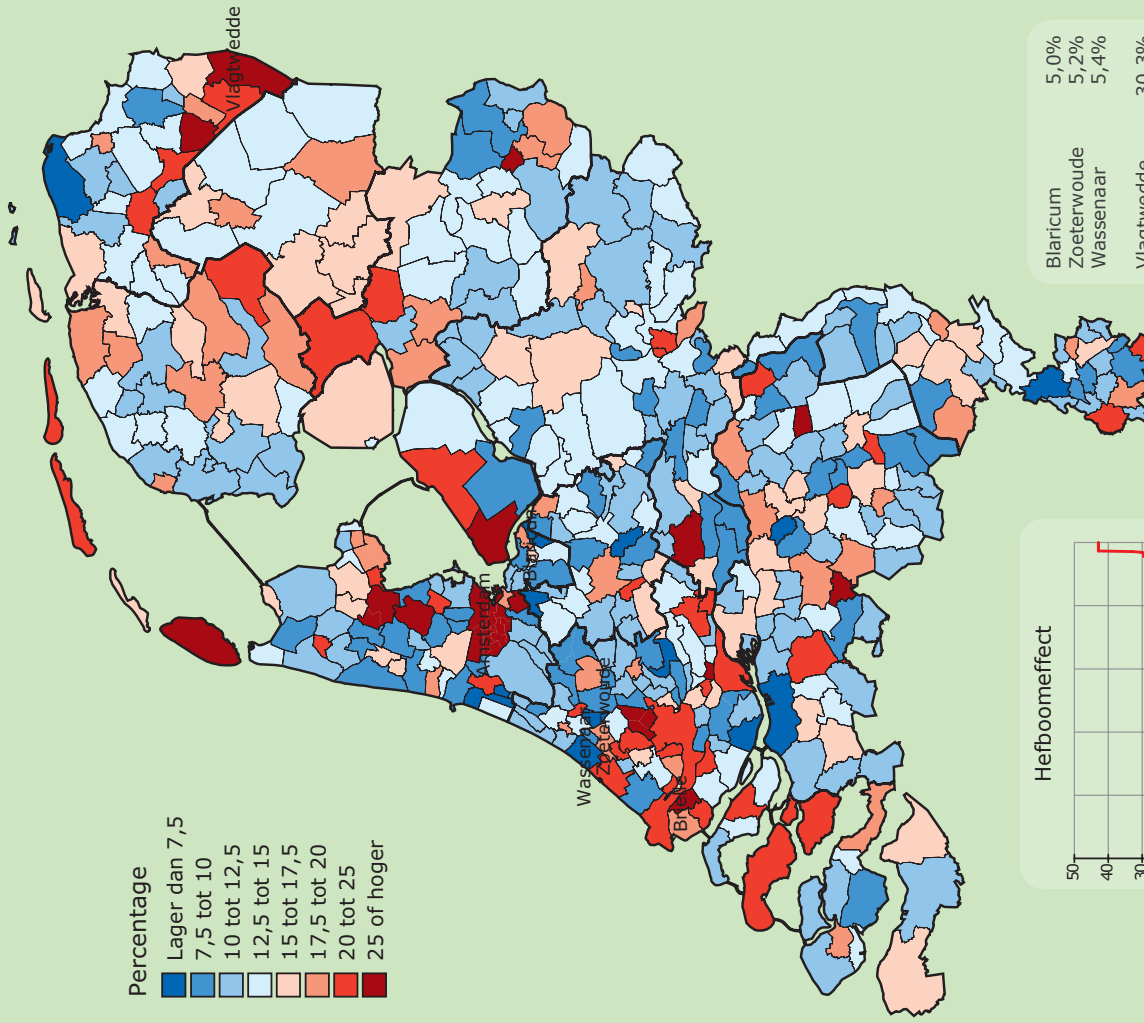
Twee gemeenten die dezelfde OZB-tarieven hanteren kunnen daar verschillende bedragen aan overhouden. De opbrengst hangt immers mede af van de belastinggrondslag. Een gemeente met veel bedrijfspanden behaalt met een bepaald tarief een hogere opbrengst dan een gemeente met weinig bedrijvigheid. Dergelijke verschillen in belastinggrondslag worden via het verdeelsysteem van de algemene uitkering uit het gemeentefonds gedeeltelijk gecompenseerd, maar niet helemaal (70%). Om deze reden zegt een vergelijking van de OZB-tarieven tussen gemeenten betrekkelijk weinig.

Gestandaardiseerd tarief

Om de hoogte van de OZB-tarieven toch te kunnen vergelijken zijn gestandaardiseerde tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo (dus rekening houdend met de eigeninkomstenmaatstaf) dezelfde OZB-opbrengst per inwoner. Voor een uitgebreidere behandeling wordt verwezen naar deel I van deze Atlas ("Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten")

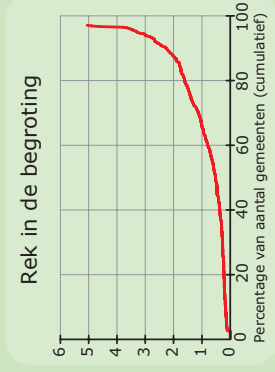
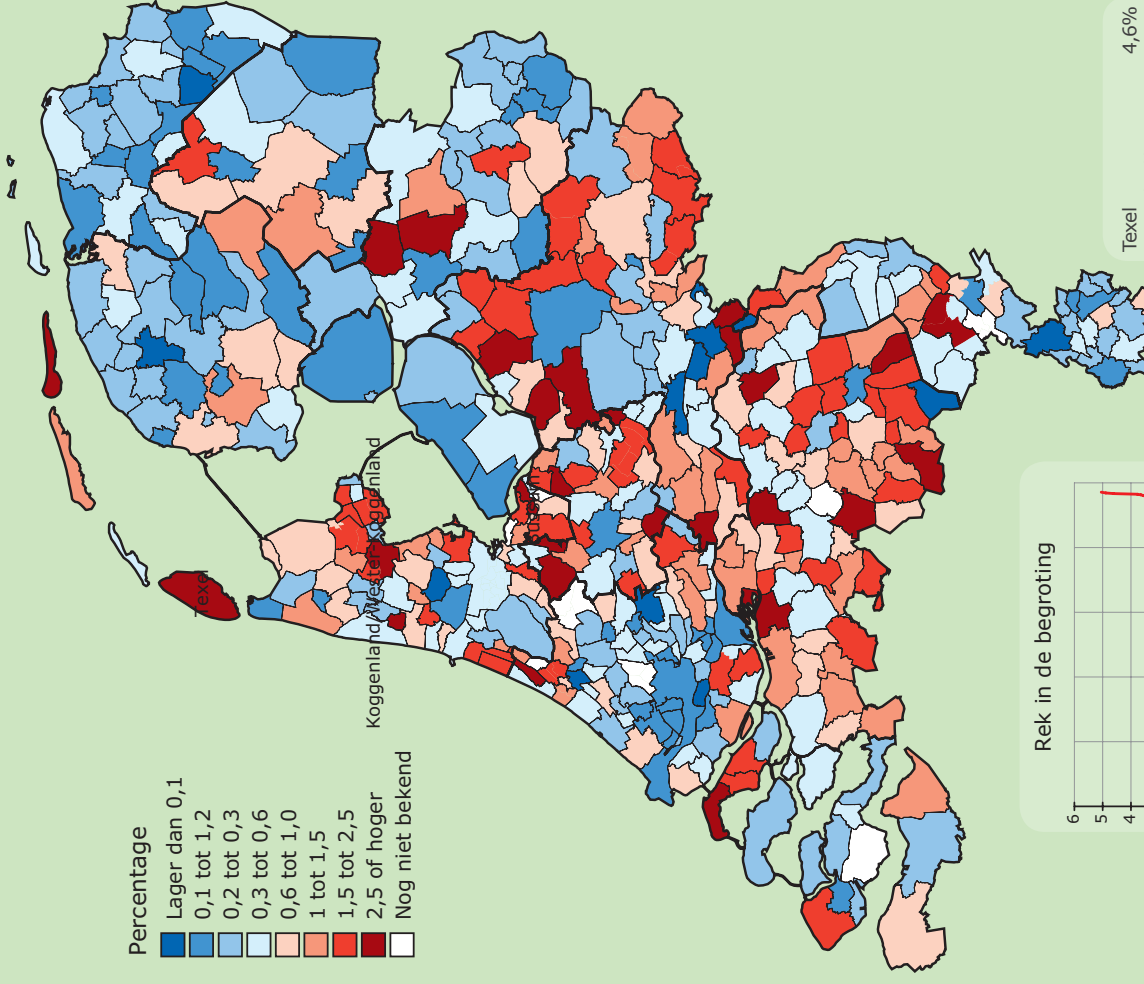
Kaart 16 laat het gestandaardiseerde OZB-tarief zien voor niet-woningen (eigenaar en gebruiker samen). Rozenburg heeft het laagste gestandaardiseerde OZB-tarief (0,13 euro). De waarde van de niet-woningen binnen de grenzen van deze gemeente is naar verhouding veel lager dan in andere gemeenten. Nijmegen heeft het hoogste gestandaardiseerde OZB-tarief voor niet-woningen (17,81 euro). Het gemiddelde bedraagt 7,83 euro.

17 Hefboomeffect

Blaricum	5,0%
Zoeterwoude	5,2%
Wassenaar	5,4%
Vlagtwedde	30,3%
Brielle	32,9%
Amsterdam	42,9%
Gemiddelde	17,0%
Mediaan	13,1%

18 Rek in de begroting

Texel	4,6%
Koggenland/Wester-	4,9%
Koggenland	5,0%
Bussum	0,6%
Gemiddelde	0,5%
Mediaan	

Hefboomeffect en de rek in de begroting

Groot hefboomeffect door klein belastinggebied

Zolang de maximale OZB-tarieven niet zijn bereikt, en de maximale tariefstijging niet wordt overschreden, mag een gemeente zelf bepalen hoeveel geld via de OZB wordt binnengehaald. Zo kan een afweging worden gemaakt tussen belastingoffer en de baten van de met de extra opbrengst bekostigde voorzieningen. Doordat de OZB een relatief kleine inkomstenbron voor gemeenten is, moeten zij de OZB wel aanzienlijk verhogen om een procentueel geringe uitgavenstijging te financieren. Dit wordt het hefboomeffect (ook wel vliegwieleffect of *gearing*) genoemd. Een maatstaf voor het hefboomeffect is het percentage waarmee de OZB-tarieven moeten worden verhoogd om de uitgaven met één procent te laten toenemen. Omdat begrotingscijfers voor 2007 op het moment van schrijven nog niet beschikbaar waren berekenen we het hefboomeffect op basis van gegevens voor 2006.

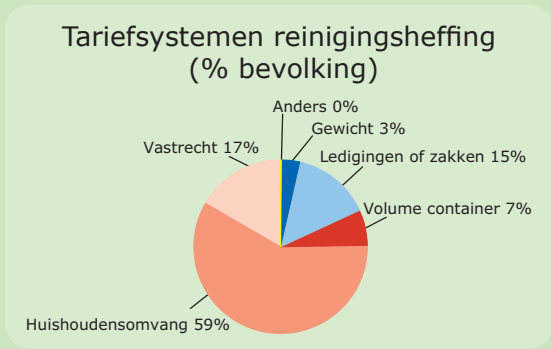
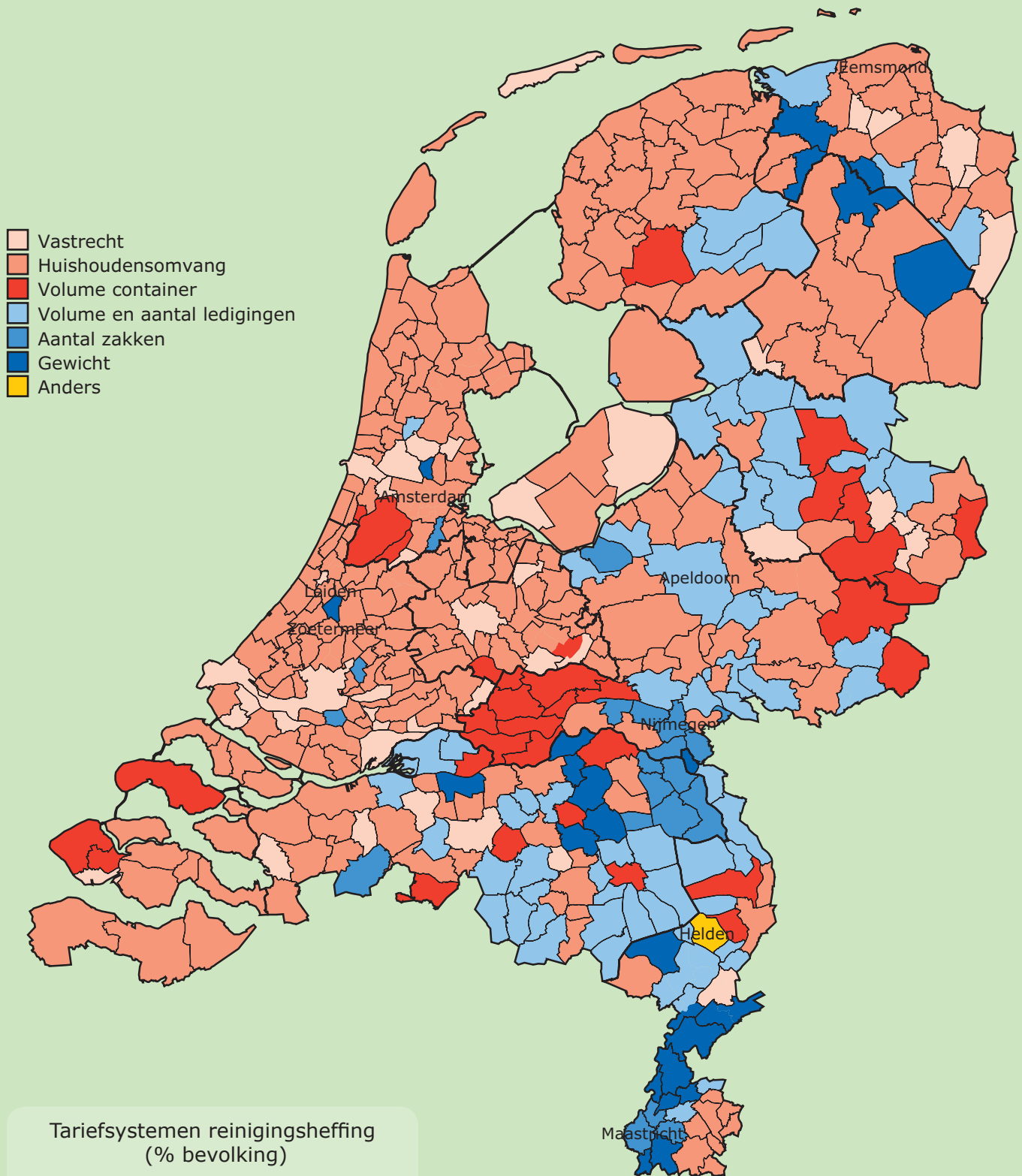
Door de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen heeft het hefboomeffect flink aan kracht gewonnen. De gemiddelde hefboom bedroeg in 2005, het laatste jaar voor afschaffing, nog 12,4 procent. In 2006 is dit 17,0 procent. Gemiddeld moet de OZB dus met 17,0 procent omhoog om de uitgaven met één procent te laten toenemen. De mate waarin de bestedingen via de OZB worden gedekt verschilt echter aanzienlijk tussen gemeenten, en de hefboom dus ook. Kaart 17 illustreert het hefboomeffect. De omvang van het hefboomeffect varieert van 5,0 procent in Blaricum tot 42,9 procent in Amsterdam.

Weinig rek in de begroting

Met de maximering van de OZB is ook grotendeels vastgelegd in hoeverre een gemeente haar uitgaven mag verhogen. Naast de OZB bestaan natuurlijk nog andere lokale belastingen, maar voor veruit de meeste gemeenten gaat het daarbij om klein bier. Uitzonderingen vormen gemeenten met uitzonderlijk veel toerisme, zoals sommige kustgemeenten. Wanneer een gemeente er niet in slaagt de begroting te sluiten binnen de voor de OZB gestelde tariefgrenzen, kan de provincie om (tijdelijke) ontheffing worden gevraagd. Op deze manier is het echter niet mogelijk om de tarieven te verhogen om extra uitgaven te bekostigen.

Kaart 18 laat zien met hoeveel procent gemeenten hun uitgavenniveau in 2006 konden verhogen door de OZB-tarieven maximaal te laten stijgen. Dit varieert van 0,0 procent in onder andere Leeuwarden tot 5,0 procent in Bussum. Gemiddeld kunnen gemeenten hun uitgaven met 0,6 procent verhogen door de OZB te verhogen. Gemeenten hebben dus nauwelijks meer de mogelijkheid om nieuwe voorzieningen te bekostigen uit hogere belastingen. In feite bepaalt het Rijk de omvang van het lokale budget.

19 Reinigingsheffing: tariefsystemen

Reinigingsheffing: tariefsystemen

Tarief gekoppeld aan huishoudensomvang favoriet

Gemeenten kunnen de kosten van de afvalinzameling en -verwerking op twee manieren aan huishoudens in rekening brengen: via een reinigingsrecht of via een afvalstoffenheffing.³² De opbrengst van deze *reinigingsheffingen* mag alleen worden gebruikt om de kosten te dekken van de afvalinzameling- en verwerking. Desgewenst kunnen deze kosten ook geheel of gedeeltelijk uit de algemene middelen worden gedekt. Gemeenten hanteren diverse tariefsystemen. Op de kaart hiernaast is te zien dat de meeste gemeenten het tarief laten afhangen van de huishoudensomvang. Ook een vast bedrag komt nog vrij veel voor. Vorig jaar hadden twee gemeenten hun reinigingsheffing op nul gesteld (Eemsmond en Leiden). Dat komt dit jaar niet meer voor. In Helden hangt het te betalen bedrag af van de gezinssamenstelling, het soort woning en de bakinhoud.

Aandeel diftar aanzienlijk

Om de burger een direct belang te geven bij het beperken van de afvalstroom is het tarief in een groot aantal gemeenten gekoppeld aan de aangeboden hoeveelheid afval. Men betaalt dan per kilo, per zak of per lediging (vaak gecombineerd met een vastrecht). Het aandeel gemeenten dat van een dergelijke tariefdifferentiatie (of *diftar*) gebruik maakt is vanaf de tweede helft van de jaren negentig flink toegenomen. Dit jaar woont 17,9 procent van de Nederlanders in een diftar-gemeente, tegen 17,4 procent vorig jaar. In 2000 was dat nog 9,7 procent. In de meeste gevallen betaalt men een bedrag dat afhangt van het aantal keren dat de container wordt geleegd (10,7 procent van alle huishoudens; doorgaans in combinatie met de grootte van de container). Betaling per zak (3,8 procent) of per kilo (3,4 procent) komt ook voor.

Effect diftar op afvalaanbod

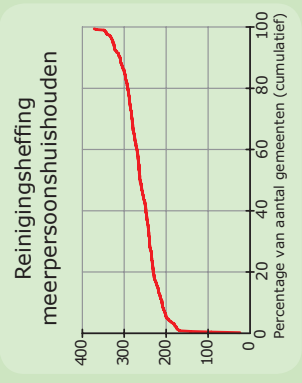
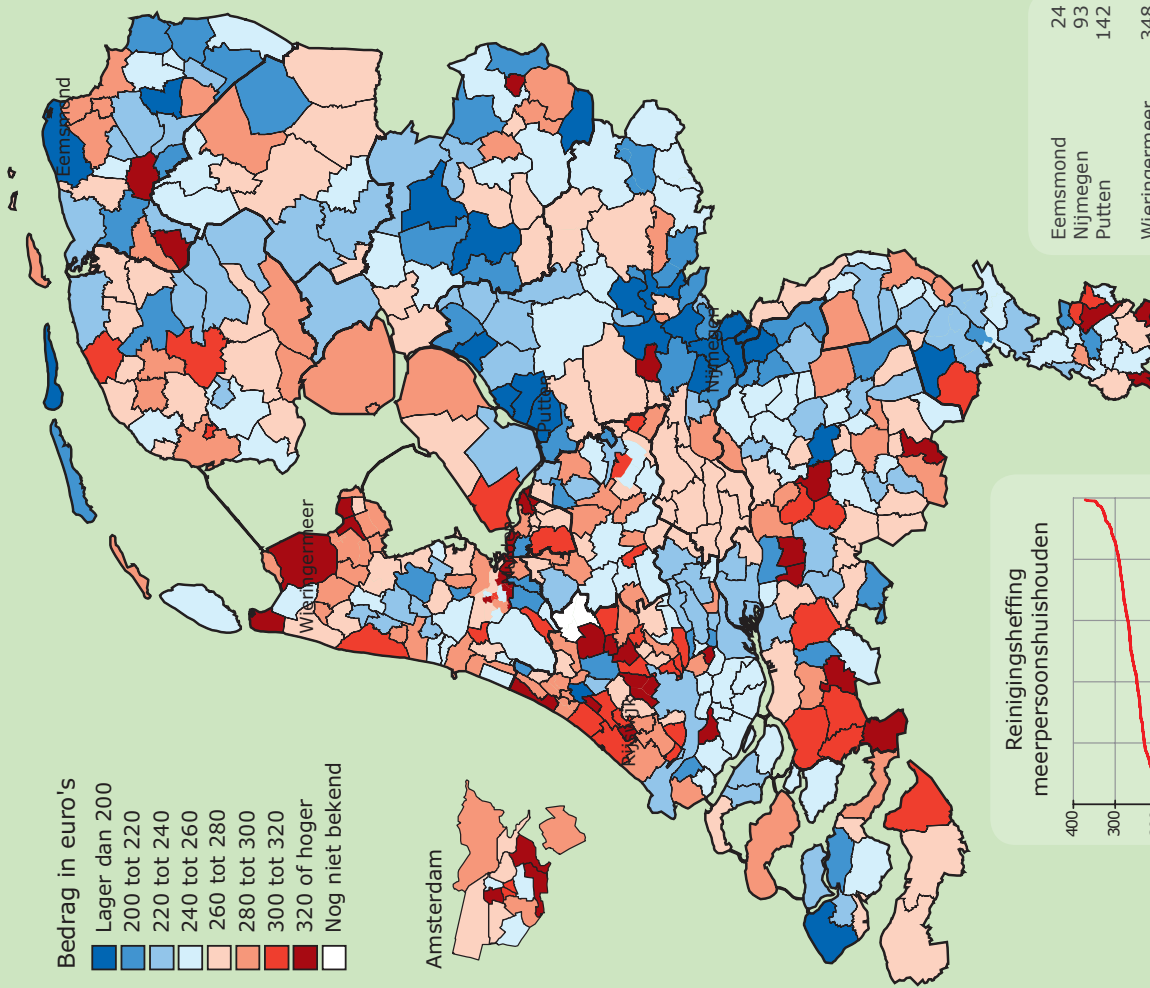
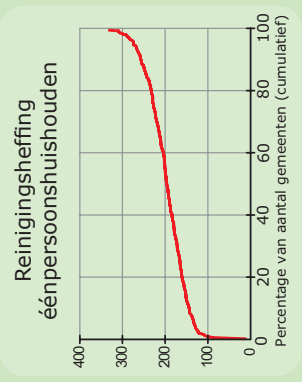
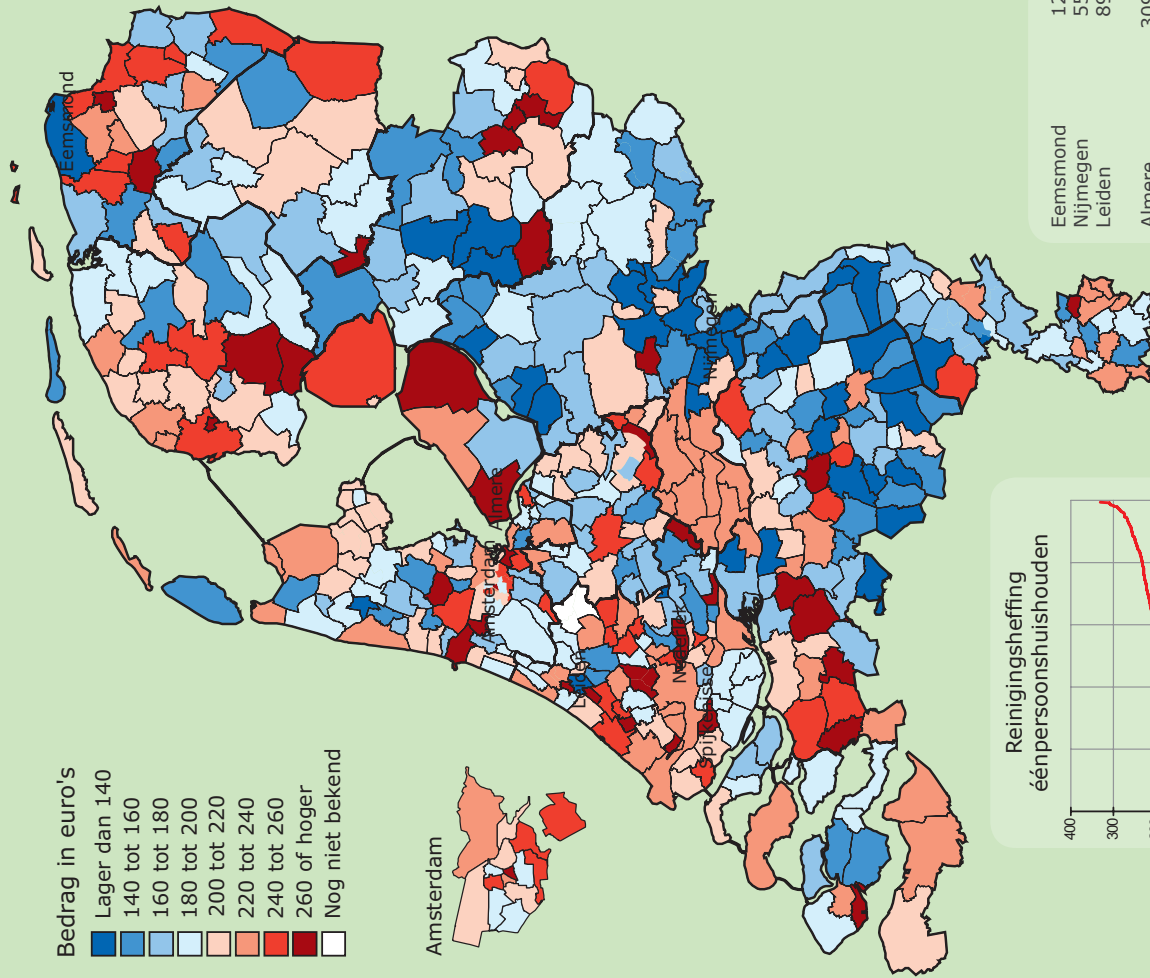
Het effect van diftar hangt af van het gekozen tariefsysteem.³³ Betalen per kilo of per vuilniszak levert globaal een daling op van het afvalaanbod van 50 procent voor restafval en 60 procent voor gft-afval. Dit komt vooral doordat veel meer afval gescheiden wordt aangeboden (papier, glas enzovoort). Betalen per keer dat de vuilnisbak wordt geleegd levert ongeveer 25 procent minder restafval en 35 procent minder gft-afval op. Betaling gekoppeld aan de inhoud van de bak levert nauwelijks een besparing op. Opvallend is dat een zakkensysteem over het geheel genomen net zo effectief is als het veel duurdere weegsysteem. Dit is interessante informatie voor gemeenten die overwegen op diftar over te stappen.

Nadelen diftar

Een van de redenen voor het feit dat niet elke gemeente diftar hanteert is het risico van "afvaltoerisme", waarbij vuilnis wordt gedumpt of bijvoorbeeld op het werk of via familie in een andere gemeente wordt ingeleverd. De regionale concentratie van diftargemeenten (zie de kaart) beperkt de mogelijkheden van afvaltoerisme. Gemeenten waar gratis een zak aan de straat kan worden gezet zijn dan immers verder weg. Hoewel niemand serieus zal overwegen een dergelijk systeem in bijvoorbeeld Amsterdam te introduceren, zijn er wel degelijk steden die met diftar werken (Nijmegen, Maastricht en Apeldoorn). De voorgenomen introductie van diftar in Zoetermeer liep echter stuk op fel verzet van burgers en lokale politici.

Ook de kosten van weging en registratie schrikken gemeenten nog wel eens af. De aanvankelijk hogere kosten van diftar blijken echter te kunnen worden terugverdiend doordat de aangeboden hoeveelheid afval daalt.³⁴

20 Tarief reinigingsheffing éénpersoonshuishouden 21 Tarief reinigingsheffing meerpersoonshuishouden

Tarief reinigingsheffing één- en meerpersoonshuishouden

Tariefstijging iets boven inflatieniveau

Met ingang van dit jaar zijn er geen gemeenten meer waar huishoudens geen reinigingsheffing betalen. Hiervoor bekostigden sommige gemeenten de reiniging uit de OZB-opbrengst. Om bedragen per huishouden te kunnen berekenen zijn voor gemeenten met tariefdifferentiatie aannames gemaakt omtrent de aangeboden hoeveelheid afval. Hierbij houden we rekening met het feit dat diftargemeenten minder afval inzamelen (zie de verantwoording achterin deze atlas). Kaart 20 laat het tarief zien voor éénpersoonshuishoudens. Dat bedraagt gemiddeld 208 euro, 2,2 procent meer dan vorig jaar. Een deel van deze stijging wordt veroorzaakt doordat twee gemeenten hun burgers dit jaar voor het eerst een reinigingsheffing laten betalen. Eemsmond kent het laagste tarief (12 euro), dat overigens verre van kostendekkend is. Het hoogste tarief vinden we in Spijkenisse (331 euro).

Net als voor éénpersoonshuishoudens kent Eemsmond voor meerpersoonshuishoudens het laagste reinigingstarief (24 euro, kaart 21). Het hoogste tarief (372 euro) heeft de gemeente Muiden. Het (gewogen) gemiddelde bedraagt 263 euro, 6,00 euro (2,3 procent) meer dan vorig jaar. Meerpersoonshuishoudens betalen gemiddeld 55 euro meer dan éénpersoonshuishoudens.

Verschillende tarieven binnen gemeenten

In Amsterdam stellen de deelraden de tarieven vast. Dit verklaart de verschillende kleuren binnen de grenzen van deze gemeente (inzetkaart). Ook na een gemeentelijke herindeling komen soms verschillende tarieven binnen één gemeente voor. Sommige gemeenten hebben samenwerkingsverbanden gevormd voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Binnen deze gebieden worden de kosten omgeslagen waardoor de tarieven in de deelnemende gemeenten gelijk zijn.

Achtergronden tariefverschillen

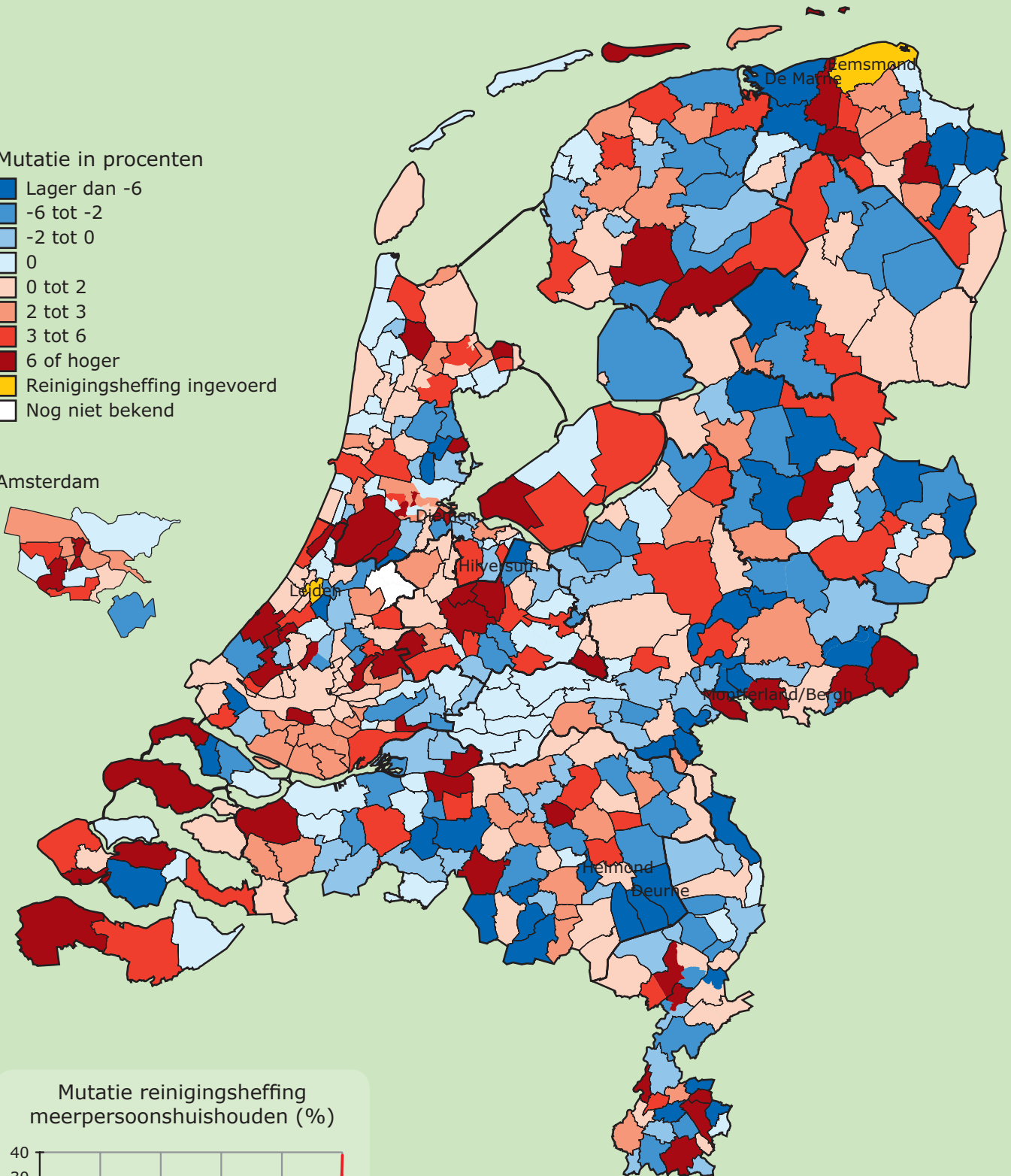
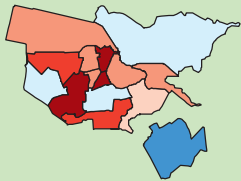
De grote tariefverschillen zijn het gevolg van kostenverschillen en van verschillen in kwijtscheldingsbeleid, tariefsystematiek en kostendeckingsgraad. Kostenverschillen kunnen onder meer samenhangen met uiteenlopende verwerkingstarieven die in de verschillende regio's gelden en met het niveau van de dienstverlening (bijvoorbeeld de frequentie waarmee het huisvuil wordt opgehaald). Interessant is dat uit onderzoek blijkt dat het uitbesteden van de inzamelingsdienst 15 tot 20 procent goedkoper is dan zelf inzamelen.³⁵ Hierbij maakt het niet uit of wordt uitbesteed aan een particulier bedrijf of aan een overheidsbedrijf of een samenwerkingsverband. 87 gemeenten zamelen dit jaar zelf in. Hier liggen wellicht nog besparingsmogelijkheden. In gemeenten met een vastrechtstelsel zal een éénpersoonshuishouden in de regel meer betalen dan in gemeenten waar het te betalen bedrag afhangt van de huishoudenssamenstelling of het afvalaanbod. Ook kunnen grote tariefverschillen ontstaan door verschillen in kostendeckingspercentage (zie kaart 28). Zo betaalt Eemsmond de reinigingskosten grotendeels uit de algemene middelen (lees: OZB).

22 Mutatie tarief reinigingsheffing meerpersoonshuishouden

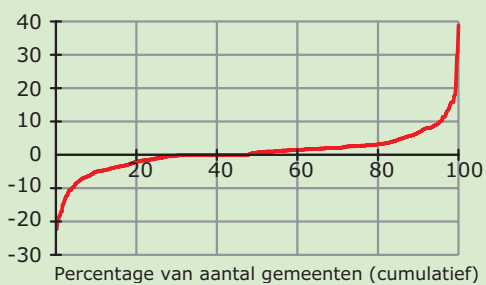
Mutatie in procenten

Amsterdam

Mutatie reinigingsheffing meerpersoonshuishouden (%)

Deurne	-22%
De Marne	-20%
Montferland/Bergh	-20%
Diemen	29%
Helmond	31%
Hilversum	39%

Mutatie tarief reinigingsheffing meerpersoonshuishouden

Tariefontwikkeling

Het gemiddelde meerpersoonstarieftarief van de reinigingsheffing stijgt 2,3 procent (zie tekst bij kaart 21). Het gemiddelde maskeert echter grote uitschieters naar beide kanten. In Deurne betaalt een meerpersoonshuishouden dit jaar 22 procent minder dan vorig jaar. Dat komt doordat deze gemeente een voordeliger contract heeft kunnen afsluiten met een afvalbedrijf. In De Marne daalt het tarief met 20 procent. De gemeente is overgestapt op diftar. Het te betalen bedrag hangt af van het gekozen volume van de bak en het aantal keer dat deze wordt geledigd. In totaal hebben niet minder dan 156 (deel)gemeenten hun tarief verlaagd.

De grootste tariefverhogingen vinden plaats in Hilversum (39 procent) en in Helmond (31 procent). Beide gemeenten verleenden vorig jaar een korting op de reinigingsheffing, en doen dat dit jaar niet meer.

Tariefontwikkeling afgelopen jaren

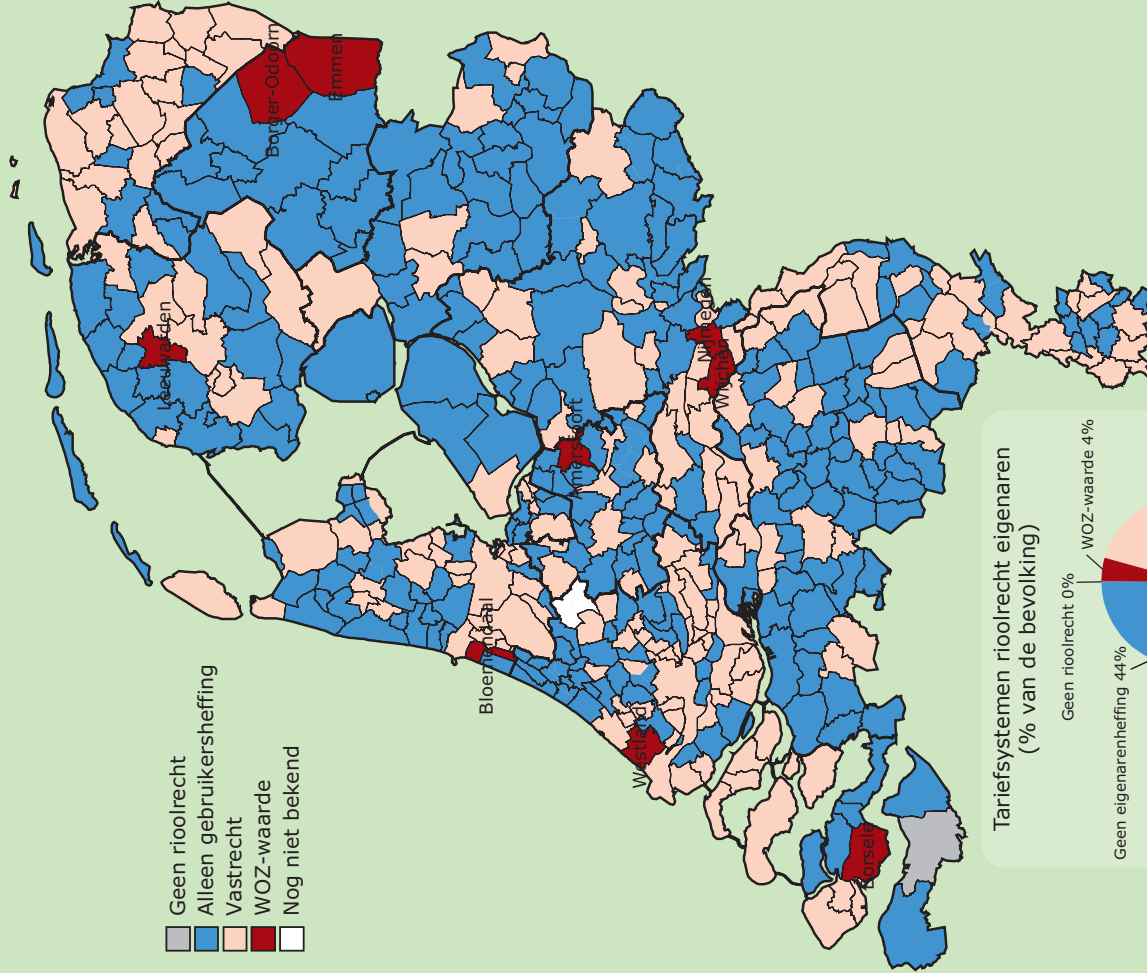
Tot 2005 steeg het meerpersoonstarief van de reinigingsheffing steeds met zo'n 5 procent per jaar, ruim boven de inflatie. Deels kwam dit door een groeiende kostendekking van de heffing, deels door een stijging van de kosten. Het Afvaloverlegorgaan (A00) heeft becijferd dat de kosten van de afvalverwerking (gemiddeld 47 procent van de totale kosten) niet sterk zijn gestegen.³⁶ De *inzameling* (42 procent van de kosten) is volgens het A00 wel duurder geworden. Door de strengere arbo-regelgeving is de inzameling vergaand gemechaniseerd. Gemeenten hebben geïnvesteerd in ondergrondse containers en geavanceerde inzamelwagens. De ontwikkeling van de overige kosten (inning van reinigingsheffing, overhead, voorlichting; 11 procent) is beperkt. Naast gestegen kosten voor inzameling kan volgens het A00 sprake zijn van een ruimere kostentoerekening. De mate waarin kosten van straatvegen, overhead, beleidsontwikkeling enzovoort aan de reiniging worden toegerekend varieert tussen gemeenten. Veel gemeenten hebben de afgelopen periode hun financiële administratie opnieuw tegen het licht gehouden. Het is denkbaar dat als gevolg daarvan meer kosten zijn doorberekend.

Vanaf 2005 stijgt het gemiddelde tarief voor de reinigingsheffing opeens aanzienlijk minder (2005 en 2006 1,6 procent, dit jaar 2,3 procent). Dit is extra opmerkelijk doordat de gemiddelde kostendekking wat is opgelopen (kaart 28). Sommige gemeenten geven aan hun tarief te verlagen omdat een voordeliger contract is gesloten voor de inzameling of de verwerking van huishoudelijk afval. Wellicht zijn de factoren die de tarieven de afgelopen periode vermoedelijk hebben opgedreven – duurdere inzameling en meer kostendoorberekening – zo langzamerhand uitgewerkt.

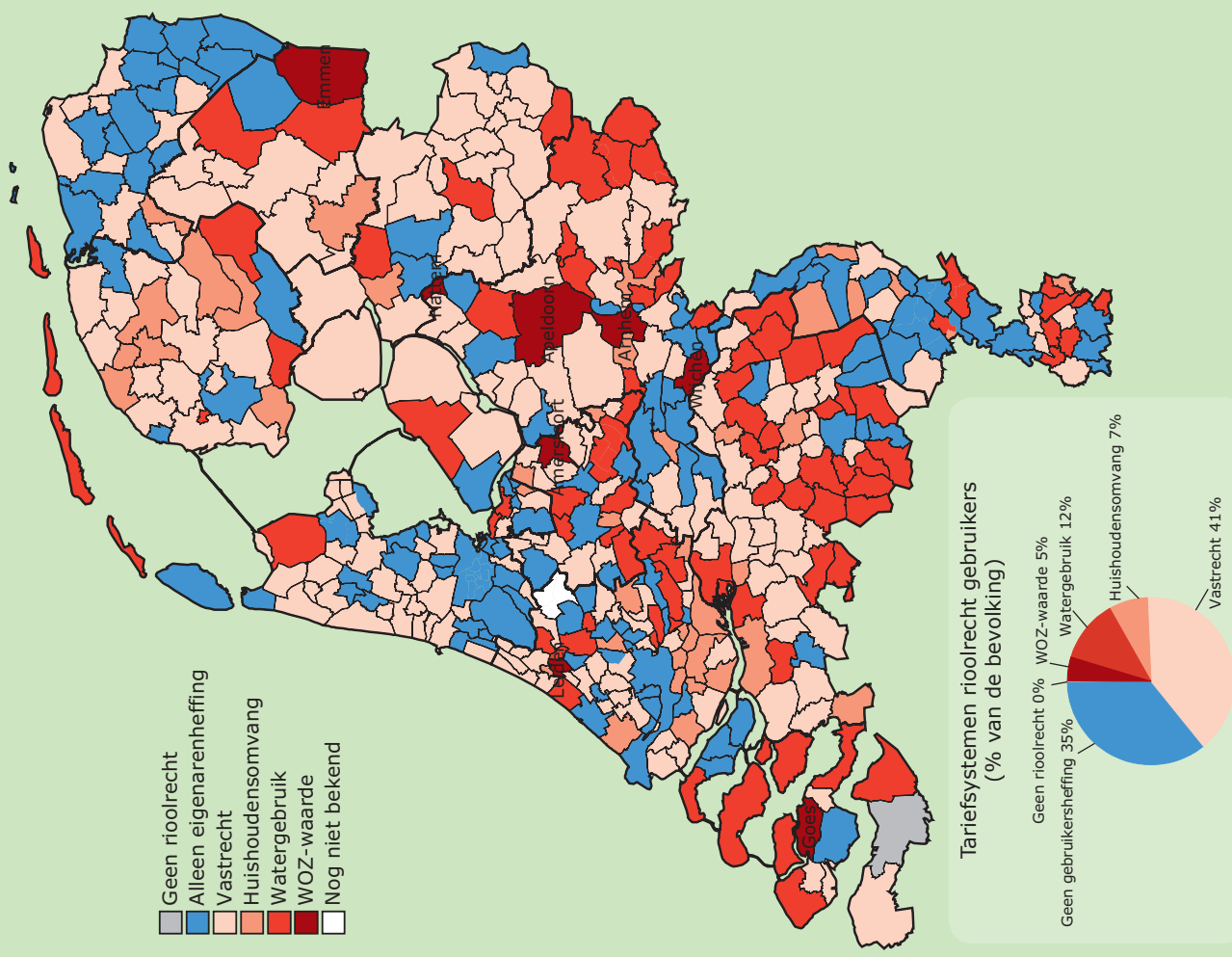
Producenten worden verantwoordelijk voor inzameling verpakkingen

Met ingang van 2006 zijn producenten en importeurs financieel en organisatorisch verantwoordelijk voor de gescheiden inzameling, nascheiding en herverwerking van verpakkingen, papier en glas.³⁷ Gemeenten blijven dit afval inzamelen, maar zouden hiervoor een vergoeding gaan ontvangen van de producenten. Hierdoor zou de afvalstoffenheffing in de toekomst kunnen dalen. Slechts een beperkt deel van de kosten wordt echter vergoed. Het bedrijfsleven is alleen verantwoordelijk voor het behalen van bepaalde milieudoelstellingen (voor papier is dit bijvoorbeeld 75% gescheiden inzameling, voor kunststof 45% gescheiden inzameling). Dit betekent dat een substantiële verlaging van de afvalstoffenheffing, zoals eerder gesuggereerd door staatssecretaris Van Geel, niet aan de orde is. Bovendien zijn de onderhandelingen tussen de VNG en de producenten en importeurs stukgelopen. Of de producentenverantwoordelijkheid enig effect krijgt op de hoogte van de reinigingsheffing is daardoor onzeker. Tegenover een eventuele toekomstige daling van de reinigingsheffing staat vermoedelijk een prijsverhoging van verpakte artikelen. De kosten verschuiven van de belastingbetaler naar de gebruiker.

23 Riolrecht: tariefsystemen eigenaren

24 Riolrecht: tariefsystemen gebruikers

Rioolrecht: tariefsystemen

Financiering riolering

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de riolering. Om de riolering te financieren mag een gemeente rioolrecht heffen. De opbrengst van het rioolrecht is net als die van de reinigingsheffingen geoormerkt, en mag alleen worden benut voor het beheren en instandhouden van het rioolstelsel. Een aantal gemeenten bekostigde de riolering geheel of gedeeltelijk uit de opbrengst van de OZB. Nu de OZB op het gebruik van woningen is afgeschaft en de resterende OZB-tarieven aan maxima zijn gebonden is dit minder goed mogelijk. Dit jaar voeren 4 gemeenten een rioolrecht in. Eén gemeente (Terneuzen) kent ook nu nog geen rioolrecht voor huishoudens.

Doordat het rioolrecht een retributie is, kunnen in principe alleen activiteiten die de individuele belastingplichtige ten goede komen uit de opbrengst worden bekostigd. Het gemeentelijke waterbeheer omvat echter steeds meer werkzaamheden die niet aan individuele belangen zijn toe te rekenen, zoals het afvoeren van regenwater en het grondwaterbeheer. De gemeentelijke uitgaven op dit gebied zullen de komende jaren aanzienlijk toenemen als gevolg van het in 2003 gesloten Nationaal Bestuursakkoord Water en van de Europese kaderrichtlijn water.³⁸ Daarom is besloten het bestaande rioolrecht om te zetten in een bestemmingsbelasting, waaruit het volledige gemeentelijke waterbeleid kan worden bekostigd.³⁹ De eis dat de begrote opbrengst de begrote kosten niet overschrijdt blijft bestaan. Invoering van dit zogeheten verbrede rioolrecht vindt naar verwachting plaats vanaf 2008.

Meestal vastrecht; koppeling met WOZ-waarde in opmars

Rioolrecht kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) van de woning worden geheven. Het eigenarentarief is doorgaans een vast bedrag (kaart 23). In sommige gemeenten is het eigenarentarief gekoppeld aan de WOZ-waarde, een tariefsysteem dat de laatste jaren op eens een bescheiden opkomst beleeft.

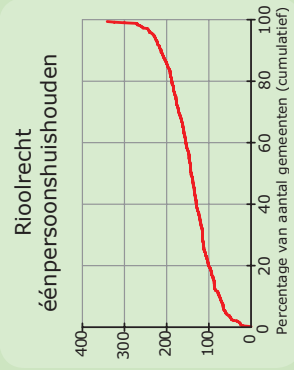
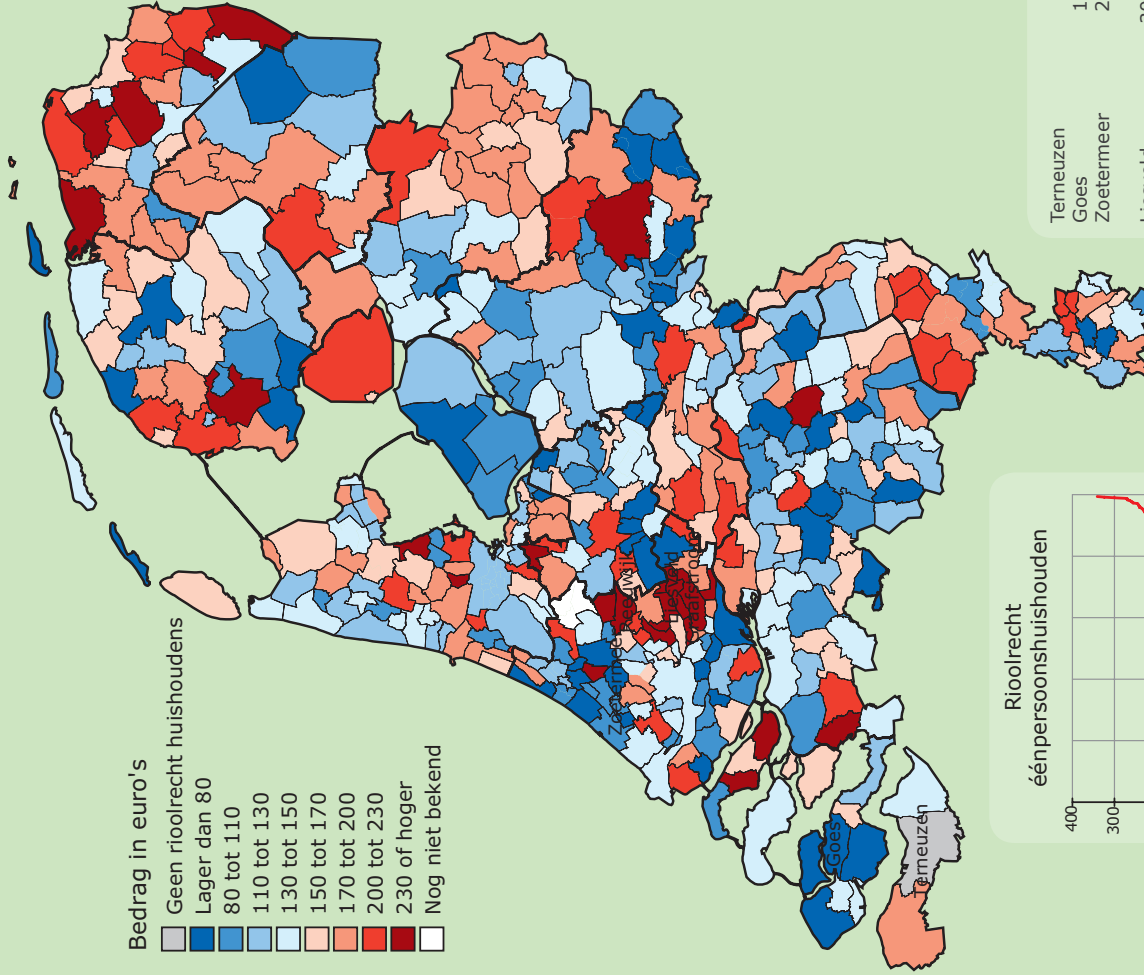
Ook bij de gebruikersheffing gaat het vaak om een vast bedrag (kaart 24). Verder kan het tarief zijn gekoppeld aan het waterverbruik, de huishoudensomvang of de WOZ-waarde van de woning. Een aan het waterverbruik gekoppeld tarief dat tot 250 m³ of meer een vast bedrag is, is in de kaart ingekleurd als een vastrecht. Omdat weinig huishoudens over deze drempel komen is een dergelijke tariefdifferentiatie in de praktijk immers alleen voor bedrijven effectief.

Diftar minder effectief dan bij afval

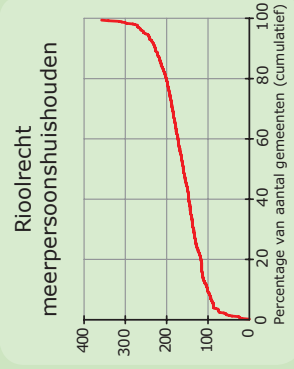
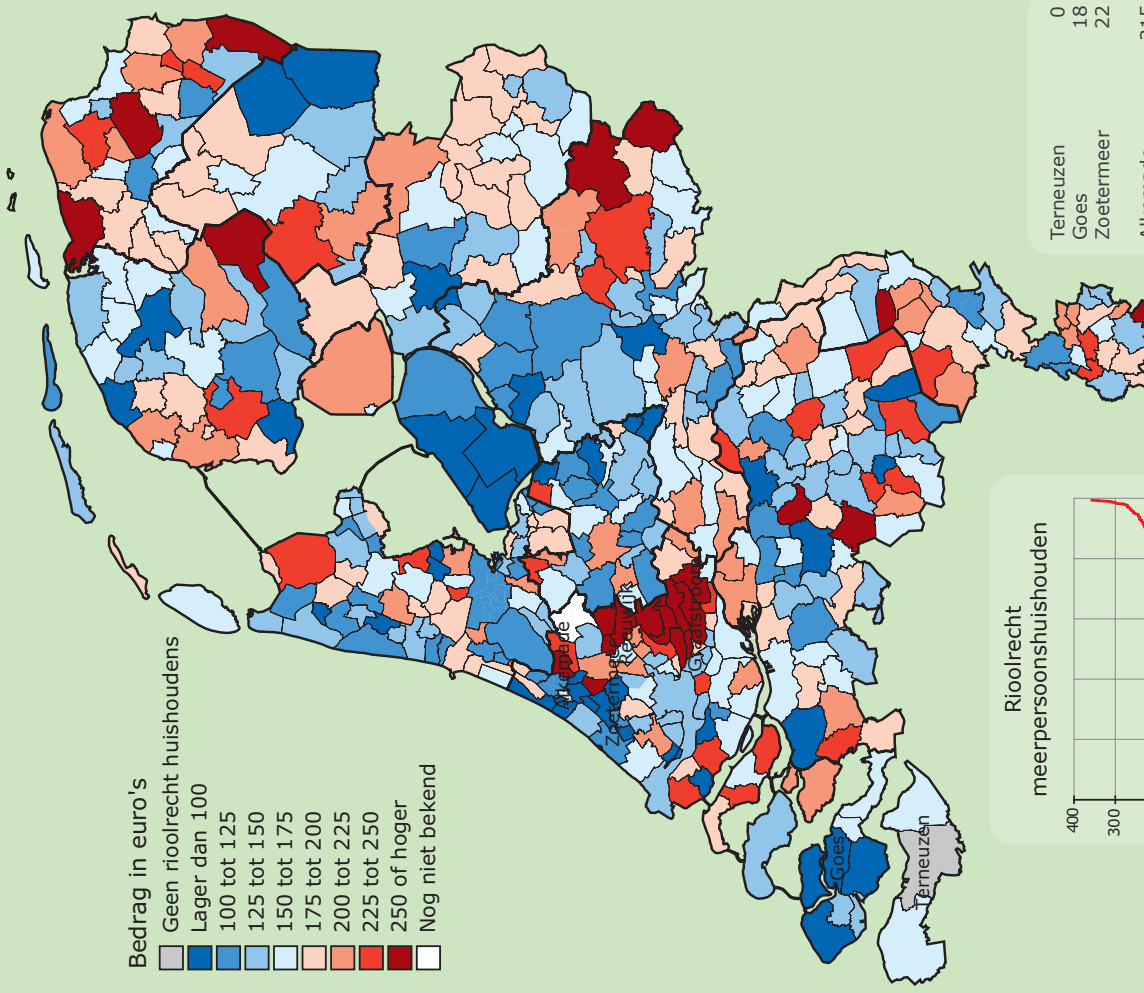
Dit jaar woont 12 procent van de bevolking in gemeenten waar het te betalen bedrag afhangt van het waterverbruik. Bij rioolrecht is het eenvoudiger om het principe "de vervuiler betaalt" in te voeren dan bij reinigingsrecht. Dat komt omdat de praktische problemen van het heffen naar rato van het watergebruik veel kleiner zijn: ontwijking (afvaltoerisme) is niet mogelijk, en in vrijwel alle woningen zijn inmiddels watermeters geïnstalleerd.

Uit onderzoek blijkt echter dat watergebruik minder gevoelig is voor prijsprikkels dan afvalaanbod. Voor een daling van het verbruik van 1 procent is een prijsstijging van naar schatting 10 procent nodig.⁴⁰ Bovendien bestaat de prijs hier niet alleen uit het variabele rioolrecht, maar ook uit de prijs van het drinkwater zelf, grondwaterbelasting en leidingwaterbelasting, die door het waterleidingbedrijf respectievelijk provincies en Rijk worden vastgesteld. Daarnaast is water in Nederland niet schaars en zal door een hoger waterverbruik nauwelijks meer vervuiling ontstaan. Gemeenten hebben dus met het riooltarief een minder krachtig milieuwapen in handen dan met het tarief voor de reinigingsheffing.

25 Tarief rioolrecht éénpersoonshuishouders

26 Tarief rioolrecht meerpersoonshuishouders

Tarief rioolrecht één- en meerpersoonshuishouden

Tarieven

Voor gemeenten waar het rioolrecht geen vast bedrag is zijn we uitgegaan van enkele veronderstellingen om tot een één- en meerpersoonstarief te komen (zie verantwoording). Eigenarenheffingen en gebruikersheffingen zijn samengenomen. Gemiddeld bedraagt het rioolrecht voor éénpersoonshuishoudens 133 euro, 8,57 euro (6,9 procent) meer dan in 2006. Wanneer Terneuzen, dat geen rioolrecht heeft, buiten beschouwing worden gelaten, kent Goes het laagste éénpersoonstarief: 18 euro. Het hoogste tarief heeft Reeuwijk: 341 euro.

Voor een meerpersoonshuishouden varieert het rioolrecht (afgezien van Terneuzen waar huishoudens geen rioolrecht betalen) van 18 euro in Goes tot 358 in Graafstroom. Het gewogen gemiddelde ligt op 144 euro. Dit is 9,04 euro (6,7 procent) hoger dan het gemiddelde bedrag in 2006 en slechts 11 euro boven het gemiddelde tarief voor éénpersoonshuishoudens. Het gemiddelde rioolrecht stijgt al vanaf 1998 (voor eerdere jaren zijn geen vergelijkbare gegevens beschikbaar) met zes tot acht procent op jaarbasis, met name doordat gemeenten als gevolg van nieuwe regelgeving aanzienlijk hebben moeten investeren. Daar komt bij dat gemeenten die nog geen rioolrecht kenden dat nu invoeren en andere gemeenten hun kostendekking vergroten. Door de inperking van de OZB die in 2006 is ingevoerd is het immers moeilijker om de riolering uit de algemene middelen te bekostigen.

Achtergronden tariefverschillen

Naast verschillen in kostendekkingsgraad – sommige gemeenten bekostigen de riolering geheel of gedeeltelijk uit de algemene middelen (kaart 29) – is de grote variatie in tarieven te verklaren uit verschillen in de *hoogte* van de kosten en verschillen in de *verdeling* van de lasten over groepen burgers. Kostenverschillen kunnen samenhangen met verschillen in bodemgesteldheid (riolering in een slappe bodem gaat minder lang mee) en met de dichtheid van de bebouwing (aantal meter riool per aansluiting). Dergelijke verschillen worden overigens deels gecompenseerd via de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Boekhoudverschillen

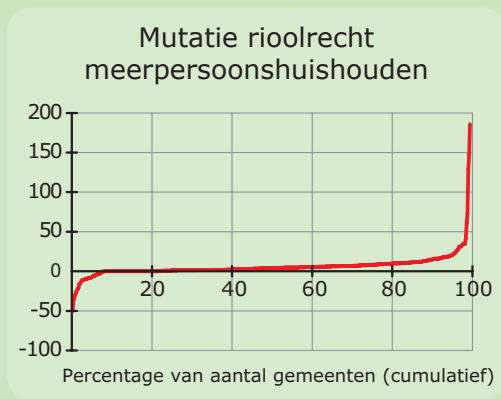
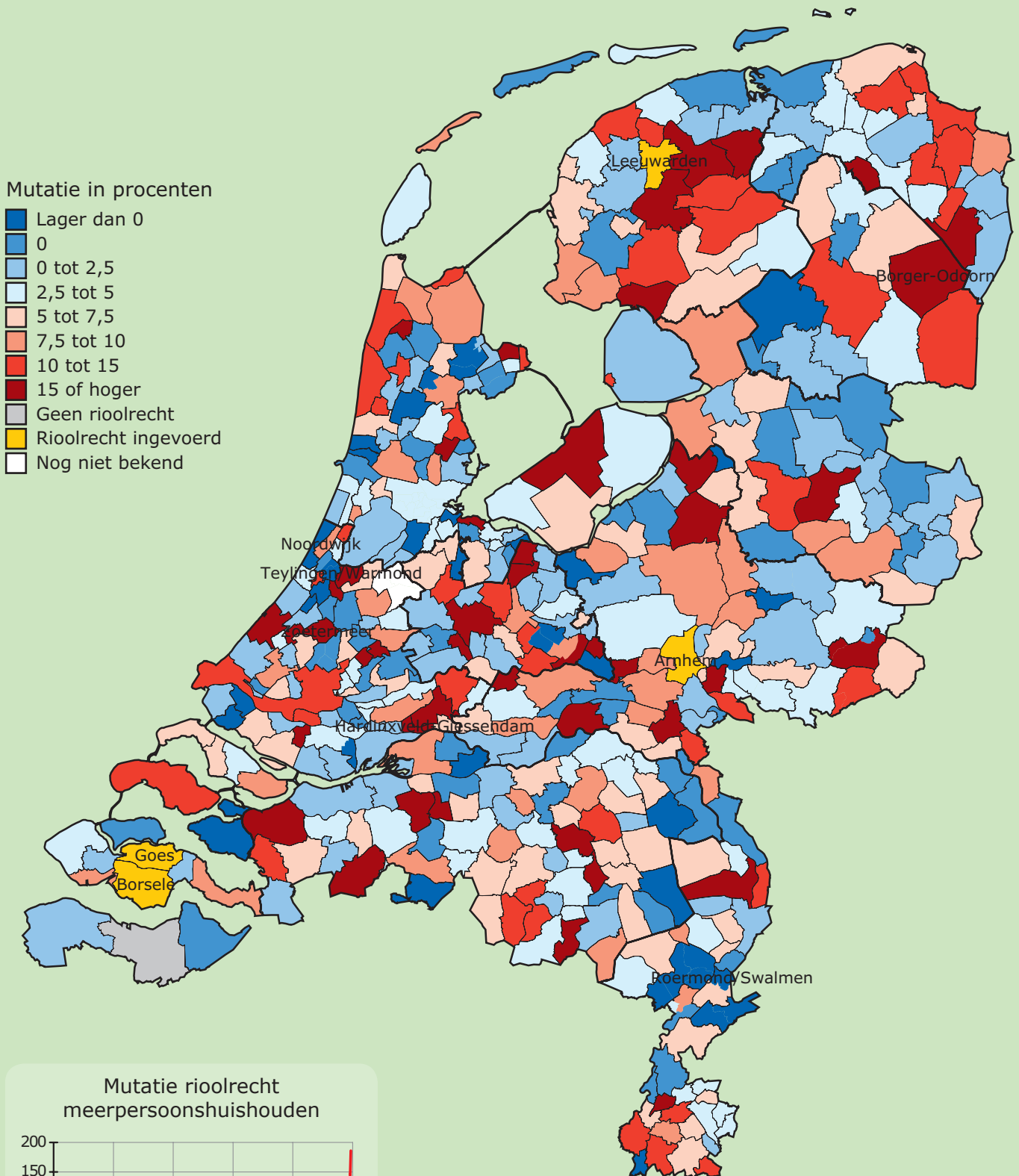
Gemeentelijke boekhoudvoorschriften bieden gemeenten vrijheidsgraden om te kiezen welke kosten (overheadkosten, veegkosten, wegbeheer, enz.) ze wel of niet aan de riolering toerekenen en in welke mate. De vervanging van de riolering wordt vaak gecombineerd met andere infrastructurele werken, zoals wegaanleg en reconstructie van de openbare ruimte. Een deel van deze kosten kan aan de riolering worden toegerekend. De mate waarin dit gebeurt verschilt sterk tussen gemeenten en soms ook in de tijd.

Ook de mogelijkheid van gemeenten om investeringen in het riool al dan niet (deels) te activeren, maakt het moeilijk om de werkelijke kosten van riolering in kaart te brengen. De eerste aanleg van riolering in nieuw te ontwikkelen gebied wordt doorgaans eenmalig geheel ten laste gebracht van de grondexploitatie. Op de functie riolering worden pas kosten geboekt zodra vervangingsinvesteringen worden gepleegd. Tot die tijd blijven de kosten van het rioolnet onzichtbaar.

Lastenverdeling

De kosten kunnen verschillend over de burgers worden verdeeld. In gemeenten met een variabel tarief zijn éénpersoonshuishoudens relatief goedkoop uit; zij gebruiken relatief weinig water. Een andere verklaring voor de gevonden tariefverschillen is het kwijtscheldingsbeleid. Bij een ruim kwijtscheldingsbeleid zijn hogere tarieven nodig om een gegeven opbrengst te genereren (zie kaart 38).

27 Mutatie tarief riolrecht meerpersoonshuishouden

Roermond/Swalmen	-50%
Teylingen/Warmond	-37%
Noordwijk	-34%
Hardinxveld-Giessendam	129%
Borger-Odoorn	147%
Zoetermeer	186%

Mutatie tarief rioolrecht meerpersoonshuishouden

Tariefmutaties

Meerpersoonshuishoudens uit Roermond/Swalmen zien hun rioolrecht (aansluit- en afvoerrecht samen) het meest dalen (50 procent). In Teylingen/Warmond daalt het tarief met 37 procent. Door herindeling worden tarieven van samengevoegde gemeenten gelijkgetrokken (hoewel dat niet altijd direct bij samenvoeging gebeurt).

Het rioolrecht stijgt in sommige gemeenten flink – het sterkst in Zoetermeer (186 procent, hetgeen overigens niet meer is dan 14,50 euro). Deze gemeente kende een zeer laag tarief, en verhoogt dit jaar de kostendekking enigszins. De op één na grootste tariefverhoging (147 procent) vindt plaats in Borger-Odoorn, dat tevens een tarief op basis van de WOZ-waarde invoert.

Het gemiddelde rioolrecht stijgt met 6,7 procent (zie tekst bij kaart 26). 56 gemeenten veranderen hun tarief dit jaar niet, 32 gemeenten verlagen het rioolrecht.

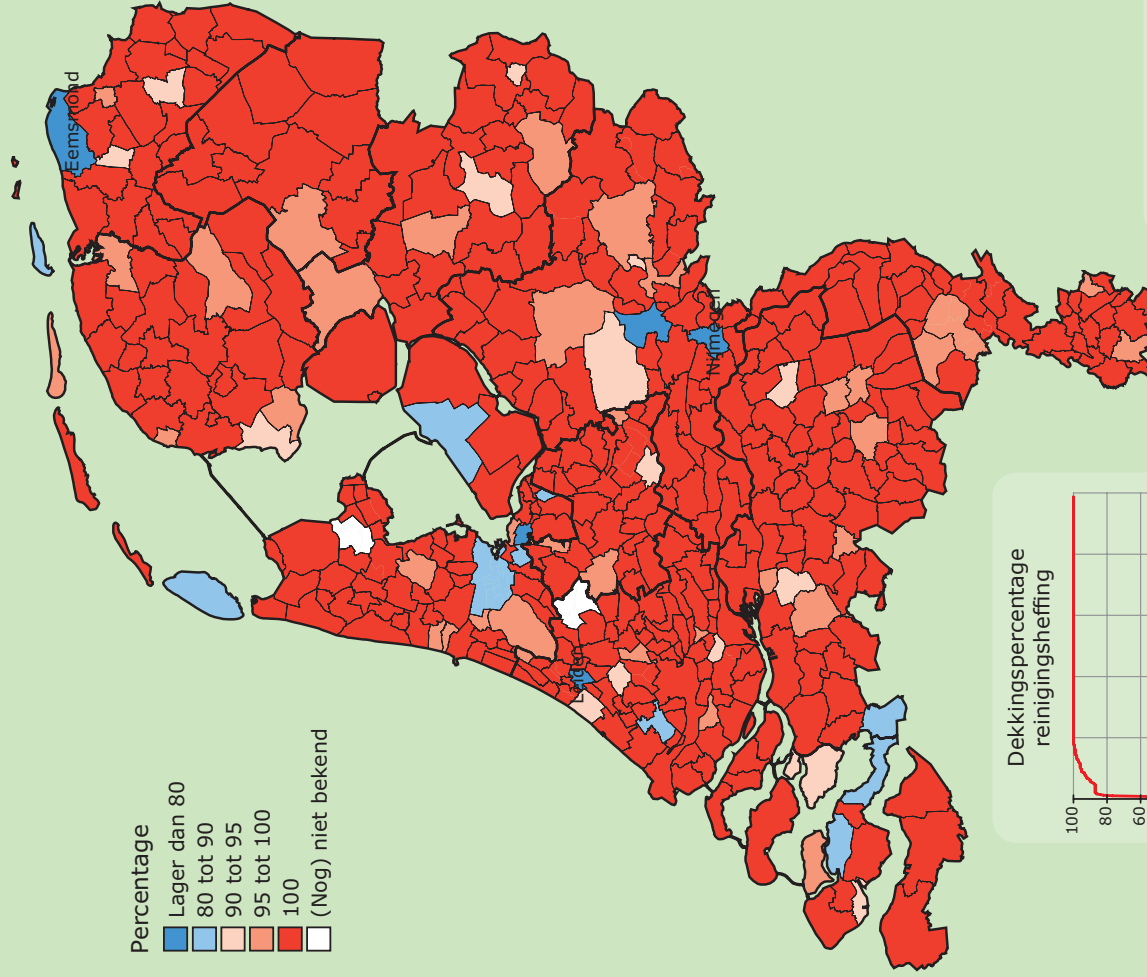
Achtergronden tariefstijgingen

Het gemiddelde tarief van het rioolrecht is de afgelopen tien jaar verdubbeld. Veel tariefstijgingen van de laatste jaren hangen samen met het aansluiten van percelen in het buitengebied en het saneren van overstorten. Hiertoe zijn gemeenten verplicht op grond van aangescherpte milieuregelgeving. Ook is het nodige aan achterstallig onderhoud weggewerkt. Daarnaast neemt al jaren de kostendekkendheid van de rioolrechttopbrengsten toe. Een steeds kleiner gedeelte van de rioleringsuitgaven wordt uit algemene middelen gefinancierd. De inperking van de mogelijkheid om OZB te heffen (vanaf 2006) versterkt deze trend. Bij gemeenten die met het OZB-tarief voor woningen boven het rekentarief zaten (zodat de OZB-opbrengst maximaal 2,75 procent omhoog mag) ligt het gemiddelde (meerpersoons)rioolrecht 7,4 procent hoger dan vorig jaar, voor gemeenten met een tarief onder het rekentarief 5,8 procent.

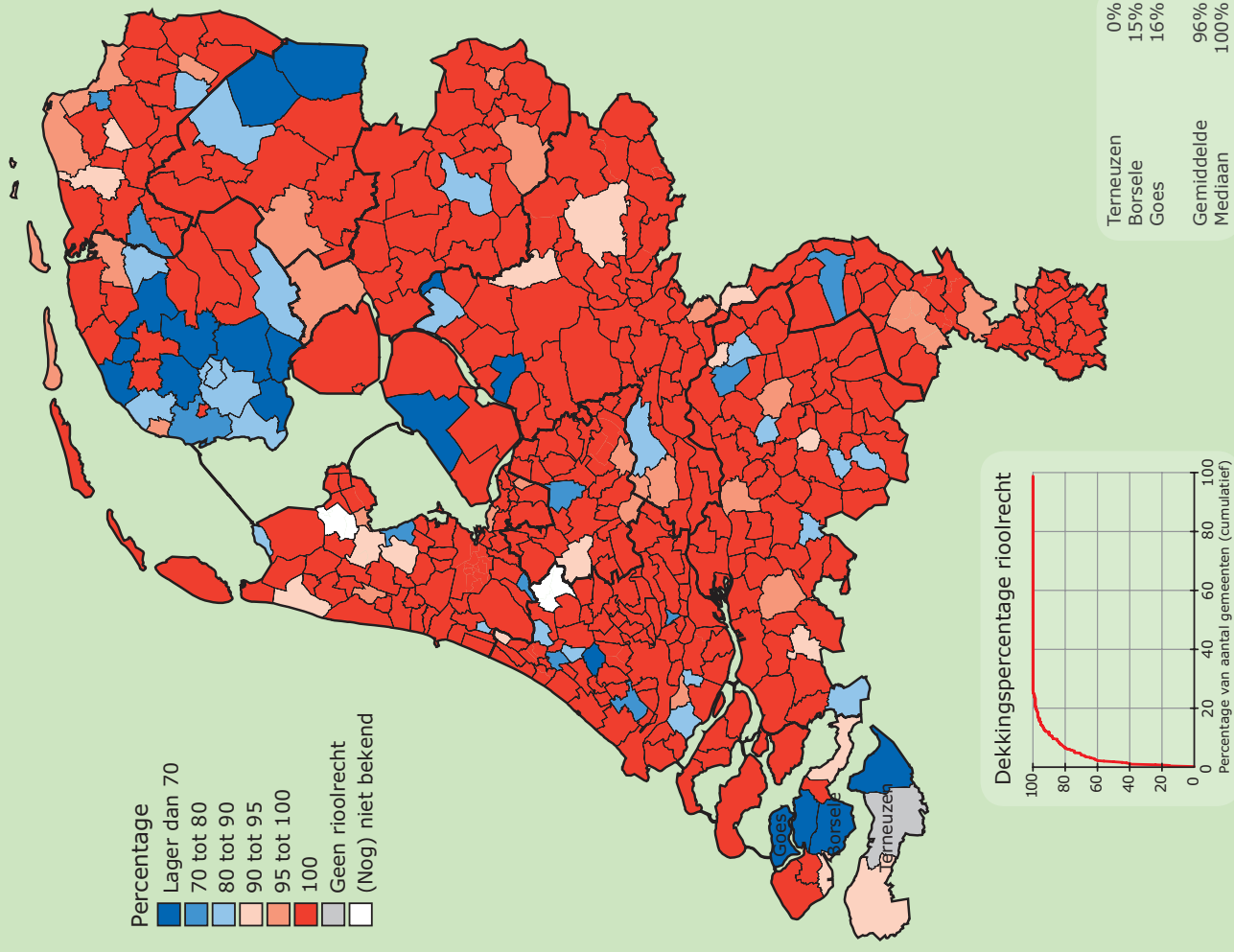
Kosten blijven toenemen

Naar verwachting zal de jaarlijkse stijging van de tarieven voorlopig ver boven de inflatie blijven uitkomen.⁴¹ De sanering van riooloverstorten is een kostbare zaak. Daarnaast zullen grote delen van het rioleringsstelsel binnenkort moeten worden vervangen. Met vervanging alleen al is de komende zes jaar naar verwachting 2,8 miljard euro gemoeid.⁴² Vervanging leidt tot lastenstijging omdat pas vanaf dat moment op de riolering wordt afgeschreven. Door de invoering van een verbreed rioolrecht kunnen binnenkort bovendien ook kosten voor het opvangen van regenwater uit het rioolrecht worden gedekt. Mede omdat de gevolgen van nieuwe regelgeving nog niet geheel duidelijk zijn is de toekomstige lastenstijging niet nauwkeurig in te schatten. De stichting Rioned verwacht echter dat het gemiddelde rioolrecht het komende decennium opnieuw zal verdubbelen.⁴³

28 Kostendekkendheid reinigingsheffing

29 Kostendekkendheid rioolrecht

Kostendekkendheid reinigingsheffing en rioolrecht

Kostendekking

De opbrengst van het rioolrecht en de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) dient om respectievelijk de riolering en de vuilnisinzameling en -verwerking te bekostigen. Gemeenten mogen hiervoor ook andere middelen aanwenden. Deze kaarten laten zien in hoeverre rioolrecht en reinigingsheffing kostendekkend zijn. Verschillen in de mate van kostendekkendheid vormen één van de oorzaken van verschillen in tarieven. Kostendekkingscijfers zijn eigenlijk niet zo goed te vergelijken, omdat gemeenten verschillende lasten aan de reiniging of de riolering toerekenen, en omdat de ene gemeente bij de berekening van de kostendekking andere inkomstenbronnen meerekent dan de andere. Sommige gemeenten zijn nog niet in staat een kostendekkingscijfer te geven.

Reinigingsheffing

De reinigingsheffing dekt gemiddeld 97,3 procent van de kosten. Vorig jaar was dit 96,6 procent. De kostendekking is met 6 procent het laagst in Eemsmond. Bij het leeuwendeel van de gemeenten (83 procent) ligt de kostendekking op 100 procent.

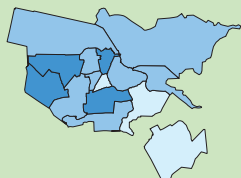
Rioolrecht

De gemiddelde kostendekking van het rioolrecht ligt iets lager dan die van de reinigingsheffing: 96,3 procent. Dat is wel hoger dan vorig jaar (93,5 procent). In 76 procent van de gemeenten bedraagt de kostendekking van het rioolrecht 100 procent.

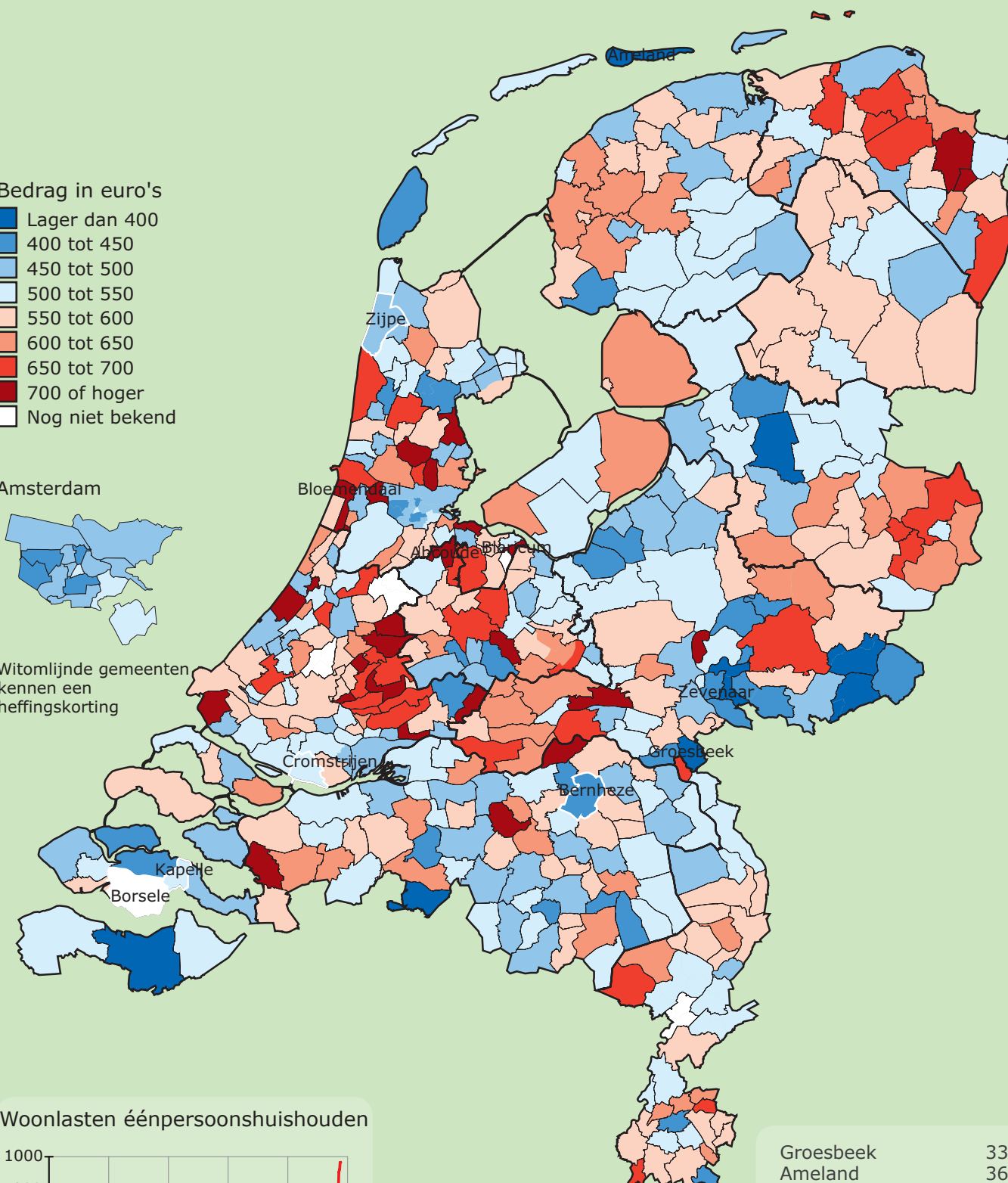
30 Woonlasten éénpersoonshuishouden

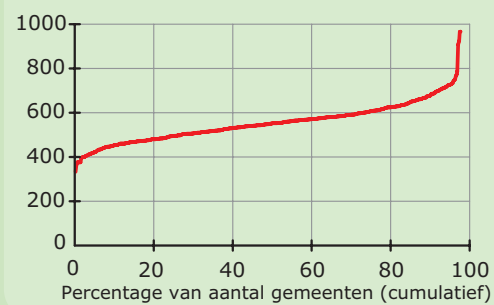
Amsterdam

Witomlijnde gemeenten kennen een heffingskorting

Woonlasten éénpersoonshuishouden

Groesbeek	332
Ameland	363
Zevenaar	375
Blaricum	924
Bloemendaal	965
Abcoude	966
Gemiddelde	547
Mediaan	548

Woonlasten éénpersoonshuishouden

Maatstaf

OZB, rioolrecht en reinigingsheffing vormen samen, na aftrek van een eventuele heffingskorting (in de 5 wit omliggende gemeenten op de kaart), de gemeentelijke woonlasten. Op de kaart hiernaast zijn eigenaren- en gebruikersheffingen samengevoegd. Huurders betalen minder aan de gemeente, maar de eigenarenheffingen kunnen (grotendeels) in de huurprijs zijn opgenomen.

Er is discussie mogelijk over de beste manier waarop een woonlastenindicator kan worden samengesteld (zie deel I van deze atlas:).⁴⁴ De kaart hiernaast laat het bedrag zien dat een éénpersoonshuishouden in een woning met een gemiddelde waarde moet betalen. Met kwijtschelding is hier nog geen rekening gehouden (zie kaart 37 tot en met 39). Deze maatstaf geeft de beste indruk van de woonlasten *voor huishoudens*. Vanuit de *gemeenten* gezien heeft deze woonlastenindicator het belangrijke nadeel dat geen rekening wordt gehouden met het feit dat gemeenten met relatief dure woningen minder geld uit het gemeentefonds krijgen, zodat zij meer belasting binnen moeten halen om een gelijkwaardig voorzieningenniveau aan te kunnen bieden. Kaart 33 geeft een beeld van de bedragen die de gemeenten van de woonlasten overhouden (netto woonlasten).

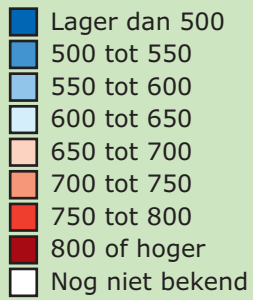
Cijfers

Tabel 5 in de bijlage geeft de woonlasten in alle gemeenten cijfermatig weer. De hoogste éénpersoonslasten voor een gemiddelde woning vinden we in Abcoude met 966 euro. Bloemendaal bezet de tweede plaats met 965 euro. De meeste dure gemeenten hebben gemeen dat het gemiddelde huishoudensinkomen en de gemiddelde woningwaarde ver boven het landelijke gemiddelde liggen. Zoals gezegd hangt dit mede samen met de verdeelsystematiek van de algemene uitkering, die gemeenten met hoge WOZ-waarden dwingt tot hoge lasten (zie deel I). Het goedkoopst is dit jaar Groesbeek (332 euro). Ameland staat op de tweede plaats (363 euro). Gemeentelijke woonlasten voor éénpersoonshuishoudens kunnen in de ene gemeente dus 2,9 keer zo hoog zijn als in de andere. Het gewogen gemiddelde ligt op 547 euro. Dat is 20 euro (3,9 procent) hoger dan vorig jaar.

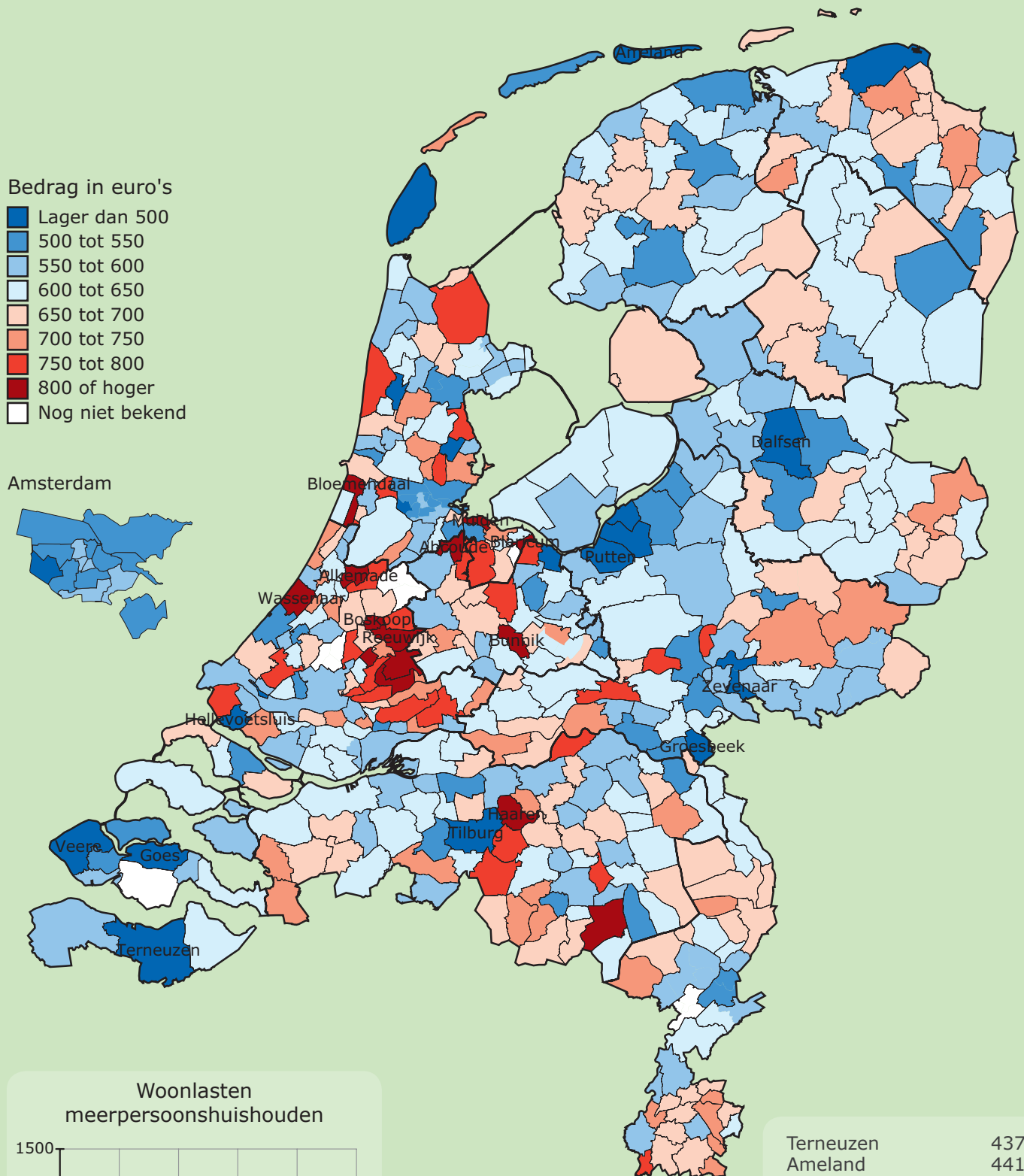
Sommige gemeenten verlenen nog een heffingskorting, een overblijfsel uit de tijd van de zalmsnip. Als de heffingskorting is gekoppeld aan een bepaalde belasting is het desbetreffende bedrag door ons simpelweg afgetrokken van het tarief. Alleen in de overige gevallen spreken wij in deze atlas nog van een heffingskorting. Deze heffingskorting, die in 5 gemeenten bestaat, varieert van 20 euro in Cromstrijen tot 50 euro in Kapelle.

31 Woonlasten meerpersoonshuishouders

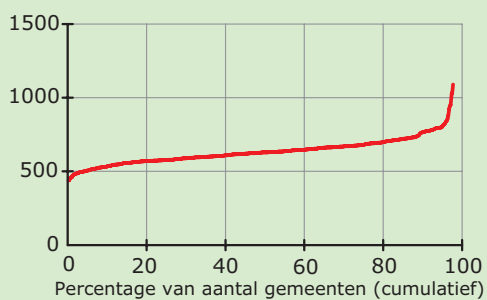
Bedrag in euro's

Amsterdam

Woonlasten meerpersoonshuishouders

Terneuzen	437
Ameland	441
Putten	456
Abcoude	1.023
Bloemendaal	1.035
Blaricum	1.089
Gemiddelde	613
Mediaan	627

Woonlasten meerpersoonshuishouders

Woonlastencijfers

OZB, reinigingsheffing en rioolrecht bedragen samen voor een meerpersoonshuishouders gemiddeld 613 euro (na aftrek van een eventuele heffingskorting), ofwel 66 euro hoger dan bij éénpersoonshuishouders. Dit is 22,53 euro (3,8 procent) meer dan diezelfde heffingen de burger vorig jaar kostten. De hogere woonlasten bestaan voor 41 procent uit hoger rioolrecht, voor 27 procent uit extra reinigingsheffing en voor 25 procent uit extra OZB. Dat dit niet precies optelt tot 100 procent komt (naast afronding) doordat de gemiddelde heffingskorting dit jaar iets lager ligt (8 procent).

Voor meerpersoonshuishouders zijn de woonlasten het laagst in Terneuzen (437 euro). Blaricum is het duurst (1.089 euro). Zie tabel 3.

Tabel 3 Gemeentelijke woonlasten, meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde in de betreffende gemeente (euro's per jaar)^a

Laagste tien			Hoogste tien		
1	Terneuzen	437	1	Blaricum	1.089
2	Ameland	441	2	Bloemendaal	1.035
3	Putten	456	3	Abcoude	1.023
4	Zevenaar	459	4	Reeuwijk	951
5	Hellevoetsluis	471	5	Wassenaar	943
6	Goes	473	6	Haaren	924
7	Dalfsen	480	7	Boskoop	880
8	Tilburg	483	8	Muiden	856
9	Groesbeek	484	9	Bunnik	843
10	Veere	486	10	Alkemade	837

^a OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, verminderd met een eventuele heffingskorting.

Achtergronden

Gemeenten met hoog gewaardeerd onroerend goed komen duur uit de bus; gemeenten met goedkoop onroerend goed hebben echter niet altijd lagere woonlasten. Het eerste is geheel volgens verwachting, omdat gemeenten met duur onroerend goed minder geld uit het gemeentefonds krijgen. Kaart 33 laat de woonlasten zien waar het effect van het verdeelstelsel van de algemene uitkering is uitgefilterd. Tabel 5 (bijlage) vermeldt de aldus berekende netto woonlasten voor alle gemeenten.

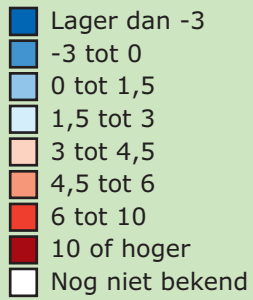
Een andere reden voor uitzonderlijk hoge woonlasten vormde een slappe bodem. Gemeenten als Boskoop, Reeuwijk, Alkemade en Abcoude kampen als gevolg daarvan met hoge kosten voor onder andere riolering en wegenbeheer. Met ingang van 2007 worden gemeenten hier echter beter voor gecompenseerd via de algemene uitkering uit het gemeentefonds, zodat dit niet meer tot hogere woonlasten zou moeten leiden.

Verdeling

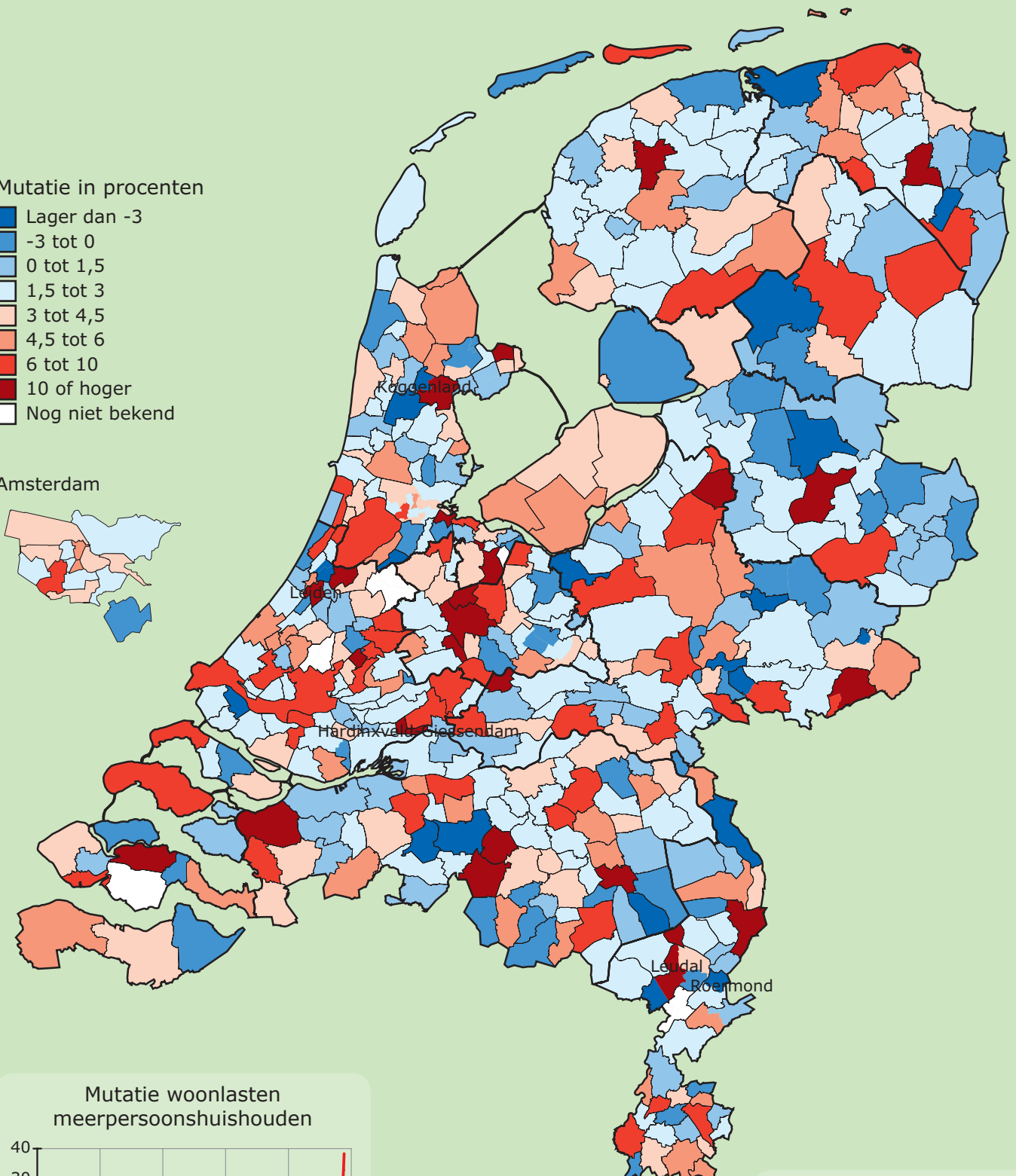
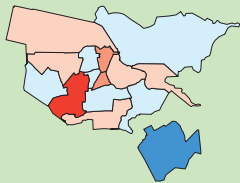
Het grote verschil tussen de woonlasten in de goedkoopste en de duurste gemeente (652 euro) is enigszins misleidend. De frequentieverdeling van de gemeentelijke woonlasten is zeer vlak. In 78 procent van de gemeenten liggen de woonlasten tussen de 550 euro en 750 euro. Aan de onderkant en de bovenkant van de verdeling zit een beperkt aantal uitschieters. Hoewel het maximum op 1.089 euro ligt komen maar 14 gemeenten boven de 800 euro uit.

32 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouders

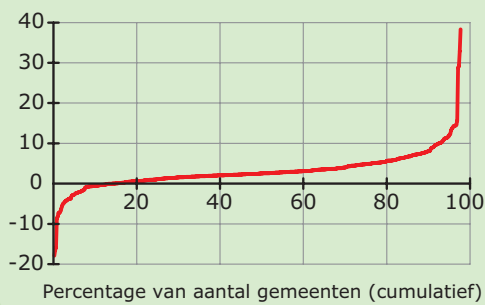
Mutatie in procenten

Amsterdam

Mutatie woonlasten
meerpersoonshuishouders

Leudal/Hunsel	-18%
Roermond/Swalmen	-17%
Koggenland/Obdam	-16%
Hardinxveld-Giessendam	29%
Koggenland/Wester-Koggenland	33%
Leiden	38%

Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden

Gemiddeld

De gemiddelde woonlasten stijgen dit jaar met 3,8 procent. Tot 2005 stegen de woonlasten steeds meer dan vijf procent, daarna is deze stijging afgevlakt (zie deel I van deze atlas). Dat komt met name doordat de tarieven van de reinigingsheffing en de OZB sinds die tijd minder worden verhoogd.

Grootste stijgers

In Leiden stijgen de lasten met 38 procent het sterkst. Leidenaren betalen dit jaar voor het eerst reinigingsheffing, maar de OZB is niet verlaagd om dit te compenseren. Op de tweede plaats staat Koggenland/Wester-Koggenland (33 procent). Door de samenvoeging met het wat minder goedkope Obdam moesten de tarieven in het voormalige Wester-Koggenland omhoog.

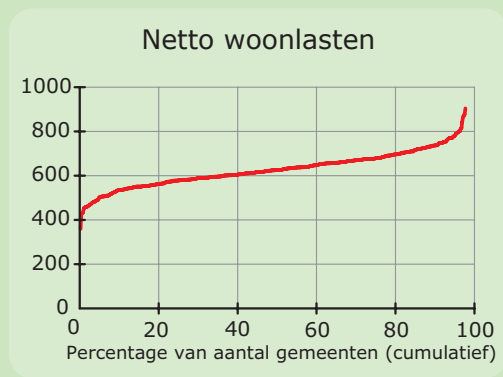
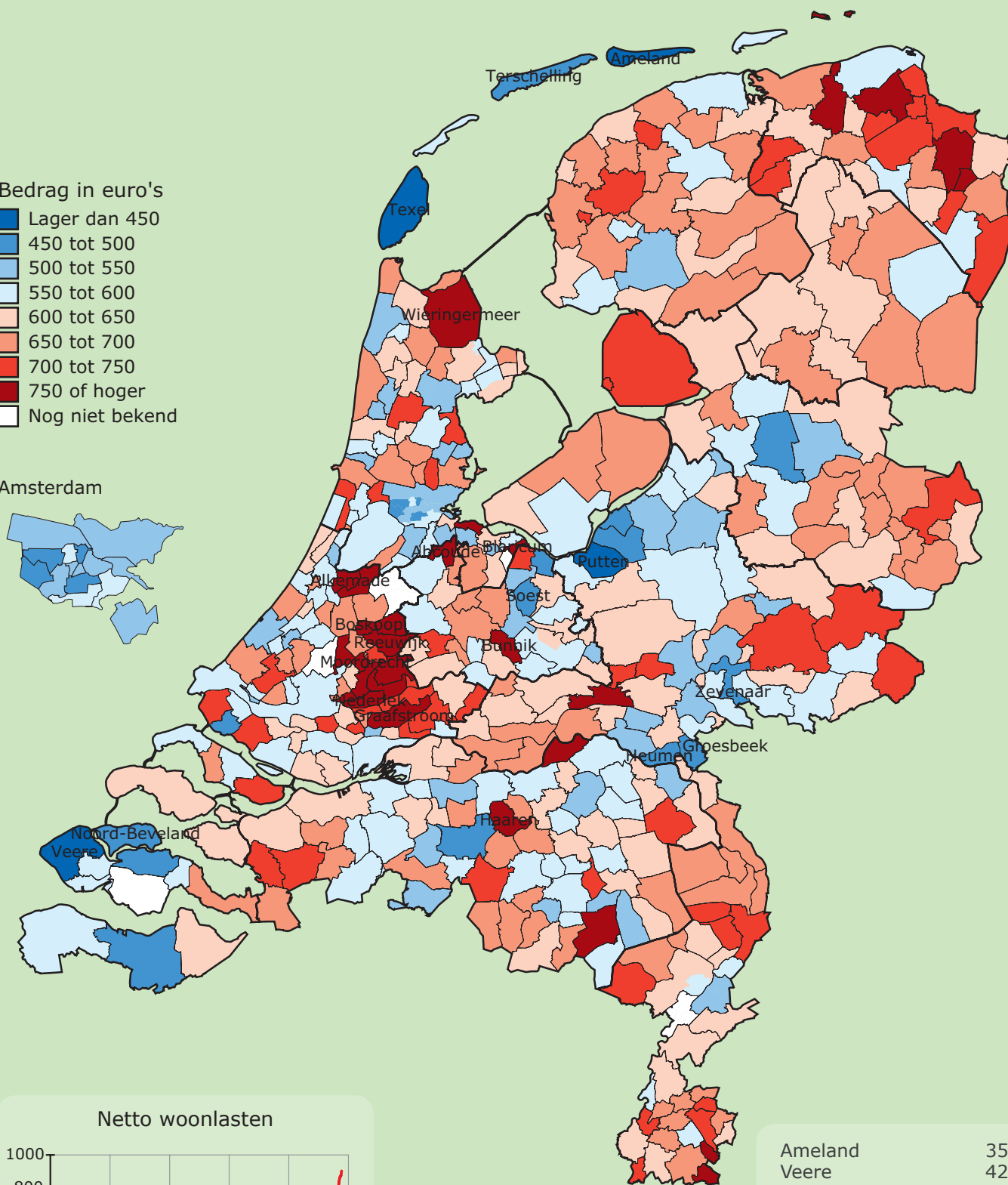
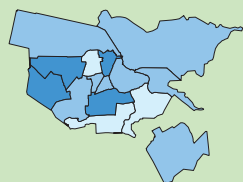
Grootste dalers

Het meest vooruit gaan de inwoners van Leudal/Hunsel (18 procent), als gevolg van een gemeentelijke herindeling. De woonlasten in Roermond/Swalmen dalen met 17 procent, eveneens als gevolg van een herindeling.

33 Netto woonlasten

Amsterdam

Ameland	359
Veere	428
Putten	431
Haaren	871
Boskoop	877
Abcoude	904
Gemiddelde	613
Mediaan	624

Netto woonlasten

Hogere woningwaarde, lagere uitkering uit het gemeentefonds

De kaarten 30 en 31 laten duidelijk zien dat hoge woonlasten vaak samengaan met hoge woningwaarden. Dat is een gevolg van de manier waarop de algemene uitkering wordt verdeeld. De algemene uitkering is de belangrijkste bron van vrij besteedbare middelen van de gemeenten – veel belangrijker dan de OZB. Gemeenten met binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerd onroerend goed ontvangen een relatief lage uitkering. Zij kennen daardoor hogere woonlasten, of zij hebben minder bestedingsruimte. Dit is expliciet de bedoeling geweest van de wetgever. De gedachte hierachter is dat inwoners van die gemeenten meer belasting kunnen betalen, omdat zij rijker zijn dan inwoners van gemeenten met goedkope huizen.⁴⁵

Netto woonlasten

Kaart 31 geeft aan hoe hoog de woonlasten zijn die de burger betaalt. Kaart 33 laat zien wat hiervan bij de gemeente zelf terechtkomt. Deze netto woonlasten zijn gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De extra OZB-opbrengst die gemeenten met dure woningen nu nodig hebben om de lagere algemene uitkering te compenseren is van de bruto woonlasten afgetrokken. Bij gemeenten met lage woningwaarden is het profijt van de verevening bij de bruto woonlasten opgeteld. Van gemeenten met hoge netto woonlasten mogen in principe ook hoge voorzieningen worden verwacht. Hierbij passen overigens wel enkele kanttekeningen. Zie hiervoor deel I ("Vergelijkbaarheid OZB-tarieven en woonlasten").

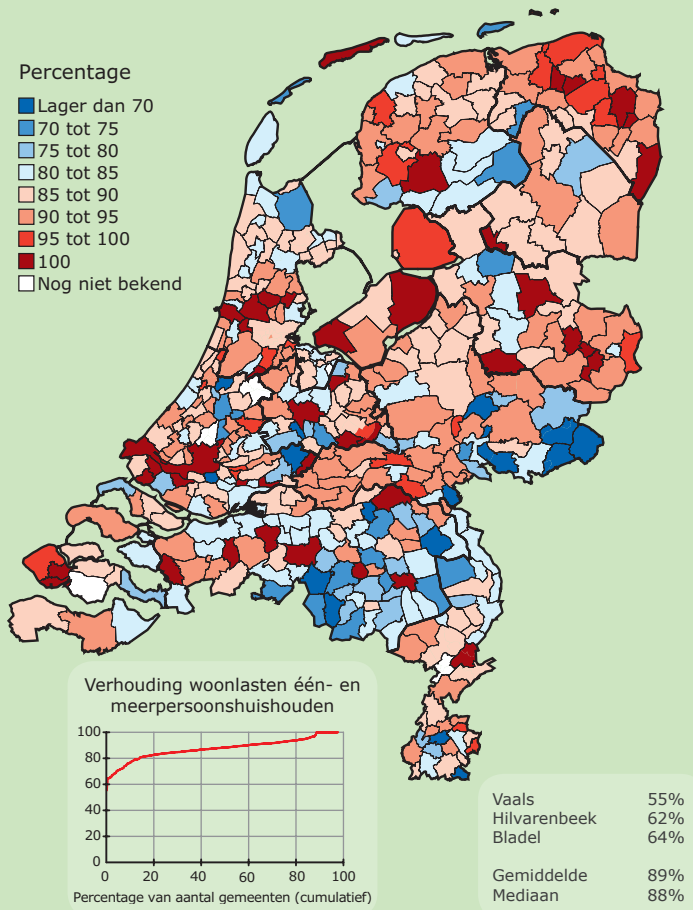
Vergelijking netto en bruto woonlasten

Om de vergelijking met de woonlasten (tabel 3) te vergemakkelijken zijn in tabel 4 niet alleen de rangnummers van de netto woonlasten opgenomen, maar ook die van de bruto woonlasten. Deze verschillende rangorden zijn de afgelopen jaren steeds dichterbij elkaar komen te liggen. Van de gemeenten die het meest aan de woonlasten overhouden staan er 7 ook in de top-tien van bruto woonlasten. Van de gemeenten die weinig aan de woonlasten overhouden hebben de meeste ook lage bruto woonlasten. Een eenduidig verband tussen de bruto en de netto woonlasten bestaat echter niet. Gemeenten als Abcoude, Boskoop, Reeuwijk, Alkemade en Moordrecht, die in een gebied liggen met een slappe bodem, maken relatief veel kosten voor riolering en wegenonderhoud. Boskoop valt onder artikel 12 (zie kaart 1). Met ingang van 2007 houdt het verdeelsysteem van het gemeentefonds echter meer rekening met de gevolgen van een slappe bodem, zodat dit niet langer tot hoge woonlasten zou moeten leiden. Van de gemeenten uit onderstaande hoogste tien zou dan ook verwacht mogen worden dat zij hun inwoners een voorzieningenniveau bieden dat bovengemiddeld is. Lage netto woonlasten hoeven niet samen te gaan met spartaanse voorzieningen, als de gemeente over andere inkomstenbronnen beschikt, bijvoorbeeld uit aandelen, grondbezit of toeristenbelasting.

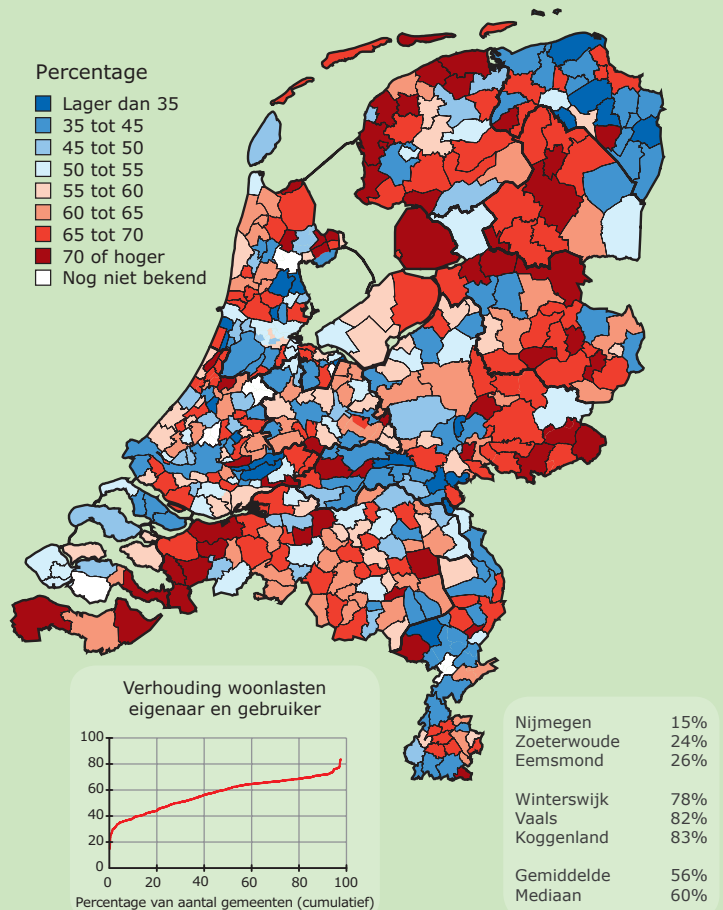
Tabel 4 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden, euro's per jaar)

Laagste tien				Hoogste tien			
Rang	Rang bruto woonlasten	Gemeente	Bedrag	Rang	Rang bruto woonlasten	Gemeente	Bedrag
1	2	Ameland	359	1	3	Abcoude	904
2	11	Veere	428	2	7	Boskoop	877
3	3	Putten	431	3	6	Haaren	871
4	20	Texel	434	4	4	Reeuwijk	865
5	23	Noord-Beveland	453	5	1	Blaricum	840
6	55	Terschelling	456	6	12	Moordrecht	815
7	10	Groesbeek	458	7	24	Wieringermeer	812
8	4	Zevenaar	460	8	9	Bunnik	801
9	4	Heumen	463	9	10	Alkemade	801
10	25	Soest	464	10	20	Graafstroom	796

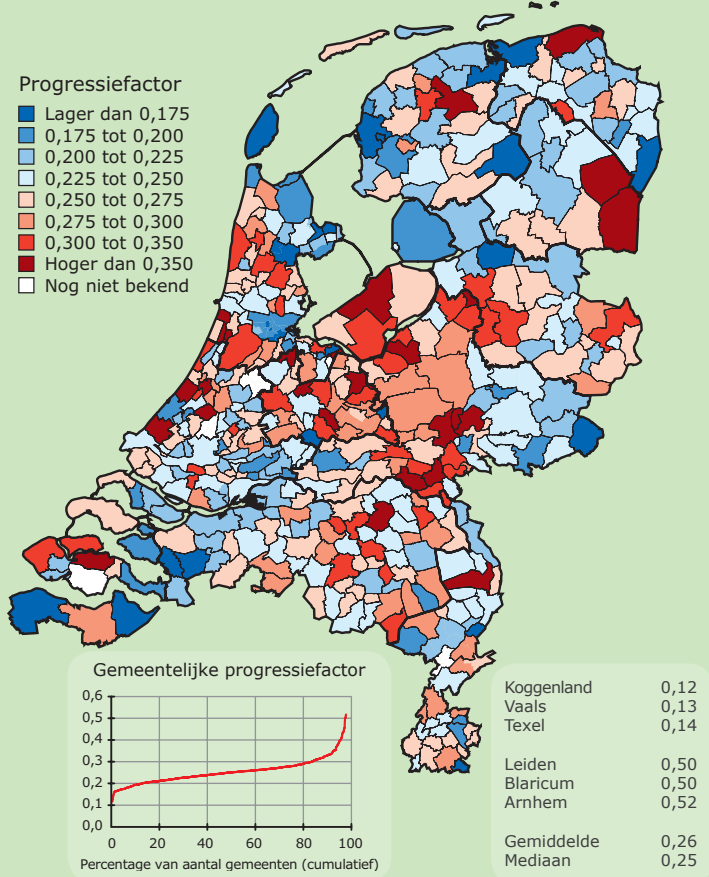
34 Verhouding woonlasten één- en meerpersoonshuishouders

35 Verhouding woonlasten eigenaar en gebruiker

36 Gemeentelijke progressiefactor

Wie betaalt de woonlasten?

Drie manieren om de lasten te verdelen

Behalve de *hoogte* van de woonlasten verschilt ook de *verdeling* ervan. Gemeenten kunnen de woonlasten op drie manieren over verschillende sociaal-economische groepen verdelen: tussen éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens, tussen gebruikers en eigenaren van woningen, en tussen bewoners van goedkope en van dure huizen.

Eénpersoons- en meerpersoonshuishoudens

Kaart 34 laat de woonlasten voor éénpersoonshuishoudens zien als percentage van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. In de 44 gemeenten die wat betreft hun riool- en reinigingstarieven geen onderscheid maken tussen één- en meerpersoonshuishoudens ligt dit percentage op 100. Alleenstaanden zijn naar verhouding het best af in Vaals, waar zij 55 procent betalen van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. Gemiddeld betalen éénpersoonshuishoudens 89 procent van het bedrag dat meerpersoonshuishoudens betalen.

Eigenaren en gebruikers van woningen

Bij het rioolrecht heeft de gemeente de mogelijkheid de lastenverdeling tussen gebruikers en eigenaren te beïnvloeden. Zo is het mogelijk op bescheiden wijze aan inkomenspolitiek te doen, door eigenaren meer te laten betalen dan gebruikers.⁴⁶ Dit heeft echter alleen het beoogde effect als huiseigenaren de gemeentelijke lasten niet volledig aan hun huurders doorberekenen. Anders kan een nadruk op eigenarenheffingen zelfs een averechtse uitwerking hebben, doordat gebruikers geen kwijtschelding van eigenarenheffingen kunnen aanvragen.⁴⁷ Zoals kaart 35 laat zien betaalt de gebruiker in Nijmegen het kleinste deel van de woonlasten: 15 procent. Koggenland zit met 83 procent het hoogst. Het gewogen gemiddelde ligt op 56 procent.

Goedkope en dure woningen

Sommige gemeenten proberen aan inkomensbeleid te doen door de kostendekkendheid van riool- en reinigingsrecht laag te houden, en een groot deel van de woonlasten via de OZB binnen te halen.⁴⁸ Zo kunnen de lasten voor een groter deel op de schouders van de eigenaren van dure huizen worden gelegd. Met ingang van 2006 is deze mogelijkheid aanzienlijk beknot, doordat de OZB op het gebruik van woningen is afgeschaft en de overige OZB-tarieven zijn gemaximeerd. Hiernaast kan echter het tarief van het rioolrecht aan de WOZ-waarde worden gekoppeld, iets dat steeds meer gemeenten doen.

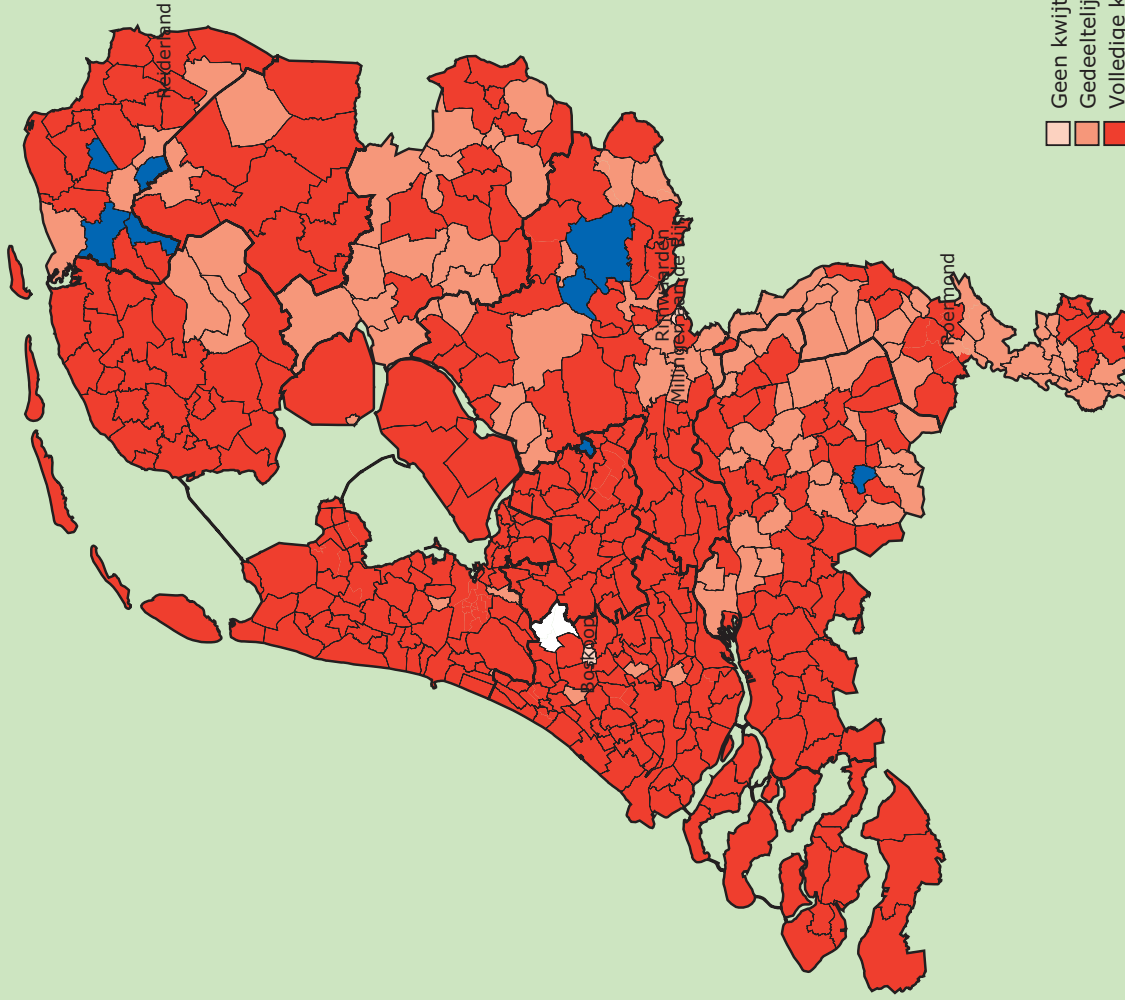
De gemeentelijke progressiefactor P geeft een indicatie van de toename van de woonlasten bij verhuizing naar een twee keer zo dure woning in dezelfde gemeente (kaart 36).⁴⁹ Gemiddeld ligt P op 0,26: wie verhuist naar een twee keer zo dure woning betaalt 26 procent meer aan woonlasten. De verschillen tussen gemeenten zijn groot. De woonlasten zijn het meest progressief in Arnhem (0,52), Blaricum (0,50) en Leiden (0,50). In Koggenland bedraagt de progressiefactor 0,12: hier bestaan de woonlasten voornamelijk uit milieuheffingen.

Wie draagt werkelijk de lasten?

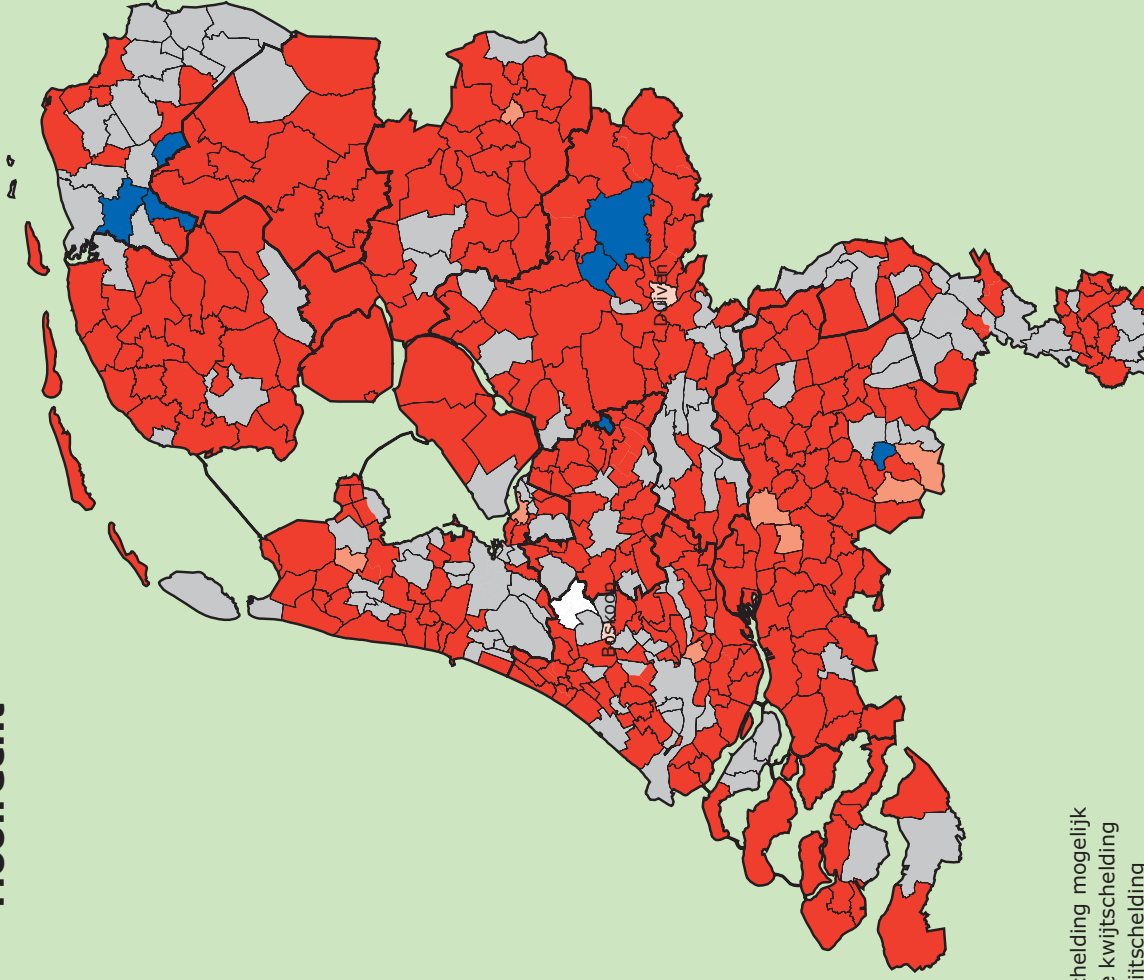
Degene die de belasting betaalt draagt niet altijd de lasten van die belasting. Zo zullen verhuurders de eigenarenheffingen proberen door te berekenen in de huur. In hoeverre dit lukt hangt af van de marktomstandigheden. Economen redetwisten al enkele decennia over de vraag wie uiteindelijk opdraait voor de lasten van de OZB.⁵⁰ Voor Nederland lijkt deze vraag een verrassend antwoord te hebben. Dat komt doordat het aanbod van woningen in ons land vrijwel niet toeneemt als de huizenprijzen stijgen. Hoeveel woningen worden gebouwd hangt veeleer af van de diverse belemmeringen die uit de stringente Nederlandse regelgeving voortvloeien. En als de woningprijzen dalen neemt het aanbod niet of nauwelijks af. In economenjargon: het aanbod is inelastisch. De vraag naar woonruimte is echter wel elastisch. Als de prijs stijgt moeten woningzoekenden eerder genoeg nemen met een eenvoudiger of een kleinere woning. Het gevolg is dat de huiseigenaar de *volledige lasten* draagt van de OZB, ook als deze (deels) door de gebruiker wordt betaald. De gebruikers hebben namelijk de optie minder woondiensten te consumeren, terwijl de eigenaren niet de optie hebben minder te verhuren. De woningvoorraad is immers inflexibel. Individuele eigenaren kunnen proberen hun woning te verkopen, maar daar zullen ze minder geld voor krijgen dan voordat de OZB werd ingevoerd. Immers, aspirant-kopers houden rekening met de belasting die ze in de toekomst voor hun huis moeten betalen. Daardoor zal hun bod lager komen te liggen. Doordat de OZB wordt opgenomen in de woningprijs, komen de lasten op de schouders van diegenen die woningen bezaten *op het moment dat de OZB werd ingevoerd dan wel verhoogd*. Dat hoeft niet de huidige eigenaar te zijn. Die betaalt wel OZB, maar dat is geen last. Hij heeft de woning immers goedkoper gekocht dan het geval was geweest zonder het bestaan van de OZB. De afschaffing van de OZB voor *gebruikers* van woningen is volgens deze redenering ten goede gekomen aan *huiseigenaren*. Hun huis werd meer waard.

Het is al met al dus de vraag of de gemeentelijke creativiteit om de lasten te beïnvloeden wel zo zinvol is. Deze worden vaak door anderen opgebracht dan gedacht.

37 Kwijtscheldingsmogelijkheden reinigingsheffing

38 Kwijtscheldingsmogelijkheden rioolrecht

- Geen kwijtschelding mogelijk
- Gedeeltelijke kwijtschelding
- Volledige kwijtschelding
- Minimabeleid i.p.v. kwijtschelding
- Geen rioolrecht gebruiker
- Nog niet bekend

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtscheldingsbeleid

De voorwaarden waarbinnen gemeenten kwijtschelding mogen verlenen van belastingen en heffingen zijn door het Rijk nauw omschreven.⁵¹ De gemeenteraad heeft slechts de vrijheid te besluiten minder kwijt te schelden dan de rijksregels toestaan (bij afzonderlijk besluit), of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Gemeenten kunnen zelf bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen. Aan kwijtschelding zijn hoge uitvoeringskosten verbonden. Deze kosten zullen het kwijtgescholden bedrag in veel gevallen benaderen of zelfs overstijgen. Sommige andere gemeenten kennen geen kwijtschelding, maar wel een soortgelijke regeling onder de vlag van het armoedebeleid. Op die manier is het mogelijk te ontkomen aan de strenge (rijks)voorwaarden, vooral wat betreft de individuele toetsing en de vermogensnorm.

Reinigingsheffing

In slechts 2 gemeenten is kwijtschelding van de reinigingsheffing onmogelijk (kaart 37). Daarnaast kennen 8 gemeenten een op kwijtschelding gelijkende regeling die onder de noemer van het armoedebeleid valt. Verreweg de meeste gemeenten staan in principe volledige kwijtschelding toe, mits aan alle voorwaarden op het gebied van inkomen en vermogen wordt voldaan. 21 procent van de gemeenten stelt een plafond aan het kwijt te schelden bedrag. Dit kan een vast bedrag zijn, of een deel van de aanslag. Dit komt vooral voor bij gemeenten die het tarief hebben gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden afval (*diftar*). Door bijvoorbeeld alleen kwijtschelding te verlenen van het vastrechtgedeelte blijft de prikkel behouden om de afvalstroom te beperken.

Groningen scheldt ten hoogste 57 procent van het aanslagbedrag kwijt. Met ingang van 2007 krijgen mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten wel volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing.

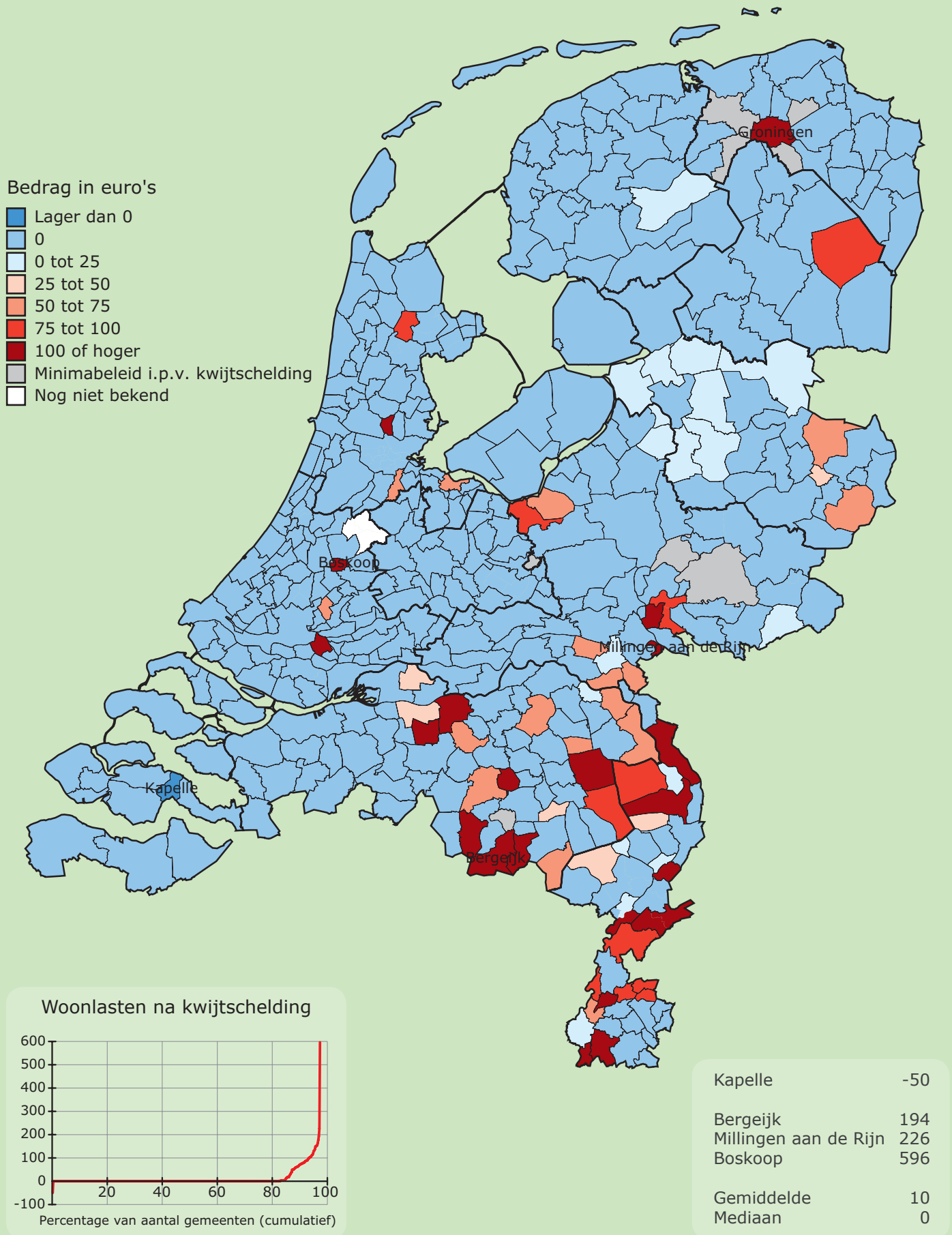
Rioolrecht

Op 2 gemeenten na is in alle gemeenten met een rioolrecht voor de gebruiker volledige kwijtschelding mogelijk (kaart 38). Sommige gemeenten (dit jaar 7) verlenen geen kwijtschelding, maar kennen wel een soortgelijke tegemoetkoming in het kader van het armoedebeleid. In 8 gemeenten kan hooguit een gedeelte van de aanslag worden kwijtgescholden. Men moet dan bijvoorbeeld altijd de helft betalen, of men krijgt slechts het vastrecht kwijtgescholden en niet het bedrag dat aan het waterverbruik is gekoppeld.

Kwijtscheldingsnorm

Verreweg de meeste gemeenten hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm van 100 procent. In de praktijk betekent dit dat huishoudens met een minimuminkomen voor kwijtschelding in aanmerking komen, mits zij de vermogenstoets doorstaan. Reiderland, Rijnwaarden en Roermond hanteren de 95-procentnorm.

39 Woonlasten na kwijtschelding

Woonlasten na kwijtschelding

Uitgangspunten

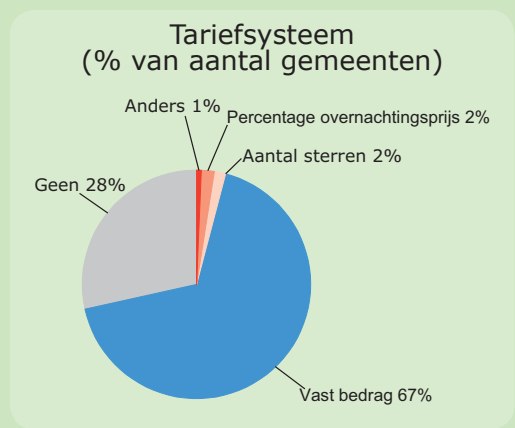
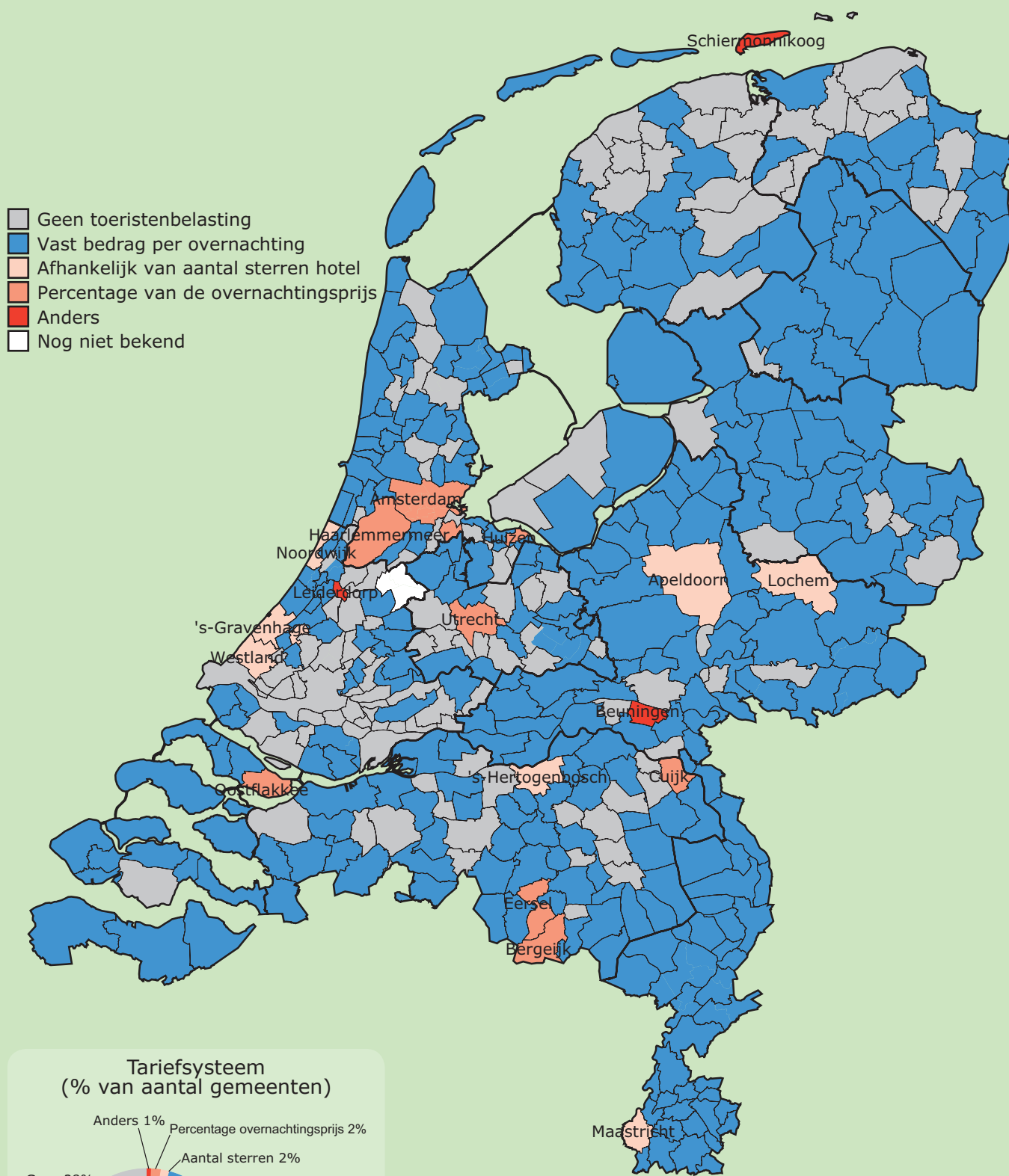
De mate waarin het kwijtscheldingsbeleid de woonlasten van een bepaald huishouden verlaagt hangt af van de hoogte van de kwijtscheldingsnorm, van de belastingen waarvoor kwijtschelding mogelijk is, en van het deel van de aanslagen waarvoor in principe kwijtschelding kan worden verleend (kaarten 37 en 38). Kaart 39 hiernaast laat zien hoe hoog de woonlasten zijn van een meerpersoonshuishouden met een netto besteedbaar inkomen ter hoogte van de bijstandsnorm voor (echt)paren, in een huurwoning met een waarde van 128.000 euro. Verondersteld wordt dat er geen vermogen aanwezig is, en dat kwijtschelding wordt aangevraagd. Een eventuele heffingskorting is in de woonlasten verrekend.

Woonlasten voor minima

In verreweg de meeste gemeenten worden de woonlasten in deze situatie geheel kwijtgescholden. Waar niet het gehele bedrag aan woonlasten wordt kwijtgescholden is meestal gedeeltelijke kwijtschelding mogelijk (alleen rioolrecht of alleen reinigingsheffing, of hooguit een deel van de aanslag), of wordt geen kwijtschelding verleend maar kent het minimabeleid een soortgelijke regeling. Laten we deze laatste groep buiten beschouwing, dan bedragen de woonlasten voor minima in slechts 19 gemeenten meer dan 100 euro. In 373 gemeenten gaat het om nul euro. Het hoogst zit de gemeente Boskoop (596 euro), het laagst Kapelle (-50; bij volledige kwijtschelding wordt de heffingskorting uitbetaald). Gemiddeld betalen minima in Nederland 10 euro aan woonlasten.

Voor Groningen is uitgegaan van een huishouden dat minder dan vijf jaar een minimuminkomen heeft. In andere gevallen wordt de afvalstoffenheffing geheel kwijtgescholden en bedragen de woonlasten 0 euro.

40 Toeristenbelasting: tariefsystemen

Toeristenbelasting: tariefsystemen

Algemeen

Dit jaar kent 72 procent van de gemeenten een toeristenbelasting. Belastbaar feit is het in de gemeente "verblijf houden" van niet-inwoners. De opbrengst van de toeristenbelasting behoort tot de algemene middelen. Gemeenten zijn dan ook niet verplicht het geld te besteden aan toerisme-gerelateerde voorzieningen, maar dat gebeurt vaak wel. Eigenlijk is de term toeristenbelasting niet juist want een gemeente kan ieder verblijf, ook een niet-toeristisch verblijf, belasten. Maar het "houden van verblijf" moet wel een zelfstandige betekenis hebben. Een gemeente mag geen toeristenbelasting heffen als de enige reden van aanwezigheid in een gemeente de noodzaak is om het uiteindelijke reisdoel te bereiken. De gemeente Haarlemmermeer, waar Schiphol onder valt, mag bijvoorbeeld geen toeristenbelasting vragen aan de passagiers die tijdelijk op de luchthaven verblijven.

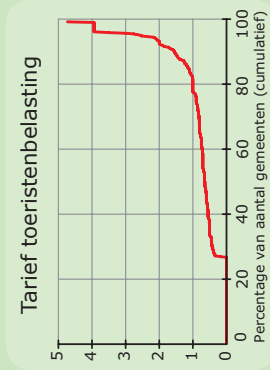
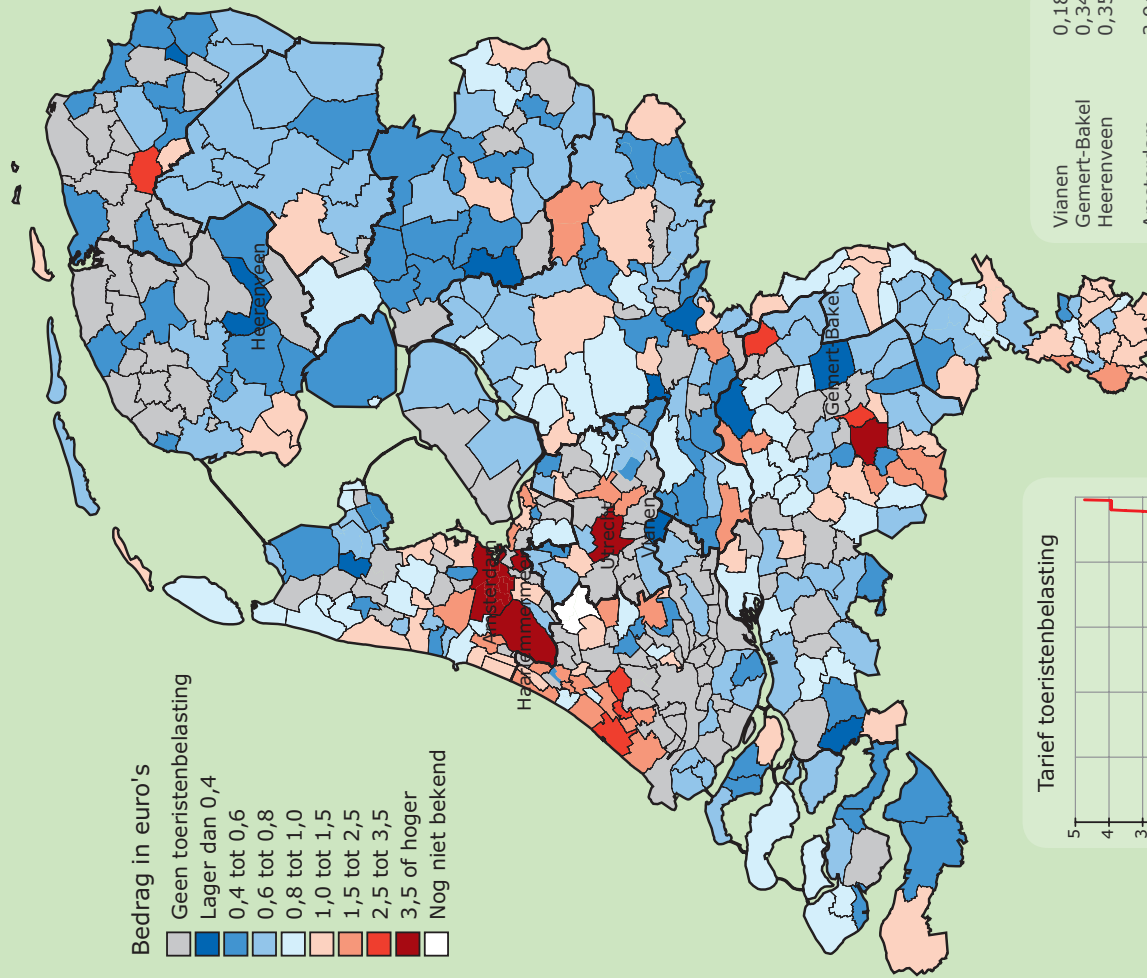
Problemen

De uitgebreide jurisprudentie op het gebied van de toeristenbelasting geeft aan dat het heffen van deze belasting niet geheel zonder problemen is.⁵² Vaak gaat het om het begrip "verblijf houden", dat niet goed is omschreven. Ook forfaits blijken voor de rechter niet altijd overeind te blijven. De commissie-Christiaanse heeft in 1983 al voorgesteld de toeristenbelasting en de forensenbelasting te integreren in één verblijfsbelasting, en een recreatiebelasting in te voeren ten behoeve van dagrecreatie. Deze voorstellen zijn niet door de regering overgenomen. In 2001 zijn deze voorstellen opnieuw gedaan door het ESBL.⁵³ Ook toen is er niets mee gebeurd. De commissie Eenhoorn heeft dit advies halverwege 2005 nog eens dunnetjes overgedaan.⁵⁴ De minister verkent thans de mogelijkheden.⁵⁵

Tariefstructuur

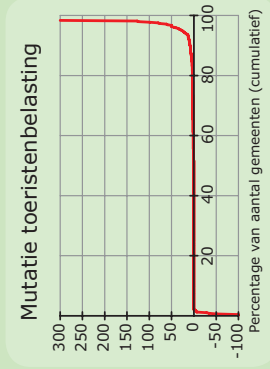
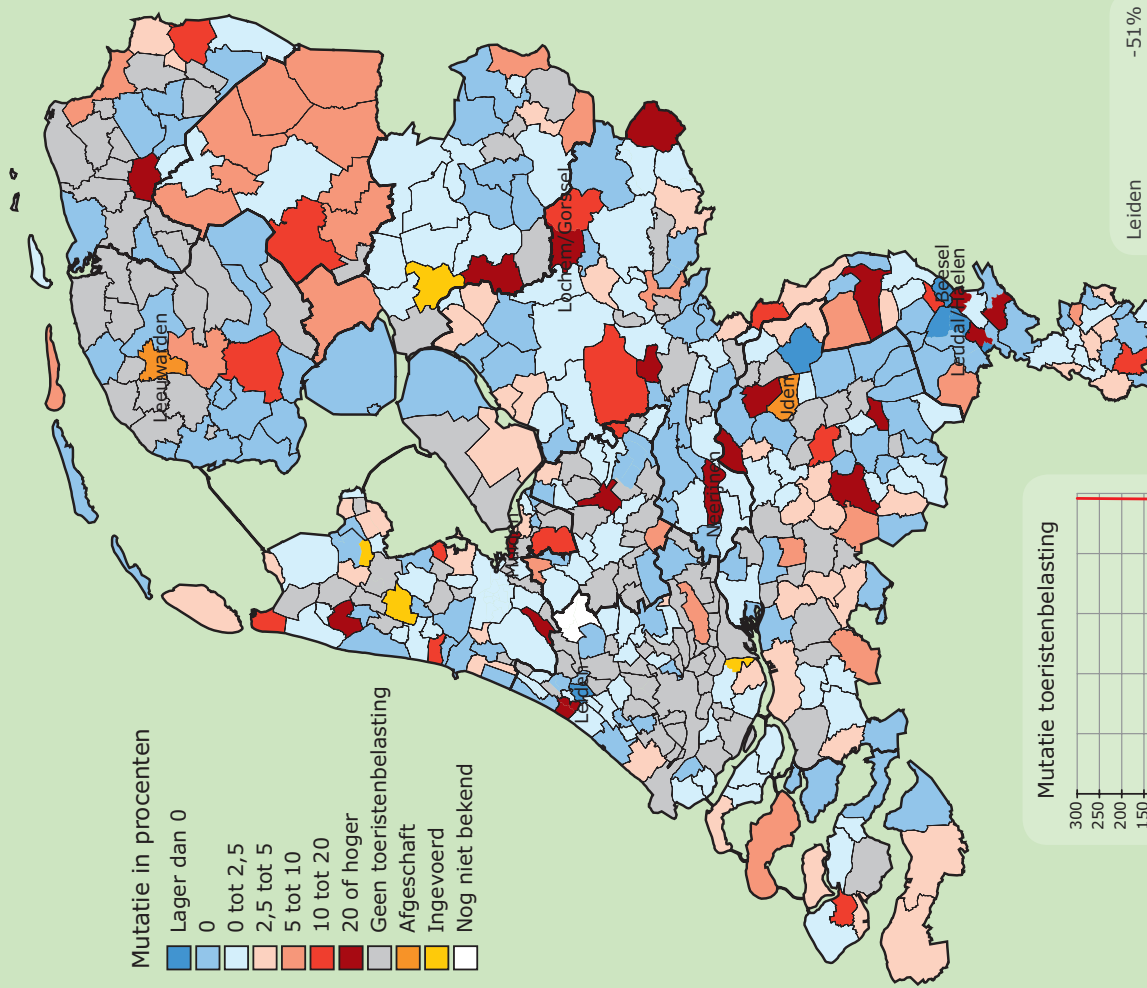
De tariefstructuur kan buitengewoon ingewikkeld zijn, met aparte tarieven voor campings, bungalows, diverse soorten hotels, enzovoort. Wij hebben primair gekeken naar hotelovernachtingen. De meeste gemeenten (67 procent) hanteren een vast bedrag per overnachting (zie de figuur onder de kaart). Soms wordt wel reductie gegeven voor scholen of andere groepen. Ook komt het voor dat het te betalen bedrag afhangt van de overnachtingsprijs (in 1,8 procent van de gemeenten) of het aantal sterren van het hotel (1,6 procent). Dit komt met name voor bij de grote steden. Veel gemeenten maken gebruik van forfaitaire bedragen. Een hotel of camping wordt dan bijvoorbeeld aangeslagen voor een van tevoren vastgesteld aantal overnachtingen. Is het werkelijke aantal lager, dan kan de eigenaar verzoeken conform het feitelijke overnachtingstarief te worden aangeslagen.

41 Tarief toeristenbelasting

Vianen	0,18
Gemert-Bakel	0,34
Heerenveen	0,35
Amsterdam	3,94
Utrecht	3,94
Haarlemmermeer	4,73
Gemiddelde	0,99
Mediaan	0,64

42 Mutatie tarief toeristenbelasting

Leiden	-51%
Beesel	-29%
Leudal/Haelen	-7%
Muiden	125%
Neerijnen	127%
Lochem/Gorsse	300%

Toeristenbelasting: tarief en mutatie

Tarieven

Door de veelvormigheid van de toeristenbelasting is het moeilijk in één kaart aan te geven hoe de tarieven variëren. Kaart 41 geeft in principe het bedrag voor een hotelovernachting. Waar het tarief afhangt van de overnachtingsprijs of het aantal sterren is uitgegaan van enkele veronderstellingen (zie verantwoording). In de meeste gemeenten die een toeristenbelasting kennen ligt het tarief tussen vijftig cent en anderhalve euro per nacht. Het goedkoopst is Vianen (0,18 euro), het duurst Haarlemmermeer (4,73 euro). De grote steden zijn duidelijk duurder dan gemiddeld. Voor alle gemeenten (met en zonder toeristenbelasting) bedraagt het gewogen gemiddelde 0,99 euro per nacht. Dat is 0,02 euro (2,6 procent) hoger dan vorig jaar. Bij gemeenten die dit jaar en vorig jaar toeristenbelasting hieven ligt het gemiddelde tarief 2,4 procent hoger dan vorig jaar. Het gewogen gemiddelde bij alleen gemeenten met toeristenbelasting bedraagt 1,42 euro.

Mutatie

Het tarief is dit jaar in 32 procent van de heffende gemeenten niet veranderd. De grootste tariefverhogingen vinden plaats in herindelingsgemeente Lochem/Gorssel (300 procent, een verlaaat gevolg van gemeentelijke herindeling) en in Neerijnen (127 procent). In Neerijnen is het tarief door de gemeenteraad bij amendement verhoogd. Het tarief was laag vergeleken met andere gemeenten. Met de opbrengst wil men het toerisme bevorderen.

Leiden verlaagt het tarief het sterkst (-51 procent). Dat komt doordat de tijdelijke verhoging voor het dekken van de kosten van activiteiten in verband met het Rembrandtjaar weer verdwijnt.

Verder hebben 2 gemeenten hun toeristenbelasting afgeschaft en hebben 4 (delen van) gemeenten een toeristenbelasting ingevoerd. In twee gevallen is dit het gevolg van een herindeling.

Toeristenbelasting ter discussie

Er bestaat de nodige weerstand tegen de toeristenbelasting. Met een ijzeren regelmaat pleiten belangenorganisaties als ANWB, VNO-NCW, RECRON en Horeca Nederland voor afschaffing of voor maximumtarieven. De kritiek spitst zich over het algemeen toe op tariefstijgingen, administratieve lasten en het feit dat de opbrengst niet altijd geheel aan de toeristische sector wordt besteed. Vervolgens zegt het kabinet onderzoek toe, waaruit steeds blijkt dat alles enorm meevalt. Kort daarna begint de cyclus van voren af aan. Om dit te illustreren een kleine bloemlezing.

In 1997 leidden artikelen in *De Telegraaf* tot kamervragen over de toeristenbelasting voor watersporters en luchtreizigers.⁵⁶ Naar aanleiding daarvan heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken een globale inventarisatie laten uitvoeren naar gemeentelijke belastingen in de toeristische sector.⁵⁷ Hieruit kwamen geen alarmerende feiten te voorschijn. De staatssecretaris zag dan ook geen aanleiding voor maatregelen.⁵⁸

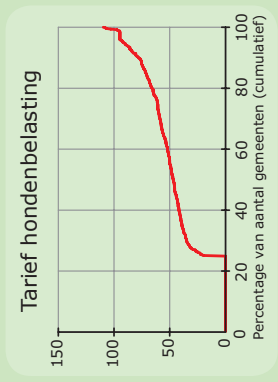
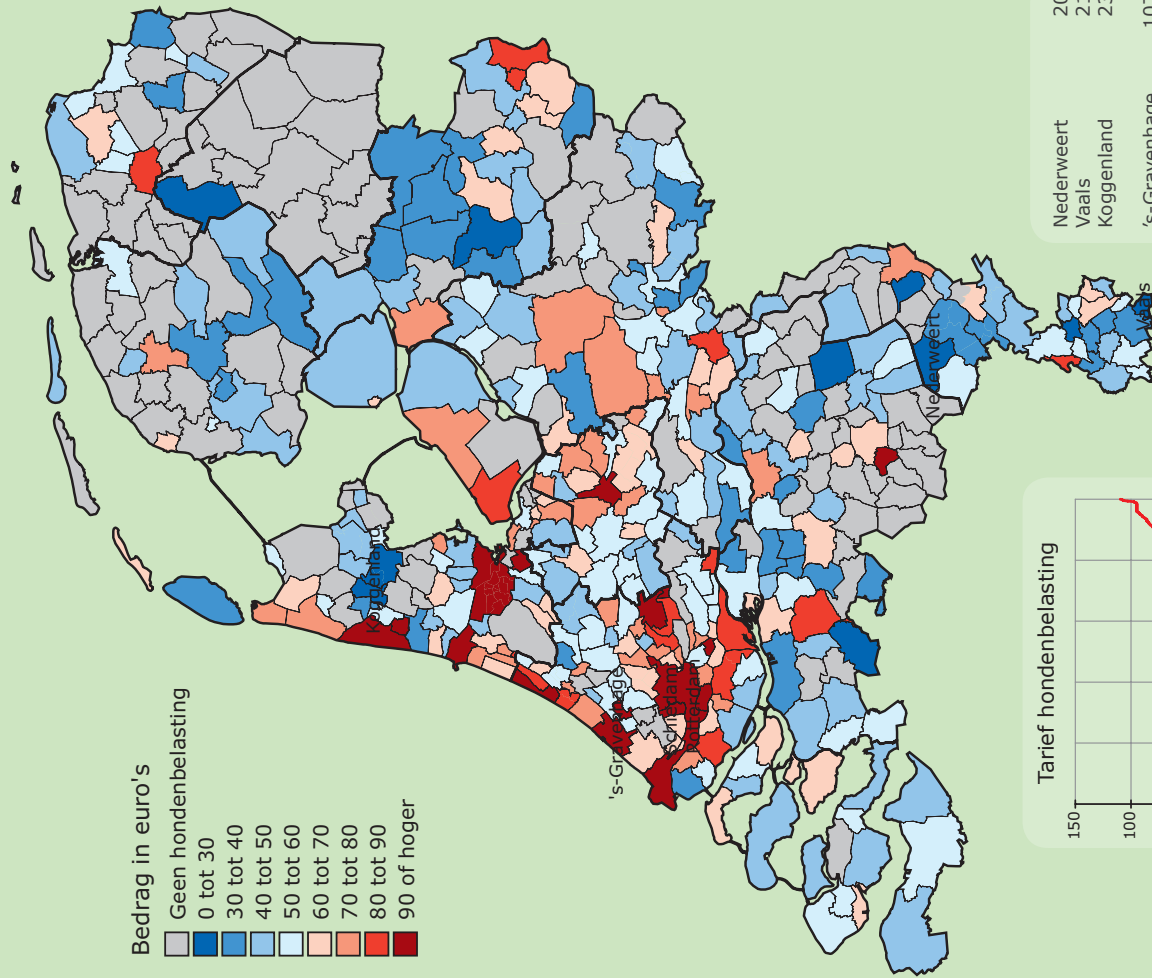
Begin 2001 adviseerde de MDW-werkgroep Openbare Inrichtingen echter om de toeristenbelasting af te schaffen. Het kabinet vond nader onderzoek gewenst.⁵⁹ Hieruit bleek dat het beeld van de toeristenbelasting als melkkoe onjuist is, dat de administratieve lasten niet verontrustend zijn en dat de toeristenbelasting niet marktverstrend werkt.⁶⁰ De Tweede Kamer heeft zich toen uitgesproken tegen afschaffing van de toeristenbelasting. Wijzigingen in de systematiek van de toeristenbelasting waren ook niet aan de orde. Wel zegde het kabinet te streven naar een grotere transparantie voor wat betreft de totstandkoming van de tarieven.

In het voorjaar van 2005 nam de kamer een motie aan die er onder meer op aandringt de administratieve lasten die verband houden met de toeristenbelasting terug te dringen.⁶¹ Deze lasten worden door de indieners van de motie op 22 miljoen per jaar geschat, inderdaad vrij hoog voor een belasting die 105 miljoen euro per jaar opbrengt. Het kabinet antwoordde echter dat de administratieve lasten volgens een onderzoek door KPMG ongeveer 8 miljoen euro per jaar bedragen.⁶² Wel wordt toegezegd na te gaan of tariefmaximering (die men kort geleden dus nog onnodig vond)⁶³ een uitvoerbare optie is.

Belangenorganisaties stellen dat de toeristenbelasting de lokale horeca uit de markt prijst, waardoor toeristen liever naar andere landen gaan. Dit argument wordt niet bepaald onderbouwd door berichten in de pers waaruit blijkt dat veel horeca-ondernemers van hun gasten een hogere "toeristenbelasting" incasseren dan zij aan de gemeente hoeven te betalen.⁶⁴

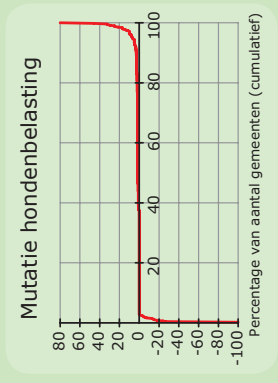
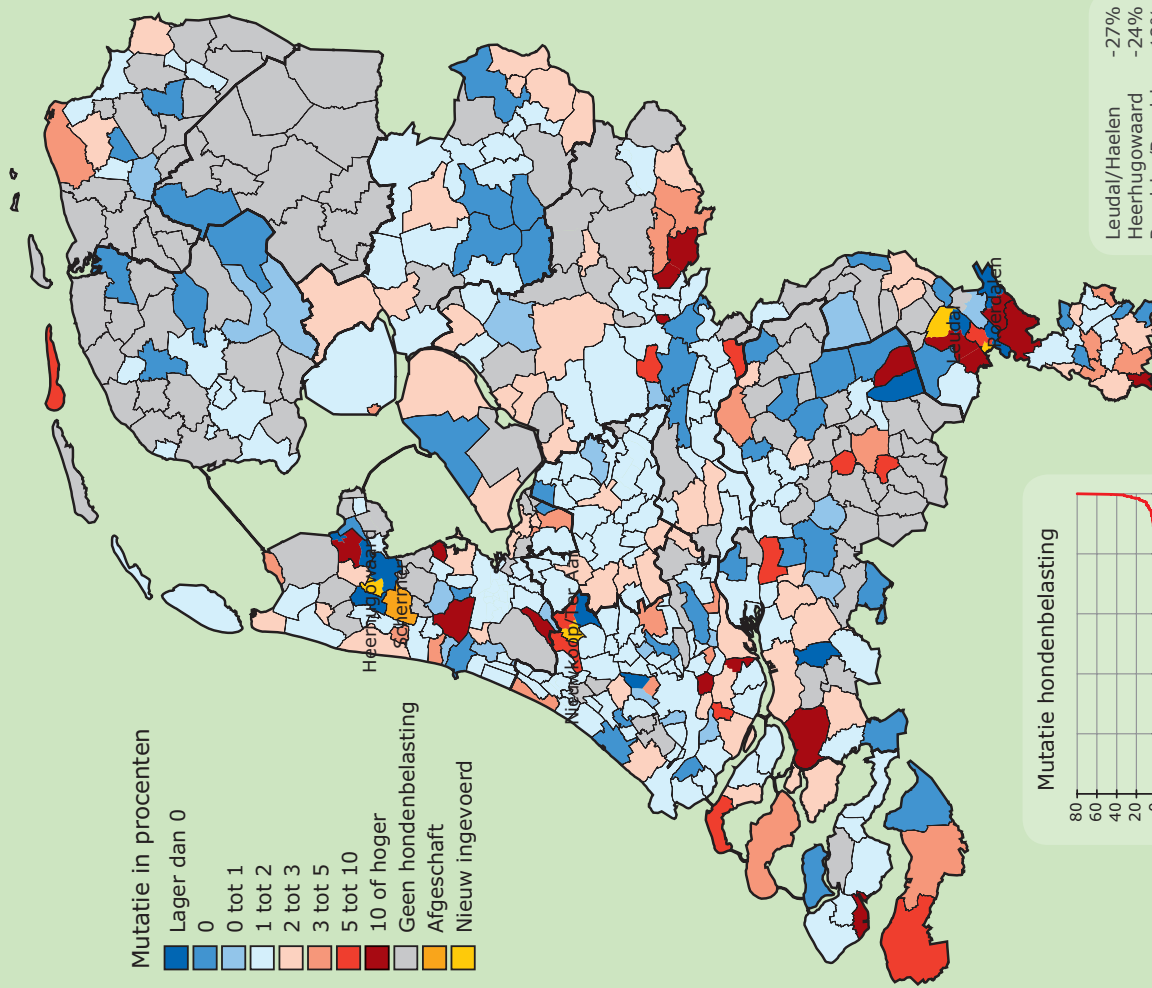
Voor kleine toeristische gemeenten zou afschaffing een grote klap betekenen. Zeker na het kortwieken van de OZB zou het gemis aan inkomsten ernstige gevolgen kunnen hebben, niet in de laatste plaats voor de toeristische sector zelf. Dat lijken landelijke belangenorganisaties minder goed te beseffen.

43 Hondenbelasting

Nederweert	20
Vaals	21
Koggenland	23
's-Gravenhage	107
Schiedam	108
Rotterdam	110
Gemiddelde	54
Mediaan	47

44 Mutatie hondenbelasting

Leudal/Haelen	-27%
Heerhugowaard	-24%
Roerdalen/Roerdalen	-18%
Leudal/Heythuysen	33%
Roerdalen/	
Ambt Montfort	46%
Leudal/Hunsel	80%

Hondenbelasting: tarief en mutatie

Algemeen

De hondenbelasting is een van de oudste van de thans bestaande belastingen van ons land. Deze belasting wordt al genoemd in de eerste Gemeentewet uit 1851. Bij invoering had de hondenbelasting als doel het aantal honden terug te dringen, om zo hondsoldheid en andere overlast tegen te gaan.⁶⁵ Tegenwoordig is het vooral een dekkingsmiddel.

Gemeenten kunnen hondenbelasting heffen op basis van artikel 226 van de Gemeentewet. Degene die de hond houdt is belastingplichtig. Dat kan zowel de eigenaar zijn als de verzorger. Als een gezin meer dan één hond houdt wordt één van de gezinsleden als houder van alle honden beschouwd. Gemeenten kunnen zelf bepaalde categorieën vrijstellen, zoals blindengeleidehonden. Het tarief kan voor elke hond gelijk zijn, maar vaak loopt het tarief op met het aantal honden. Veel gemeenten kennen een apart tarief voor kennels.

Geen bestemmingsheffing

Anders dan vaak wordt gedacht behoort de opbrengst van de hondenbelasting tot de algemene middelen. De opbrengst hoeft dus niet te worden besteed aan het opruimen van hondenpoep. Gemeenten mogen de hondenbelasting echter het karakter van een bestemmingsheffing geven. Op die manier kunnen bijvoorbeeld honden buiten de bebouwde kom worden vrijgesteld. Als de gemeente de opbrengst bestemt voor het bestrijden van hondenoverlast binnen de bebouwde kom, is geen sprake van ongeoorloofde discriminatie.⁶⁶

Tarief

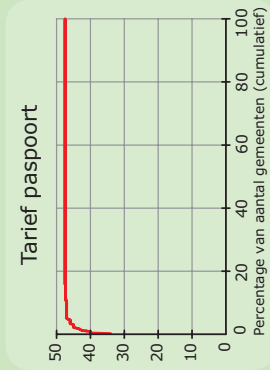
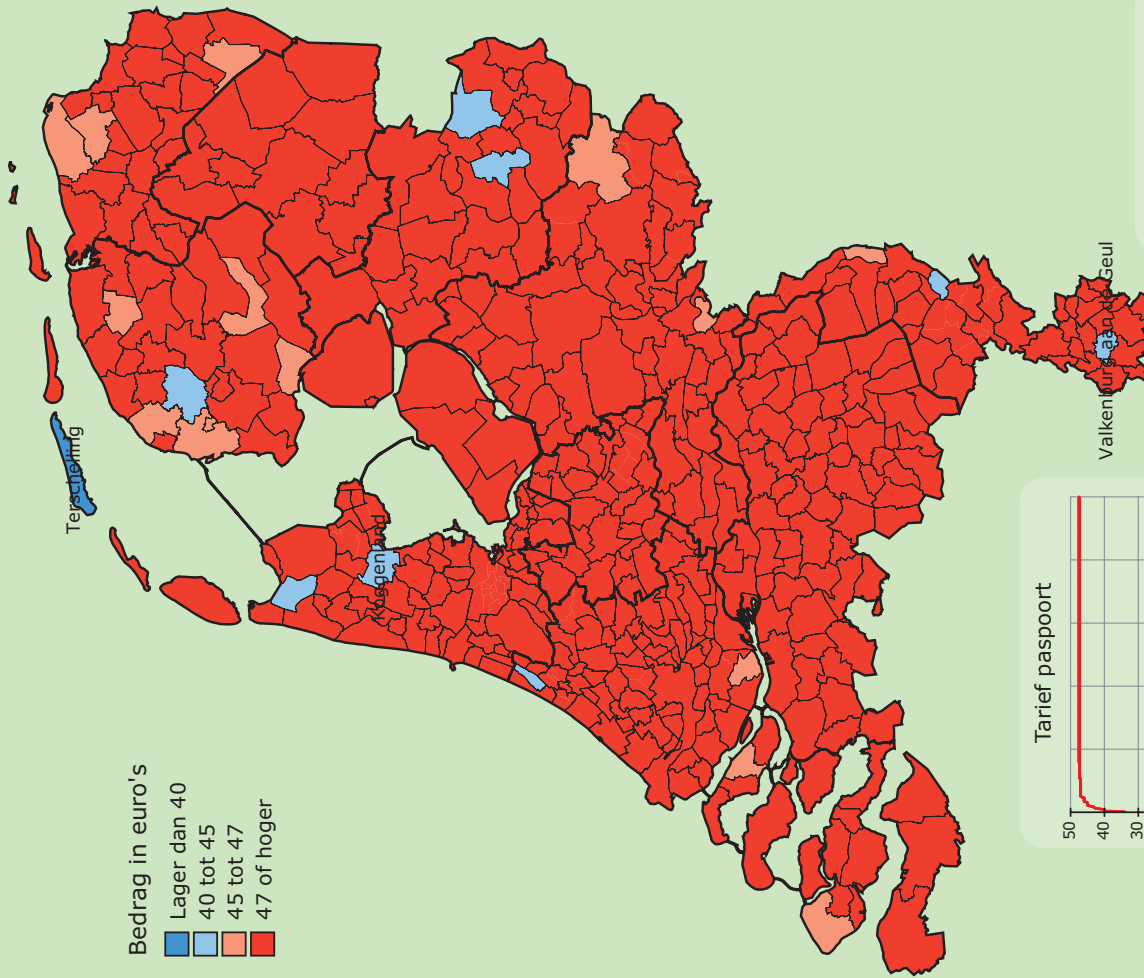
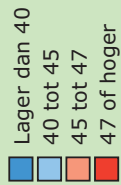
Van de 443 gemeenten kennen 324 gemeenten een hondenbelasting. Op 4 plaatsen wordt dit jaar een hondenbelasting ingevoerd (in alle gevallen als gevolg van gemeentelijke herindeling), terwijl 1 gemeente de hondenbelasting afschaft. De kaart hiernaast laat het tarief zien voor één hond. Het goedkoopst is Nederweert (19,56 euro), het duurst Rotterdam (110 euro). Gemiddeld betaalt de eigenaar van één hond in Nederland 54,22 euro per jaar (een verandering van 1,06 euro ofwel 2,0 procent ten opzichte van vorig jaar). Laten we de gemeenten zonder hondenbelasting buiten beschouwing, dan ligt het gemiddelde op 65 euro (1,17 euro ofwel 1,8 procent meer dan vorig jaar).

Mutatie

De grootste tariefverhoging vindt plaats in herindelingsgemeente Leudal/Hunsel (80 procent), de grootste tariefverlaging in Leudal/Haelen (-27 procent). Door gemeentelijke herindeling zijn de tarieven van de samengevoegde gemeenten gelijkgetrokken.

45 Paspoort

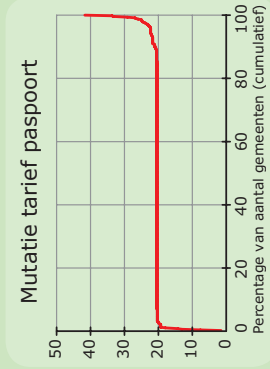
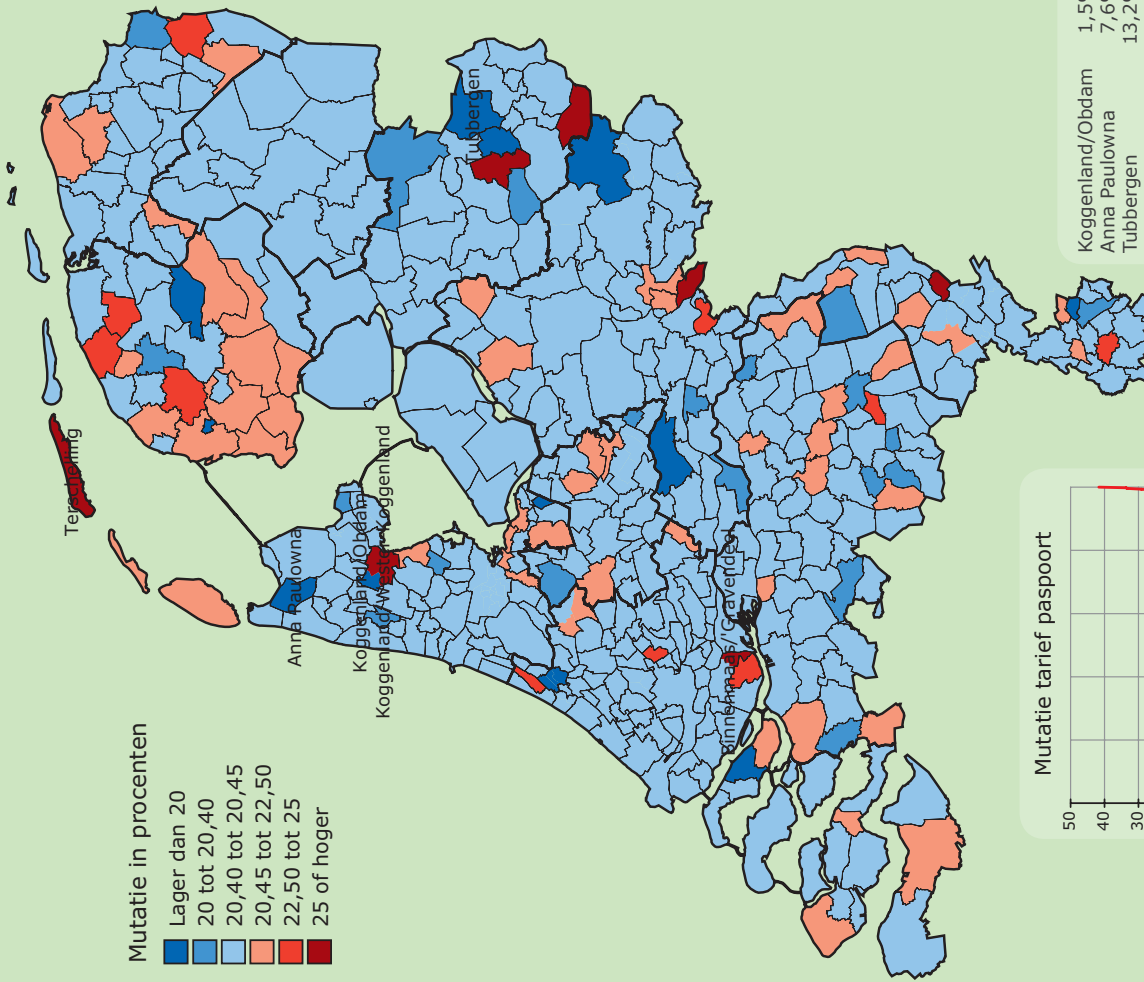
Bedrag in euro's

Terschelling	34,05
Koggenland	40,00
Valkenburg aan de Geul	40,00
Gemiddelde	47,35
Mediaan	47,45

46 Mutatie Paspoort

Mutatie in procenten

Koggenland/Obdam	1,5%
Anna Paulowna	7,6%
Tubbergen	13,2%
Binnenmaas/s-Gravendeel	29,1%
Koggenland/Wester-Koggenland	33,3%
Terschelling	33,6%

Paspoort: tarief en mutatie

Algemeen

Om naar het buitenland te kunnen reizen is een geldig paspoort of een geldige identiteitskaart nodig. Beide zijn vijf jaar geldig. Een identiteitskaart is iets goedkoper, maar wordt niet door alle landen geaccepteerd, en een paspoort wel. Ook kunnen kinderen niet op een identiteitskaart worden bijgeschreven, en wel op een paspoort. Beide reisdocumenten zijn bij de gemeente verkrijgbaar waar men staat ingeschreven. Met ingang van 2005 geldt in Nederland een algemene identificatieplicht. Iedereen van veertien jaar en ouder is verplicht een politieagent of een toezichthouder desgevraagd een identiteitsbewijs te tonen. Behalve een paspoort of identiteitskaart mag dat ook een rijbewijs zijn.

Tarief

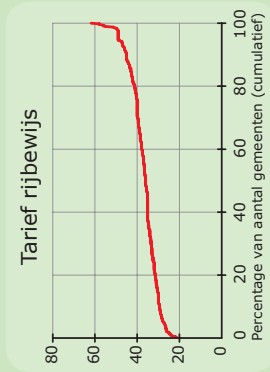
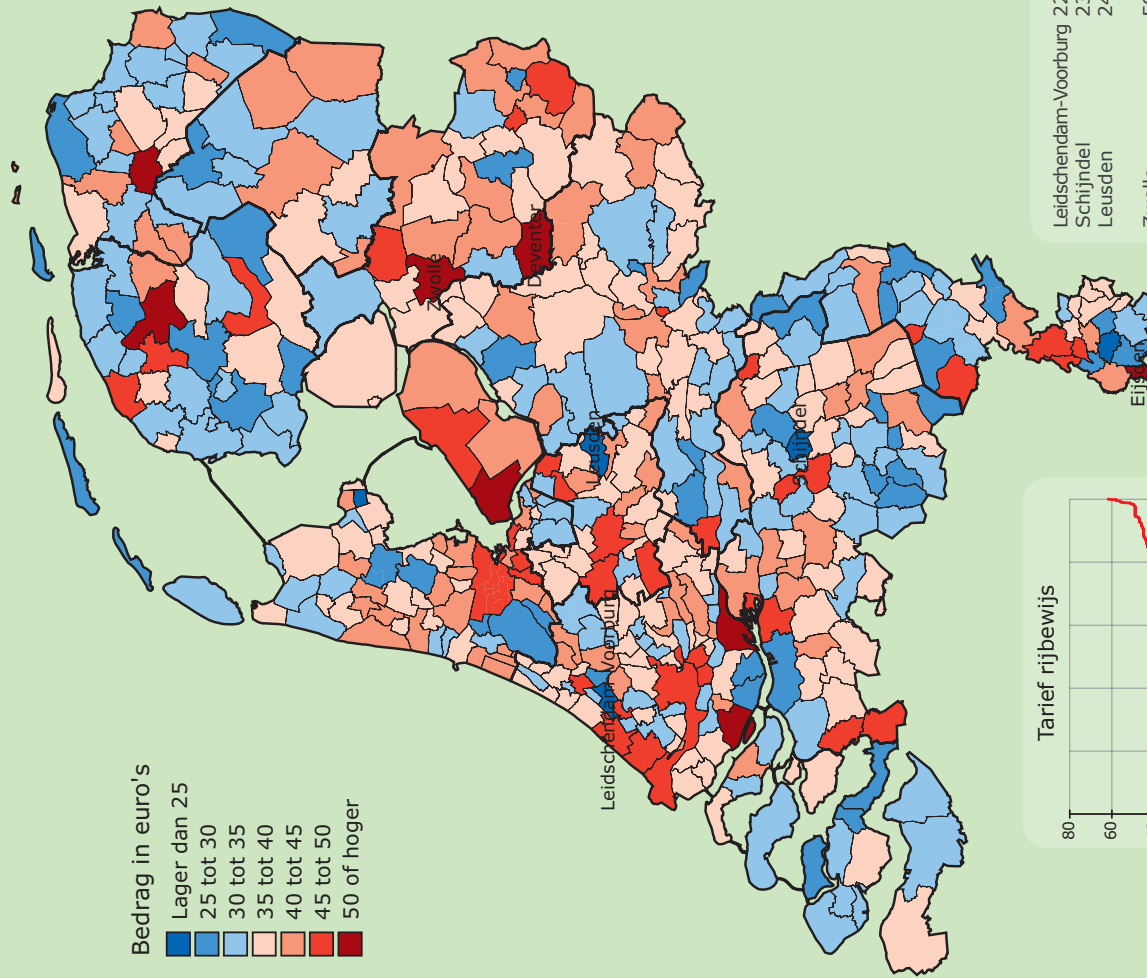
Het bedrag dat een gemeente ten hoogste voor een paspoort mag vragen bedraagt in 2007 47,45 euro.⁶⁷ Hiervan is 21,83 euro voor het Rijk en 25,62 voor de gemeente. Tot op 26 augustus 2006 een nieuw model paspoort werd ingevoerd bedroeg het maximum nog 39,40 euro (13,78 euro voor het Rijk en 25,62 voor de gemeente), maar de productiekosten zijn gestegen door het aanbrengen van nieuwe veiligheidskenmerken. Gemeenten profiteren dus niet van deze prijsverhoging.

Kaart 45 laat zien hoeveel een paspoort in elke gemeente kost. Sommige gemeenten geven in bepaalde perioden kortingen om te voorkomen dat er in piekperioden grote drukte ontstaat bij de loketten. Hiermee is in de kaart geen rekening gehouden. Het goedkoopste paspoort wordt verstrekt in de gemeente Terschelling (34,05 euro), het duurste zijn de 371 gemeenten die het maximumtarief hanteren (47,45 euro). De gemiddelde prijs bedraagt 47,35 euro, 8,05 euro (20,5 procent) meer dan vorig jaar.

Mutatie

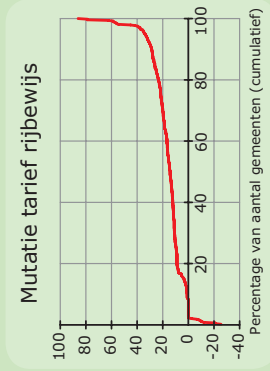
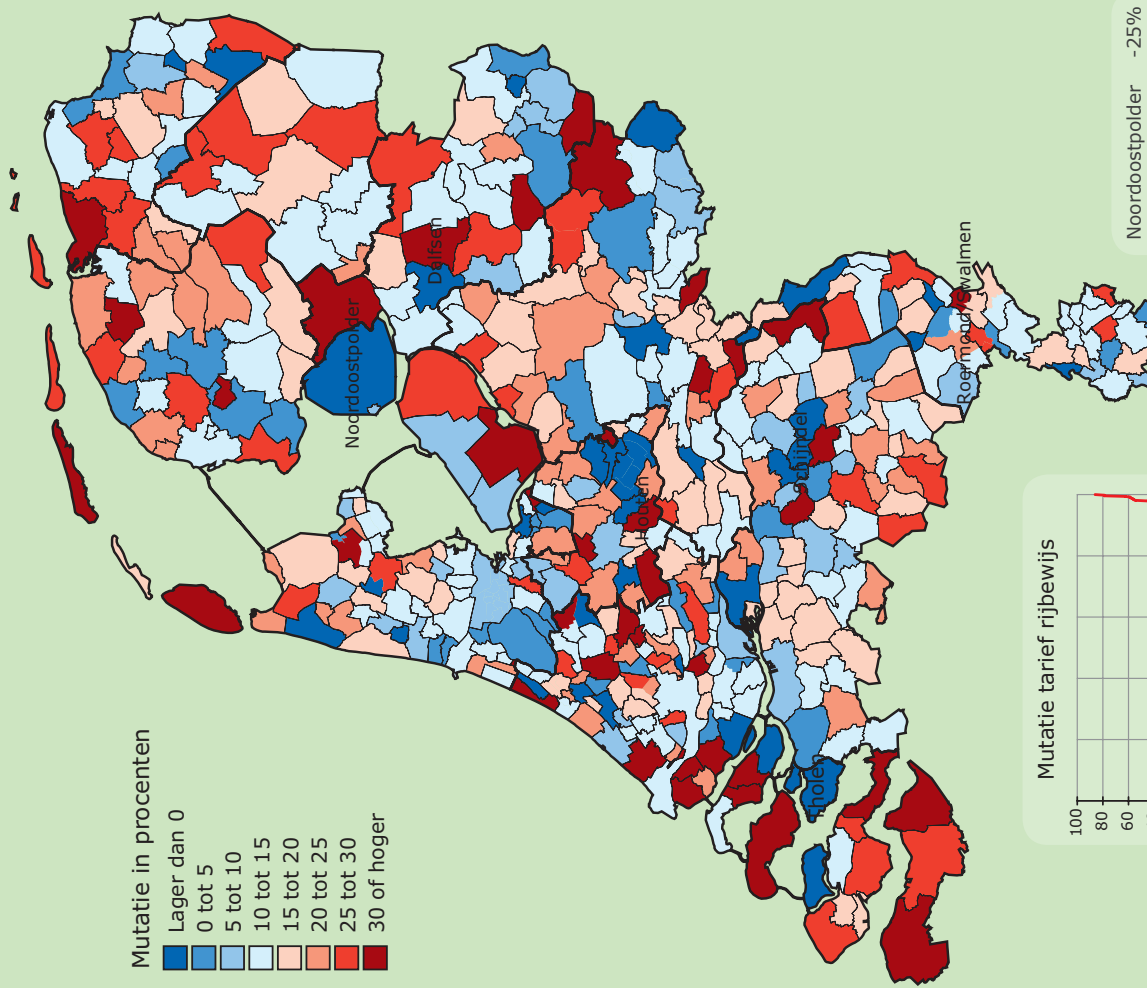
Kaart 46 laat zien hoe sterk de tarieven zijn verhoogd. De tariefveranderingen variëren van 1,5 procent in het heringedeelde Koggenland/Obdam tot 34 procent in Terschelling, dat voorheen een relatief laag tarief had.

47 Rijbewijs

Leidschendam-Voorburg	22
Schijndel	23
Leusden	24
Zwolle	58
Eijsden	58
Deventer	60
Gemiddelde	39
Mediaan	36

48 Mutatie rijbewijs

Noordoostpolder	-25%
Tholen	-21%
Schijndel	-21%
Houten	74%
Dalfsen	79%
Roermond/Swalmen	86%

Rijbewijs: tarief en mutatie

Algemeen

Iedereen die in Nederland woont en met een motorrijtuig (personenauto, bedrijfswagen, bus of motorfiets) de weg op wil, moet een geldig rijbewijs bij zich hebben. Rijbewijzen worden afgegeven en vernieuwd door de gemeente waar men staat ingeschreven. Een rijbewijs is normaal gesproken tien jaar geldig, en moet daarna worden vernieuwd.

Tarief

Wat een rijbewijs kost is te zien op kaart 47. Het goedkoopst is Leidschendam-Voorburg met 21,90 euro, het duurst Deventer met 60,00 euro. Het gemiddelde bedraagt 39,28 euro (mutatie 4,59 euro, 13,2 procent). De belangrijkste reden voor de stijging van het prijsniveau is de invoering van het nieuwe rijbewijs op creditcardformaat: het zogenaamde nieuw rijbewijsdocument (NRD), op 1 oktober 2006.⁶⁸ Dit document is minder fraudegevoelig, en bovendien beter bestand tegen slijtage. Rijbewijzen worden nu niet langer bij de gemeente zelf gemaakt, maar centraal bij een bedrijf in Haarlem. Hierdoor zijn de productiekosten hoger.

Mutatie

De prijsmutaties voor een paspoort variëren van -25 procent in Noordoostpolder tot 86 procent in het heringedeelde Roermond/Swalmen. 24 gemeenten veranderen hun tarief niet; 10 gemeenten verlagen het.

Prijsverschillen niet altijd transparant

Prijsverschillen voor paspoorten en rijbewijzen tussen gemeenten kunnen samenhangen met verschillen in doelmatigheid, verschillen in de mate van kostendekkendheid of verschillen in service (avondopenstelling of niet, korte of lange wachttijd voor het loket). In principe mogen de geheven rechten niet meer dan kostendekkend zijn, maar dit geldt niet voor elk tarief afzonderlijk, zodat kruissubsidiëring mogelijk is. Verschillen in tarieven voor gemeentelijke dienstverlening roepen bij sommigen veel weerstand op.

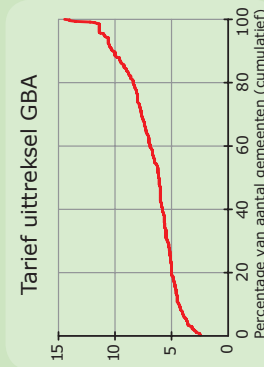
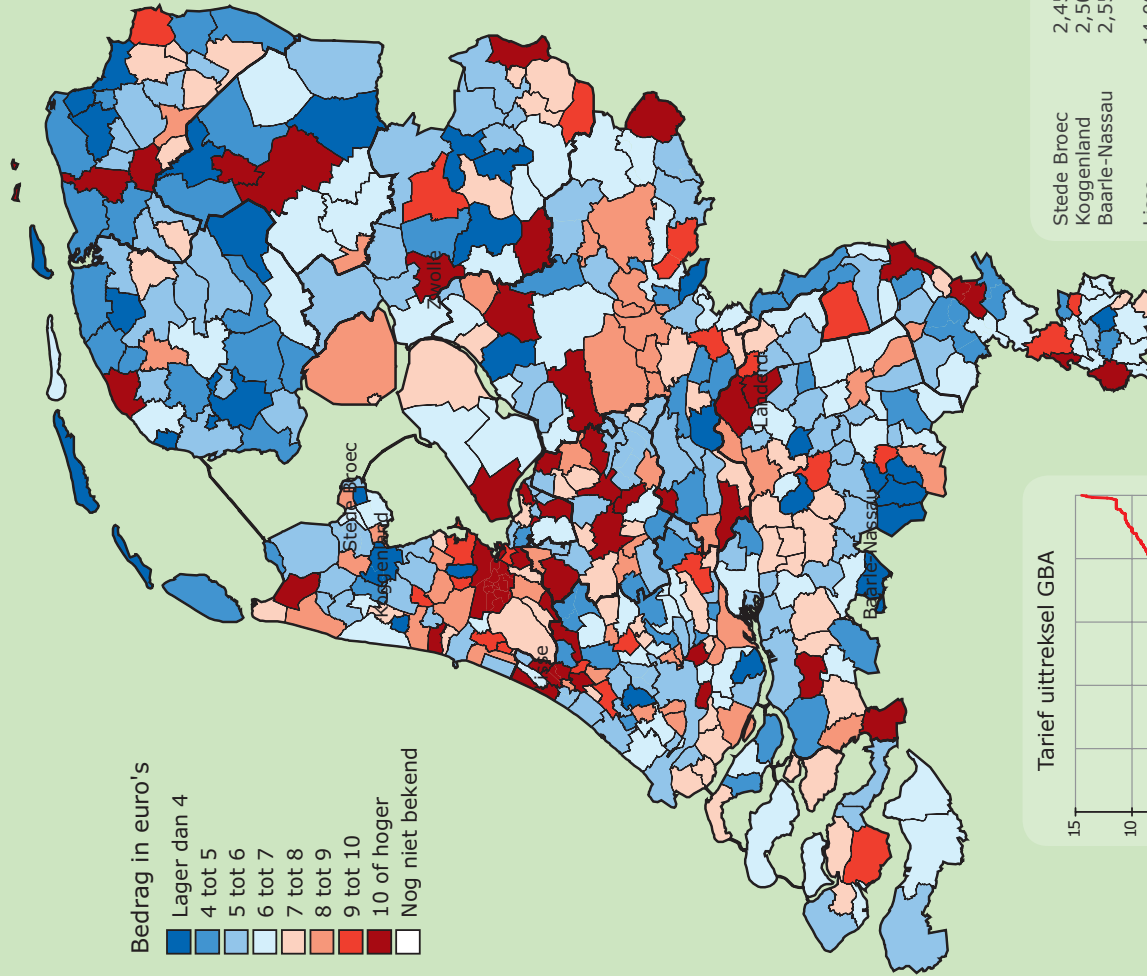
In de rapportage "Lokaal Loket" van de MDW-werkgroep *Benchmark gemeentelijke dienstverlening*⁶⁹ is de aanbeveling gedaan de mogelijkheden te onderzoeken om transparantie te vergroten en tariefverschillen in te perken. De naar aanleiding hiervan ingestelde werkgroep Tarieven concludeert dat de tariefverschillen tussen gemeenten niet zo groot zijn dat ingrijpen gewenst is.⁷⁰ Wel bleek de manier waarop de tarieven tot stand komen vaak weinig transparant. De minister zag in de conclusies geen aanleiding om gemeenten wat betreft hun tarieven aan banden te leggen.⁷¹ Wel achtte men een grotere transparantie van de totstandkoming van de tarieven gewenst. Hiernaar heeft het ministerie van EZ nader onderzoek laten doen, waarover in 2006 is gerapporteerd.⁷²

Hieruit bleek andermaal dat de wijze waarop legestarieven worden vastgesteld weinig transparant is. Wel bleek dat gemeenten geen winst maken op de leges, met uitzondering van de bouwleges. Omdat deze worden berekend als percentage van de bouwsom zijn deze voor grote projecten meer dan kostendekkend. Het kabinet hecht aan het profijtbeginsel en het kostenveroorzakingsbeginsel bij de beantwoording van de vraag wie de kosten van de behandeling van een vergunningsaanvraag moet dragen. Het ziet daarom geen aanleiding om over te gaan tot afschaffing van de leges. Wel wordt in opdracht van het Rijk een richtlijn opgesteld aan de hand waarvan gemeenten hun kostentoerekening transparanter kunnen maken. Die richtlijn moet in het voorjaar van 2007 beschikbaar zijn.⁷³

49 Uittreksel GBA

Bedrag in euro's

- Lager dan 4
- 4 tot 5
- 5 tot 6
- 6 tot 7
- 7 tot 8
- 8 tot 9
- 9 tot 10
- 10 of hoger
- Nog niet bekend

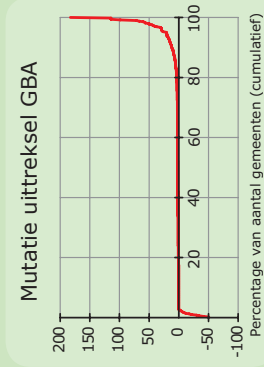
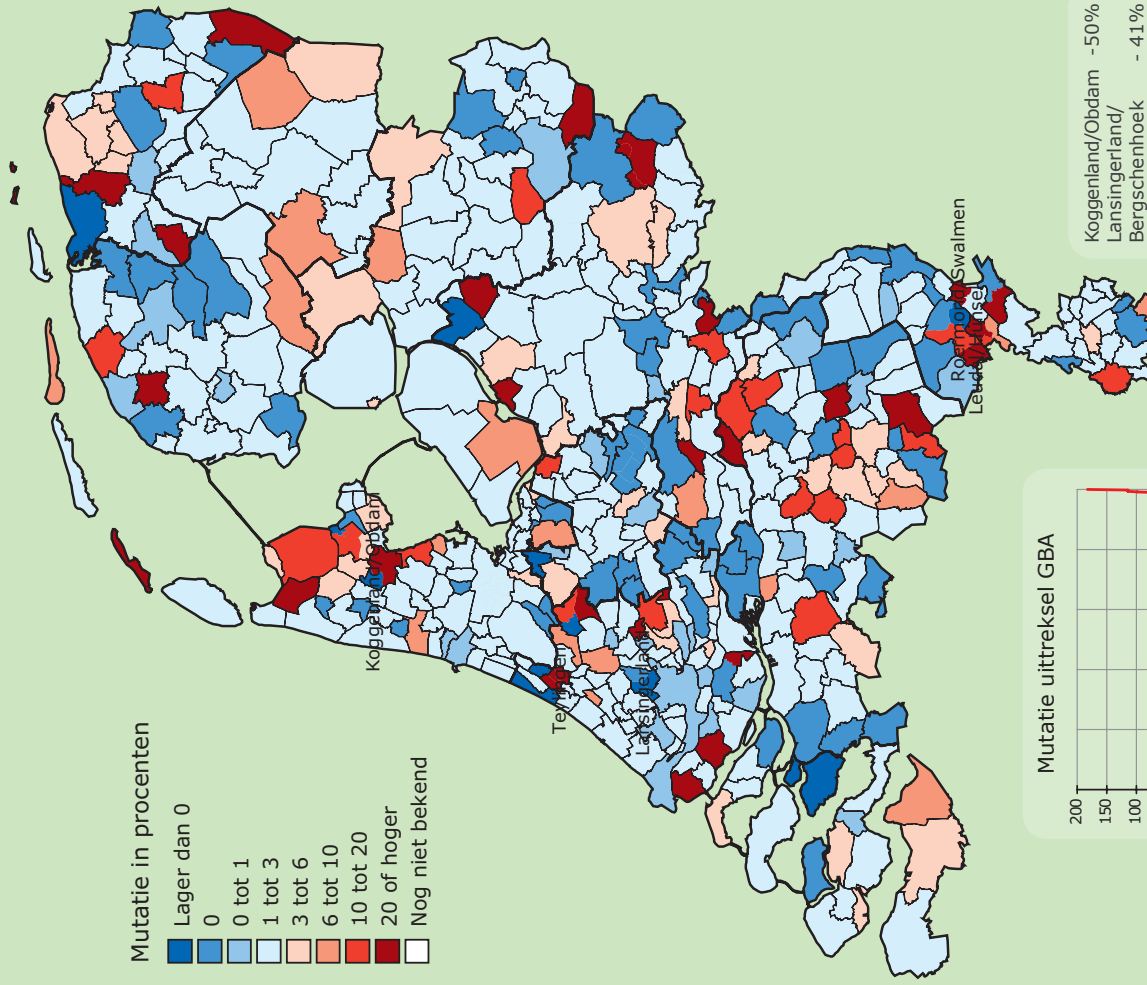

Stede Broec	2,45
Koggenland	2,50
Baarle-Nassau	2,55
Lisse	14,00
Landerd	14,00
Zwolle	14,45
Gemiddelde	7,41
Mediaan	6,15

50 Mutatie uittreksel GBA

Mutatie in procenten

- Lager dan 0
- 0
- 0 tot 1
- 1 tot 3
- 3 tot 6
- 6 tot 10
- 10 tot 20
- 20 of hoger
- Nog niet bekend

Koggenland/Obdam	-50%
Lansingerland/ Bergschenhoek	-41%
Lansingerland/ Berkel en rodenrijs	-34%
Leuda/Hunsel	98%
Teylingen	114%
Roermond/Swalmen	183%

Uittreksel GBA: tarief en mutatie

GBA

In sommige gevallen is het nodig om te bewijzen dat opgegeven persoonsgegevens juist zijn (zoals bij de eerste aanvraag van een rijbewijs, of een aanmelding bij een opleidingsinstituut). Er wordt dan gevraagd een "gewaarmerkt afschrift GBA" te overleggen, in de volksmond ook wel "uittreksel uit het bevolkingsregister". Dit is een officiële verklaring waaruit de naam/adres/woonplaatsgegevens van een persoon blijken en de juiste schrijfwijze van de namen. De gemeentelijke basisadministratie (GBA), die sinds 1 oktober 1994 bestaat, bevat de persoonsgegevens van elk lid van de Nederlandse bevolking. Binnen het GBA-systeem worden alle gegevens volledig geautomatiseerd opgeslagen en uitgewisseld. Voordat de GBA bestond werden ieders persoonsgegevens bijgehouden op persoonskaarten. Van elke Nederlander wordt in de GBA een elektronische persoonslijst aangelegd. Gebeurtenissen als geboorte, verhuizing, huwelijk, echtscheiding, vertrek naar het buitenland en overlijden worden hierin geadministreerd nadat aangifte is gedaan bij het gemeentelijk loket.

Tarief

Kaart 49 laat zien wat de kosten zijn van een gewaarmerkt afschrift GBA. Dit varieert van 2,45 euro in Stede Broec tot 14,45 euro in Zwolle. In 69 procent van de gemeenten ligt het tarief tussen vijf en tien euro. De gemiddelde prijs bedraagt 7,41 euro, 0,21 euro (2,9 procent) meer dan vorig jaar.

Mutatie

In 67 gemeenten verandert het tarief voor van een gewaarmerkt afschrift GBA dit jaar niet, 7 gemeenten verlagen het tarief (kaart 50). Daarnaast daalt het tarief in delen van sommige heringedeelde gemeenten, het meest in Koggenland/Obdam (-50 procent). De grootste tariefstijging is te vinden in het heringedeelde Roermond/Swalmen (183 procent).

Het provinciale belastinggebied

Inleiding

De provincies dekken een aanzienlijk groter deel van hun uitgaven uit eigen belastingmiddelen dan gemeenten (26 tegen 8 procent). Het provinciale belastinggebied is in 1996 fors verruimd, conform het advies van de commissie-De Kam. Het maximum aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting dat provincies mogen heffen is destijds verhoogd, onder evenredige verlaging van de algemene uitkering uit het provinciefonds. Op deze manier is een bedrag van 340 miljoen euro verschoven. De inkomsten uit rechten en heffingen zijn eind jaren negentig grotendeels weggevallen door de overdracht van de waterzuivering (en de daarbij behorende verontreinigingsheffing) aan de waterschappen. Ook het bedrag aan specifieke uitkeringen is in de jaren negentig sterk gedaald.⁷⁴ Sinds 1997 stijgt het aandeel van specifieke uitkeringen in de totale inkomsten van provincies weer. Dit druist in tegen het officiële beleid om decentrale overheden zoveel mogelijk te financieren uit algemene middelen.⁷⁵

Provinciale belastingen

De enige echte belastingen die provincies heffen zijn de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Vrijgesteld van de motorrijtuigenbelasting en dus ook van opcenten zijn onder meer (dieren)ambulances, auto's voor lijkenvervoer, auto's ouder dan 25 jaar, defensie- en politiematerieel en taxi's. De hoogte van de motorrijtuigenbelasting is onder andere afhankelijk van het soort voertuig (bijvoorbeeld auto of motor), het gewicht van het voertuig en het soort brandstof dat het voertuig gebruikt. Bovenop het bedrag aan motorrijtuigenbelasting komen de opcenten. Dit is een percentage van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting, zoals die gold per 1 april 1995. Als het Rijk de motorrijtuigenbelasting verhoogt verandert de provinciale belastingopbrengst dus niet. De opcenten worden elk jaar per 1 april aangepast. Opcenten worden opgelegd aan in de provincie gevestigde houders van personenauto's en motorrijwielen. Voor bestelauto's, vrachtauto's en bussen zijn geen opcenten verschuldigd.

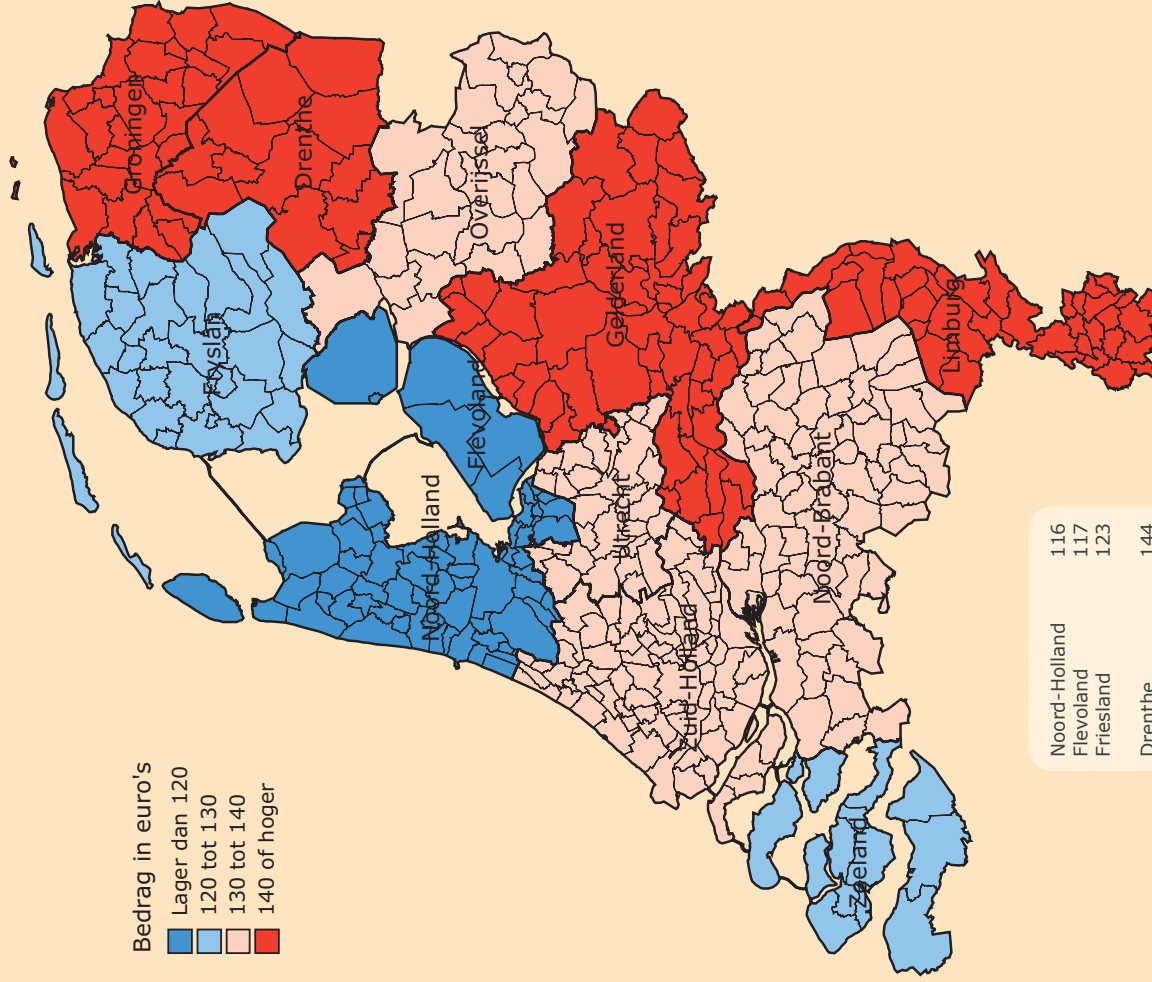
Het door de provincie te heffen aantal opcenten mag voor de periode 1 april 2007 tot en met 31 maart 2008 ten hoogste 105 procent bedragen (van 1 april 2006 tot en met 31 maart 2007 was dit ten hoogste 102,4).⁷⁶ De opcenten variëren dit jaar (vanaf 1 april) van 63,4 tot 80,5. Geen enkele provincie vraagt dus het maximum. Er is nog een vrije zoom van enkele honderden miljoenen euro's.

De totale opbrengst uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is sinds de verruiming van het belastinggebied in 1997 gestegen. In 1997 was de totale opbrengst 703 miljoen euro, in 2006 is dit gestegen tot 1.027 miljoen euro (prijspeil 2006).⁷⁷ Dit is een stijging van gemiddeld 4,3 procent per jaar. Deze stijging wordt niet alleen veroorzaakt door hogere aantallen opcenten, maar ook doordat er steeds meer voertuigen komen die gemiddeld steeds zwaarder worden (en vaker een dieselmotor hebben). In tegenstelling tot gemeenten (die hun OZB-tarieven neerwaarts bijstellen aan de hand van de waardeinstijging van onroerende zaken) lijken provincies hun tarieven niet te corrigeren voor de groei van de belastinggrondslag.

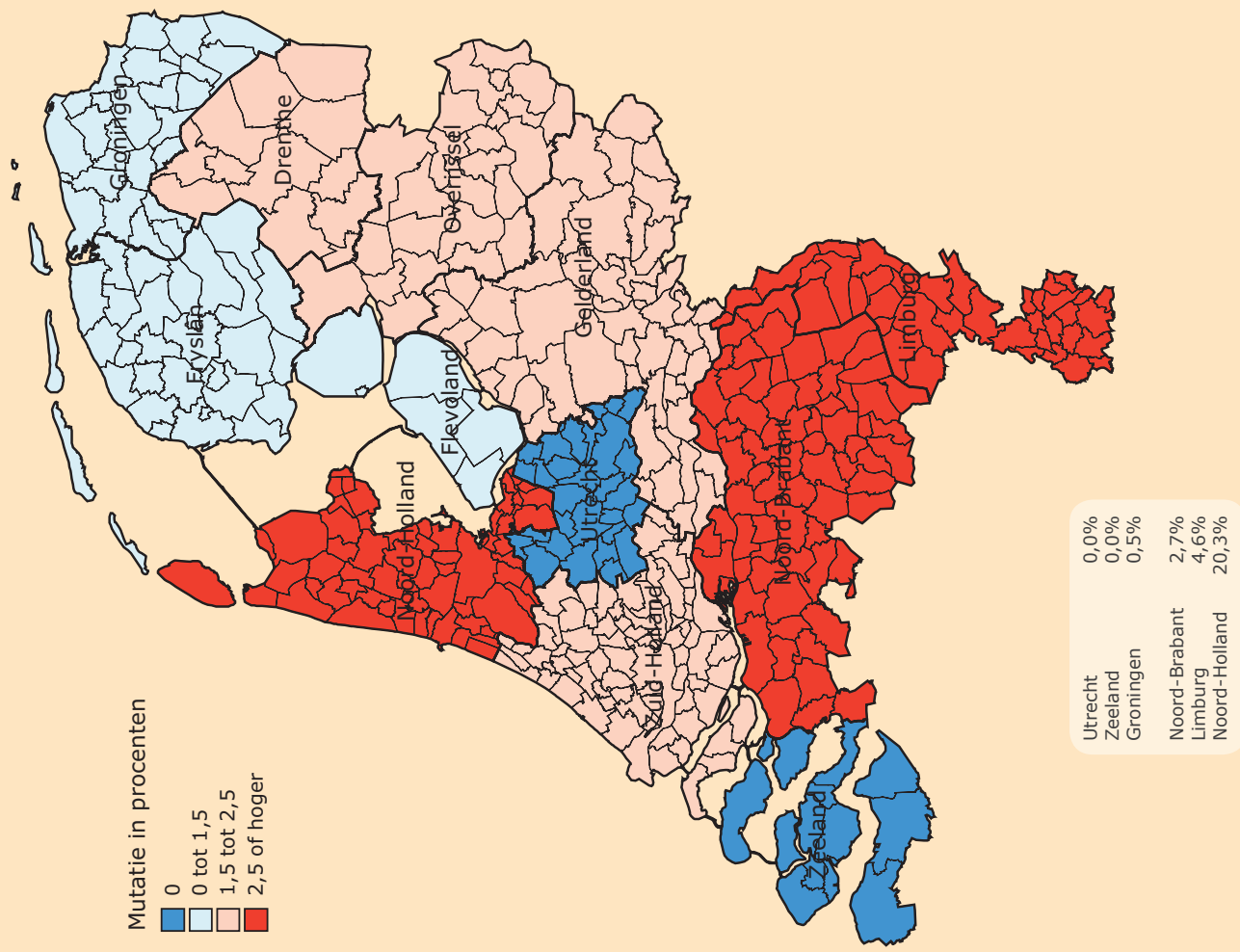
Toekomst onzeker

Het begin 2007 aangetreden kabinet heeft aangekondigd haast te willen maken met de invoering van rekeningrijden. De motorrijtuigenbelasting zal dan vermoedelijk verdwijnen. Daarmee vervalt de grondslag van de provinciale opcenten. Het is voor de provincies belangrijk om naast de algemene uitkering uit het provinciefonds een eigen belastinggebied te behouden. Een decentraal belastinggebied is van belang om overheden en hun inwoners in staat te stellen invloed uit te oefenen op hun eigen voorzieningenniveau. Met een eigen belastinggebied is het mogelijk om een afweging te maken tussen de belastingdruk en het voorzieningenniveau. Het verband tussen beslissen, betalen en genieten is het meest direct wanneer voorzieningen met eigen belastingen wordt gefinancierd. Ook kunnen met behulp van het eigen belastinggebied onvolkomenheden in de verdeelsystematiek van het provinciefonds worden opgevangen. In opdracht van het Interprovinciaal Overleg onderzocht de commissie-Boorsma alternatieven voor de bestaande opcenten op de motorrijtuigenbelasting.⁷⁸ Van de onderzochte alternatieven lijkt de invoering van een ingezetenenbelasting – een vast bedrag per huishouden of per volwassen ingezetene – het meest kansrijk te zijn.

51 Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

52 Mutatie opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Uitgangspunten

Bij het maken van kaart 51 en 52 zijn we uitgegaan van een personenauto van circa 1.000 kilo (Volkswagen Golf) die rijdt op benzine.

Opcenten

Het gemiddelde bedrag aan opcenten voor onze standaardauto bedraagt vanaf 1 april 2007 133 euro. Dit is 5 euro (4,1 procent) meer dan vorig jaar. Doordat het aantal auto's toeneemt, en met name auto's waarvoor relatief veel motorrijtuigenbelasting moet worden betaald (zware auto's, auto's met dieselmotoren), neemt de opbrengst van de opcenten doorgaans sterker toe dan het bedrag per auto. Noord-Holland is, net als vorig jaar, het goedkoopst voor de autobezitter (116 euro). Het aantal opcenten is in deze provincie wel gestegen, van 52,7 in 2006 tot 63,4 in 2007. In Gelderland betaalt de automobilist het meest: 148 euro. Het aantal opcenten is in deze provincie gestegen van 79,0 in 2006 naar 80,5 in 2007 (1,9 procent).

Stijging

De grootste stijging van het bedrag aan opcenten vindt plaats in Noord-Holland (20 procent; 20 euro). Desondanks is Noord-Holland nog steeds het goedkoopst. De extra opbrengst door de verhoging van het aantal opcenten is door de provincie geormerkt voor de zogeheten Extra Investeringsimpuls Noord-Holland (EXIN-H). Het is de bedoeling met extra investeringen op het gebied van openbaar vervoer, wegen, economie en zorg een aantal knelpunten aan te pakken.⁷⁹

De op een na grootste stijger is Limburg (4,6 procent). De provincies Utrecht en Zeeland veranderen het aantal opcenten niet. Hier betaalt de automobilist evenveel als vorig jaar.

Waterschappen en waterbeheer

Geen fusies in 2007

De waterschappen (ook wel wetterskip en hoogheemraadschap) vormen een afzonderlijke bestuurslaag. Hun grenzen vallen niet altijd samen met gemeente- of provinciegrenzen, doordat ze samenhangen met waterstaatkundige eenheden. Waterschappen zorgen voor het keren van zee- rivier- en regionaal water, regelen de waterhoeveelheid, zorgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en zijn belast met afvalwaterzuivering. Enkele waterschappen beheren daarnaast een deel van het (vaar)wegennet. Door fusies is het aantal waterschappen de laatste jaren gestaag afgenomen. Dit jaar zijn er geen fusies geweest. Er zijn in 2007 in totaal 27 waterschappen.

Omslagensysteem in waterschappen

Om hun taken te bekostigen kennen de waterschappen twee soorten belastingen. Met de waterschapsomslagen worden de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en bij sommige waterschappen het wegen- en vaarwegenbeheer bekostigd. Met de verontreinigingsheffing wordt de afvalwaterzuivering en het waterkwaliteitsbeheer (kwaliteit van oppervlaktewateren) gefinancierd. De omslagen worden geheven op basis van de Waterschapswet, de verontreinigingsheffing op basis van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo).

De waterschapsomslagen vormen een complex geheel. De kosten die waterschappen maken bij het uitvoeren van de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en bij sommige waterschappen het wegen- en vaarwegenbeheer worden per taak verdeeld tussen ingezetenen, eigenaren van grond ("ongebouwd") en eigenaren van gebouwen ("gebouwd"). Richtlijn hierbij is dat de mate waarin de verschillende groepen belang hebben bij de uitvoering van een bepaalde taak, bepalend is voor hun aandeel in de kosten en hun zeggenschap in het waterschapsbestuur. Dit uitgangspunt staat bekend als de trits "belang-betaling-zeggenschap".

Wie precies waar bij is gebaat is voor discussie vatbaar. Hier wordt een soort vuistregels voor gebruikt. Momenteel zijn er twee methoden in gebruik om het belang en daarmee het kostenaandeel vast te stellen: de methode-Oldambt en de methode-Delfland. Tot 2001 werd alleen de methode-Oldambt gebruikt. Omdat hierbij verschillende, soms omslachtige uitgangspunten worden gebruikt voor de verschillende taken, is de methode-Oldambt ondoorzichtig.

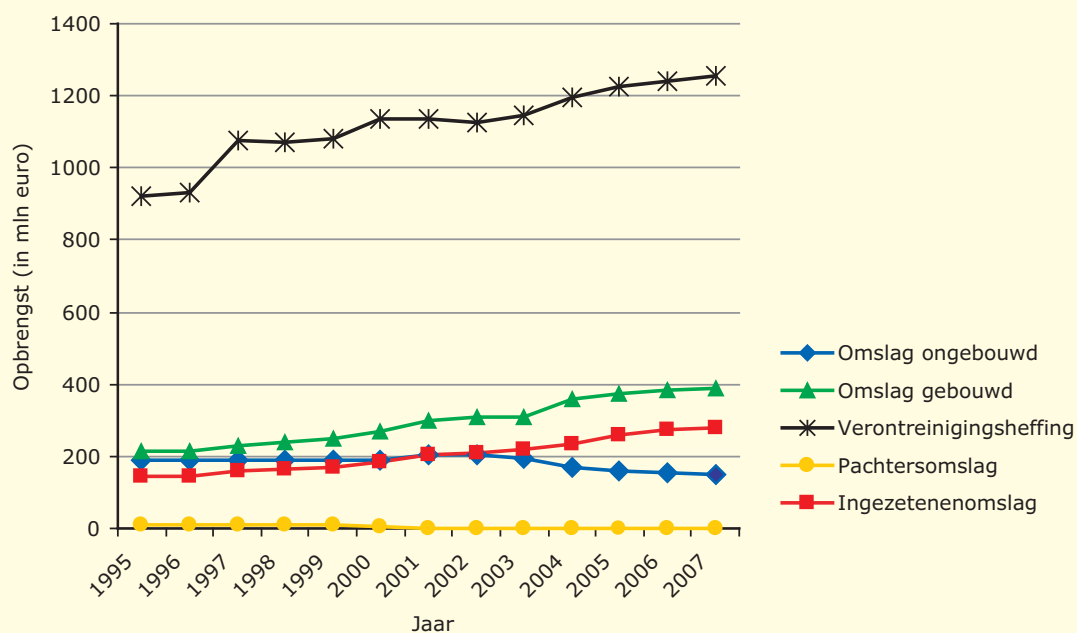
De methode-Delfland is eenvoudiger. De kostentoedeling vindt voor alle taken op dezelfde manier plaats. Het aandeel in de kosten dat ingezetenen betalen wordt bepaald op basis van de bevolkingsdichtheid. De resterende kosten worden verdeeld over de categorieën gebouwd en ongebouwd op basis van de economische waarde van gebouwen en grond in het waterschapsgebied. Deze methode of elementen hieruit wordt door een toenemend aantal waterschappen gehanteerd.⁸⁰ Wanneer een waterschap overstapt op de methode-Delfland vindt echter wel een verschuiving van lasten plaats waarbij de agrariërs (categorie ongebouwd) over het algemeen een kleiner deel en eigenaren van gebouwen (categorie gebouwd) en ingezetenen een groter deel van de kosten gaan betalen. Uit onderzoek blijkt overigens dat de kosten in de praktijk niet altijd evenredig aan de "vastgestelde" belangen worden verdeeld.⁸¹

Opbrengsten waterschapsomslagen

Figuur 5 toont de opbrengsten uit de verontreinigingsheffing opgelegd door waterschappen en van elk van de omslagen, gecorrigeerd voor inflatie. De opbrengst uit de verontreinigingsheffing is het hoogst. Deze bedraagt in 1995 921 miljoen euro (prijsspeil 2007), in 2007 is dit gestegen tot 1.258 miljoen euro, een stijging van gemiddeld 2,6 procent per jaar. Een deel van de stijging is verklaarbaar doordat tot 1999 enkele provincies en de gemeente Amsterdam de zuiveringstaak uitvoerden. Inmiddels is deze taak geheel in handen van waterschappen.

Bij de omslagen is de opbrengst uit de categorie gebouwd over de hele periode het hoogst. Deze stijgt met gemiddeld met 5,0 procent per jaar. De opbrengst uit de ingezetenenomslag loopt gemiddeld met 5,6 procent per jaar op. De opbrengst uit de omslag ongebouwd laat van 1995 tot 2000 ook een toename zien. Daarna daalt de opbrengst uit deze omslag. De opbrengst in 2007 duikt 37 miljoen euro onder het niveau van 1995 (prijsspeil 2007).

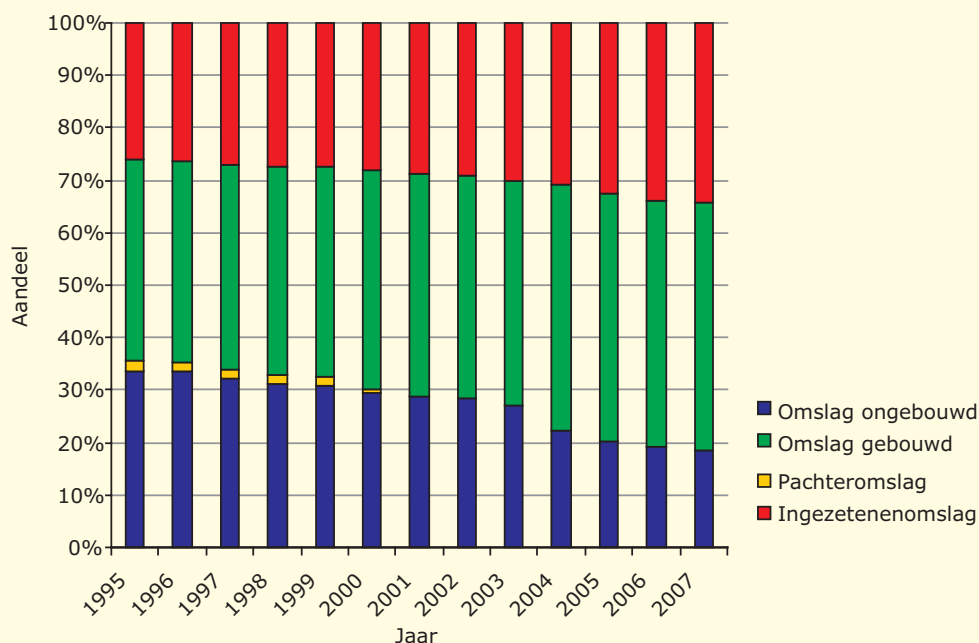
Figuur 5 Opbrengst omslagen en verontreinigingsheffing opgelegd door waterschappen (prijspeil 2007)

Bron data: CBS (StatLine), CPB (Macro Economische Verkenningen, bijlage A6)

Het aandeel van elk van de categorieën in de totale opbrengst uit de omslagen is logischerwijs ook veranderd. Dit is te zien in figuur 6. In 1995 bedroeg het aandeel van de omslag ongebouwd 34 procent, van de omslag gebouwd 39 procent en van de ingezetenen 26 procent. In 2007 is het aandeel van de omslag ongebouwd gedaald met 15 procentpunt naar 18 procent. Het aandeel van de ingezetenenomslag is met 8 procentpunt gestegen tot 34 procent en het aandeel van de omslag gebouwd is gestegen met 9 procentpunt. In 2007 is de opbrengst uit de omslag gebouwd zelfs opgelopen tot 48 procentpunt, bijna de helft van de totale opbrengst uit de waterschapsomslagen. Dit hangt volgens de waterschappen samen met het feit dat eigenaren van gebouwen een toenemend belang hebben gekregen bij hun werkzaamheden, mede omdat de waterschappen meer activiteiten in stedelijk gebied zijn gaan ontplooiën.

Figuur 6 Aandeel belangencategorieën in opbrengst waterschapsomslagen

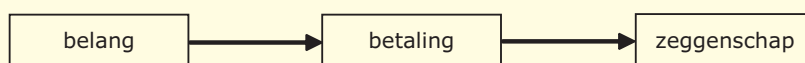
Bron data: CBS (StatLine), CPB (Macro Economische Verkenningen, bijlage A6)

Modernisering Waterschapswet

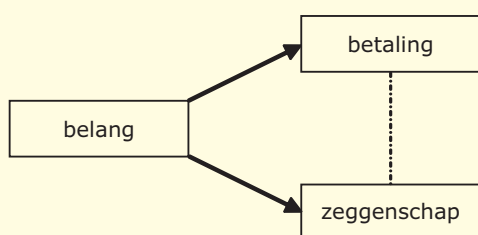
In september 2005 heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat naar aanleiding van een jarenlange discussie een voorstel gelanceerd om de Waterschapswet te moderniseren. Tevens is er een ontwerp ingediend voor een nieuwe Waterwet waarin verschillende wetten op het gebied van water (waaronder de Wvo) worden geïntegreerd. Indien de gemoderniseerde Waterschapswet wordt aangenomen veranderen een aantal zaken rond de bekostiging van het waterbeheer. De trits belang, betaling, zeggenschap, blijft voor de omslagen het uitgangspunt, maar krijgt een andere invulling. In de bestaande situatie betekent de trits dat wanneer een groep een groter belang heeft, zij een groter deel van de kosten betaalt *en* meer te zeggen krijgt in het waterschap. In de gemoderniseerde Waterschapswet worden betaling en zeggenschap wel afgeleid van belang, maar is het niet meer vanzelfsprekend dat wie meer betaalt meer te zeggen krijgt in het waterschapsbestuur (zie figuur 7).⁸²

Figuur 7 Trits belang, betaling, zeggenschap in bestaande en gemoderniseerde Waterschapswet

Trits in huidige Waterschapswet

Trits in gemoderniseerde Waterschapswet (voorstel)

Door de nieuwe invulling van de trits is het mogelijk de belangencategorieën voor betaling en voor zeggenschap te laten verschillen. Voor betaling worden de volgende categorieën onderscheiden: ingezetenen, gebouwd, ongebouwde cultuurgrond en natuurterreinen. De categorie pachters vervalt, de belangencategorie natuurterreinen is nieuw. De belangencategorieën voor zeggenschap worden ingezetenen, *bedrijfsgebouwd*, ongebouwd cultuurgrond en natuurterreinen. Dit betekent dat huiseigenaren geen eigen vertegenwoordiging in bestuur krijgen terwijl ze – via de omslag gebouwd – wel de helft van de kosten betalen. Er worden in de memorie van toelichting verschillende redenen gegeven voor deze constructie. De herkenbaarheid van eigenaren van gebouwen in het algemeen zou klein zijn waardoor het moeilijk is om verkiezingen te organiseren voor deze groep. Ook zou het belang van huizenbezitters samenvallen met dat van ingezetenen en zijn huizenbezitters daarom dus volgens het voorstel al vertegenwoordigd. Deze verandering zou daarom een vereenvoudiging en een besparing betekenen.⁸³ Helaas is deze vereenvoudiging dus alleen mogelijk geweest door de invulling van de trits belang, betaling, zeggenschap complexer te maken. Dit had ook anders gekund. Als het belang van huizenbezitters samenvalt met dat van ingezetenen dan kunnen de kosten die nu aan “gebouwd” worden toegerekend net zo goed geheel worden verdeeld over de categorieën ingezetenen en bedrijfsgebouwd. De categorie gebouwd verdwijnt dan niet alleen uit het bestuur, maar ook uit de belastingheffing. Bovendien wordt de nieuwe categorie bedrijfsgebouwd niet alleen in het bestuur geïntroduceerd, maar ook in de belastingheffing. Dat zou pas echt een vereenvoudiging zijn.

Een andere vereenvoudiging is dat de omslagen voor waterkering, waterkwantiteit, vaarwegen en een deel van de huidige verontreinigingsheffing worden vervangen door één watersysteemheffing. Er komen dus minder heffingen. Niet alle omslagen gaan deel uitmaken van de watersysteemheffing. Er blijft een afzonderlijke omslag bestaan voor wegenbeheer.⁸⁴ Er zijn in 2007 zes waterschappen die een deel van het wegennet in hun gebied in beheer hebben en die hier dus een afzonderlijke heffing voor zullen blijven hanteren.

In de gemoderniseerde Waterschapswet wordt voorts vastgelegd hoe waterschappen het belang van de categorieën dienen vast te leggen. Het aandeel van de kosten dat wordt betaald door ingezetenen wordt in ieder waterschap en voor iedere taak aan de hand van de bevolkingsdichtheid bepaald. Wanneer de bevolkingsdichtheid bijvoorbeeld lager is dan 500 inwoners per vierkante kilometer moet

het kostentoedelingspercentage tussen 21 en 40 procent liggen. Het aandeel van de overige categorieën wordt aan de hand van de economische waarde van gebouwen en grond bepaald. Waterschappen verliezen hiermee de vrijheid zelf een methode te kiezen. Het enige waar zij een beslissing over dienen te nemen is het percentage dat ingezetenen dienen te betalen, binnen de bandbreedte die hoort bij de bevolkingsdichtheid van het waterschap. Mogelijk is het hierdoor eenvoudiger na te gaan hoe er is besloten tot een bepaalde kostenverdeling. Het aandeel per categorie wordt immers de uitkomst van een rekensom. De overstap betekent echter ook dat in die waterschappen die in 2007 via een andere methode kosten toedelen een lastenverschuiving plaatsvindt van eigenaren van ongebouwde grond naar de categorie gebouwd, zonder dat er aantoonbaar een verandering is van het belang.

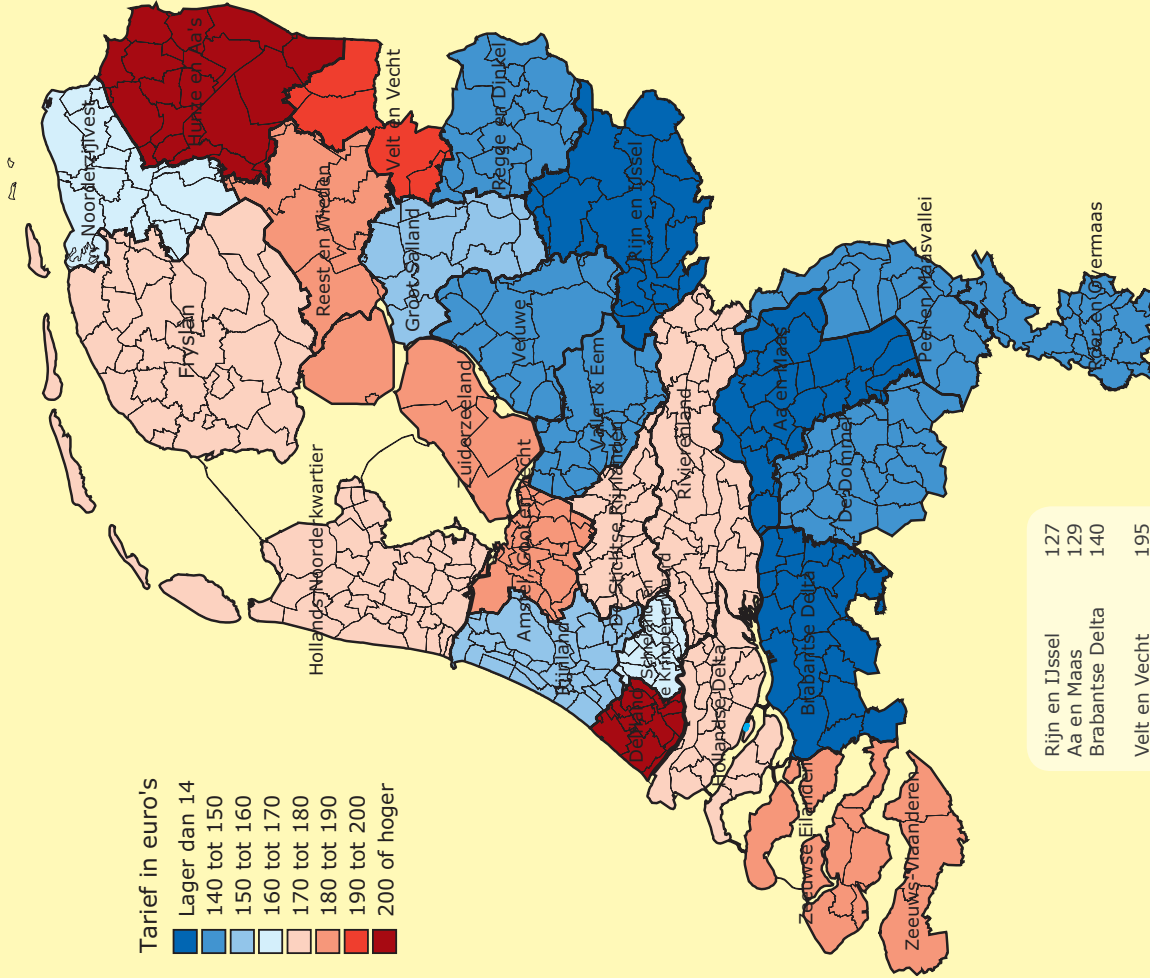
Ten slotte wordt met de introductie van de Waterwet en de gemoderniseerde Waterschapswet de verontreinigingsheffing vervangen door een zuiveringsheffing. De opbrengst uit de nieuwe zuiveringsheffing wordt geheel gebruikt om kosten te dekken die betrekking hebben op de zuivering van afvalwater. Kosten die zijn gerelateerd aan vervuild oppervlaktewater worden deels gedekt uit een nieuwe verontreinigingsheffing op basis van de nieuwe Waterwet en deels uit de watersysteemheffing op basis van de Waterschapswet. De Waterwet is oktober 2006 ingediend bij de Tweede Kamer.

De gemoderniseerde Waterschapswet zou vanaf heffingsjaar 2008 moeten gelden. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel echter 6 maart dit jaar afgewezen. Het is daardoor onzeker of 2008 haalbaar is.

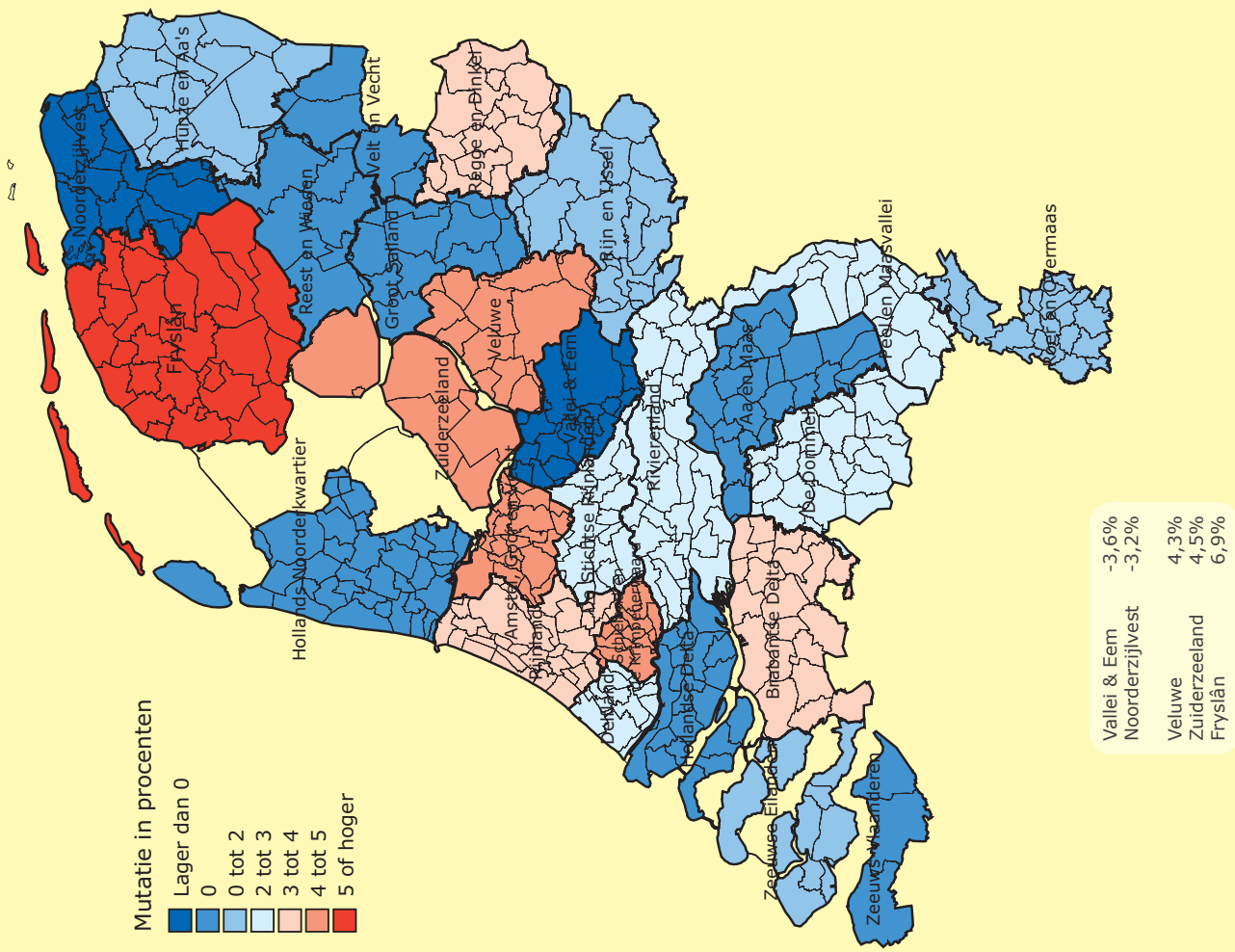
Waterschapstarieven in deze atlas

Waterschappen hanteren voor verschillende gebieden soms verschillende tarieven, omdat zij er meer of minder kosten maken. Omdat de grenzen van deze gebieden doorgaans niet elektronisch beschikbaar zijn, is het niet mogelijk de waterschapstarieven volledig in kaart te brengen. In deze atlas geven we de tarieven en de kwijtscheldingsnormen voor de verontreinigingsheffing (wvo), de ingezetenenomslag en de omslag gebouwd per waterschapsgebied weer. In waterschappen waar verschillende tarieven worden gehanteerd voor een omslag wordt het gewogen gemiddelde gehanteerd, gewogen naar aantal ingezetenen (ingezetenenomslag) of de totale waarde van het onroerend goed in 2007 (omslag gebouwd).

53 Tarief verontreinigingsheffing

54 Mutatie tarief verontreinigingsheffing

Verontreinigingsheffing

Algemeen

Het zuiveren van het Nederlandse afvalwater dat op de riolering wordt geloosd is met ingang van 2000 de exclusieve verantwoordelijkheid van de waterschappen. Tot 1997 waren ook de gemeente Amsterdam en de provincie Utrecht met de afvalwaterzuivering belast, net als tot 2000 de provincie Groningen. Er zijn in 2007 net als in 2006 26 waterschappen die zich bezig houden met zuiveren. Deze waterschappen beheren in totaal een kleine 400 zuiveringsinstallaties.⁸⁵ Een deel van de opbrengsten uit de verontreinigingsheffing wordt gebruikt om kosten te dekken die betrekking hebben op vervuild oppervlaktewater. Op de kaart zijn, om de oriëntatie te vergemakkelijken, ook de gemeentegrenzen ingetekend (dunne zwarte lijnen).

Tarieven

Waterschappen bekostigen de waterzuivering via een heffing van de huishoudens en bedrijven binnen hun beheersgebied. Deze heffing vindt plaats op basis van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO). De grondslag wordt gevormd door het aantal vervuilingseenheden. Meerpersoonshuishoudens betalen drie keer zo veel als alleenwonenden. Voor meerpersoonshuishoudens varieert het tarief van 127 euro (Rijn en IJssel) tot 216 euro (Hunze en Aa's). Het gewogen gemiddelde bedraagt 162 euro (gewogen naar het aantal vervuilingseenheden van huishoudens). Dit is 1,0 procent hoger dan vorig jaar.

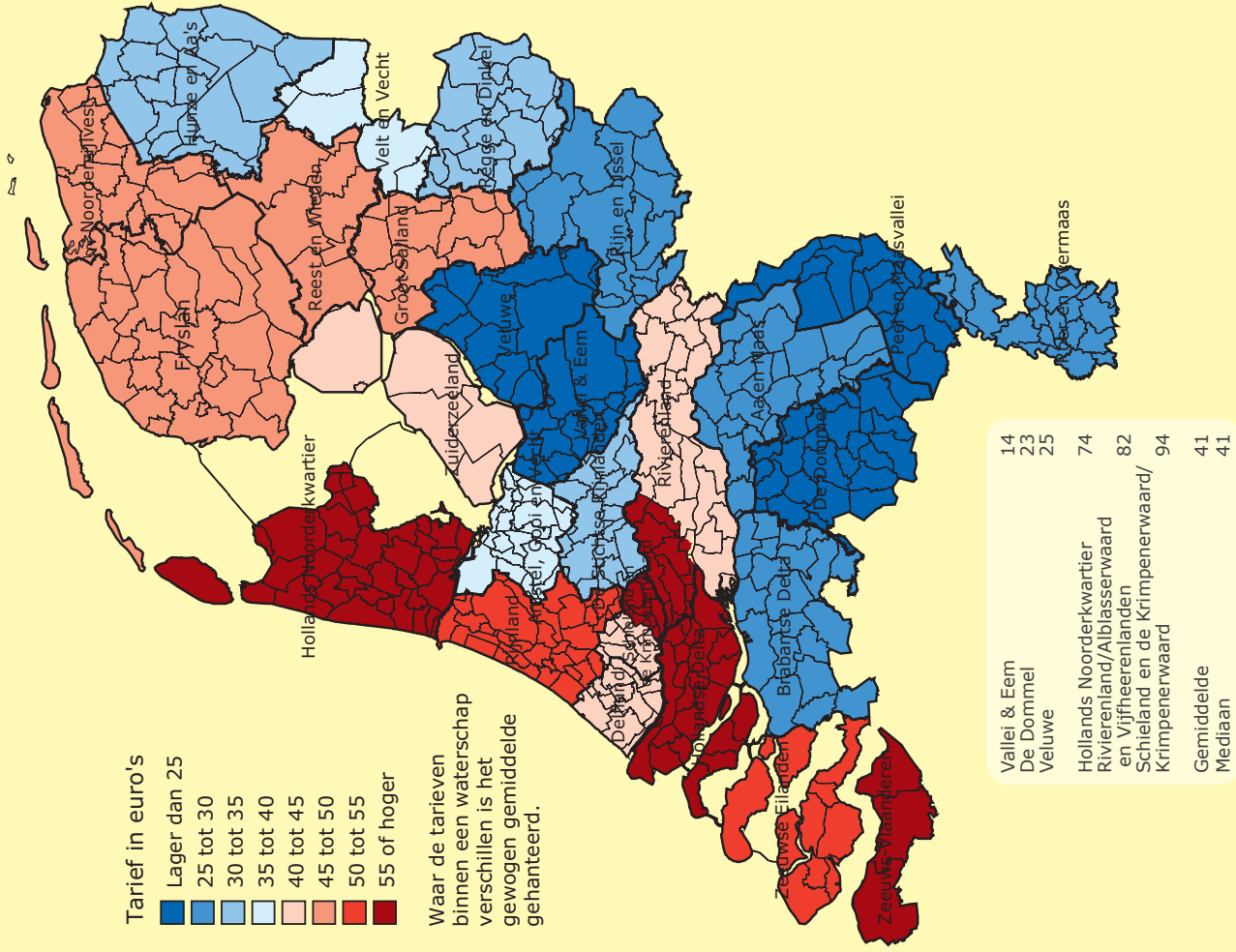
Mutatie

De verontreinigingsheffing is procentueel het sterkst gestegen in het wetterskip Fryslân, namelijk met 6,9 procent (kaart 54). Het gaat hierbij voor meerpersoonshuishoudens om iets meer dan 11 euro. Naast stijgende lasten is in Fryslân de afgelopen jaren het aantal vervuilingseenheden te hoog ingeschat. Dat is dit jaar gecorrigeerd. Omdat er minder vervuilingseenheden zijn stijgt het tarief per vervuilingseenheid. Andere stijgers zijn waterschap Zuiderzeeland (4,5 procent, circa 8 euro) en waterschap Veluwe (4,3 procent, 6 euro). In waterschap Veluwe stijgt het tarief onder meer doordat een groot bedrijf zelf het water is gaan (voor)zuiveren. Er zijn hierdoor minder vervuilingseenheden gemeten. Omdat de kosten niet veranderen door het afhaken van het bedrijf stijgt het tarief per vervuilingseenheid.

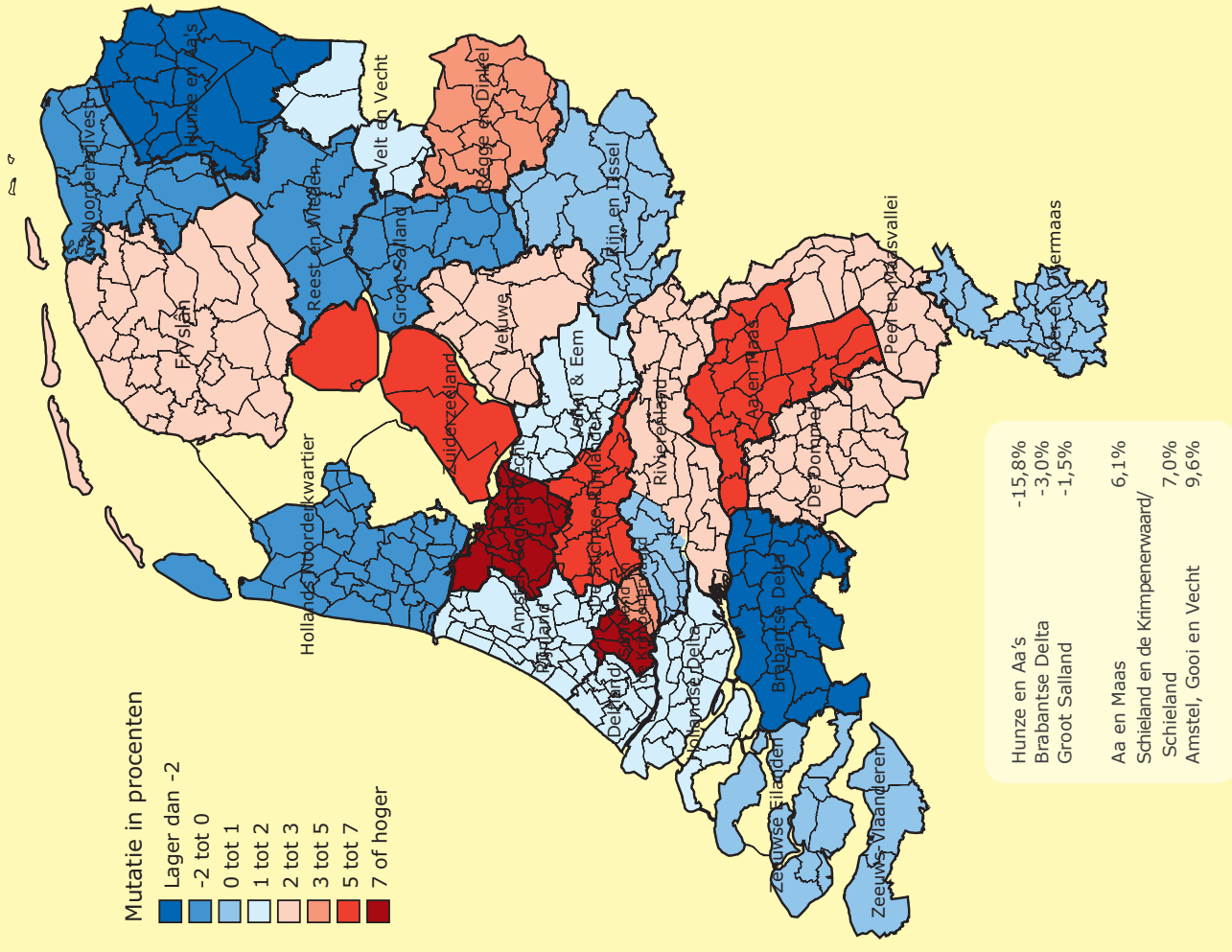
In twee waterschappen daalt de verontreinigingsheffing. In waterschap Vallei & Eem daalt het tarief voor het derde achtereenvolgende jaar, dit jaar met 3,6 procent (5,40 euro). De verlaging is mogelijk omdat het waterschap reserves inzet en lagere lasten heeft.⁸⁶ In het waterschap Noorderzijlvest daalt het tarief met 3,2 procent. Het gaat hierbij eveneens om een bedrag van 5,40 euro. Ook dit waterschap gebruikt de reserves om de lastenontwikkeling te beperken. Daarnaast wordt er efficiënter gewerkt.⁸⁷ In zes waterschappen (Groot Salland, Hollands Noorderkwartier, Hollandse Delta, Reest en Wieden, Velt en Vecht en Zeeuws Vlaanderen) is het tarief gelijk aan dat in 2006.

Naar verwachting zullen de tarieven in de toekomst stijgen als gevolg van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Hierin worden strenge eisen gesteld aan de kwaliteit van het oppervlaktewater. Hierdoor zullen in veel waterschappen extra investeringen nodig zijn om de waterzuivering te verbeteren.

55 Tarief ingezetenenomslag

56 Mutatie tarief ingezetenenomslag

Ingezetenenomslag

Algemeen

De ingezetenenomslag is een vast bedrag per huishouden. Vaak is dit opgebouwd uit bedragen voor verschillende waterschapstaken (met name waterkering en waterkwantiteitsbeheer). Soms worden bepaalde taken slechts in een deel van het waterschap uitgevoerd. Daardoor is het mogelijk dat binnen één waterschap verschillende tarieven gelden. De grenzen van die taakgebieden zijn helaas niet digitaal beschikbaar. Voor de kaarten hiernaast is daarom in die gevallen een (naar het aantal ingezetenen) gewogen gemiddelde gehanteerd.

Tarieven

De ingezetenenomslag is het hoogst in het voormalige hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard, sinds 2005 onderdeel van hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (94 euro). Dit waterschap is in 2005 gefuseerd. Inwoners van de Krimpenerwaard betalen meer dan de inwoners van het voormalige hoogheemraadschap van Schieland omdat zij ook voor wegenbeheer betalen (53 euro extra). Op de tweede plaats komt het deel van het waterschap Riverenland dat tot 2005 bekend stond als hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (82 euro). Ook hier geldt dat inwoners van dit gebied, in tegenstelling tot inwoners van de rest van het waterschap, betalen voor wegenbeheer (40 euro extra). Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, dat ook de wegentaak uitoefent, staat met 74 euro op de derde plaats.

Waterschap Vallei & Eem heeft de laagste ingezetenenomslag (14 euro), gevolgd door de waterschappen De Dommel (23 euro) en Veluwe (25 euro). Het gewogen gemiddelde tarief bedraagt 41 euro. Dat is 1,5 procent hoger dan vorig jaar.

Achtergronden

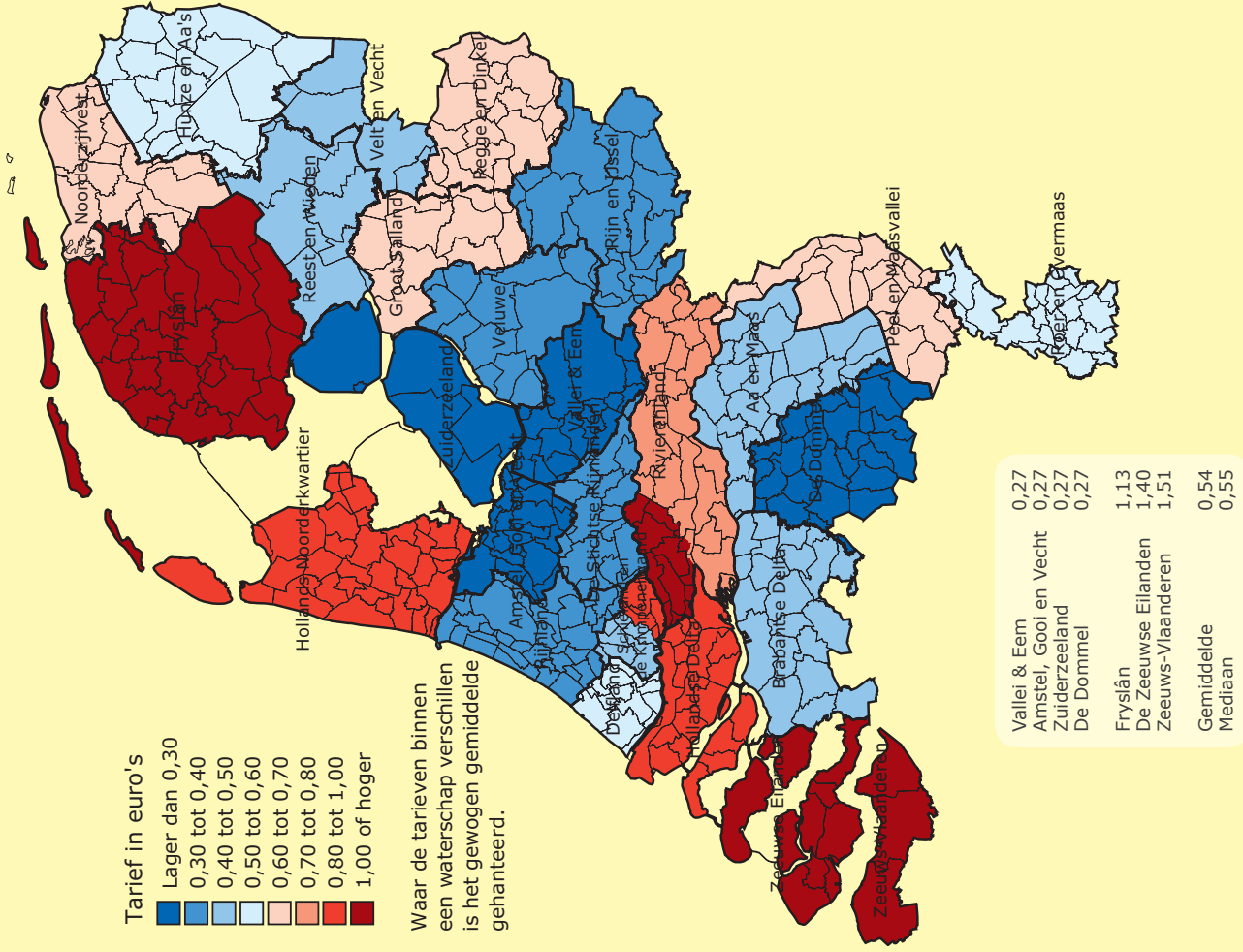
Tariefverschillen tussen gebieden en waterschappen kunnen verschillende achtergronden hebben. Niet alle waterschappen voeren alle mogelijke waterschapstaken uit. In zes waterschappen in Noord- en Zuid-Holland en Zeeland wordt een deel van de ingezetenenomslag bijvoorbeeld gebruikt om het beheer van wegen te bekostigen. Verwacht mag worden dat de gemeenten in dergelijke gebieden juist lagere kosten hebben omdat ze minder wegen hoeven te onderhouden. Waterschappen zonder kustlijn of grote rivieren, en op hooggelegen gebieden, hebben doorgaans lagere kosten. Een andere factor is de bevolkingsdichtheid. Omdat de kosten worden omgeslagen over de aanwezige huishoudens kunnen de tarieven in dichtbevolkte gebieden relatief laag blijven. Verder rekent het ene waterschap een groter deel van de totale kosten toe aan ingezetenen dan het andere.

Mutatie

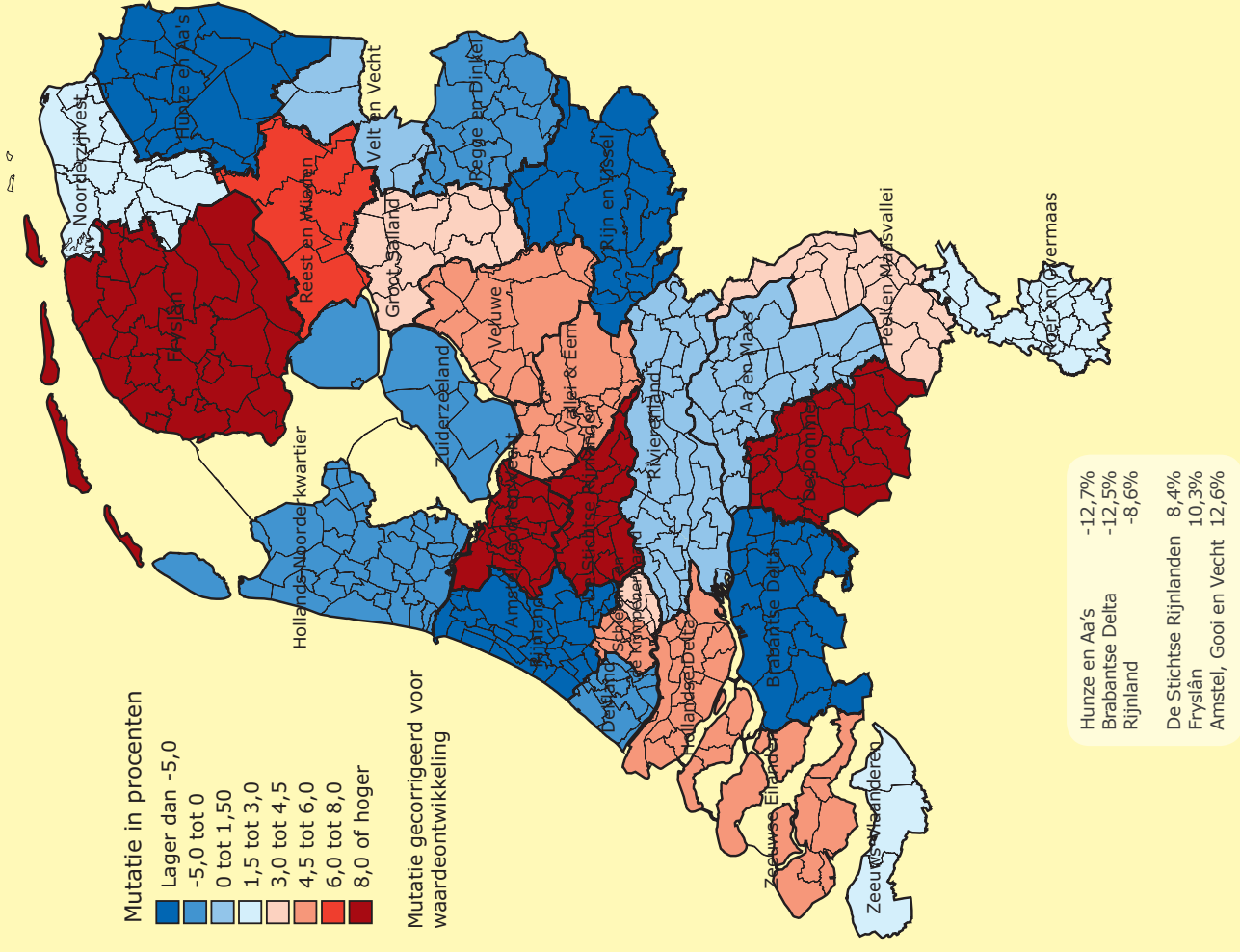
Het tarief stijgt het sterkst in het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (9,6 procent; 3,30 euro). Met de stijging wil het waterschap onder meer de egalisatievoorziening weer op peil brengen en reserveringen opbouwen om de lasten van toekomstige investeringen te kunnen dekken.⁸⁸ In het voormalige hoogheemraadschap van Schieland, dat nu deel uitmaakt van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, stijgt de ingezetenenheffing met 7,0 procent (2,70 euro). Volgens de begroting van het waterschap stijgt de ingezetenenomslag omdat er minder ingezetenen zijn dan men had ingeschat.⁸⁹ In het waterschap Aa en Maas bedraagt de stijging 6,1 procent. Dat is een bedrag van bijna 1,70 euro.

De grootste daling vindt plaats in het waterschap Hunze en Aa's met 15,8 procent. Het tarief daalt in dit waterschap met circa 6,80 euro. Het waterschap geeft een deel van de algemene reserves terug aan de huidige belastingbetalers.⁹⁰ In waterschap Brabantse Delta daalt het tarief met 3,0 procent (90 cent), onder meer als gevolg van een stijging van het aantal aanslagen voor de ingezetenenomslag. In waterschap Groot Salland daalt het tarief met 1,5 procent, circa 70 cent.

57 Tarief omslag gebouwd

58 Mutatie tarief omslag gebouwd

Omslag gebouwd

Algemeen

De omslag gebouwd wordt geheven van eigenaren van gebouwde onroerende zaken. De waterschappen gebruiken de WOZ-waarde als grondslag voor deze heffing. De tarieven worden, net als bij gemeenten, uitgedrukt in euro's per 2.500 euro (tot 2006: 2.268 euro) economische waarde van de onroerende zaken. De hoogte van de omslag gebouwd is onder meer afhankelijk van de taken die het waterschap uitvoert en van de mate waarin iemand belang heeft bij de uitvoering van een taak. Voor waterschappen die verschillende taken hebben en daarbij verschillende tarieven hanteren is een gewogen gemiddelde berekend (gewogen naar de WOZ-waarde).

Tarieven

Dit jaar heeft Zeeuws-Vlaanderen het hoogste tarief: 1,51 euro per 2.500 euro aan WOZ-waarde, gevolgd door Zeeuwse Eilanden waar het tarief 1,40 euro is. Wetterskip Fryslân staat op de derde plaats met 1,13 euro. Het hoge tarief van de zeeuwse waterschappen wordt onder andere veroorzaakt doordat wegenonderhoud deel uitmaakt van het takenpakket. Vallei & Eem, Amstel, Gooi en Vecht, Zuiderzeeland en De Dommel hanteren allen in 2007 een tarief van 0,27 euro. Het (naar grondslag) gewogen gemiddelde tarief is 0,54 euro. Dat is, gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de WOZ-waarden als gevolg van hertaxatie, 1,7 procent hoger dan vorig jaar.

Achtergronden

Tariefverschillen worden, behalve door verschillen in toerekening aan groepen belanghebbenden en kostenverschillen, veroorzaakt door de grote verschillen in WOZ-waarde tussen waterschappen. Anders dan bij gemeenten vindt tussen waterschappen geen verevening van belastingcapaciteit plaats.

Hertaxatie

De taxatiewaarde van onroerende zaken is dit jaar gestegen (zie kaart 2 en 3). Een groot aantal waterschappen (21) heeft daarom het tarief van de omslag gebouwd verlaagd of gelijk gehouden ten opzichte van het vorige jaar. We hebben deze tariefmutaties gecorrigeerd voor de waardeverandering.⁹¹ De door ons gehanteerde waardeveranderingen kunnen afwijken van de waardeveranderingen die waterschappen hebben gehanteerd. Veruit de meeste waterschappen hebben het tarief van de omslag gebouwd in december vastgesteld op basis van voorlopige gegevens rond de taxatiewaarden. Twee waterschappen (Fryslân en Vallei & Eem) passen het tarief in april van dit jaar nog aan. Op de kaarten wordt het verwachte tarief weergegeven.

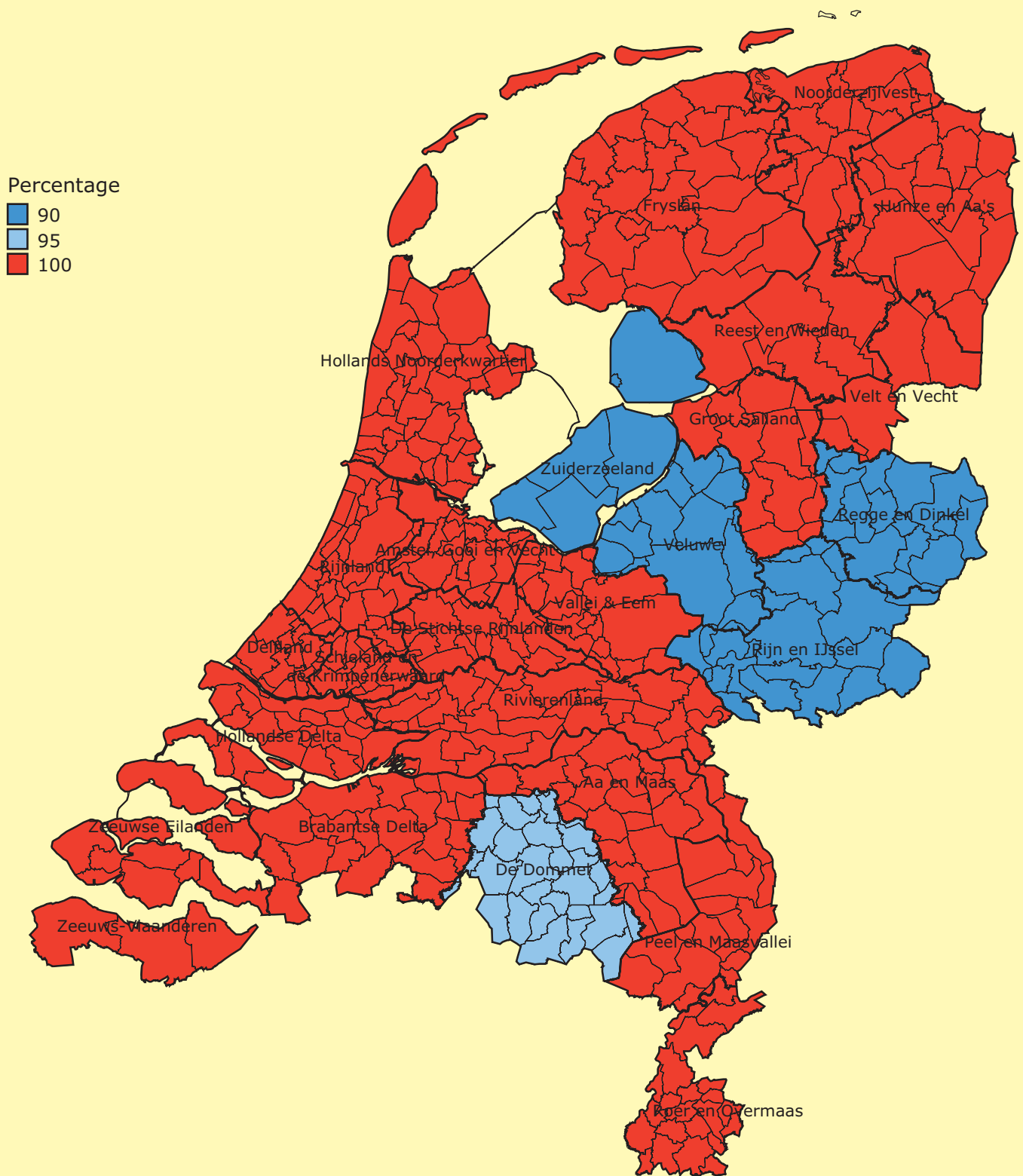
Mutatie

Wanneer rekening wordt gehouden met de waardeontwikkeling van onroerende zaken blijkt de omslag gebouwd het sterkst te stijgen in het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (12,6 procent; 3 cent per 2.500 WOZ waarde). Omdat het tarief in dit waterschap laag is, is de procentuele stijging hoog. Ook wil het waterschap de egalisatievoorziening op peil brengen en reserveringen opbouwen om de lasten van toekomstige investeringen te kunnen dekken.⁹² De op één na grootste stijging vindt plaats in wetterskip Fryslân (10 procent ofwel 11 cent), gevolgd door hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (8,4 procent; 3 cent). De Stichtse Rijnlanden is overgestapt op een andere methode om kosten te verdelen tussen de belangencategorieën (zie blz. 91). Hierdoor is het aandeel dat de categorie gebouwd betaalt, en dus ook het tarief, gestegen.

Het tarief in waterschap Hunze en Aa's daalt het sterkst (12,7 procent; 8 cent per 2.500 WOZ-waarde). Met deze verlaging wil het waterschap een deel van de algemene reserves teruggeven aan de huidige belastingbetalers.⁹³ In waterschap Brabantse Delta daalt het tarief voor het tweede achtereenvolgende jaar, dit keer met 12,5 procent (6 cent). Het waterschap dekt een deel van de kosten uit de egalisatiereserves. In hoogheemraadschap Rijnland daalt het tarief met 3 cent (8,6 procent). Dit komt onder meer doordat een deel van de baggerkosten voortaan via het waterkwaliteitsbeheer wordt betaald.

Waterschappen kunnen geen rekening houden met het verschil in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen. Beide categorieën betalen hetzelfde tarief. De waardeontwikkeling die wordt gehanteerd bij het vaststellen van de tarieven is een soort gemiddelde van deze twee cijfers. Omdat de waarde van woningen sterker stijgt dan die van niet-woningen gaan huiseigenaren een iets groter deel van de kosten betalen dan eigenaren van niet-woningen.

59 Kwijtscheldingsnorm waterschapsbelastingen

Kwijtscheldingsnorm waterschapsbelastingen

Kwijtscheldingsnorm

In alle waterschappen is het mogelijk kwijtschelding aan te vragen voor de verontreinigingsheffing en ingezetenenomslag. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden als bij kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (zie de tekst bij kaart 37).

In tegenstelling tot gemeenten hanteren sommige waterschappen nog steeds de 90 of 95 procent-norm, zodat naar verhouding weinig huishoudens voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het aantal waterschappen dat de 100 procent-norm hanteert blijft dit jaar gelijk. Van de 26 huidige waterschappen hanteren 19 de 100 procent-norm.

Waterschappen die de 90 of 95 procent-norm blijven hanteren zien het voeren van inkomensbeleid niet als hun taak. Sommigen wijzen erop dat ook het Rijk de 90 procent-norm blijft hanteren. Ook de noodzaak de tarieven te verhogen om kwijtschelding te kunnen bekostigen wordt als een nadeel gezien.

Verantwoording

Bronnen

De gemeentekaarten in deze atlas zijn gebaseerd op opgaven van de afzonderlijke gemeenten. De gegevens zijn in de periode van november 2006 tot en met maart 2007 door COELO verzameld. In eerste instantie is daarbij gebruik gemaakt van een elektronisch vragenformulier, waarin diverse controles zaten ingebouwd. Enkele gemeenten hebben een papieren vragenlijst ingevuld. Van een groot aantal gemeenten is aanvullende informatie per e-mail, telefoon, post of fax verkregen. De gegevens zijn waar mogelijk vergeleken met die van vorig jaar, en bij grote veranderingen is navraag gedaan.

Waarde van onroerende zaken

De gemiddelde waarde van woningen per gemeente is berekend door de gemiddelde waarde in 2006 (bron: CBS) te verhogen met de waardeverandering van woningen. De waardeverandering is de stijging van de totale waarde van woningen, exclusief areaaluitbreiding (verandering van de hoeveelheid woningen). Die waardeverandering is bij de gemeenten opgevraagd. In enkele gevallen konden gemeenten alleen de waardeverandering inclusief areaal leveren. Dan is dit cijfer gecorrigeerd aan de hand van de mutatie van het aantal woningen. Sommige gemeenten konden helemaal geen waardeontwikkeling leveren. In die gevallen is waar mogelijk gebruik gemaakt van voorlopige waardegegevens van de Waarderingskamer. Dit is ook bij niet-woningen soms gebeurd. Voor welke gemeenten dit geldt is te zien op kaart 2 respectievelijk kaart 3 (wit omliggende gemeenten)

Gemiddelden

Waar in deze atlas sprake is van gemiddelden gaat het, tenzij anders vermeld, om naar inwonertal gewogen gemiddelden. Waar nultarieven voorkomen, zoals bij het rioolrecht, zijn de "nullen" in de berekening van de gemiddelden meegenomen.

Tarieven en heffingskortingen

Na de afschaffing van de zalmsnip in 2005 zijn sommige gemeenten op eigen kosten een heffingskorting gaan verlenen. Deze kan gekoppeld zijn aan een specifieke belasting, of het karakter hebben van een korting op de gehele aanslag. Als de heffingskorting is gekoppeld aan een bepaalde heffing is het desbetreffende bedrag door ons simpelweg afgetrokken van het tarief. Alleen in de overige gevallen spreken wij in deze atlas nog van een heffingskorting.

Uitgangspunten waterverbruik en afvalaanbod

Daar waar tarieven aan waterverbruik (rioolrecht) of afvalaanbod (reinigingsheffing) zijn gerelateerd hebben wij veronderstellingen gedaan om te komen tot jaarbedragen per huishouden. Hiervoor is in eerste instantie altijd aangesloten bij landelijke gemiddelden. Huishoudens in gemeenten waar afval per kilo, vuilniszak of lediging wordt betaald (diftar) bieden over het algemeen echter minder afval aan dan huishoudens in andere plaatsen. Uit recent wetenschappelijk onderzoek zijn vuistregels af te leiden over het afvalaanbodverminderende effect van de verschillende diftarsystemen.⁹⁴ Betalen per kilo of per zak blijkt vijftig procent minder restafval op te leveren en zestig procent minder gft-afval dan een betalingswijze die los staat van de hoeveelheid aangeboden afval. Betalen per containerlediging levert vijftientig procent minder restafval op en vijfendertig procent minder gft-afval. Een tarief dat samenhangt met de inhoud van de container, maar niet met het aantal ledigingen, heeft een verwaarloosbaar klein effect op het afvalaanbod. Uitgaande van het jaarlijkse huishoudelijke afvalaanbod, uitgesplitst naar restafval en gft-afval per persoon, gecombineerd met aannames omtrent het soortelijk gewicht van afval⁹⁵ is voor de diverse tariefsystemen berekend van hoeveel zakken, ledigingen of kilo's moet worden uitgegaan om bedragen per huishouden te berekenen.⁹⁶ Waar huishoudens de keus hebben tussen verschillende soorten bakken of zakken wordt steeds uitgegaan van de goedkoopste mogelijkheid.

Diftar heeft bij het rioolrecht veel minder invloed dan bij de reinigingsheffing (zie de tekst bij kaart 23 en 24). Wij houden er daarom geen rekening mee. Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m³ en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen een waterverbruik van 150 m³. Waar tot een verbruik van 250 m³ hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

ozb

Bij het afsluiten van deze atlas hadden verschillende gemeenten nog niet de uiteindelijke OZB-tarieven vastgesteld. Van zeven gemeenten zijn voorlopige tarieven opgenomen, omdat vrijwel vaststond dat dit de definitieve tarieven zouden worden (Appingedam, Binnenmaas, Bladel, Geldermalsen, Midden-Delfland, Texel en West Maas en Waal). De OZB-tarieven van Borsele, Lansingerland Maasgouw en Nieuwkoop konden helaas niet worden opgenomen zonder de publicatie van deze atlas nog langer uit te stellen.

De OZB-aanslag per huishouden is berekend door uit te gaan van de in de betreffende gemeente gevonden gemiddelde WOZ-waarde. Die waarde wordt gedeeld door 2.500 euro en vermenigvuldigd met het relevante tarief.

Deze methode wijkt enigszins af van de berekening van de aanslag voor een bestaand pand. Bij een werkelijk bestaand pand wordt de WOZ-waarde gedeeld door 2.500 euro en vervolgens naar beneden afgerond. Dit aantal gehele eenheden wordt met het tarief vermenigvuldigd om het te betalen bedrag te berekenen. Als dezelfde werkwijze wordt gehanteerd bij een gemiddelde woningwaarde, wordt zowel bij een aantal eenheden van 50,01 als van 50,99 naar beneden afgerond. Dit lijkt niet juist, omdat het niet om een feitelijk pand gaat, maar om een gemiddelde, dat aangeeft hoe hoog het niveau in die gemeente is. Hoe dit gemiddelde precies wordt afgerond is dan van het toeval afhankelijk. In het zojuist gegeven voorbeeld zou afronding een waardeverschil van 2 procent verbloemen.

Gevolg van de gekozen methode is dat de gemiddelde OZB-aanslag enkele euro's hoger uitkomt dan bij afronden. Het voordeel van de betere vergelijkbaarheid weegt hier wat ons betreft tegen op.

Toeristenbelasting

Waar het tarief afhangt van de overnachtingsprijs is uitgegaan van een bedrag dat jaarlijks wordt verhoogd op basis van de consumentenprijsindex voor accommodaties (CBS). Voor 2006 is dit 77,29 euro en voor 2007 78,79 euro.

Waar het tarief afhangt van het aantal sterren is uitgegaan van drie sterren. Den Haag maakt binnen de categorie driesterrenhotels nog weer onderscheid tussen hotels met meer of met minder dan 30 kamers. Wij hebben voor de eerste groep gekozen.

Tabel 5 Woonlasten per gemeente^a

(OZB, rioolrecht en reinigingsheffing; woning met gemiddelde waarde; na aftrek van eventuele heffingskorting; euro per jaar per huishouden)

	Bruto woonlasten éénpersoons-huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons-huishouden ^b	Rang nummer ^d	Netto woonlasten meerpersoons-huishouden ^c	Rang nummer ^d
Groningen^e	582	626		669	
Appingedam	638	663	325	717	414
Bedum	592	592	152	642	283
Bellingwedde	580	632	254	669	339
De Marne	571	627	237	676	362
Delfzijl	608	662	318	728	427
Eemsmond	487	499	19	559	93
Groningen	598	639	271	674	350
Grootegast	590	664	326	717	413
Haren	583	649	296	603	191
Hoogezand-Sappemeer	480	542	56	593	161
Leek	457	611	200	644	285
Loppersum	661	708	399	770	457
Marum	634	707	396	728	428
Menterwolde	581	601	176	653	299
Pekela	610	660	311	726	425
Reiderland	527	571	103	637	271
Scheemda	715	715	407	771	459
Slochteren	654	676	357	723	422
Stadskanaal	466	526	39	571	108
Ten Boer	666	666	332	723	421
Veendam	508	563	83	616	225
Vlagtwedde	668	668	336	710	409
Winschoten	725	725	420	769	456
Winsum	673	696	387	752	448
Zuidhorn	514	567	90	610	208
Fryslân	535	604		635	
Achtkarspelen	563	641	275	688	377
Ameland	363	441	2	359	1
Boarnsterhim	609	651	298	667	334
Bolsward	555	669	340	704	399
Dantumadeel	566	621	222	673	348
Dongeradeel	471	505	24	559	92
Ferwerderadiel	561	634	263	696	390
Franekeradeel	620	646	289	695	386
Gaasterlân-Sleat	445	564	84	563	97
Harlingen	534	575	116	612	214
Heerenveen	520	627	238	638	274
Het Bildt	478	569	95	628	250
Kollumerland c.a.	498	579	128	625	246
Leeuwarden	570	631	253	673	349
Leeuwarderadeel	571	660	313	709	408
Lemsterland	503	596	162	605	195
Littenseradiel	606	660	314	708	406
Menaldumadeel	581	651	299	698	392
Nijefurd	582	616	208	624	239
Ooststellingwerf	463	652	300	676	361
Opsterland	513	634	259	655	304
Schiermonnikoog	495	689	372	558	91

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Skarsterlân	533	533	48	543	62
Smallingerland	532	565	88	601	178
Sneek	480	545	57	573	111
Terschelling	542	542	55	456	6
Tytsjerksteradiel	453	528	42	560	95
Vlieland	505	702	391	585	141
Weststellingwerf	534	630	250	656	310
Wûnseradiel	619	654	306	680	366
Wymbritseradiel	615	642	278	651	295
Drenthe	560	617		642	
Aa en Hunze	533	676	358	675	355
Assen	548	617	211	655	305
Borger-Odoorn	475	528	41	551	75
Coevorden	561	625	233	655	303
De Wolden	598	668	337	658	317
Emmen	592	626	235	671	345
Hoogeveen	527	593	155	633	256
Meppel	575	575	113	601	179
Midden-Drenthe	558	610	197	634	260
Noordenveld	572	621	220	618	227
Tynaarlo	552	628	240	623	235
Westerveld	597	664	327	638	276
Overijssel	575	622		642	
Almelo	626	626	236	671	343
Borne	662	662	321	668	338
Dalfsen	396	480	8	466	12
Deventer	638	638	268	645	286
Dinkelland	662	722	415	725	423
Enschede	627	661	316	699	394
Haaksbergen	529	578	123	590	156
Hardenberg	531	615	203	650	294
Hellendoorn	647	691	377	695	387
Hengelo	661	661	315	683	372
Hof van Twente	573	623	227	624	238
Kampen	497	581	132	610	205
Losser	624	624	230	634	261
Oldenzaal	543	668	338	676	359
Olst-Wijhe	581	665	329	677	364
Ommen	520	520	35	515	37
Raalte	463	546	61	551	77
Rijssen-Holten	550	629	244	657	312
Staphorst	416	571	100	599	177
Steenwijkerland	515	599	170	616	222
Tubbergen	600	644	281	671	344
Twenterand	548	632	255	671	342
Wierden	585	623	226	634	263
Zwartewaterland	500	616	209	654	302
Zwolle	518	568	91	577	119

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Gelderland	525	603		599	
Aalten/Aalten	399	583	134	602	183
Aalten/Dinxperlo	399	583	134	602	183
Apeldoorn	511	598	168	587	144
Arnhem	472	517	32	536	51
Barneveld	538	649	295	633	259
Berkelland	578	730	426	746	442
Beuningen	506	554	68	540	57
Bronckhorst	677	745	433	739	441
Brummen	440	675	353	656	311
Buren	610	646	291	622	233
Culemborg	635	671	345	680	368
Doesburg	406	607	192	616	223
Doetinchem	552	624	229	625	245
Druten	497	593	154	602	186
Duiven	402	572	104	578	121
Ede	598	645	287	638	273
Elburg	481	548	64	555	86
Epe	493	559	77	506	28
Ermelo	445	496	16	470	13
Geldermalsen	602	638	270	616	220
Groesbeek	332	484	10	458	7
Harderwijk	460	492	14	487	20
Hatterij	477	561	79	534	48
Heerde	567	648	293	604	192
Heumen	430	506	25	463	10
Lingewaal	596	632	257	616	224
Lingewaard	473	516	30	510	34
Lochem	624	690	375	648	292
Maasdriel	644	680	363	655	306
Millingen aan de Rijn	571	618	212	629	251
Montferland/Bergh	412	590	148	583	137
Montferland/Didam	412	590	148	583	137
Neder-Betuwe	728	764	437	790	463
Neerijnen	630	666	333	663	328
Nijkerk	532	583	136	564	100
Nijmegen	593	631	251	643	284
Nunspeet	468	524	38	507	31
Oldebroek	534	586	140	590	155
Oost Gelre/Groenlo	375	573	107	589	150
Oost Gelre/Lichtenvoorde	375	573	107	589	150
Oost Gelre/Ruurlo	375	573	107	589	150
Oude IJsselstreek	475	568	92	580	126
Overbetuwe	575	639	272	630	252
Putten	416	456	3	431	3
Renkum	639	782	450	737	438
Rheden	516	555	69	536	50
Rijnwaarden	422	551	66	567	105
Rozendaal	766	791	453	601	182
Scherpenzeel	537	579	129	565	104

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Tiel	544	619	216	638	277
Ubbergen	576	615	205	585	140
Voorst	564	619	218	596	174
Wageningen	543	693	382	706	405
West Maas en Waal	657	715	408	699	393
Westervoort	524	596	163	623	236
Wijchen	528	546	59	537	54
Winterswijk	447	692	380	706	404
Zaltbommel	667	703	392	690	378
Zevenaar/Angerlo	375	459	4	460	8
Zevenaar/Zevenaar	375	459	4	460	8
Zutphen	418	537	50	547	65
Utrecht	567	633		615	
Abcoude	966	1023	473	904	475
Amersfoort	550	618	213	612	213
Baarn	570	570	98	502	24
Breukelen	573	680	364	625	243
Bunnik	733	843	467	801	468
Bunschoten	452	487	12	492	23
De Bilt	651	774	444	676	360
De Ronde Venen	540	599	173	554	85
Eemnes	584	773	443	725	424
Houten	446	623	225	608	202
IJsselstein	433	671	346	662	327
Leusden	539	576	118	553	81
Loenen	698	796	458	691	380
Lopik	463	604	187	615	218
Maarssen	575	691	378	675	357
Montfoort	626	721	414	700	396
Nieuwegein	451	570	96	578	122
Oudewater	554	671	347	637	268
Renswoude	543	598	167	607	200
Rhenen	505	638	269	619	228
Soest	461	518	33	464	11
Utrecht	666	666	331	675	358
Utrechtse Heuvelrug/Amerongen	653	653	303	586	142
Utrechtse Heuvelrug/Doorn	568	645	284	577	117
Utrechtse Heuvelrug/Driebergen-Rijsenburg	591	662	320	595	165
Utrechtse Heuvelrug/Leersum	602	632	256	565	103
Utrechtse Heuvelrug/Maarn	603	700	390	633	258
Veenendaal	460	537	51	543	64
Vianen	484	556	74	558	89
Wijk bij Duurstede	608	608	193	595	166
Woerden	552	591	150	573	112
Woudenberg	567	625	234	611	211
Zeist	521	610	198	548	67
Noord-holland	527	593		571	
Aalsmeer	601	723	417	680	370
Alkmaar	411	496	17	511	36

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Amstelveen	552	579	127	524	42
Amsterdam Bos en Lommer	494	575	117	551	74
Amsterdam Centrum	461	531	47	506	30
Amsterdam De Baarsjes	483	561	80	536	52
Amsterdam Geuzenveld/Slotermeer	447	513	29	488	21
Amsterdam Noord	473	547	62	523	41
Amsterdam Oost/Watergraafsmeer	509	596	161	571	107
Amsterdam Osdorp	434	496	15	471	14
Amsterdam Oud-west	516	563	82	538	55
Amsterdam Oud-Zuid	438	501	21	476	15
Amsterdam Slotervaart/Overtoomseveld	463	534	49	509	33
Amsterdam Westerpark	443	507	26	483	19
Amsterdam Zeeburg	460	530	45	505	27
Amsterdam Zuideramstel	496	577	121	553	84
Amsterdam Zuid-oost	502	546	58	521	40
Andijk	540	647	292	658	316
Anna Paulowna	490	578	122	607	199
Beemster	576	634	260	593	162
Bennebroek	726	775	445	657	314
Bergen NH	685	763	436	653	300
Beverwijk	454	538	52	542	60
Blaricum	924	1089	475	840	471
Bloemendaal	965	1035	474	736	437
Bussum	553	629	246	532	46
Castricum	590	659	310	621	231
Den Helder	535	635	264	666	331
Diemen	628	654	304	637	267
Drechterland/Drechterland	496	580	130	578	120
Drechterland/Venhuizen	555	639	273	637	269
Edam-Volendam	484	550	65	543	61
Enkhuizen	518	602	181	626	248
Graft-De Rijp	563	635	265	615	217
Haarlem	460	568	94	552	80
Haarlemmerliede c.a.	772	772	442	736	435
Haarlemmermeer	547	602	180	577	118
Harenkarspel	541	619	217	612	212
Heemskerk	514	566	89	563	98
Heemstede	623	671	348	551	76
Heerhugowaard	505	570	97	602	189
Heiloo	481	601	178	539	56
Hilversum	564	671	344	624	240
Hoorn	493	572	105	589	154
Huizen	546	628	239	581	131
Koggenland/Obdam	433	511	27	516	38
Koggenland/Wester-Koggenland	433	511	28	517	39
Landsmeer	711	780	449	720	417
Langedijk	525	630	248	610	209
Laren		Waardestijging nog niet bekend			
Medemblik/Medemblik	506	594	157	596	173
Medemblik/Noorder-koggenland	534	622	223	624	241

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Medemblik/Wognum	541	629	247	632	255
Muiden	719	856	468	778	461
Naarden	593	730	425	610	204
Niedorp	609	685	367	696	391
Oostzaan	657	720	413	683	374
Opmeer	578	666	330	668	337
Ouder-Amstel	585	633	258	575	115
Purmerend	488	488	13	508	32
Schagen	468	575	114	582	133
Schermer	674	728	423	720	419
Stede Broec	507	590	147	622	234
Texel	406	499	20	434	4
Uitgeest	492	574	110	558	90
Uithoorn	580	580	131	561	96
Velsen	694	694	383	680	367
Waterland	615	724	419	680	369
Weesp	453	520	36	503	25
Wervershoof	468	574	111	581	127
Wieringen	585	656	308	675	354
Wieringermeer	584	787	452	812	469
Wijdmeren	686	771	441	672	347
Wormerland	707	707	397	690	379
Zaanstad	645	645	288	661	322
Zandvoort	564	630	249	552	78
Zeevang	715	785	451	748	445
Zijpe	494	564	85	537	53
Zuid-Holland	541	600		603	
Alblasserdam	623	636	267	656	309
Albrandswaard	565	662	322	640	279
Alkemade	542	837	466	801	467
Alphen a/d Rijn	568	661	317	666	330
Barendrecht	484	724	418	705	402
Bergambacht	724	810	462	771	458
Bernisse	540	710	401	706	403
Binnenmaas/Binnenmaas	522	605	189	592	160
Binnenmaas/s-Gravendeel	488	571	101	560	94
Bodegraven	742	793	455	781	462
Boskoop	629	880	469	877	474
Brielle	589	589	146	574	114
Capelle aan den IJssel	591	660	312	675	352
Cromstrijen	510	617	210	605	194
Delft	542	650	297	660	321
Dirksland	597	645	286	657	315
Dordrecht	471	556	73	589	149
Giessenlanden	580	754	434	721	420
Goedereede	532	670	341	596	170
Gorinchem	480	562	81	578	123
Gouda	652	713	405	731	431
Graafstroom	686	793	456	796	466
Hardinxveld-Giessendam	722	722	416	732	432

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Hellevoetsluis	471	471	6	482	18
Hendrik-Ido-Ambacht	591	711	403	726	426
Hillegom	575	597	165	573	110
Jacobsvoude	696	799	461	753	450
Katwijk/Katwijk	466	556	70	550	71
Katwijk/Rijnsburg	466	556	70	550	71
Katwijk/Valkenburg	466	556	70	550	71
Korendijk	546	588	144	589	153
Krimpen aan den IJssel	702	767	438	762	453
Lansingerland		Tarieven nog niet vastgesteld			
Leerdam	731	731	427	746	443
Leiden	525	603	182	598	175
Leiderdorp	470	604	184	579	124
Leidschendam-Voorburg	537	611	199	570	106
Liesveld	673	727	422	732	433
Lisse	474	557	75	534	49
Maassluis	543	588	142	595	169
Middelharnis	484	548	63	564	101
Midden-Delfland	696	767	439	736	436
Moordrecht	751	821	464	815	470
Nederlek	699	793	457	790	464
Nieuwerkerk aan den IJssel	581	622	224	617	226
Nieuwkoop		Tarieven nog niet vastgesteld			
Nieuw-Lekkerland	688	695	385	737	439
Noordwijk	611	717	410	630	253
Noordwijkerhout	559	652	301	609	203
Oegstgeest	705	741	431	653	301
Oostflakkee	613	695	384	720	416
Oud-Beijerland	520	597	166	601	181
Ouderkerk	665	796	459	795	465
Papendrecht	529	529	43	543	63
Pijnacker-Nootdorp	621	692	381	686	375
Reeuwijk	907	951	472	865	472
Ridderkerk	513	596	164	604	193
Rijnwoude	479	679	362	670	341
Rijswijk	497	578	126	574	113
Rotterdam	553	553	67	580	125
Rozenburg	497	497	18	533	47
Schiedam	506	546	60	577	116
Schoonhoven	584	713	404	718	415
's-Gravenhage	495	540	54	547	66
Slidrecht	477	568	93	602	187
Spijkenisse	601	601	175	636	266
Strijen	589	631	252	636	265
Teylingen/Sassenheim	569	629	241	581	128
Teylingen/Voorhout	569	629	241	581	128
Teylingen/Warmond	569	629	241	581	128
Vlaardingen	577	643	279	661	325
Vlist	685	812	463	778	460
Voorschoten	644	706	394	646	290
Waddinxveen	626	692	379	696	388

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Wassenaar	788	943	471	694	385
Westland	587	666	334	664	329
Westvoorne	706	793	454	720	418
Zederik	423	620	219	621	230
Zevenhuizen-Moerkapelle	569	780	448	767	454
Zoetermeer	554	587	141	598	176
Zoeterwoude	651	718	411	691	381
Zwijndrecht	504	604	183	619	229
Zeeland	463	510		524	
Borsele			Tarieven nog niet vastgesteld		
Goes	422	473	7	479	16
Hulst	505	605	190	634	262
Kapelle	509	575	115	589	148
Middelburg	529	529	44	557	88
Noord-Beveland	446	504	23	453	5
Reimerswaal	466	612	201	656	307
Schouwen-Duiveland	587	644	283	614	216
Sluis	504	577	120	573	109
Terneuzen	398	437	1	482	17
Tholen	480	591	151	637	270
Veere	471	486	11	428	2
Vlissingen	571	571	102	591	159
Noord-Brabant	535	615		601	
Aalburg	629	675	355	679	365
Alphen-Chaam	602	736	430	667	335
Asten	518	636	266	610	206
Baarle-Nassau	399	564	86	529	45
Bergen op Zoom	711	711	402	715	412
Bergeijk	475	670	342	615	219
Bernheze	427	577	119	550	69
Best	583	583	137	553	83
Bladel	455	707	398	669	340
Boekel	582	615	206	610	207
Boxmeer	512	619	214	602	185
Boxtel	633	688	370	667	332
Breda	553	604	186	595	167
Cranendonck	518	615	204	593	163
Cuijk	471	504	22	510	35
Deurne	510	688	371	674	351
Dongen	534	644	282	646	289
Drimmelen	486	595	158	582	135
Eersel	545	719	412	656	308
Eindhoven	470	594	156	589	145
Etten-Leur	578	578	124	582	134
Geertruidenberg	504	595	159	591	158
Geldrop-Mierlo	435	557	76	542	58
Gemert-Bakel	517	629	245	623	237
Gilze en Rijen	450	519	34	525	43
Goirle	513	624	231	595	168
Grave	566	605	191	616	221

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Haaren	746	924	470	871	473
Halderberge	540	668	339	661	326
Heeze-Leende	628	826	465	754	451
Helmond	634	634	262	639	278
Heusden	484	574	112	552	79
Hilvarenbeek	480	778	447	731	430
Laarbeek	461	582	133	564	102
Landerd	466	599	172	556	87
Lith	711	798	460	769	455
Loon op Zand	560	680	365	661	323
Maasdonk	449	662	319	635	264
Mill en Sint Hubert	534	675	354	646	287
Moerdijk	509	621	221	625	247
Nuenen c.a.	555	770	440	705	401
Oirschot	459	645	285	596	172
Oisterwijk	598	776	446	691	382
Oosterhout	614	614	202	607	198
Oss	586	586	139	586	143
Reusel- De Mierden	505	696	386	671	346
Roosendaal	636	698	388	703	398
Rucphen	612	677	359	667	333
Schijndel	508	598	169	563	99
's-Hertogenbosch	513	571	99	550	70
Sint-Anthonis	474	713	406	709	407
Sint-Michielsgestel	567	675	356	621	232
Sint-Oedenrode	482	672	351	638	275
Someren	417	517	31	506	29
Son en Breugel	590	646	290	589	147
Steenbergen	552	602	179	611	210
Tilburg	483	483	9	489	22
Uden	566	609	195	589	146
Valkenswaard	560	686	368	653	298
Veghel	583	670	343	647	291
Veldhoven	446	526	40	504	26
Vught	635	727	421	661	324
Waalre	553	634	261	553	82
Waalwijk	454	538	53	527	44
Werkendam	539	619	215	625	244
Woensdrecht	580	706	395	700	395
Woudrichem	548	642	276	633	257
Zundert	515	604	188	584	139
Limburg	551	630		645	
Arcen en Velden	560	672	350	667	336
Beek	616	682	366	691	383
Beesel	471	559	78	581	132
Bergen	543	642	277	652	296
Brunssum	676	704	393	734	434
Echt-Susteren	550	610	196	626	249
Eijsden	661	760	435	748	447
Gennep	504	601	177	606	196

Tabel 5 Vervolg

	Bruto woonlasten éénpersoons- huishouden	Bruto woonlasten meerpersoons- huishouden ^b	Rang num- mer ^d	Netto woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rang num- mer ^d
Gulpen-Wittem	570	655	307	657	313
Heerlen	597	709	400	748	446
Helden	559	623	228	630	254
Horst aan de Maas	560	654	305	659	318
Kerkrade	574	604	185	640	282
Kessel	564	639	274	637	272
Landgraaf	591	665	328	693	384
Leudal/Haelen	509	578	125	596	171
Leudal/Heythuysen	519	589	145	607	201
Leudal/Hunsel	515	584	138	602	188
Leudal/Roggel en Neer	519	588	143	607	197
Maasbree	608	686	369	703	397
Maasgouw		Tarieven nog niet vastgesteld			
Maastricht	557	595	160	601	180
Margraten	566	668	335	640	281
Meerlo-Wanssum	538	649	294	652	297
Meerssen	570	717	409	710	410
Meijel	559	678	360	675	356
Mook en Middelaar	656	699	389	640	280
Nederweert	626	689	373	696	389
Nuth	440	653	302	660	320
Onderbanken	605	663	323	681	371
Roerdalen/Ambt Montfort	539	609	194	613	215
Roerdalen/Roerdalen	529	599	171	603	190
Roermond/Roermond	523	523	37	542	59
Roermond/Swalmen	530	530	46	550	68
Schinnen	610	673	352	677	363
Sevenum	581	732	428	738	440
Simpelveld	650	743	432	760	452
Sittard-Geleen	537	600	174	625	242
Stein	504	564	87	582	136
Vaals	407	736	429	753	449
Valkenburg aan de Geul	526	690	374	675	353
Venlo	565	679	361	704	400
Venray	496	672	349	687	376
Voerendaal	545	593	153	591	157
Weert	675	730	424	731	429
Flevoland	598	627		664	
Almere	616	616	207	646	288
Dronten	624	624	232	659	319
Lelystad	547	643	280	683	373
Noordoostpolder	627	657	309	710	411
Urk	579	663	324	747	444
Zeewolde	519	573	106	593	164

^a Bij delen van gemeenten wordt de huidige gemeentenaam eerst genoemd, gevolgd door een schuine streep en de nieuwe gemeentenaam. Amsterdam is verdeeld in stadsdelen.

^b Conform kaart 31. Zie de toelichting aldaar.

^c Conform kaart 33. Zie de toelichting aldaar.

^d Nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 475 de hoogste.

^e De blauwgedrukte getallen zijn de provinciale gemiddelden gewogen naar inwoners.

Groningen									
Appingedam	3	Zwartewaterland	1896	Anna Paulowna	366	Nederlek	643	Nuenen c.a.	820
Bedum	5	Zwolle	193	Beemster	370	Nieuw-Lekkerland	571	Oirschot	823
Bellingwedde	7	Gelderland		Bennebroek	372	Nieuwerkerk ad IJssel	567	Oisterwijk	824
De Marne	1663			Bergen NH	373	Nieuwkoop	569	Oosterhout	826
Delfzijl	10			Beverwijk	375	Noordwijk	575	Oss	828
Eemsmond	1651	Aalten	197	Blaricum	376	Noordwijkerhout	576	Reusel-De Mierden	1667
Groningen	14	Apeldoorn	200	Bloemendaal	377	Oegstgeest	579	Roosendaal	1674
Grootegast	15	Arnhem	202	Bossum	381	Oostflakkee	580	Rucphen	840
Haren	17	Barneveld	203	Castricum	383	Oud-Beijerland	584	Schijndel	844
Hoogezand-Sappemeer	18	Berkelland	1859	Den Helder	400	Ouderkerk	644	's-Hertogenbosch	796
Leek	22	Beuningen	209	Diemen	384	Papendrecht	590	Sint Anthonis	1702
Loppersum	24	Bronckhorst	1876	Drechterland	498	Pijnacker-Nootdorp	1926	Sint Michielsgestel	845
Marum	25	Brummen	213	Edam-Volendam	385	Reeuwijk	595	Sint-Oedenrode	846
Menterwolde	1987	Buren	214	Enkhuizen	388	Ridderkerk	597	Son en Breugel	848
Pekela	765	Culemborg	216	Graft-De Rijk	365	Rijnsburg	602	Steenbergen	851
Reiderland	1661	Doesburg	221	Haarlem	392	Rijnwoude	1672	Tilburg	855
Scheemda	39	Doetinchem	222	Haarlemmerliede c.a.	393	Rijswijk	603	Uden	856
Slochteren	40	Druiven	225	Haarlemmermeer	394	Rotterdam	599	Valkenswaard	858
Stadskanaal	37	Ede	228	Haarlemmermeer	395	Rozenburg	600	Veghel	860
Ten Boer	9	Elburg	230	Heemskerk	396	Sassenheim	604	Veldhoven	861
Veendam	47	Epe	232	Heemstede	397	Schoonhoven	608	Vught	865
Vlagtwedde	48	Ermelo	233	Heerhugowaard	398	's-Gravenhage	518	Waalre	866
Winschoten	52	Geldermalsen	236	Heiloo	399	Sliedrecht	610	Waalwijk	867
Winsum	53	Groesbeek	241	Hilversum	402	Spijkernisse	612	Werkendam	870
Zuidhorn	56	Harderwijk	243	Hoor	405	Strijen	617	Woensdrecht	873
		Hattem	244	Huizen	406	Valkenburg ZH	619	Woudrichem	874
		Heerde	246	Koggenland	429	Vlaarding	622	Zundert	879
		Heumen	252	Landsmeer	415	Vlist	623	Limburg	
		Lingewaal	733	Langedijk	416	Voorhout	625	Arce en Velden	885
Fryslân		Lingewaard	1705	Laren	417	Voorschoten	626	Beek	888
Achtkarspelen	59	Lochem	262	Medemblik	420	Waddinxveen	627	Beesel	889
Ameland	60	Maasdriel	263	Muiden	424	Warmond	628	Berg	893
Boarnsterhim	55	Millingen aan de Rijn	265	Naarden	425	Wassenaar	629	Brunssum	899
Bolsward	64	Montferland	1955	Niedorp	412	Westland	1783	Echt-Susteren	1711
Dantumadeel	65	Ferwerderadiel	1722	Oostzaan	431	Westvoorne	614	Eijsden	905
Dongeradeel	58	Franeckeradeel	70	Neder-Betuwe	258	Zederik	707	Gennep	907
Gaasterlân-Sleat	653	Gaasterlân-Sleat	653	Nijkerk	267	Ouder-Amstel	437	Gulpen-Wittam	1729
Harlingen	72	Harlingen	72	Nijmegen	268	Purmerend	439	Heerlen	917
Heerenveen	74	Heerenveen	74	Nunspeet	302	Schagen	441	Helden	918
Het Bildt	63	Het Bildt	63	Oldebroek	269	Schermer	458	Horst a/d Maas	1507
Kollumerland c.a.	79	Kollumerland c.a.	79	Oost Gelre	1586	Stede Broec	532	Kerkrade	928
Leeuwarden	80	Leeuwarden	80	Oude IJsselstreek	1509	Texel	448	Kessel	929
Leeuwarderadeel	81	Leeuwarderadeel	81	Overbetuwe	1734	Uitgeest	450	Landgraaf	882
Lemsterland	82	Lemsterland	82	Putten	273	Uithoorn	451	Leudal	1640
Littenseradiel	140	Littenseradiel	140	Renkum	274	Velsen	453	Maasbree	934
Menaldumadeel	83	Menaldumadeel	83	Rheden	275	Waterland	852	Maasgouw	1641
Nijefurd	104	Nijefurd	104	Rijnwaarden	196	Weesp	457	Maastricht	935
Ooststellingwerf	85	Ooststellingwerf	85	Rozendaal	277	Wervershoof	459	Margraten	936
Opsterland	86	Opsterland	86	Scherpenzeel	279	Wieringen	462	Meerlo-Wanssum	993
Schiernonnikoog	88	Schiernonnikoog	88	Tiel	281	Wieringermeer	463	Meerssen	938
Skarsterlân	51	Skarsterlân	51	Ubergen	282	Wijdmeren	1696	Meijel	941
Smallingerland	90	Smallingerland	90	Voorst	285	Wormerland	880	Mook en Middelaar	944
Sneek	91	Sneek	91	Wageningen	289	Zaanstad	479	Nederweert	946
Terschelling	93	Terschelling	93	West Maas en Waal	668	Zandvoort	473	Nuth	951
Tytsjerksteradiel	737	Tytsjerksteradiel	737	Westervoort	293	Zeevang	478	Onderbanken	881
Vlieland	96	Vlieland	96	Wijchen	296	Zijpe	476	Roerdalen	1669
Weststellingwerf	98	Weststellingwerf	98	Winterswijk	294	Zuid-Holland		Roermond	957
Wûnseradiel	710	Wûnseradiel	710	Zaltbommel	297	Alblasserdam	482	Schinnen	962
Wymbritseradiel	683	Wymbritseradiel	683	Zevenaar	299	Albrandswaard	613	Sevenum	964
		Zutphen	301	Zutphen	301	Alkemade	483	Simpelveld	965
Drenthe		Utrecht		Alphen a/d Rijn	484	Alphen a/d Rijn	484	Sittard-Geleen	1883
Aa en Hunze	1680	Abcoude	305	Barendrecht	489	Bergambacht	491	Stein	971
Assen	106	Amersfoort	307	Bergambacht	491	Bernisse	568	Vaals	981
Borger-Odoorn	1681	Amersfoort	307	Bergambacht	491	Binnenmaas	585	Valkenburg ad Geul	994
Coevorden	109	Baarn	308	Bernisse	568	Bodegraven	497	Venlo	983
De Wolden	1690	Breukelen	311	Binnenmaas	585	Boskoop	499	Venray	984
Emmen	114	Bunnik	312	Bodegraven	497	Brielle	501	Voerendaal	986
Hoogeveen	118	Bunschoten	313	Boskoop	499	Capelle aan den IJssel	502	Weert	988
Meppel	119	De Bilt	310	Breda	611	Cromstrijen	321	Flevoland	
Midden-Drenthe	1731	De Ronde Venen	736	Cromstrijen	321	Delft	503	Almere	34
Noordenveld	1699	Eemnes	317	Delft	503	Dirksland	504	Dronen	303
Tynaarlo	1730	Houten	321	Dirksland	504	Dordrecht	505	Lelystad	995
Westerveld	1701	IJsselstein	353	Dordrecht	505	Giessenlanden	689	Noordoostpolder	171
		Leusden	327	Dirksland	504	Goedereede	511	Urk	184
		Loenen	329	Dordrecht	505	Gorinchem	512	Zeewolde	50
		Loen	329	Dordrecht	505	Gouda	513		
Overijssel		Lopik	331	Giessenlanden	689	Graafstroom	693		
Almelo	141	Loepik	331	Goedereede	511	Hardinxveld-Giessendam	523		
Borne	147	Maarsse	333	Goedereede	511	Hellevoetsluis	530		
Dalfsen	148	Montfoort	335	Goedereede	511	Hendrik-Ido-Ambacht	531		
Dinkelland	1774	Nieuwegein	356	Goedereede	511	Hillegom	534		
Deventer	150	Oudewater	589	Goedereede	511	Jacobswoude	645		
Enschede	153	Renswoude	339	Goedereede	511	Katwijk	537		
Haaksbergen	158	Rhena	340	Goedereede	511	Korndijk	588		
Hardenberg	160	Soest	342	Goedereede	511	Krimpen ad IJssel	542		
Hellendoorn	163	Utrecht	344	Goedereede	511	Lansingerland	1621		
Hengelo	164	Utrechtse Heuvelrug	1581	Goedereede	511	Leerdam	545		
Hof van Twente	1735	Veenendaal	345	Goedereede	511	Leiden	546		
Kampen	166	Vianen	620	Goedereede	511	Leiderdorp	547		
Losser	168	Wijk bij Duurstede	352	Goedereede	511	Leidschendam-Voorburg	1916		
Oldenzaal	173	Woerden	632	Goedereede	511	Liesveld	694		
Olst-Wijhe	1773	Woerden	632	Goedereede	511	Lisse	553		
Ommen	175	Zeist	355	Goedereede	511	Maassluis	556		
Raalte	177	Noord-Holland		Goedereede	511	Middelhamnis	559		
Rijssen-Holt	178	Aalsmeer	358	Goedereede	511	Midden Delfland	1842		
Staphorst	180	Alkmaar	361	Goedereede	511	Moordrecht	563		
Steenwijkerland	1708	Amstelveen	362	Goedereede	511				
Tubbergen	183	Amsterdam	363	Goedereede	511				
Twenterand	1700	Andijk	364	Goedereede	511				
Wierden	189			Goedereede	511				

60 Gemeenten en stadsdelen in 2007

Noten

- 1 Verontreinigingsheffing, ingezetenenomslag en omslag gebouwd.
- 2 Voor gemeenten die na 1998 zijn heringedeeld is voor 1998 het (naar inwoners) gewogen gemiddelde genomen van de tarieven in de samengevoegde gemeenten.
- 3 M.A. Allers, A.S. Zeilstra, C. Hoeben en J.T. van der Veer, *Belastingoverzicht grote gemeenten 2007*, COELO-rapport 07-1, Groningen, 2007, paragraaf 4.1.
- 4 CPB, *MEV 2007*, september 2006; CPB, *CEP 2006*, maart 2006.
- 5 Het gaat om de gemeentelijke indeling in het jaar 2007.
- 6 Ministerie van Financiën, *Monitor lokale lasten 1999* en COELO.
- 7 Eemsmond, *Begroting 2007*, Eemsmond, 2006, p. 64.
- 8 Eemsmond, *Begroting 2007*, Eemsmond, 2006, p. 65.
- 9 Ministerie van Financiën, *Monitor lokale lasten 1999* en COELO.
- 10 Allers, M.A. (2004) Lokale fiscale beleidsinteractie: apen gemeenten hun burens na? *Kwartaalschrift economie*, 1, 26-45; Allers, M.A., J. de Haan, en C.G.M. Sterks (2001) Partisan influence on the local tax burden in the Netherlands, *Public Choice*, 106, 351-363.
- 11 M.A. Allers en J.P. Elhorst, Zit er een rem op de lokale lasten?, *ESB*, 8 april 2005 en M.A. Allers en J.P. Elhorst, Tax mimicking and yardstick competition among local governments in the Netherlands, *International Tax and Public Finance*, 12, 2005, 493-513.
- 12 *Verslag van een algemeen overleg*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 26213, nr. 24, blz. 6.
- 13 In geval het tarief boven het voor die gemeente geldende maximum lag, moet van dat maximum worden uitgegaan in plaats van het feitelijke tarief (Gemeentewet, artikel 220g, lid 5).
- 14 Een strikte lezing van de Gemeentewet (artikel 220f, lid 4) en de toelichting hierop wijst uit dat de OZB-tarieven pas in het jaar *volgend* op het jaar waarin een nieuw peiljaar van kracht is geworden aan de waardemutatie moeten worden aangepast. Dit omdat de waardeverhoging pas na afloop van het jaar bekend is. Hierop is gewezen door Jan Verhagen (Binnenlands Bestuur, 2 juni 2006, blz. 8). Het ministerie van BZK houdt echter vol dat dit al in het jaar zelf dient te geschieden.
- 15 Ook het zogeheten amendement De Pater-Van der Meer, dat het nodig maakt de waardeontwikkeling van niet-woningen voor een deel aan die van woningen toe te rekenen, maakt het vaststellen van de waardeontwikkeling lastig.
- 16 *Gemeentewet*, artikel 220f, lid 4.
- 17 Wellicht wordt de wet op dit punt in de toekomst nog aangepast. Zie *Handelingen 2005-2006*, nr. 5, Tweede Kamer, blz. 261.
- 18 Zie M.A. Allers en C. Hoeben, *Achtergronden van tariefstijgingen van gemeentelijke belastingen*, COELO-rapport 04-04, Groningen, 2004.
- 19 Zie de *Atlas van de lokale lasten 2004*, blz. 25.
- 20 De eigeninkomstenmaatstaf bestaat naast een deel dat is gekoppeld aan de WOZ-waarde nog uit een bedrag per woonruimte. Destijds is besloten niet de gehele WOZ-waarde maar slechts 80 procent van de waarde van woningen en 70 procent van de waarde van niet-woningen in deze maatstaf te betrekken om gemeenten een belang te geven bij een groei van de waarde van onroerende zaken.

- 21 Voor een overzicht van de gevolgen per gemeente, en voor oplossingsmogelijkheden, zie Zie M.A. Allers, Rafelranden van de nieuwe OZB-wetgeving, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 2006, nr. 3, 128-140.
- 22 Het is dus niet juist dat gemeenten hun OZB-tarieven na een herwaardering net zo veel zouden moeten verlagen totdat de opbrengst gelijk is aan die van het jaar ervoor (afgezien van beleidsmatige verhogingen), zoals onder meer de vereniging Eigen Huis vaak beweert. Dan wordt immers voorbij gegaan aan de lagere uitkering uit het gemeentefonds.
- 23 Hiernaast omvat de eigeninkomstenmaatstaf nog een bedrag per woonruimte, maar dat is voor deze discussie niet zo belangrijk.
- 24 Een alternatief voor het corrigeren van het OZB-tarief voor het feit dat niet volledig wordt verevend is het berekenen van de gemiddelde OZB-aanslag gecorrigeerd voor het feit dat de belastinggrondslag *überhaupt* wordt verevend. Dit zou op hetzelfde neerkomen.
- 25 Te berekenen als $(7/(53.604/2.500))$.
- 26 Zie M.A. Allers, Maximering OZB-tarieven benadeelt gemeenten met lage belastingcapaciteit, *B&G*, december 2005, 5-8.
- 27 Zie M.A. Allers, De verdeling van het gemeentefonds: kritiek op de bestaande methode en voorstel voor alternatief, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 2005, nr. 4, blz. 158-189.
- 28 Kostenverschillen worden wat betreft de riolering deels via de algemene uitkering geëgaliseerd, maar dat geldt niet voor de kosten van de vuilnisophaal en -verwerking.
- 29 M.C. Wassenaar, Aantal artikel 12-gemeenten daalt gestaag, *B&G*, februari 1999, 28-32.
- 30 Lelystad is formeel wel een artikel 12-gemeente, maar materieel niet. In het verleden zijn voor Lelystad gelden aan het gemeentefonds toegevoegd en via artikel 12 aan die gemeente uitgekeerd. Thans krijgt Lelystad geen artikel 12-uitkering meer, maar worden de aan het gemeentefonds toegevoegde gelden nog wel via artikel 12 uitgekeerd. Die uitkering komt dus niet meer ten laste van de collectiviteit van de gemeenten, zoals bij artikel 12-uitkeringen gebruikelijk is.
- 31 Het eigenwoningforfait vormt een onderdeel van de inkomstenbelasting. Voor woningen vanaf 75.000 euro geldt dat 0,55 procent van de WOZ-waarde als inkomen wordt belast. Bij een modaal inkomen valt dit onder een tarief van 42%, zodat het eigenwoningforfait voor een woning met de landelijke gemiddelde waarde van 218.000 euro uitkomt op 503 euro. Dat is vergelijkbaar met een OZB-tarief van 5,78 euro.
- 32 Slechts één van beide heffingen wordt opgelegd. De afvalstoffenheffing heeft een belastingkarakter: er dient te worden betaald, ongeacht of er daadwerkelijk afval wordt aangeboden. Bij het reinigingsrecht is alleen diegene belastingplichtig die van de reinigingsdienst (of afvalcontainers) gebruik maakt.
- 33 E. Dijkgraaf en R. Gradus, Cost savings in unit-based pricing of household waste, *Resource and Energy Economics*, 26, 2004, 353-371.
- 34 Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen op basis van de weeggegevens uit Oostzaan blijkt dat het aanbod van huishoudelijk afval zeer gevoelig is voor prijsprikkels. Zie M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, Betalen per kilo remt afvalaanbod, *B&G*, april 1999, of V. Linderhof, P. Kooreman, M. Allers en D. Wiersma, Weight-Based Pricing in the Collection of Household Waste; the Oostzaan Case, *Resource and Energy Economics*, 23, oktober 2001, 359-371.
- 35 E. Dijkgraaf en R.H.J.M Gradus, Cost Savings of Contracting Out Refuse Collection, *Empirica*, 30, 2003, 149-161.
- 36 AOO, *Verkenning naar de kostenontwikkeling in het gemeentelijk afvalbeheer*, 2004.
- 37 Dit is geregeld in het Besluit beheer verpakkingen en papier en karton, *Staatsblad* 2005, 183.

- 38 E. Gerritsen, C. Hoeben en J.Th. van der Veer, *Audit WB21: Kosten- en lastenontwikkeling ten gevolge van de NBW-opgave wateroverlast*, COELO-rapport 06-3, Groningen, 2006. Zie ook E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, *Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010*, COELO-rapport 04-3, Groningen, 2004.
- 39 *Handelingen 2006-2007*, nr. 43, Tweede Kamer, pag. 2513-2530. Behandeling wetsvoorstel Wijziging van o.a. Gemeentewet i.v.m. verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken (30578).
- 40 P. Kooreman, De prijsgevoeligheid van huishoudelijk watergebruik, *ESB*, 24 februari 1993, 181-183.
- 41 E. Gerritsen, C. Hoeben en J.Th. van der Veer, *Audit WB21: Kosten- en lastenontwikkeling ten gevolge van de NBW-opgave wateroverlast*, COELO-rapport 06-3, Groningen, 2006. Zie ook E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, *Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010*, COELO-rapport 04-3, Groningen, 2004.
- 42 Stichting Rioned, *Rioleringsatlas van Nederland*, 2005, Ede.
- 43 Stichting Rioned, *Rioleringsatlas van Nederland*, 2005, Ede.
- 44 Zie ook de *Atlas van de lokale lasten 2001*, blz. 15-18.
- 45 Op dit uitgangspunt is echter wel het een en ander af te dingen. M.A. Allers, Verevening van belastingcapaciteit tussen gemeenten kan beter, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, nr. 4, 2003, 146-156.
- 46 Uit onderzoek blijkt dat gebruikers in gemeenten met een rechtse raad een naar verhouding groter deel van de woonlasten betalen dan in gemeenten met een linkse raad. Zie M. Wassenaar, Lokale lastenpolitiek, *ESB*, 12 maart 1999, 193-195.
- 47 In veel gevallen zal de huurtoeslag (de opvolger van de huursubsidie) de doorberekende eigenarenheffingen (grotendeels) compenseren. Niet iedereen ontvangt echter huurtoeslag.
- 48 Uit onderzoek bleek in het verleden dat met name "linkse" gemeenten van de mogelijkheid gebruik maken om aan inkomenspolitiek te doen. Zie M. Wassenaar, Lokale lastenpolitiek, *ESB*, 12 maart 1999, 193-195.
- 49 De gemeentelijke progressiefactor P is als volgt gedefinieerd: $P = WL_{4/3} / WL_{2/3} - 1$. Hierin staat $WL_{4/3}$ voor de woonlasten in een woning waarvan de waarde één derde boven het in de gemeente geldende gemiddelde ligt, terwijl $WL_{2/3}$ staat voor de woonlasten in een woning met een waarde van één derde onder het gemiddelde. In een gemeente zonder OZB (en met een rioolrecht dat niet is gekoppeld aan de WOZ-waarde) zou P op nul komen: de woonlasten zijn onafhankelijk van de waarde van de woning. Dit komt echter niet voor. Bij de berekening van de woonlasten nemen we ook eventuele heffingskortingen mee. Daardoor is het mogelijk dat P hoger is dan één. Dit is het geval als de heffingskorting meer bedraagt dan de gezamenlijke aanslag voor rioolrecht en reinigingsheffing.
- 50 Zie bijvoorbeeld verschillende bijdragen in Wallace E. Oates (ed.), *Property Taxation and Local Government Finance*, Cambridge, Ma., 2001.
- 51 Om na te gaan of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, wordt eerst nagegaan of *vermogen* aanwezig is. Is dat zo, dan kan geen kwijtschelding worden verleend. Dit betekent dat huizenbezitters pas voor kwijtschelding in aanmerking komen nadat zij hun huis hebben "opgegeten". In de praktijk is deze vermogenstoets soms minder streng dan op papier. Vermogen is moeilijk te controleren. Is geen vermogen aanwezig, dan dient de *betalingscapaciteit* te worden vastgesteld. Is die ontoereikend, dan kan kwijtschelding worden verleend. Om de betalingscapaciteit vast te stellen wordt eerst het netto besteedbare inkomen berekend: dit is het netto inkomen na aftrek van een aantal vaste lasten. Van het netto inkomen worden vervolgens de *kosten van bestaan* (ook wel: kwijtscheldingsnorm) afgetrokken. Met ingang van 1996 is het lagere overheden toegestaan een norm te hanteren van maximaal 100 procent van de relevante bijstandsnorm (het Rijk zelf blijft het percentage van 90 hanteren, dat vroeger ook voor lagere overheden gold). Is de aldus vastgestelde betalingscapaciteit positief, dan *moet* (zo nodig) 80 procent hiervan voor belastingbetaling worden opgeëist. De rest *kan* worden kwijtgescholden. Is geen betalingscapaciteit aanwezig, dan kan de gehele belastingschuld worden kwijtgescholden.

- 52 Zie A.W. Schep, R.T.N. Smeets, J.J. Verbeek en A.J. Waterbolk, Onderzoek toeristenbelasting 2002, in: M.A. Allers, A.W. Schep, R.T.N. Smeets, J.J. Verbeek en A.J. Waterbolk, *Belastingoverzicht grote gemeenten en onderzoek toeristenbelasting*, Den Haag, VNG-Uitgeverij, 2002.
- 53 ESB, *Rapport Gemeentelijke belastingen in de 21^e eeuw. Heffing op goede grond(slag)*, Rotterdam, 2001, blz. 113.
- 54 *Lokale belastingen: meer, beheerst!*, Advies Stuurgroep verkenning decentraal belastinggebied, Den Haag, 18 mei 2005.
- 55 *Toerisme en recreatie*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 26419, nr. 27.
- 56 Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1997, *Aanhangsel van de Handelingen*, nr. 1416 en nr. 1571.
- 57 P. de Bruin en C. van der Werf, *Gemeentelijke heffingen in de toeristische sector*, Research voor Beleid, Leiden, 1997.
- 58 Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, *Het toeristisch beleid tot 2002*, Brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken, 24750 nr. 4, blz. 10.
- 59 *Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit*, Brief van de Minister van Justitie, Tweede Kamer, vergaderjaar 2000-2001, 24036, nr. 207, blz. 4, en *Toerisme en recreatie*, Brief van de Staatssecretarissen van Economische Zaken en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 26419, nr. 9, blz. 39.
- 60 *Toerisme en recreatie*, Brief van de minister van BZK, Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 26419, nr. 20.
- 61 Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 26 419, nr. 24.
- 62 *Toerisme en recreatie*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 26419, nr. 27.
- 63 *Toerisme en recreatie*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 26419, nr. 20.
- 64 Paul Hovius, Bas Knoop, Rommelen met de toeristenbelasting, *AD*, 29 oktober 2006.
- 65 F. Schweitzer, Hondenbelasting, een belasting?, in: T. Pfeil, B. Jacobs, P. Brood en O. Ydema (red.), *Steden en dorpen in last*, NEHA, Amsterdam, 1999.
- 66 Hoge Raad, 21 juni 2000, nr. 33816.
- 67 Dit is geregeld in het *Besluit paspoortgelden* (artikel 6), dat jaarlijks wordt aangepast.
- 68 *Staatsblad 2006*, nr. 321.
- 69 *Lokaal Loket*, Rapport van de MDW-werkgroep Benchmark Gemeentelijke Dienstverlening (aanbiedingsbrief: Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 24036, nr. 260).
- 70 Deloitte & Touche, *Verschillen in leges van gemeentelijke diensten*, 2003.
- 71 Niet-dossierstuk 2003-2004, bzk0300540, Tweede Kamer, 25 september 2003.
- 72 P.M.H.H. Bex, H.F.L. Kaltenbrunner en J. de Wolff, *Eindrapportage onderzoek Inventarisatie en Analyse Leges. Onderzoek naar het heffen van leges door de overheid en mogelijkheden voor de toekomst*, Nieuwegein, 2006.
- 73 *Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2007*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 800 B, nr. 8.

- 74 De belangrijkste redenen hiervoor zijn de overheveling van de bijdrage in verband met de Wet uitkering wegen naar het provincie- en gemeentefonds (1993) en het verdwijnen van de doeluitkering krachtens de Wet op de bejaardenoorden (1997).
- 75 De zogeheten voorkeursvolgorde, zie *Vaststelling van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2004*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29200 C nr. 2, blz. 15. Een verklaring voor de stijging van het aandeel van de specifieke uitkeringen wordt in dit document niet genoemd, hoewel dat op blz. 4 wel wordt aangekondigd.
- 76 Bij het bepalen van de maximaal aantal opcenten wordt rekening gehouden met het vierjaarlijks voortschrijdende gemiddelde van de groeivoet van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen.
- 77 Bron: CBS. Cijfers voor 2007 waren op het moment van schrijven niet beschikbaar.
- 78 Commissie Versterking bestuurlijke slagkracht provincies, *Financiële slagkracht van de provincies*, Interprovinciaal Overleg, Den Haag, 2002.
- 79 Noord-Holland, *Programmabegroting 2007*, blz. 153 en 157.
- 80 Er zijn waterschappen die er voor kiezen om kosten deels toe te delen volgens methode-Oldambt en deels methode-Delfland te gebruiken, of de methode Delfland alleen gebruiken voor de kostentoedeling van een beperkt aantal projecten.
- 81 C. Hoeben, *Wie betaalt wat? Kostentoedeling bij waterschappen*, COELO-rapport 03-3, Groningen 2003.
- 82 *Memorie van toelichting bij voorstel tot aanpassing Waterschapswet*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 601, nr. 3.
- 83 *Memorie van toelichting bij voorstel tot aanpassing Waterschapswet*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 601, nr. 3.
- 84 *Memorie van toelichting bij voorstel tot aanpassing Waterschapswet*, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 601, nr. 3.
- 85 CBS, www.statline.nl.
- 86 *Persbericht* waterschap Vallei en Eem, 06/29 23 november 2006 (www.wve.nl).
- 87 *Persbericht* waterschap Noorderzijlvest, 21 november 2006 (www.noorderzijlvest.nl).
- 88 Website Amstel, Gooi en Vecht (www.agv.nl).
- 89 Schieland en de Krimpenerwaard, *Begroting 2007*, hoofdstuk 6.
- 90 Hunze en Aa's, *Begroting 2007*, hoofdstuk 2.
- 91 De totale waarde van onroerende zaken in 2006 per gemeente (te vinden op Statline, www.cbs.nl) is vermenigvuldigd met de waardeinstijgingen voor woningen en niet-woningen (zie kaart 2 en 3). Vervolgens is per waterschap berekend wat de totale waarde van de onroerende zaken was in het gebied in 2006 en 2007 en wat de waardeinstijging is. Waar binnen een gemeente meerdere waterschappen actief zijn, is met behulp gegevens uit de Lokale Lasten monitor 2003 een berekening gemaakt.
- 92 Website Amstel, Gooi en Vecht (www.agv.nl).
- 93 Hunze en Aa's, *Begroting 2007*, hoofdstuk 2.
- 94 E. Dijkgraaf en R. Gradus, Cost savings in unit-based pricing of household waste, *Resource and Energy Economics*, 26, 2004, 353-371.

95 Precieze cijfers hieromtrent zijn niet beschikbaar. Wij gaan er van uit dat één kilo afval in een zak zeven (restafval) of zes (gft-afval) liter inneemt en in een bak respectievelijk zes (restafval) of vijf (gft-afval) liter. De achterliggende gedachte hierbij is dat afval in een bak verder kan worden gecompriemd dan in een zak, omdat een zak gemakkelijker scheurt.

96 We gaan er verder van uit dat zakken en bakken vol worden aangeboden, en dat een meerpersoonshuishouden bestaat uit drie personen.

